శ్రీ ర స్తు.

వీరభద్ర న...

నెల్లూరుజిల్లా,

ఇం దు కూ రి పే ట

త్వరకవి - రామకృష్ణకవిప్రణీతము.

ఉప్పల - వీరన్న శ్రేష్ఠి అండు ... వారిచే

ప్ర క టి త ము.

చెన్నపురి:

చంద్రికా ముద్రణాలయమ...

19...

…రబిధనాటకము

నెల్లూరుజిల్లా

ఇందుకూరుపేటనివాసియగు

త్యారకవి రామకృష్ణకవి ప్రణీతము.

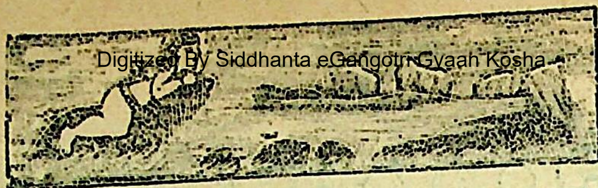

ఉప్పల వీరన్న శ్రేష్ఠి అండు సన్సువారిచే

మదరాసు (చాకలపేట) నందు.

ప్రకటితము.

1930

శుభమస్తు.

శ్రీరుక్మిణీ సత్యభామాసమేత శ్రీ వేణుగోపాల కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః.

వీరభద్రనాటకము

పూర్వభాగము.

క॥ శ్రీరమణీధరణీవరు । శ్రీరమణీయాంతరంగ నీరజకుముద ।
శ్రీరవిశశిదృక్సన్మరాం । సారంగపాలహరి వేణుగోపాలహరీ ॥

వ॥ అవధరింపుము.

శా॥ శ్రీశ్రీనాథులు భారతీరధులుం గౌరీశంకరుల్ ప్రీతులై ।
సుశ్రేయంబుచిరాయురోన్నతుల సుశ్వాశ్వతంబొసంగ జగ ।
ద్విశ్రాంతంబగు కీర్తిసంపదల నుర్వింగృష్ణవంశబునకా ।
దశ్రాంతంబనుసూరిరంగవిభుసు బ్బాధీశడొప్పక ధరా ॥

వ॥ ఇట్లు వొప్పియుండె నెట్లనిన.

ద్విపద.

శ్రీమత్సమస్తధరిత్రీవిశేష । రామణీయైకసారంబుచేర్చికట్టి
గానిండభారతఖండవధూటి । తానాననముజూచుదర్పణంబనగ
భువనమోహనసింహపురి రాజ్యలక్ష్మి । తవిలి క్రీడించుసాధనగేహమనగ
పరికింపగ తెనుంగుప్రాజ్ఞాపీఠి । సిరివిడియించినసిబిరంబనంగ
దివ్యటమందాకినీతీరంబునందు । రవణమించినయఘరావతింబోలె
సురుచిరవిబుధేంద్రశోభితంబగుచు । జరరపినాకినీసాగరసంగ
మతటాంచలముననిర్మలభవ్యదివ్య । మతులమిచ్చోటనీయాదికాలమున
శరభసాల్వేశ్వరస్వామియు నీర । నరసింహదేవుడుసఖ్యులై ఖరుల
విడివడియన్యోన్యవికలంబుగోరి । కటుబోరుసల్పనక్కడికీశ్వరుండు
వచ్చియయ్యిరువురువైరముల్ మాన్పి । విచ్ఛేయుచు భోభక్తపతితి వేడగను

శివవీరభద్రదనృసింహులెచ్చోట | నివసింతురటమానితమైనయింపు
కూరిపేటననొప్పుచుండునచ్చోట | శాశ్వతోదీర్ణశర్వమనోరథము
స్వస్వప్రవర్ధితవర్షిష్ణులీల | దంగకబెంపొంపుతామరకొలను
బరికింప రెండవపాలసాగరము | నాగపున్నాగులంబనారతభూరి
భాగధేయోన్నతబరగునందులను | తరులవంపారిజాతంబుచందమున
గిరులలోపలమేరుగిరియిలబోలి | యనుసూరిలోకమట్లధిక విఖ్యాతి
ననువందెనయ్యుత్తమాన్వయమందు | ప్రబలినశ్రీమేడిపాలగోత్రమున
విబుధగోబ్రాహ్మణనీశ్వాసమొప్ప | నరులెన్న నసప్పనాయుండుబుట్టె
గరిమెనంబకనుకాంతసతండు | బరణితుడయ్యెనప్పరమయోగులకు
రవివంశమునబుట్టురామునిశేప | నవనిపైనొంటిప్రియాప్రతుమాడ్కి
శరనిధింబొడమినచంద్రునిబోలి | నరసింగప్పనాయుండుబుట్టె
నట్టిరంగపనాయుడఖిలలౌకిక | పట్టభద్రుండనిబరగుచునుండి
చెలువొందనాదిలక్ష్మియనుసతిని | బెలుచనుంకువజేసిపెండిలియాడ
రసికునిచతురునిరాజితకీర్తి | యశునిసమస్తవిద్యావిశారదుని
దానధర్మోదారతత్పరగతుని | మాననీయునిసనత్కుమారునింగాంచి
నతడుసుబ్బానాయుడననుతికెక్కె | సతతవీరేశప్రసాదితోన్నతుల
రాజిల్లెనాకృష్ణరాయునిబోలి | భోజునిరేవనెప్పుడుకవుల్ బొగడ
విక్రమార్కునిభంగివితరణమెరయ | వితరణంబునరుద్రవిభునిదచందమున
దివుటసీకలియుగదేవేంద్రుడనగ | వివిధభోగంబులవెలయుచునుండ
ధరణిపైవానకుబడియునివారు | బురుడింపరచిరశ్మిబొదవనివారు
కలిమిబలంబులఘనవితరణల | నేలసుబ్బారాయునెరుగనివార
లాసేతుసీతాచలాంతములేగ | యాసర్వసంధ్యనాకెవ్వరీడనగ
మునుసప్తసంతానములనేర్పరించి | రనుటయేకానిసుబ్బాధీశుడలరి
రచియించినటందురచియించరసగ | నచలితసంపత్తినన్నియొనర్చి
గృతిగోరంతవలంచికేవలభీతి | నతిభక్తివీరేశ్వరాలయంబందు
జేరికవీంద్రులుశ్రీవీరభద్రు | చారిత్రములుసారెసారెసజెప్ప
గావించుకౌతుకంబుప్పతిల్ల | కోవెలప్రాకారగోపురమంట
పారూఢయాగసాలాంతరాళములు | చామరధ్వజస్తంభక్రొత్త
తెరుయీమొదలయినదేవతాకములు | వారకవిస్తారవంతముల్గాగ

రమణులెంతోవింతరంగులనర్ప | సముకట్టితంగద్వైచార్యమానాయ

మానససమ్మోదవాఙ్మాధుర్యమొప్పఁ గ ననుబిలపించి సన్మానించి వేడుకనునిండు పేరోలగంబుండి మరియు.

సీ॥ ఘనులు పాటూరికిక్కనసోమయాజివంశజులు భారతరహస్యములు దెలుప ।
లిపిముఖ్యసరములంపినబూనిక్కగైకొని యాంగ్లేయరాజవేశ్యులు పఠింప ।
మునుపంచి మొదలిచ్చి మనుప వేయను మేటి - కోటీశ్వరకిరాటకోటిబలుక ।
వఘటితఘటనానసమర్థుండ రాయని - గడిపురగ్రామణుల్ కాచికొలువ ।
తే॥ సన్నుతోన్నతిలోకనాడునన్ను జూచి । యట్టులనియె మహాకవిపట్టభద్ర ।
శౌనకసగోత్రసుపవిత్రసచ్చరిత్ర । లోకవిస్తారనీతమాంబాకుమార ॥
సీ॥ మంగనామాత్యనామకమహాకవిపుత్ర - వరకవిశ్వరకవివంశవర్య ।
రామకృష్ణకవీశ్వరానీపుత్రివేణు - గోపాలదేవునిగూర్చినన్ను ।
పద్యకావ్యములు ద్విపదచరిత్రలు - యక్షగాననాటకకతకవచనంబు ।
చెప్పితివిభూప్రసిద్ధంబులై యుండె - నారయ శ్రీయిందుకూరిపేట ।
తే॥ వీరభద్రునిపై కృతి వెలయునట్లు । జేసి గేయప్రబంధంబు జేయవలయు ॥

వ॥ అని గోదానభూదానకన్యాదానపూర్వకంబుగా జాంబూనదాంబరాభరణాదులొసంగి కర్పూరతాంబూలంబు బెట్టి.

క॥ శ్రీరుచిరకళాభువనవి । చారునిపాటూరివంశకవిబుధైన ।
క్షీరాంబునిధివిహారుని । నారాయణగురుని నెమ్మనంబున దలతున్ ॥

వ॥ ఇట్లని దలంచి.

షష్ఠ్యంతములు.

క॥ కరుణాచింతగుణమణికిన్ । సురుచిరకందేందుబింబచూడామణికిన్ ।
వరదైవశిఖామణికిన్ । చిరతరధీమణికిభక్తచింతామణికిన్ ॥
క॥ హాలాహలభక్షునకున్ । శైలాత్రిప్రముఖదైవజనరక్షునకున్ ।
ఫాలానలచక్షునకున్ । శ్రీలలితవిచక్షునకును జితదక్షునకున్ ॥
క॥ ముకుళితసురసురపలికిన్ । సకలబ్రహ్మాండభాండచయమాటా ।
టకమంత్రతంత్రకేళీ । ప్రకటితవిస్తారమతికిపర్వతపతికిన్ ॥

వ॥ అంకితంబుగా వాయుపురాణోక్తప్రకారంబున నాయొనర్పం బూనిన వీరభద్రవిజయంబను మహాప్రబంధంబునకు కథాక్రమంబెట్టిదనిన, నైమిశారణ్యపుణ్యక్షేత్రంబున యాగానుమోదులగు శౌనకాదులడిగిన మహానుభావుండగు వాయుదేవుం డిట్లని చెప్పందొడంగె.

కథాప్రారంభము.

గణాధిపతిప్రార్థన.

స్వదేశము - నాటరాగము - అటతాళము.

శరణుశరణుగణనాయకా - దేవ ॥శ॥ శరణుశరణువి శశిపావక భా - సురలోచనసురితవిమోచన॥ శ॥ సకలవిఘ్నకర సకలవిఘ్నహర - సకలసిద్ధిదాయకగణనాయక॥ శ॥ రవిసోములుదిశిభువిగలచుక్కలు - విని ధగతులనా కఫితమునిలుపుము ॥ శ॥ ఇందుకూరి పేటేలుమహేశ్వగ - నందకవిజనచందనజయజయ॥శ॥

వ॥ అనియిష్టదేవతాప్రార్థనంబుజేసి తదనంతరంబ క్షేత్రపాలకుండగు నాటకసూత్రధారుం డిట్లనియె.

సూత్రధారునికథ.

దరువు. అస్యదేశము-హిందుస్తానికాపిరాగం-ఆదితాళం.

ఓహోహోసభజనులారా - యీయోగక్షేమమువిన్నారా॥సై॥ మోహారికులై దేహములందున - దేహము లెరుగకతిరుగుదురా॥ సై॥ సబాంధవముగా సకుటుంబముగా సభజేసియుమా సభనీ వేళను-ప్రబోధముగవీరభద్రవిజయము- బాగాజరుగునుచూడండీ॥సై॥ జ్ఞానరసాయకకబళమునకై - గానరసంబనుపానముగావున- నానాజనులానందరసైకా-ధీనులై మదిదెలియుండి॥ సై॥ సంగీతంబునుసాహిత్యంబును-సాంగముగావిని సకలజనంబులు - పొంగియిందుకూరిపేటమహేశుని- చెంగటముదమున జేరుదురు॥ సై॥ ఓ॥

ఉ॥ తొల్లియుగాదులందు భవదూరుడు చంద్రవిభూషణుండుమా ।
కల్లభుడాదినాయకుడు వాసవవంద్యుడు వెండికొండపై ।
యెల్లగణంబులుంగొలువనే పునపర్వతరాజపుత్రితో ।
సల్లలితాత్ముడైసకల సౌఖ్యదలంజెలువొందెసొంపుగన్ ॥

వ॥ ఇట్లప్పరమేశ్వరుండువిరాజమానరజతాచలశృంగాగ్రంబు ననేకరమ్యతలంబునంగొలువుండెనకొలువగమ్యరమ్య నిఖిలదేవతానిజకిరీటకిలిత దివ్యమణిప్రభాపటలదేదీప్యమానతేజోమహాభిరామంబును నగణితగుణగణాలంకృతంబును ననంతానసన ప్రీతిఫలితంబునై యొప్పుచుండెనాసమయంబునసప్పరమేశ్వరుండునిఖిలజనంబులనిజప్రభావంబున నానందకందళితహృదయారవిందులం జేయుచు మరియునిట్లనియె.

శివుడు దేవతలకు తత్త్వోపదేశము చేయుట.

మ॥ హరిలాభంబె సుఖీసుఖంబెయను నిత్యానందమే సెబుతీ ।
యిరవేవారిప మేలెమారులిసుఖంబెకిన్న రాధీశ్వరా ।
పరిణామంబె శివాశివంబెదృహిణా భావ్యంబుగోవింద శ్రీ।
కరమేసంయముబారలగంజభక్తశ్రేణికిశ్రేయమే ॥

వ॥ వినుండు సర్వజనంబులకు ధర్మార్థ కామంబులగు పురుషార్థంబులు మోక్షంబు పరమపురుషార్థంబు గావున మోక్షంబుసాధింపందగునట్టిమోక్షంబుసాలోక్యసారూప్యసామీప్య సాయుజ్యసార్ష్టివిదేహకైవల్యంబువలన నారువిధంబులై యుండందు సాలోక్యాదిచతుర్విధంబులు భక్తివలనను సార్ష్టిత్వంబు యోగంబువలనను విదేహకైవల్యంబు జ్ఞానంబువలనను పొందందగుగావున నారదాదులుభక్తియుక్తంబనియు కపిలాదులు యోగంబుముఖ్యంబనియు సనకాదులుజ్ఞానంబుత్తమంబనియును పొందిరిగావున నిందుకు మంత్రలయహఠరాజయోగంబులు కారణసాధనంబులయియుండుసందుమంత్రయోగంబనిర్వాచ్యంబగు దియేకాక్షరద్వ్యక్షర చతురాక్షర పంచాక్షరషడాక్షరాష్టాక్షరద్వాదశాక్షరాత్మకంబై సర్వయోగ నాభూతంబయి యుండునందు సత్తామాత్రంబు కేవలతారకంబు గావున॥

అన్యదేశం జాతిస్వరము-జంఝూటిరాగం-యేకతాళం.

ఈతారక మేతారకము-యిహపర సౌఖ్యాధారకము సీతాపతి పరిజారకణము-నేయుని కాశికనాటకము॥యీ॥ విశ్వస్థితిలయ కారణము. వేదోద్ధరణవిచారణము- శాశ్వతము సమాధారణము-సంస్మృతిదుఃఖ

వారణము॥యీ॥ అంతారామమయముజగము - వేదరహస్యమునిజము శాంతస్వాంతం సౌభగము - సత్యమనంతమనామయము॥యీ॥ యేమని చెప్పుదునిదిగోరి యిందుకూరిపేటను చేరి - నామైక స్మరణనుమీరి - నాలో గలతురకడసారి॥ యీ॥

గీ॥ శ్రీమదనుమూరవంశశ్రేణ్యులైన। సుబ్బారాయాద్రి సాధులసోకమతులు।
దీనిబారానూయణముజేయబూనిరవని। తారకము సర్వజనులకు తారకంబు॥

సీ॥ యేసుధావార్ధిలో నెసగుపహ్నిజ్వాల యానగనాపోజ్జ్యోతి యునగబరచు।
నేమహానభమున నెసస్థభూతము శ్రీమబ్రహ్మాండకోశమై బరగుచుండు।
నేమహోదకమధ్యసీమనారాయణ భ్యాతిహైరణ్యవిగ్రహముదనరు।
నేపుండరీకాఖ్య మిలవహ్నిశిఖమండలతీయకర్ణి కాలాళికంబు।
నీలతోయదమధ్యసన్నిహితవిద్యు। దాభనీవార శూకశ్శోభితాను।
పితనమై సదాళ్ళతిచేతబలుకు। నదియెతారకపరతత్త్వమనఘులారా॥

వ॥ యిదియిట్లుండనిచ్చున్నసేటిదినంబేమో విచిత్రం బావచ్చు వాడుదక్షుండు కాబోలుకయ్యంబునకు కాలుద్రవ్వెడువాడు నేనుమహాన ముద్రంబూనియుండెదమీరలతని స్వభావంబు నాలోకింపుడనుచున్న సమయంబున దక్షుండు శిష్యులతో నిట్లనియె

దక్షప్రజాపతి కైలాసంబునకేగుట

ద్విపద॥ వోశిష్యులారమహోన్నతులార-వాసి గానేబంధువర్గంబుజూడ - బోయివ చ్చెదకానిపోలుపొందమీరు - నాయనగురునిల్వ నానావిధముల - కాగలకార్యభాగంబు లందేమి-మాన్యహాకృత్యధర్మంబులందేమి బద్ధారా - గులై పాఠాదులందు - శ్రద్ధతోజ దువుచుజరుపుడీవేళ - నేధర్మరాజుమందిరము నకేగి - యాధనంజయునిగేహమునకుబో నే - కావించిపిత్ర్యలోకంబు బెట్టుకొని - ప్రేమనాయాచోట్లబిడ్డలజూచి - జామాతలను గాంచిసౌహృదులైన - జామనుచంద్రసందరసవీక్షించి - వేగంబెవచ్చెదవినుడాశివుం డు - లోగచేయుమేలుంకజూడడగునె - విషయభోజనాదిదుర్వ్యసనయములకూర్మి - విషయం బు సరసంబు నిరసంబుగాదె.

వ॥ అనిమరియు నిట్లనియె.

స్వదేశము - యదుకులకాంభోజి-అట

సరసమేబహువిరసమాయెను - నాప్రకోపమునా - హరుడుతోలు తకలతబూనెను॥ స॥ హరుడునాపైయలిగిపోయెను సరతమన్యోన్యవిరో ధమేలను - పరివిధములను॥స॥ లేసిపోసికలిమిబలిమికి - మురియుడమేగా ని - తాను సేను జేసిన చెలిమికి. మానహీనమైనమాటలు - తానంటే నేనంటి నిగాని - హానివృద్ధులెరుగకుందున.. యిద్దరిసందున॥సరస॥మాటిమాటికి జగడమేలను - నాడేయిందుకూరి - పేటశివునినడత దెలిసెను - నాటిపగ

మదినాటిమమ్మెన్నో మాటలన్నా మానెనిదిగాక-మాటనిలుచునుపూట గడచును - చూడజూడగను॥ సరస॥

వ॥ అని కైలాసమార్గంబుబట్టిపోవుచు.

ద్విపద॥ ఈమహాకైలాసమేమివిలాస- మామందరాద్రిహీమా మాదిహేమాద్రు లయిననుసరిబోల వనిజెప్పవచ్చు-నేనగో త్రముజూడ నేగినఘోర - పాపకర్మంబులుభస్మమైపోవు-నేపర్వతాధిపునీక్షింపుదుః ఖ- రోగాపమృత్యువిరోధము ల్వాయు- నేరికిందలపోయనిహపరంబు లను- దండిసౌఖ్యంబులెంతయుగల్గునట్టి-కొండనవెండికొండయుగాదె.. యలఘుపర్వతమహత్వంబెవర్ణింప - నలవిగాదటపర్వతాధిపుడైన-శివు నిమహత్యంబుజెప్పతరంబె॥

వ॥ అని మగియునిట్లనియె॥

మణిరంగురాగము-త్రిపుటతాళము.

శివునిజూడబోవలెరా- భవునీబిలచిరావలెరా॥ శివుని॥ నవనార దాదీక్షితుని- సచ్చిదానందమయుని॥ శివుని॥ నిఖిలలోకాపాయకుని నియమితాశేషానాయకుని॥శివుని॥ వాటమైనయిందుకూరిపేటకుజేరియీా సారి॥ శివుని॥ వ॥ అనికైలాసంబునకేగుచు మరియు నిట్లనియె.

ద్విపద॥ఆమహేశుండుమాకల్లుడెట్లనిన- ప్రేమమీరగబిలచిబిడ్డ నిచ్చితిమి-కాకున్నమేమేడకైలాసమేడ-జోకతోనీశివునిజూడడమేడ- నక్షయుడయినవానివినియాడది- భిక్షునకేనుబిడ్డనిచ్చితిమొ-యొకయజ్ఞ మునకుమేముభయులమేగితిమివెనుకబడితిమదేనాటనుండి-వారికిమాకు నువైరంబెకాన-కూరిమిలేదులోకులువినరాదు-గాకున్నబిడ్డలకన్నమా బోట్లు- పోకున్నరాకున్నబుయిలోడుగాదె - మహనియ్యమూర్తి-యి న్నిమాటలుబల్క నేమిటికిపుడు- యెన్నటికయిననుహితమెసాధనము- కంటిరేహరునిసాత్వీక మహేశ్వరుని॥

శ్రీరాగము-యేకతాళము.

శ్రీపరతత్వరజితగిరి నిలయుండితడేరా- భానుకళానిధిపావకలో చనుడితడేరా- హరుడితడేరా- విశ్వస్థితిలయహేతువిచారణుడితడేరా- శంభుడితడేరా- భావాభావాభావాతీతుండితడేరా- భవుడితడేరా- ఇందుకూరిపేటదరిగెడు శివుడితడేరా- యుద్రుండితడేరా॥ శ్రీపర॥

వ॥ అని మరియును॥

ఉ॥ అర్ధిగశంకరుండువినయంబుననాకెను రేగుదెంచినా ।
పెద్దరికంబెఱింగి తగు పెద్దరికంబొయించు కైనతా ।
గ్రద్దనజేయుడయ్యెమన గారియమన్నన జేయడయ్యెరో ।
పెద్దలునవ్వరా త్రిమునిబృందముచాన్నునజేసెగంటిరే ॥

వ॥ సకలభూసురసమక్షంబున సావిత్రీసమానయగు నస్మత్తనూజను సతియనుదానిని మర్కటలోచనుండు పాణిగ్రహణంబు సేయుట జేసి దిక్పాలురతో యశోహానికరుండగు యీసిగ్గుమాలిన క్రియాశూన్యపరుని చేత సజ్జనాచరితమార్గంబు దూషితంబయ్యె నిదియునుంగాక.

గీ॥ శిష్యుడునాశిష్యభావంబుజేయుడాత్మ । దలచిప్రత్యుద్గమాభివందనము తెలమి ।
నడుపకుండినమా సెవినతుడుగాక । నోటిమాటకుతనకేమిగోరువోయె ॥

శ్లోకం॥ 'ఆవాహనంనజానామి నజానామివిసర్జనం' బను న్యాయంబయ్యెనని దక్షుండు క్రోధతామ్రాక్షుండై ఫాలాక్షునుద్దేశించి॥

అన్య దేశ్యము-పూరికల్యాణి రాగము- యేక తాళము.

పలుక వేమి రాశివా పలుక వేమి రాశివా॥ ప॥ పాప మేమి జేసితి రా-పిలచిబిడ్డనిచ్చి యెంత చులకనైతి రాశి వా॥ ప॥ పిన్న పెద్దల కొద్దిగొప్పలయెన్న నెఱుగడయ్యెయో కన్ను మిన్ను దెలియక నీవున్న వేమి రాశివా॥ పలుక॥ నేటికి చునచుట్టరికము తోటిపుణముదీరెరా నోటిమాటనైతము యీపూట తోసరి రాశి వా॥ ప॥ యెందుకైనపిలువక యొక్కరింటికిపో రాదు రాయిందు కూరిపేటసుజనులందరెఱుగ రాశి వా॥ పలుక॥

వ॥ అని సభాసదులనాలోకించి.

సీ॥ అనయంబుసుక్రియాకలాపుడు మానహీనుడు మర్యాద లేనివాడు ।
మత్తవాడున్మత్తనాగుండు ధూళిలిప్తుం డస్థిభూషణుండు ।
నష్టశౌచుండునున్మత్తనాగుండును దుష్టహృదయుండునుగ్రపతితభూని ।
కేతనుడువీథులబ్రుకేశశుచి । యైనయితనికి శివనాముడను ప్రవాద ।
మెటువగలిగె శివుడగునితనికెన్ని । యొగి వేదంబుకూతుననకిచ్చినటుల ॥

వ॥ వీనికినస్మత్తనయను విధిప్రేరితుండనై యిచ్చితినని శపింపదలంచి.

క॥ ఇతడిందోపేంద్రపరి । వృతుడైచుఖసమయముల హవిర్భాగముద్దే ।
వతలంగూడగమహీతని । యతిభాందకయాగు గాక యవనీస్థలిని ॥

వ॥ అట్లుగుటంజేసి శీఘ్రంబున మేషముఖుండ గానయ్యెదవని నందీశ్వరుండు ప్రతిశాపంబిచ్చె నంత నిజపురంబునకు చేరవచ్చు ప్రాణనాథుసంగను దక్షుండెంచు బోయెనోయని ప్రసూతి జేని చింతాక్రాంతయై యంతఃపురంబున నాతర్యులగు కాంతలతో నిట్లనియె.

ప్రసూతివిరహము.

సీ॥ ఆలోకమందు సౌఖ్యంబుదయ్యెమెరుంగు నీలోకమునకష్టమెక్కడేరయ ।
తోబుట్టు తల్లిదండ్రులయాజ్ఞకొన్నాళ్ళు అన్నదమ్ములయాజ్ఞకొన్నినాళ్ళు ।
పాలిబోనియత్తమామలయాజ్ఞకొన్నాళ్ళు కొన్న మగనియాజ్ఞకొన్నినాళ్ళు ।
దలపోయ కన్నబిడ్డయాజ్ఞ కొన్నాళ్ళు కోడండ్రయాజ్ఞ లోకొన్నినాళ్ళు ।
బిరగమునుదాడుబెట్టినపశువుబోలి । యేస్వతంత్రంబెరుగుక నెగ్గుమాలి ।
చెడునుమోహాలనుచిక్కుబడుటకంటె । కానలకుబోవుటే మేలుమానవతులు॥

వ॥ కావున॥

స్వదేశ్యము-దరువు - శంకరాభరణము - అటతాళము.

మనసునిలుపజాలనే ఓలలనా-నామనసునిలుపజాలనే-మనసుని లుపజాల మదిరాక్షియీ వేళ-మనసిజుండిగు రాకుదూపులుమరిమరీ య దగాడనేసెనే॥మనసు॥ వెదకీమారుడేసెనే- చందురుడెంతో వేపివెన్నెల గాసెనే- కదసికదసిచల్ల గాలిపైబడెనల్ల కొదమతుమ్మెద జాడలువింటె గుండెఝల్ ఝల్లుమనెగదె॥మనసునిలు॥ కలికిచిలుకలుగూసెనే- బలు మారుకోవెలనా కూతురా జగన్మాతగాని-లోకులనడవడి లోనిదిగాదు। మాయలునమ్మామాయనుగూడి- మాయలోజిక్కినిలలుసందడిజేసెనే- వలపుమిక్కటమాయె వరుడిందురాడాయె - తెలియరాదిది మోహావా రిధిని గలసిపోవలసినట్లాయెను॥ మనసు॥ లలనయేమిచేతునే-నాప్రాణ- వల్లభుని యెన్నడుజూతునో - పిలువనిందుకూరి వేటకేగినసామి-పిలచిన పిలచినరాక బిగించుకున్నాడలిగెనోతొలగెనోచూడవే॥ మనసు॥

వ॥ అనియిట్లు మహావిరహదోధూయమానమానసయయి॥

సీ॥ కానఁజొకమ్రినఁగాబుట్టినామేలు భూమిపైతూషుడై బుట్టరాదు ।
బుట్టెపోవియ్యంబు పొందుచూతామంటె సిరిగలయత్తిల్లుదొరుకబోదు ।
దొరికెబో తినిచునెకరముప్పుదామంటె చక్కనిపెనిమిటి చిక్కబోడు ।
జిక్కుబో పరిచర్య సేయుచుందామంటె కులగాంతపై ప్రేమనిలుపబోడు ।
నిలిపెబో మంచిసంతతిగలుగుటరుదు।గలిగెబో మనమాటలోనిలువబోరు ।
నిలచిరావచ్చుకోడండ్రుకులువలాదు। రాబాడుజన్మంబు బురాయిమైనమేలు॥

వ॥ అనిదక్షునిరాకరించి వేగింపుచున్న సమయంబున దక్షుండువచ్చి యిట్లనియె.

క॥ రావెమదగజగామిని । రావె నేనెన్నడెరుగరానిమహాత్మా ।
పా వేశ [illegible] ॥

ప్రసూతి దక్షుల సంవాదం.

వ॥ అనిన ప్రసూతి యిట్లనియె.

స్వదేశ్యము- దర్వు-భైరవిరాగం-ఆదితాళము.

కోపమేమిప్రాణనాయక నేడెన్నడులేని॥ కోప॥ పాపకారులే పట్టునవెవరె-లోభము జేసిది తాపమురాని॥ కోప॥

వ॥ అనిన దక్షుండిట్లనియె.

మాటవినవెప్రాణనాయకిసౌఖ్యదాయకి॥ మాటవినవే॥ బోటిరో నాటికి నేటికి సెలవి-పూటదిగంబరివీటికిపోయిన॥ మా॥ ప్ర॥ యేలబోతిరే యేలబోతిరి - మనకూతురల్లు డేమి జేసి రేమి జేసిరి-వాలాయముమనవా రెండై-నామేలై యుండెచాలుగదా- మీకోడల యెందుకైనమాటెఖార మాయికనైనవినుము- యిందుకూరిపేటేదూరమా- కుందెదవదినీకూతు రుగాదే-మందువాడునా యల్లుడుగాడే॥మాట॥

ప్ర-గీ॥ జాలిపడుచుమిగులసారెకుగుందుచు। చిన్నబోయి మొగముజేవురింప।
నింతమాత్రముకుజింతింపనేటికి । బ్రహ్మకేమికాదువ ప్రాణనాథ!

ద-మత్తకోకిల॥ మాపుమామగదాయాతం డనిమన్ననల్దగజేయడే।
లోకనాథుడనంచుగర్వములోలతక్బడియున్నవా।
డేకతంబున నేను జెప్పుదునింతికోవిమనాకునుక్ ।
నీకుకూతురుఅయిన గౌరియానికన్నమేమియుబల్కదే ॥

వ॥ కోమలీకొండవీటి జంగమువాడు కేవలతామస గుణాతిరేకి గాని సత్వగుణప్రధానుండు గాడని నేడేరూఢిగా దెలియనాయెను॥

ప్ర-ద్విపద॥ప్రాణేశనినుబిల్వబంపకమున్నె-ఏణాంకమౌళింటికేం దుకుబోతివయ్య - నెయ్యంబుకయ్యంబు వియ్యంబు - దయ్యంబుకైనను

దగియుండవలయు - సింధుగంభీర నేజెప్ప నేమిటికి- బంధువిరోధ మేర్పడ జేయరాదు- మానవులకు జాయమానంబుజూడ-జానంబెతుప్తి యజ్ఞానంబునష్టి-కలిమిబలంబెంతగలవారికైన-బలవద్విరోధ మొప్పదురి త్తబోదు-తానుకొందరకుబాధకుడగు నేని- తానునుబరులచేతను గష్టపడును సర్వజ్ఞదక్షప్రజాపతుల్మీరు - పూర్వవిరోధముల్పొ నేర దేమి-భూషించి రరయుచుయుప్పొంగెద రేల- దూషించిన రన్గుంద నేమిటికి- దూషణ భూషణాదులుమన కేల - రోషంబు లేలవిరోధంబు లేల - ననుసూరిసుబ్బరాయుడు మొదలైన-జనులకీమాటలాశ్చర్యంబులనఘు॥

ద-వ॥ కామినీ నీవు వ్యష్టిమాటలువిడచినసమష్టిమాటలాడెదవు మాబోటివారికీమాటవలన మనోవ్యాకులంబుదీర నేరదు॥

మత్తకోకిల॥ గానయిందుకు దీనికిన్ బ్రతికారమే నొసరించెదన్ ।
పూనిశేసెదనొక్క-యజ్ఞము బూజశేసెదకేశవున్ ।
మపునులున్ వసువుల్ సుపర్వులు మర్త్యులున్ గ్రహరాజులున్ ।
మానినీచనుదెంతు రిచ్చట మాటమాత్రమ బిల్చినన్ ॥

అన్యదేశ్యము-దర్వు - హిందుగాంధారి-ఆదితాళం.

ప్ర॥ అతడాది దేవుడునీకువిరోధుడు । హానివృద్ధు లేలాగానో॥అ॥ చతురుడవై తేయజ్ఞము జేసి। సాధించుము । నీధైర్యము బాసి। యితఃతరమై తేమెందుకుగాసి। యేమి యోచన జేతువోగాసి॥అ॥ సంగతి తెలిసియరాని। జంగమువాడనిదలతువుపూని। యింగితమేనీ వెరుగుదువేని। యేమని యోచన జేతువోగాసి॥అ॥ బూటకిమాటవినుదు।యిందుకూరి పేటకువీలే శుభముచు జేరి । నేటికికలహమును మానడీసారి। యేమని యోచన జేతువోగాని॥అ॥

వ॥ అనిన దక్షుండు విరోధాభ్యాసంబుగా నిట్లనియె.

సీ॥ కట్టంగచర్మబుగాని చీరలు లేవు-పూయగంధము లేదుభూతిగాని ।
కాలకూటమెగాని కంఠమాలిక లేవు-ఫణి గాని పెట్టభూషణము లేదు ।
పలివాకసమెగాని తల వెంట్రుకలు లేవు-తలకు వూలేదవి నెలకుమించ ।
వెడదవుగ్రయగాని కుడువకచంబులె-దెక్కగుఱ్ఱము లేదెద్దుగాని ।
మూడుమూర్తులందు మొగినెవ్వడుంగాడు। జాతి లేదుపుట్టుజాడ లేదు ।
పరుకదొంటిగాడు బ్రహ్మదు లెరుగరు। తిరుగజోగివాడు దేవుడగునే ॥

ప్ర-ద-సంవాదము-దర్వు - స్వదేశ్యము-ముఖారి-జుల్వ.

ప్రాణేశ విరోధము లెడబాయవు మంచి జేయువు - ఏణాంకవిరోధి మంచినెంచునే కలహించునే ॥ప॥ ధయమునుడిగులొంద నేల- భాష్మి

హంసగామిని-జయకాలముమనకు కీడు-జరుగదు నేనెరుగుదు- భయభం డనజనములమిత - చండప్రచండులుమండలు-గండరగండలసదృశులవి దలతురునినుగెలుతురు॥ ప్రా॥ శైవులువైష్ణవులగెలువ-జాలరుసరిబోలరు- వావిరిసురులందరుమన-వారలుబహుశూరులు- నందికేశ్వరాదులుగణ నాథుబహుయోధలు - యిందుమాళికేవలపరమేశుడుజగధీశుడు ॥ ప్రా॥ గణనాథులుప్రేలువంచ - గలరటె అంతబలురటె - అణిమాదులుమ నవశవర్తు - లగుదురు మనకేతగుదురు- భయ-మెందుకుశివనిందహాట మేలనుచాల్ చాలును-యింనుకూరిపేటను శైవులందరునవ్వుచుందురు॥

వ॥ అనిపార్వతీమహేశులుమనకుం గూతురల్లురవుటం జేసి సర్వ స్వతంత్రులుగావున యజ్ఞంబునకు బిలుచుటయు క్తంబనిననించుక కోపిం చిదక్షుండిట్లని యె.

గీ॥ పిలువదగినవారి పిలుచుటధర్మంబు । బిలువరానివారిబిలువరాదు ।
పిలువనేలయున్న పిలచినబలుకని । ప్రౌఢుశివుసకలిమి మొదటుచెలిమి॥

వ॥ గావుననీవు ఇంటికడనుండు మేనాయాగంబు జేసికొనిమెదనని పౌరుషంబుదోషఁ దనశిష్యులంజూచిమీరు నేడు మొదలురుద్రకంకుగా దక్షుండు బృహస్పతీసవననామకయజ్ఞంబు హిమాచలబున సేయ నా రంభించె గావున శివుండును శివసంబంధులైన కేవలశుద్ధపాషండులును రాకుండునటుల నెల్లలోకంబులవారిని ప్రత్యుత్తానాభివందనంబులు జేసి సకుటుంబకరివారసమేతంబుగా రావలయుననిపిలచిశీఘ్రంబున రావలయు ననిన వారలట్లజేసినంత దక్షుండు యాగదీక్షుండై యరుదకంబుగాసకల జనసమేతుండైహోమంబు జేయుచుండెనదివిచారించివిమర్శించినారదుం డుకైలాసంబునకువచ్చి దాక్షాయణియున్నయంతికంబుజొచ్చిఇట్లనియె.

అన్యదేశ్యము-దర్వు - హిందుస్తానిభైరవి-ఆదితాళం.

దాక్షాయణీదాక్షాయ-దాక్షాయణి పరమేశ్వరీ-సాక్షాధీశ్వరీ- జయతుమహేశ్వరీరక్షింపుము- వారణచర్మాంబరీ॥ దా॥ నినుగోరిభజిం చినవారల - నీవనయముబ్రోచెదవనివినుతించెద ॥ దా॥ వరారోహనా మొరాలకించుము-సరోజదళలోచనిభవవిమోచని॥ దా॥ అకారవుకార మకారరూపిందుకూటిపేటాంబికామహేశ్వరీ॥ దా॥

వ॥ అని మరియు నిట్లనియె.

నారదుండు కైలాసంబునకు వచ్చుట.

క॥ వినవమ్మ దాక్షాయణి । నను మతిదయయుంచి వందనము గైకొనుము ।
ననవరత సురవరార్చిత । వనజాయత నేత్రమందవారణగమనా ॥

ద్విపద॥ ఓజగదంబ నీయుల్లంబునందు । యోచన బహుసేయుచున్నావదేమి । కిందెఘుంటిం చెన్నిక్రియనుండనేల। నంచగామిని మదికాయాసమేమి। తరుణి నీయమ్మటిదయ నెందుబోయె। మర్యాదేమాయె మా యేమాయె। పరికింపచంద్రబింబము బోలు మోము । విరగంది మెయిదీగె పసవాడుటేమి వాణీరం బెసచీ స్వాహాదిపతుల। నేణాయతాక్షి నేనిపుడె జూచితిని। కొమ్మనీకంటె తక్కువగా తలంప । నమ్మగువలె యెక్కడనవచ్చు నిపుడు। మోమాటమేమి యేమో కీడు శీఘ్రి। మేమహినొందెదు మెలతచందమున। గనుకట్టుచున్నావు గారికల్యాణి। యనుపమోన్నతినొందునటులుండ లేదు। నిజమాడినందుకు నిష్ఠురంబేమి। గబిబిజిబడెదివిక కపటమేమిటికి। మొన్న దక్షుండు నుముక్కంటికొన్ని । కొన్నిటగలహించికొని రనివింటి ॥

వ॥ ఇదియునుంగాక నేను మీతల్లిగారింటికిం బోయి వచ్చితి నచ్చటివృత్తాంత శేకాంతింబున కొంత యెరిగించెద నవధరింపుము.

శా॥ తల్లీ మీజనకుండు దక్షుడు మదోద్రేకప్రేరితస్వాంతుడై ।
ఫుల్లాంభోజదళాక్షి తత్వము తలరింపక లేక వెల్వెట్టికో ।
జెల్లింపక సమకట్టినాడు మిము రా జింతింపడెం తేనియుంక ॥

వ॥ అట్టి యరుదకంబయిన యాగంబు జూడరోసి నేను వచ్చితి నక్కడికి ముల్లోకంబుజనంబులు లంబాలురంజిలవచ్చియున్న వారు మీచెల్లెంద్రును వారిమగలు [illegible] మీతల్లిదండ్రులు నబృహస్పతిసవననామక

యజ్ఞమహోత్సవంబుననున్నవారు మిమ్ముఁ వెలిబెట్టుట నీకు తేటపడ నెరిగించితిని నింక నేనుబోయివచ్చెదననిన విని దాక్షాయణి దక్షపారాక్షుల పరోక్షవైరంబు లుపలక్షించి తనమనంబున నిటులవితర్కించె.

సతీదేవి పశుపతి నాలోకించుట.

ద్వి॥ అలివేణి దక్షునిమాట కేమిహాటము। కలిగికయ్యమునకు కాల్
ద్రవ్వనకట।సుమతిమాతల్లి ప్రసూతిదక్షుండు। మమ్ముగన్న తండ్రికొమ్మవా
రలకును। పదునార్వురము మేము బాలలముర్వి। నుదయించితిమి వినుండున్న
దున్నటుల। కలకంటినిక్కము దాపనేల। తెలియజేసెద సతీదేవి నాపేరు.

స్వదేశ్యము-దర్వు శ్రీరాగము-ఆదితాళము.

మందయానా మందయానా ఓ సుందరయానా యెంతుబోదు నెం
దుబోదు నేమిసేయుదును॥ మం॥ చెలియా నాకదమాని జెప్పిపోయినమాట
ఫలమే మోనా యోగలమే మోగదవే॥ మం॥ వొకనాటిసుఖమది- యొక
సౌఖ్యమట వేశుక వాణిమనవారిని-నికనమ్మరాదె॥ మం॥ ననభోణిమరికొం
దరి మనసేమోతీర తనవారని మనవారనిదలపోయరాదె॥ మం॥ చలమో
యిందుకూరిపేట- శివునికృపలేక- యెలకాలమిటులాగా నేలాబుట్టితినే॥

వ॥ యిటులావిర్భవించిన కన్యకలందు శ్రద్ధయు మైత్రియు దయయు శాంతియు దృష్టియుబుట్టియు క్రియయు నున్నతియు మేధయు తితిక్షయుహ్రియు మూర్తియు శ్రీయు నను నామంబులుగలపదను స్వారసు ధర్మరాజునకిచ్చె-నొక్కకన్యక నగ్ని దేవునకు-నొక్క తెంబితృలకునిచ్చె-మరియు జన్మమరణాదినివృత్తుండును మహానుభావుండును దేవదేవుండగు మహాదేవునకు నన్నిచ్చివివాహంబు జేసె-నంతకొంత కాలంబునకు శ్వశురుండగు దక్షునకు-జామాతయైన వామదేవునకు-తొల్లి బ్రహ్మసులు జేయు సత్రయాగంబునం దన్యోన్యవిరోధంబులుగలిగి చిరంకాలబరగె నంత దక్షుండురుద్రహీనంబగుయాగంబు లేనిదియైనను యీశ్వరుతోటిపూర్వ విరోధంబున పరమేష్ఠికృతంబయినసకలప్రజాపతి విభుత్వగర్వంబునం జేసి బ్రహ్మనిష్ఠులగు యీశ్వరాములధిక్కరించి యునకుద్రకంబుగ వాజపేయ సవనంబు గావించె తదనంతరంబయిపుడు బృహస్పతి సవననామకంబైన యజ్ఞంబుసేయ నుపక్రమించినాడని నారదాములు జెప్పిరిది మకామున దవలోకనార్థంబు దేవదానవగరుడగంధర్వ యక్షరాక్షసకిన్నరకింపు

గుహ సిద్ధవిద్యాధర భాస్వరమునీశ్వర ప్రముఖులనేకులు సకుటుంబసమే తులై విహాయసవీధిం జనుదెంతు రదెజూడుమదెజూడుము.

స్వదేశ్యము-దర్వు-ఆనందభయిరవి-అటతాళం.

చూడరెమాటలాడరె చెలులార వేడుక॥ చూ॥ చూడరె చూడరేయ చ్చరలాడిరియాడిరేపాటలు- పాడిరెపాడిరె గుంపులుగూడిబంతులువీసి పోవుట॥ చూ॥ హితులుపౌరోహితులు యతులాశ్రితులు మునిసంతతులు మానవపతులుతగుబహుమతులుగై కొనిసతులుపతులునుసుతులువచ్చు ట॥ చూ॥ నేనునావిభుడైన శివుడును సూనుడయినగజాననుడునుబూని పోవలెనంచునామనసెనదిందుకుప్రాణనాధుని॥ చూ॥ పొలతియేనూరా కుండ నయిననుబోయియజ్ఞము చూడవలెనట బిలచు టేమని యుందు కూరిపేట నందరుబలుకుచుందురు॥ చూడరే॥

వ॥ ఇదియునుంగాక పామరుండగు మాతండ్రికిని పరమేశ్వరుండగు నాప్రాణనాధునకును కలకాలంబుకలహం బెట్టిపసంబయ్యెనని మరియును.

ద్వి॥ వలనొప్ప రేనియవ్వరి చెప్పి వారి-లఘుత రానందమది యెట్టు లనిన-వారిభక్తికొలంది వారుండలేక - వీరిశక్తికొలందివీరుండలేక-వైరంబు బెంచిరెవ్వరుదీర్పగలరు - వోనాజయాపజయం బేర్పడక - గాని యొండొరులుమార్గంబులుమాన- రిట్టికార్పణ్యం బే యునవచ్చు- పుట్టినిం డ్లకదాపొలతులకాస - ప్రాణనాధుని చెట్టబట్టినది మొదలు - యేణాక్షి పుట్టింటివృత్తాంతమెరుగ- నేమనునోయింక నేబోదుననిన- యేమిగోపించు నోయేమిసేయుదునె॥

వ॥ అని మరియు నిట్లనియె.

అన్యదేశ్యము-హిందుస్థాని-కాపి-అటతాళం.

లలలా నామదినిల్పగలనా-చిలుకలకొలికి నేనొంటిబోగలనా-రాగలనా॥ వోలలనా॥ పలికిపలుకడిదే మొపదరె-పలచివలచినిద్దురబాయ్యె వానికాళ్ళకుమ్రొక్కి- ఫలమేమన్నట్లాయగదవె నేదో-పిలియొగ్గిపలు మారుబిలచినా చెలువుడేపలుకడే ॥లల॥ తలిదండ్రులెంత నిర్దయులె-వారెకలవారమేమే పే-దలమాయవ్వరికైన- కలిమిలేములు శాశ్యతమ టెచూచి-పలుకనివారిండ్లకు - బోవలెనా కావలెనావో॥లల॥పిలువనిపే రంటమటె - చేసిపొలతి నెవ్వనివక్కపోదాయిదేమి- నీబలవంతపుమాఖ స్నానమటె-యిదిలో తలపున్న నవ్వపాటవెసిధట వేమి!లల॥కలసిమెలసి

నవారుగాదె-వచ్చి పెలుచనియిందుకూరిపేటమహేశుని-బిలువరెనాటి మర్యాదే-వచ్చి తులువకబుధులపొందుకలనానాకలనైనా॥ లలనా॥

వ॥ అని ప్రాణనాధునిడాయంబోయి యిట్లనియె.

కైవారం లయగ్రాహి॥ శంకరహాలహాల భయంకరపినాకభర। కింకరదిగీశతాకలంకతరమూర్తి। పంకజభవాభిసుతపంకజభవాండభవ సంకలితదైత్యులకు సంకటసుధాప। ద్యుకిసుతనాగకరకంకణవిరాజిత కళంకగళవాంభవిశుభాకలహారీస, త్పంకితమితాంత పులకాంకితయురస్థల మృగాంశతకోటినిభపంకజదళాననా॥

వ॥ అని మరియును.

మత్తకోకిల॥ నాగవాహనరంజనానుద నాగవిబ్వ్యమభంజనా। నాగదానవ ఖండనామునినాధ సాగరమండనా। యోగిరాజసమాజచిత్తపయోజమదవేషణా। నాగరాజవిభూషణా శరణాగతామరపోషణా॥

సుగంధివృత్తము॥ వారిజాసనాదిదేవ వందితాయవార్ధిగం। ధీరధీరఖండు కూరిపేటపాసనాయయం। చూరిసుబ్బరాయహృత్పయోరుహాసవామనః। పూరి తైకబంధరా పుణ్యమూర్తియేనమో॥

వ॥ అని కొనియాడిన విని సవరణగా దేవదేవుండిట్లనియె.

కందార్థం॥ సహజము గానసుజేరక। మహనీయములైననూత్నమర్యాదలతో। బహువిసలింపుచునిటులక। తహతహపడుటేమిసౌఖ్యదాయకిరావే ప్రాణనాయకి- తోయజముఖినాతో జెప్పుమునీ-కీయనుమానంబెందుకు॥

దాక్షాయణి దక్షయజ్ఞమునకుపోవ నిశ్చగించుట.

వ॥ అనిన దాక్షాయణి యిట్లనియె.

ఉ॥ రాజితరాజరాజదినరాజ భుజంగమరాజభారతీ।
రాజనిలింపరాన మునిరాజపయోనిధిరాజరాజనో।
రాజవిహంగరాజ యమరాజసరోజనివాసగేహనీ।
రాజనురాధిరాజగిరి రాజసుతావినవయ్య శంకరా॥

వ॥ ప్రాణనాయకా ఒక్క పిడుగువంటివార్తవింటిని విపరీతం బేమో తెలియదు.

కందార్థం॥ మనలవెలిబెట్టిదక్షుం। డటవందగజేయుపూని నటయాగంబీ। జనులాయజ్ఞముజూడక। జనువారలుజూడవయ్య శంకరా నానాథవభయ॥ శంకర॥ ఇంకానందియమేమటమనము-పొంకముమీరగపోవలెనయ్యా॥ శంకర॥

వ॥ అనిన దేవదేవుండిట్లనియె. మీతండ్రియైనదక్షుండదక్షదీక్షుండై నన్నుదీకరించి కార్పిచ్చుపయింగమకించు ఖద్యోతలనుంబోలెయజ్ఞం

బుజేయబూనుట యేను నెఱుంగుదు నాయాగంబు సాగంబుగా నీడేరదు గావున నిదియాశ్చర్యకరంబుగా దాయజ్ఞంబు జూడబోవుజనంబులవమానంబునొంది వచ్చుటాశ్చర్యముగాని మనంబేగుట కర్తవ్యంబుగా దనిన సతియిట్లనియె.

ఉ॥ నాధనచీమనఃకమలనాధుడు కిన్నరనాధుడుర్వరమా।
నాధుడుభారతిహృదయనాధుడు పంకజనాధుడుజ్జగ।
న్నాధుడురాత్మసోమనను నానందమునొందుచుబోయినారుభూ
నాధులుమానులందరుజనంబులు బోదురదెట్టియాగమో॥

అన్యదేశ్యము-దర్వు-హిందుస్థానికాపి-అటతాళం.

కౌమారీవినవే కౌమారీవినవే॥ తామసమేటికేదక్షుండు నేటికిమా। మై తేయరుదా।మర్యాదవలదా॥ కౌమా॥ కైలాసనిలయ కైలాసనిలయ। మూలము దెలియని మూఢునిదక్షుని-పాలించతగదా పగబూనేబిరుదాకై॥కౌ॥ కూరిమిమాలిన కుజనులయిండ్లకు చేరబోవదగునా-చెలిమిగావలెనా॥కౌ॥ మదిగరియనిమీమామల్లుండ్లకు-యిది యేమికలత-యెందైననుగలదా॥ కౌ॥ నేటికియిందుకూరి పేటలోపల జేరి-నాటించవలెగా -రవాటిరిబాదగునా॥ కౌమారీ॥

వ॥ అనిన దాక్షాయణియిట్లనియె. దేవా మహాశ్చర్యకరంబయి గుణత్రయాత్మకంబగు ప్రపంచంబుభవదీయమాయా వినిర్మితంబగుటం జేసి నివానావిహారణంబులగు ఇటువంటిప్రయత్నంబులు మాబోటిపామరులకువింతవింతగవినోదంబులై యుండుఁగాని నీకాశ్చర్యకరంబుగాదయినను భవదీయదివ్య తత్వసత్వంబెరుంగంజాలక కామినీస్వభావంబుగల కృపణురాలనయి మదీయజన్మవంశంబుగనుంగొన నిశ్చయించితిగావున నక్కడనాదేహసంబంధులయిన తలితండ్రులునన్నదమ్ములు నప్పజెల్లెండ్రును తత్తత్పుత్రికా జనంబులును నానావేడుకల నుందురు గావున వారలంజూచుటకు నాయందుప్రసన్నుడవయిమదీయమనోరథంబుదీర్పనర్హుండవు గనాపమధిక జ్ఞానంబుగల నీచేత భవదీయదేహంబునందర్ధంబుధరియింపబడితి నిట్టినన్ను ననుగ్రహింపవలయుం గావున.

స్వదేశ్యము-దర్వు-ఆనందభైరవి-ఆదితాళం.

శెలవియ్యవయ్యా-ప్రాణనాయక- అవ్యాకులమానసైకభీష్టదాయకవినుము-తల్లితండ్రినయినజూడనీ-దానిజన్మమేటికి॥ శెల॥ అనినశివుం

డు-నామాటవినవే ప్రాణనాయకి-నీపై కామింపరాదెసకలాదాయకి- నీకీ-వ్యామోహమేమిదక్షాధ్వరముసంతాపకరముగా॥

వ॥ ఇదియునుంగాక మాతండ్రి దచ్చటికినచ్చునపుడు నేనతనికి ప్రత్యుత్థానాభివందనంబులు గావింపకుండుటం జేసి యతండు దిరస్కృతుం డయ్యెనంటివే నీలోకంబుల నన్యోన్యంబు ప్రత్యుత్థానాభివందనంబులు గావింతురదియుం బ్రాజ్ఞులయినవారు సర్వభూతాంతర్యామియయినపరమపురుషుండు నిత్యపరిపూర్ణుండు గావున గాయకవ్యాపారం బయుక్తంబనితదుద్దేశంబుగా మనంబునందు నమస్కారాదికృత్యంబులు గావింతురు గానిదేహాభిమానంబుగల పురుషులయందు గావింపరుగావున నేనును వాసుదేవశబ్దవాచ్యుండును శుద్ధసత్వమయుండును నంతఃకరణమునం దావరణరహితుండై ప్రకాశించు వాసుదేవునకు నాహృదయంబున నమస్కరింపుచుండుదు నిట్టినిరపరాధినైననన్ను బూర్వంబున బ్రహ్మాలు జేయు సత్రయాగంబునందురుకులంజేసి పరాభవించిన మద్వేషియయినదక్షుండు భవద్ద్వేషుండు తదనువర్తులైనవారును జూడందగుగావున మద్వచనాతిక్రమణంబు జేసి నీవచ్చటికరిగితివేని బంధుజనంబుల వలన బూజవడయక తిరస్కారంబునొందుటకానిగదాయనినపార్వతి యిట్లనియె,

దరువు॥ హానిగల్గెలాగై తేయందరు- యెందుకుబూనియీలాగున బోవుచుందురు- అయితేకాని చెడురాని మంచిగాని యేమైనగాని॥ శి॥

శివుడు॥ ఊరూరివారుబోతే పోదురు- యిందుకూరిపేటనెవ్వరు బోదురు- పోరానిచోటకుపోతే రారానినిందలువచ్చును॥ నామా॥

వ॥ ప్రాణనాయకా పుట్టినింటికిం బోదలంచితింగాని బోరాని చోట్లకుం బోవుదాననుగాను మాతండ్రియైన దక్షుండు తెలియనిమాటలాడినను నీకు శ్వశురుండుగాని శత్రుండుగాడు గావున.

సీసార్ధము॥ అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండభాండంబులెం జేనిలోజొచ్చుదానికంటె। మనుమునినిర్మితపురత్రయదైత్యసంతతు లానాడు నీమహాసదానికంటె। వికటదుస్సహమహావిషముగ్రహించి బూనినిన్నదలించుదానికంటె। నంధకాసురదుర్బ్రహ్మలంధరాదులు బూజనిన్నెదురించుదానికంటె। యీమాటకేకోపమా- దక్షునిగికురించుట- సామినేశేయుపాపమా- మోమాటమేమిటువెనుక-నామాటలైనవినక- మామల్లుండ్లమ్మగనుక-యేమోహోనిమ్మనక యీమాటకేకోపమా॥

హుసేనిరాగము-అటతాళము.

యేమిసేయుదునతడు నన్ని పుడెంతచిన్న తనంబు జేసెనె భామిని-
మందాగామిని॥ యే॥ వంచనామదిబూనియవమానించరాదని దెలియ జే
యదలంచెనే-పగసాధించెనే॥ యే॥ యాగమాత్వరలోనరతపవియోగమై-
పోగానియదికొనసాగున-చెడునీలాగున॥ యే॥ ఇప్పుడేనీవైనమీపుట్టింటికే
గుదువేనిగండముతప్పదునామనసొప్పదు॥ యే॥ కలికి తెలియనిదాన వేమో
గావునకలకాలంబుమాటలునిలుచునె-వూటలుగడుచునె॥ యే॥ నోటిమా
టలుకండ్లచూపులు నేటితో పరిపోవునింకా-యేటికిపొమ్మచోటికి॥ యే॥ బేల
వై మనఇందుకూరిపేటవిడువంజూతు వాగడమేల నేసరసము చాలునే॥ యే॥

వ॥ అనిన సమరసభావంబున భవాని యిట్లనియె.

ద్విపద॥ పరమేశనీవిట్లు బలుక నేమిటికి - దొరకొనిదక్షుని దుర్యాగమునకు-
బోయిననేమింకబోకున్న నేమి - నీయాజ్ఞ బొందక నేనెట్లుబోదు - వివిధంబులయిన
దుర్విషయవులమాని - భువనమోహననిన్ను బొడగానలేని - యరువుమాలికనన్ను
లేమిజేయుటకు - పురుషసింహమునిన్ను భోగింపలేని - తనులతావలనిసౌందర్యమేమి
టికి - మనసారనీమంచి మాటలువినని - చెవులేలనీపాదసేవకవృత్తి - దవిలినీయధరా
మృతంబానలేని - నాలుకెందుకు కాల్పనాథవదివ్య - మాలికాగంధమబ్బని ముక్కు-
లేల - నయనంబునీకు దాస్యముసేయలేని - జననమెందుకువేయు జన్మంబులకును-
గావునముందరగతిగానలేక - సేవగించెనుదక్షు డేమగునొక్కొ - విధినిషేధంబులు
వివరించనేల - వధిపమారొదలతప్పులన్ని క్షమించి - నెట్టనసెలవిచ్చి నీవుబంపినను-
పుట్టిల్లుగావున బోయివచ్చెదను॥

వ॥ అనిన విని యానందకందళితహృదయారవిందుండై దేవ
దేవుం డిట్లనియె.

ఉ॥ మెచ్చనిమామలిండ్లకును పైకొనిశోభనవేళబిల్వమిక ।
బొచ్చుముగల్గుపోదగుటబోలదుయలరకిజ్జగంబులక ।
బొచ్చుములేదుకన్యలకుపుట్టినయిండ్లబోయినలోకముల్ ।
మెచ్చునపోవుముఖబ్బమున మీతలితండ్రులజాడపైదలీ॥

ఉ॥ మాటలువేయునేటికివి మాకడనీవును నేమునీకడక !
పాటలగంధియుండుదుము బాలకిలబ్ధము అర్థ మెట్లునా ।
మాటకుదాటగాదలదు మన్ననినీచెలులెల్ల గొల్వగా ।
బోటిరొపొమ్మునీజనకు పొందగునోమునకుక గుటుంబినీ॥

వ॥ అని దరహసితవదనారవిందుండై ప్రమథగణంబులం జూచి
వోరీ గజకర్ణ లంబకర్ణ లంబోధర సూర్యవర్ణ శతమాయమహామాయ
మహామృత్యుహరాదులయిన ప్రమథగణంబులారా వింటిరా మీతల్లి

పుట్టినింటికింబోవ నిచ్చగించియున్నది గావున మీరలొక్కదివ్యరథంబు పై నెక్కించుకొనిపోయి రావలయుననిన వారలొక్కదివ్యరథంబా యత్తపరచి దెచ్చిన సతీదేవిజూచి చెలికత్తియలతోనిట్లనియె.

సతీదేవి దక్షాధ్వరంబున కేగుట.

మధ్యమావతి - ఆదితాళము.

పోదాముపదరే-భామినులారా॥పో॥మోదమునమాతలిదండ్రులు సోదరులుసోదరీజనంబులు- సాదరంబుననన్ను బహుమర్యాదసేయకపో దురటవె॥పో॥ ఖలుడుదక్షుండఖలజనులకెబిలచి మనలకెబిలువడటుపోవ కిదువలదనిప్రాణనాథుడుసెలవొసంగకసెలవొసంగెను ॥పో॥ అమ్మచెల్ల యిదేమిముందర తుమ్ములెర్రనిదుమ్ములీకాకమ్ములాఘూకమ్ములీశకునముల పశకునములాయెను॥పో॥ బోటిరో శ్రీయిందుకూరివేటపరమేశ్వరుడుజె ప్పినమాటనిక్కముగానీయెడసీలాటిశకునములౌనటే॥పో॥

వ॥ అని యిట్లు శివునిచేత సెలవుదీసుకొని డోలాయమానమానసియై కాలగతిందలంచిబయలుపడనీక దక్షాధ్వరసమీక్షణోద్యోగియై పోవుచున్న సమయంబున సఖీజనంబులు తమలో దామిట్లనిరి.

సీ॥ వీణయుంనీవుదే వీణానుభాషిణీ ముకురంబునీవుదే ముకురవదన ।
రాజహంసనుదెమ్ము రాజహంసికయాన కీరంబునీవుదేకీరవాణి ।
మణిహారములుదెమ్ము మణిగణాలంకృత పువ్వులునీవుదేపువ్వుబోణి ।
గంధంబునీవుదేకమనీయగంధి కనకంబునీవుదేకనకవల్లి ।
పాలతియాడుపసిడిబొమ్మనునీవుదే । పసిడిబొమ్మయొసగమెసగుకొమ్మ ।
పలయునట్టిపెక్కువస్తువుల్గొనిరమ్ము । గౌరివెంటమనముగదులవలయు ॥

వ॥ అని సఖీమణులుం బ్రమథగణంబులు సతీదేవియుం గగన మార్గంబున బోయిపోయి దక్షాధ్వర వాకిటం దగ్గరి తేరుడిగ్గి సభాసదుల నవలోకించినం దమతో నెవ్వరుం బలుకకున్న కొంతదడవు చింతించి కాత్యాయణి తనపక్షజనంబులతో నిట్లనియె.

ద్విపద॥ ఓచంద్రముఖులార యోసఖులార । చూచిచూడని నేడు జూచితిమహాహ । యదెవో ప్రసూతిమాయమ్మనట జూచి । యిదియేమి మూతిచెయ్యట్లనెనమ్మ । సుదతియాతం డేదక్షుడు ననుజూచి। యదలించి క్రోధతామ్రాక్షుడై పోయె। పరికించిచూడుడీపది యేనుమంది।యరవింద ముఖులుమాయప్పజెల్లెండ్రు । ననుజూచిగికురించినవ్వులునవ్వి।కొనుచు సీయంచు గ్రక్కునబోయిరం। రబలయిందరున్నారుండి యేమికారణము। మందగామిని చంద్రమౌళి లేకున్న । సరిగానినోము వాసము లేనిగీము। వరి లేనియూరు కావ్యము రానినోరు ।పగిలినయోడ దీపము లేని మేడ।నగరాని నవ్వుగంధము లేనిపువ్వు। పతి లేని భామ భూపతి లేనిసీమ। యతి లేనిమఠము యోగ్యత లేనిహఠము।పాలియనిగడ్డిఆవులు లేనిదొడ్డి ।ఫలమీయని చేను జీవము లేని మేను।నిపుణని మైత్రి వెన్నల లేనిరాత్రి।దివుట దేవుడు లేని దేవాలయంబు। మెలగనివిల్లుకోమలి లేని।శిల లేనిపూజమచ్చిక లేనివాజ। లేమరో యిదిచిలుల లేనిపంజరము । గామదిదోచుటగానియజ్ఞమట నే॥

వ॥ ఇట్లనుచున్న సమయంబున దక్షుండు యాగంబొనరించుచుండె నంత నెవ్వరుం బలుకకున్న సతీదేవి సఖీమణులతో యిట్లనియె.

కాంభోజిరాగం - ఆదితాళము.

ఔ నా నేమావారెనాపై అలగిరే-కాని లేకొందరుఘుందరిగతిగా నరె॥ఔ॥ తల్లితండ్రులైనచూడనొల్లరె-చల్ల బోమనపగ వారుల్లాసిల్లిరె॥ ఔ॥ సరసుడపుడు జెప్పినంతిజరిగెనె-విరిబోణినామదిచిటుక్కునివిరిగెనే॥ ఔ॥ మాతల్లికినే నెంతో భారమయితినే-ఘాతామనివచ్చికొరమాలిపోతినే శివునితో నే నేషనిమనవి జేతునే-యువిద యీయును రెవరికి దారపోతునే॥ ఔ॥ సోదరీజనులైననాకనులజూడరె- సాదరమునాసభికులేమాటలాడరే- ఇంపుముఖినామాటలెవరువింతురే- ఇందుకూరిపేటసుజనులేమందురే॥ఔ॥ వ॥ అని మరియు నిట్లనియె.

ద్విప॥ యెలనాగలార నేడింపరింపుండి। పలుకరిదేమిపాపంబు జేసితిని। బావలు మరదులుబంధువర్గంబు । మావారు సైతముమాట్లాడరైరి।

బహుళవిరోధమేర్పడెనిదిగాక। మహనీయమగు సభామధ్యంబునందు। అవమానమయ్యె నేమందు నావిధిని। శివుడు జెప్పినమాట జెవిదూరకపుడువచ్చినందుకుహానివచ్చె నేమందు। నచ్చటికిచ్చటికతిచులుకనైతి। నోకృతక్రతులార యో పెద్దలార। యోక్రతుభుజులార యోమునులార। యో దేవఋషులార యోమునులార। నా దెసజూడకున్నారి దేమయ్య। పరగదక్షునికి నే పట్టినై పుట్టి। పరమేశ్వరుని గట్టబట్టినేడిట్టి సరినారిలో యెగసక్కెమయిపోతి। తిరిగిచూడరి దేమిది క్ష్మాపాలులార। భయమేమిదక్షునిపాలికిబోయి। నయమునసడిగెద నాతప్పు లేమో॥

వ॥ అని చెప్పి హోమంబుచేయుచున్న దక్షునిపాలికింబోయి సతీదేవి యిటులనియె.

దాక్షాయణీదక్షసంవాదము.

శా॥ తండ్రీ నీనగుమోము జూడదగనా తర్కింపనా చిన్నచె। ల్లెండ్రం బిలిచియు నన్ను జీరవు మదీయాధీశు నీయున్నయ। ల్లుండ్రం బిల్చియు బిల్వరావు యిలవేల్పల్ కర్తలే పూజకుజ। యింద్రం జేసిన నేమిగల్గు జెపుమా విశ్వేశ్వరుండుండగన్॥

వ॥ అని మరియును.

శా॥ దేవేంద్రాదిదిగీశసంఘములకున్ దీవప్రభుత్వమ్ములె। ద్దేవుండిచ్చె పరాత్పరుండజరుడ ద్దేవుండు శేషాహికే। రావుండిచ్చెయగణ్యదక్షత జగద్దేవేశుడెవ్వాడు యా। దేవుండిచ్చకు నేడు రావలెనని ధియుక్తి జింతింపుమా॥

వ॥ అనిన దక్షుండు

ఉ॥ లోకములోన లేడు సురలోకములోనను లేడు కుండలీ। లోకమున లేడు మునిలోకములోపల లేడు దేవతా। లోకములోన లేడ సురలోనను లేడు వెతికితిచు। పోవ కలబోవు నేయెరిగి పూజలసేయుగ నెంతవాడో కో॥

వ॥ అనినవిని యించుక కోపంబున దాక్షాయణి యిట్లనియె.

ఉ॥ వేదములం దెరింగిరవివేకము లెక్కడబోయె నేడు పు। ణ్యోదయబుద్ధి యందడిగియున్నది నేడు దలంప తుచ్ఛమై। నీదగు దక్షతత్వమును నీతియును నెందున దాగె నేడు బ్ర। హ్మాదులబోని బ్రజ్ఞమది నారడిబోయెనె నేడు యక్కటా॥

వ॥ అనినవిని యించుక కోపంబున దక్షుండిట్లనియె.

సంవాదం-దర్బా-మారువరాగం-ఆదితాళం.

నీవైపిలువని పేరంటమునకు- రావచ్చునటే కౌమారి॥ యిటురావచ్చు॥ కేవలమిట్లపకీర్తి - భాజవముగా వచ్చునటే కౌమారి॥ సీ॥ గోవాడవుకొరగావపకీర్తి- నీవేమూలమురా దక్షా దక్షా- నీవున్నావని నేవచ్చితినిపోవచ్చుగదా దక్షా దక్షా॥ గో॥ యెవ్వరునిను మాయింటికి- రమ్మని రెవ్వరుబిలచి

రకౌమారి॥సీ॥ నప్పులకెకయ్యంబటెగాల్ - ద్రవ్వేవేమెకౌమారి॥సీ॥క యమునకుకాల్ ద్రవ్వెదెవ్వరో-దయ్యంబెరుగునుదక్షాదక్షా- వెయ్యే టికినియాగమునీవై-పొయ్యెదెరుగ వెదక్షాదక్షా॥అట్లావానిగుబాటాయి టా-మాట్లాడుదుర కెకౌమారీ॥ యిటు॥ మాట్లాడినభయమపోపొమ్మని- పోట్లాడుదుర కెకౌమారి॥సీ॥పొలుకులమూలినసీతో నేనె - పోట్లాడుదు నాదక్షాదక్షా॥పో॥గెలిచికట్టిపాడుకోటస- ప్పలమేమున్న దీదక్షాదక్షా॥ గో॥పాపకారినాపై కొరమాలిన - గోపంబెందు కెకౌమారి॥సీ॥పోపోపా మ్మంబెపో వేమివృథా శాపము లెందు కేకౌమారీ॥ సీ॥దోసకారినా శాపమె న్నటికివిసరబోదురాదక్షా॥విస॥ బ॥సీసీఛితడిసీముప్పందుము-మోసే వేమి రదక్షాదక్షాగోవా ॥ చిందరవందర జేతువునీకీతొందరబోద కెకౌమారి- ఇందుకూరిపేటంమురునినుతగుదువందురుజూడ వెకౌమారి॥ సీ॥

వ॥ అనిన భవాని గంభీరంబుగానిటులనియె.

ద్విపద॥ ఓరిదురాచారరోపాపకారి - తారతమ్యమెకింతదలపోయవకట- సింగంబునెదిరించుతింకచందమున - గంగపైబారిన గంజిగుంటట్లు - కదలిపైగమకించుకాలువరీతి - మిడుతకార్చిచ్చును మ్రింగజన్నట్లు - గరుడతోపాము గలసినరీతి- కరినదల్పెడు మశకంబువైఖరిని - కొండతోగరుడికొన్నట్లజంబు - పుండరీకంబుతో బోరాడుభంగి - సర్పంబుపైకిమూషికమేగినట్లు - నేర్పునశివునితో నీవెదురింతు - వలఘులఘుప్రకారాంతరాంతరము - దలపోయవేనాటిదక్షుండవీవు - కులనాపసుండవు కుఘులవిగాని - తెలిసినవాడవై తేయిట్లుజేయ - వలతువెహరునితో వైరంబుదగునే - జలమలెన్నియుబారజల్లియుంకింప - మెలగకనవియెల్లమరలకండింత - జాలుమహేశుని సన్నుతిచేయ - వెలయరాదక్షనీకీడురాపేక్ష॥

వ॥ అనిన దక్షుండు కోపోద్దీపితమానసుండై భవానింజూచి యిటులనియె. శివుండు నిర్వికారచిత్తసాధ్యుండని సర్వజనంబులురోయుదు రదియెరింగి సమతగాకునికి బిలువకుంటినిదెచూడుము.

తరళ॥ పరగమత్తపయాధినాథులు భాగ్యవంతులుశ్రీయుతుల్ । వరుసతల్లియు దండ్రియుంగలవారు నిత్యమహోవ్రతుల్ । ధరణిలోకులగోత్రవంతులు తక్షాలెందుదలంపగా । తరుణియిన్నియువలదునీపతి తారతమ్యముచెప్పవే॥

వ॥ అనిన సతీదేవి యిటులనియె.

గీ॥ శివునితారతమ్యముబట్టిశివుడుదక్ష । యెలమినీబోటిమూఢులకెట్లుదెలియ । నయ్యయోశివుడద్వయుండాదిదేవు । డతనికగ్గౌనరించినహానిదేడే॥

వ॥ అనిన దక్షుండిటులనియె.

దర్వు-ద్విజావంతిరాగం-ఆదితాళం.

ఏమిచేతు రేమి జేతు రే-నీ దేవుడునీ-వేమి జేతు॥ ఏ॥ మామలై నయ ల్లుం డ్రైనమం చిమంచి లేకున్న మోమాట ముంచవచ్చునా-నీ దేవుడు ॥ ఏ॥ మరచితల్లి పుట్టిల్లు మేనమామ కువద్దబొగడినట్లు-హరునిందుగీ ర్తింతు వెం దుకే॥నీ దేవు॥ఇచ్చకనే లసెదకి కాదకి తెచ్చినిన్ను జంగము వాని-కిచ్చినపుడె ఋణముదీ రెనే ॥ నీ దేవు ॥ నేటికయిన ఇందుకూరి పేటనుండే వీరేశ్వరుడే నాటి వేల్పెవ్వ డెరుగునే॥ నీ దేవు॥

వ॥ అనిన ఖండితభావంబున రుద్రాణి యిట్లనియె.

శా॥ ఓరీదక్ష యదక్షమానసవృథా యీదూషణం బేమిరా । యోరీపాపము లెల్లబోవిడువరా యుగ్రాత్మ చేపట్టరా । వైరంబొప్పదురాశివుదలపరా వర్ణింపరా రాజితోం। కారాత్మండగు నీకు కంతువిడువంగా నేలరాదుర్మతీ ॥

వ॥ అదియునుంగాక.

మత్తకోకిల॥ సాహసంబునమందరంబు విచారహీనత జెచ్చితా।
రూహ లేకపయోధిద్రచ్చుచునున్న శ్రీరమణాదులా।
దాహదోహదనీలవహ్నులతద్దయుం వడిజేయుంహా।
లాహలంబర చేతబట్టి గళంబునందు ధరింపడే।

వ॥ అనినవిని విరోధాభాసంబున దక్షుండిట్లనియె.

ద్విపద॥ అహహనీమంచియాయల్లునిమంచిబహుమేలుబహుమే లుబాగాయెనకట-సన్యాసిగాక సంసారియుగాక - మాన్యముల్ముండించి మంటపాల్జేసి-వావిరియేవాపివర్తనలు లేక-కో వెల లేరతికూడముల్ జేయ వేడుకాయనె వెస వెసబొమ్మలాట లాడబోనటయి దేకును వారు లేక-నిచ్చ కమాబిచ్చమెత్తుకోవలసి-వచ్చెగ దాయంత వారెంతకయిరి - పాములగా ములబట్టియూరూర- సాములమంచి వేసంబులబన్ని - యుదికేదమని కేది యుద్యోగమేది-కనుకొండవీటిజంగమువృత్తిబూని-భూతవైద్యుండాయె బోయొంటిగాబ- రేతభూములనుజరించుట దేమి- వానిమానిసియనవచ్చు నేపుడమి-గానని వార లెక్కడగూళికొనిరో-రాజకీయంబును రాగొరమా లి-పూలకుబ్బిడబ్బుమ రేమి లేక-కల్లరీడనగనిక్క ముదోచబడక - తల్లితం డ్రుగురుదైవము లేక-పడి మొలచిన చెట్టుప్రబలమైనట్లు- పుడమినెల్లడిలను పుంజీకరించి. కులగోత్రములుకొద్దిగొప్పలు లేమి - కులుకుచునూరూర నూరేగమరిగి-పురుషుండుగాక పూబోడియుగాక - బెరసిన తాల్మిగబ్బిప సందు జేసి-మెరిగిమెరుంగనియెల్లరగూర్చి - మురియుచుధనధాన్యమును

గొల్లబెట్టి నరిముఱినున్న గొండంత కాపురము-బరువడిగోచి బాపలపాలు జే
సె-నృపదంబమెందేని నెరనమ్మ రేని - గిరుఱించియొదలే మొగించుట దేమి-
తొలగినాతప్పమీతో జేయునే స్త-ములుమింటిమీది సాములుగదా మం
చి-గలనాటిచుట్టాలుగలిమి లేకున్న-కలనయినగారవంగావిన లేరే॥

వ॥ అని విరోధాభాసంబునబల్కి-నవిని దోధూయమానహృద
యయై భవానియిట్లనియె, శివద్రోహులెవ్వరు క్షేమంబునొందిరో చూ
డరాదటాయని మరియును.

గీ॥ హరునిగై గొనరింతువట్లగుటవలన। నీవుచేసెడుయాగంబు నిష్ఫలంబు।
యిట్టినీకు నేబుట్టితినిందువలన। నీకితనువిడివిడుచుట నిజముదక్ష॥

క॥ ఈయొడలుఱోతగాదె। పాయకపరమేశునొద్ద పనిసేయంగా।
వేయుమాటలింకేటికి। పోయెద రాయొండుతనువు బొందదు రాత్మా॥

వ॥ అని మరియునిట్లనియె.

సావేరి-అటతాళం.

ఓరోరి కాపకారీ-ఔరౌరా॥ వో॥ తారతమ్యముకింత దలపోయ
వకట-నీపౌరుషంబు-నేలపాలై బోను॥ వో॥ ఆడపడుచునుగోడుగోడనపిం
చునీపాడుయాగముభస్మీపటలమైపోను॥ వో॥ సారెసారెకు కేకి కేరిదూరె
దనయ్యయో-ధారుణేనీప్రజ దగ్ధమైపోను॥ వోరోరి॥

వ॥ అని సఖీగణులతో దైన్యభావంబున నిట్లనియె.

సీ॥ తండ్రినాబిడ్డనుతలపోయడాయెగా-దాయగాపోయిదండంబులిడిన।
తల్లిసైతముదయదల్పదాయెగా-దాయగాదలచెనాతాత్వమందు।
నాడుసైదోడులకాత్మనింపాయెగా-పాయగానయిననాపలుకువిన్న।
చెలిమిసఖ్యులకుకన్నులచల్లగానాయె-గానాయగాథంబుచందంబుగన్న।
నట్టిపరమేశ్వరుని చెట్టబట్టియిట్టి। పుట్టినిల్లనిమెట్టక మెట్టదొట్టి।
రట్టడింగట్టితిపుడనెట్టిమాట। గుట్టుబోకపోనిజెట్టునైతి॥

వ॥ అనిన సఖీగణుబు సతీదేవితో నిట్లనిరి.

నాదనామక్రియ రాగం-ఆదితాళం.

నాడువ్రాసినబ్రహ్మ- నేనువ్రాయునకొమ్మా - పాడుయాగ
ముపైనీకీభ్రమతలింకెందుకమ్మా॥ నాడు॥

క॥ నుదుటవ్రాసినవ్రాతకు। నుదతీ చింతింపనేలచూడుము శ్రేయో।
భ్యుదయస్థితులతుతమతము। పజసఖులకుబిలతురన్యజనులొండొరులకా॥

దరు॥ తల్లితండ్రులై తేమున్ను-బిలువకుందురటెనిన్ను - కలిమి
లేములు శాశ్వతమా-కాలమహిమా దెలియగలమా॥ నాడు॥

గీ॥ నెలతపెనిమిటిమాటకుమీరరాదు । తెలిసిపుట్టింటివారి-లిట్ట రాదు ।
నీవుజన్మించినట్టివేళవిశేష । మేమి జెప్పఁజాలకాలమిట్టివేళలు ॥

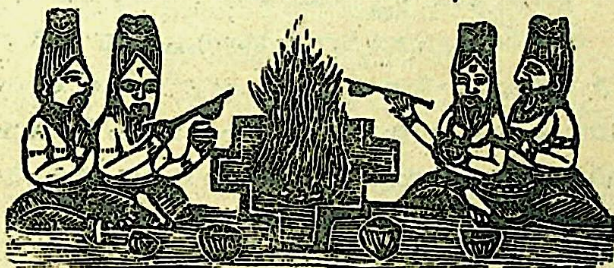
దరు॥ అంతకింతారాదుగద వే - యింత కెంతవునోగద వే - చింత లాగ్రవంతలాజినికి- చిడిముడిపడ నేమిటికి॥ నాడు॥

గీ॥ మాటలొక్కటీరుమర్యాదలొకతీరు । గుణముతీరుపేరుగొప్పవాని ।
యొరులతప్పులెన్ను దురుతమతప్పుల । జోలిబోరిదేమి కాలమహిమ ॥

దరు॥ ఇందుకూరిపేటశివుని - యిందుబూజింతువేని - సుందర దననీమదిని కోర్కెలీడేరుగాని॥ నాడు॥

వ॥ అని యిట్లు సఖీమణులు జెప్పుచున్నంతసతీదేవి నిరామయుని ష్టంబూని యోగాగ్నివలనకారణకర్మశరీరంబు గాల్పనుద్దేశించి తెంపున నిట్లనియె.

దాక్షాయణి యోగాగ్నివలన దగ్ధంబగుట

అన్యదేశ్యము-హిందుస్థాని-రూపకతాళం.

అయ్యయ్యో యెంతమోసమాయె నెటులసైతునే॥ అయ్యా॥ చయ్యన నాపాలిటివిధిచలముబలము జేసెనే॥ అయ్యా

గీ॥ వలదువలదని చెప్పినపలువిధములు । ప్రాణనాథునినమ్మించిబయలుదేరి ।
వచ్చినందుకుమోసంబువచ్చెనిందు । కేమిసేయుదునిదిపరమేశ్వరాజ్ఞ ॥

దరు॥ మరిమరియాచెనటిదక్షుండు మాటలుబోనాడెనే - హరి హరిశివుడన్నమాటలన్ని నిజమాయెనే॥ అ॥

గీ॥ ఇచటనాదేహమెట్లయిననచటనాథు । డెంతచింతిలుచునో అంతకింతయయ్యో ।
ఇంతకెంతౌనొచూడవేదంతిగమన । శివునితోవున్నదున్నట్టు జెప్పవలయు॥

దరు॥ ఇచ్చిపుచ్చుకున్నచోట్లకెంతచులకనైతినే- ఇచ్చటనీక్షణమున నేనీ దేహమువిడతునే॥ అ॥

గీ॥ మీరున్నావల్లభునిమనన్నూరడిల్ల । నావలెయింకొన్నినాళ్లపాటు ।
తెనుకముందుదలంచినామనవిచిత్తగించి । ఆల్లసతియిల్లనిప్పించరమ్మ ॥

దరువు॥ నేరమేమిజేయకనే నిందలపాలైతినె - కూరిమియింౌదు కూరిపేట వీరేశునిగలతునే॥అ॥

వ॥ అని యిట్లు తాను కారణశరీరంబుదగ్ధంబుజేయందలంచినిర్వికల్పసమాధినిగుడించియీశ్వరాయత్తచిత్తంబున పరమభద్రాసనాసీనయై కుండలిచలనంబుజేసివాయువునున్యాసిసవ్యంబుల రేచకపూరంబులుజేయుచు షడాధారంబులనీక్షించి కేకలంధకమునశివస్మరణంబుజేయుచు దూమధ్యంబుమెల్లకొని మనోన్మంగల పరబ్రహ్మరంధ్రకవాటంబుమెల్లనదీయదలంచినిర్వాతదీక్షంబుపగిదినిస్థరంగసముద్రంబునంబోలెయోగాగ్నివలన కారణశరీరకాననంబుగాల్చుచును నీశ్వరసన్నిధానంబుగల్పించుకొని యిట్లనియె.

ద్విపద॥ అరనురలేకని న్నాశ్రయించితిని - హరహర నాతప్పులన్నిక్షమించి - చరణసేవకునగుజక్షమీవలయునరిక్షురినీభార్యనౌదునేగాని-దురితాత్ముడుదక్షునికూతుగాను-యొక్కంటిలోభక్షుల్ లేకమనము-యొక్క-దేహంబు గానుందుమెగాని - కార్యగారణములేక్రమముననె-పార్యవందితమనమనపాయనుంము - ఇనుమయస్కాంతమందెట్లొప్పునట్లు - నినుజేరియున్నదినేరినామంబు-శివ యగురువేనమః- ఓంహర ఓంహర ఓంహర ఓంహర ఓంహర ఓంహర యేనమః.

వ॥ అని మరియును.

శా॥ రంగస్ఫారమనోరథభ్రమరికల్ రమ్యాననాంభోజముల్ ।
నింగిన్ ద్రావెలులేతనవ్వునురువుల్ నేమింపబెంపారుదో ।
ర్బందంబుల్దనరారళంకరుడనే పద్మాకరంబందునా ।
యంగంబింగజకేళిపూరమునన్నో రాడించుటింకెన్నడో ॥

వ॥ అనుచు గారణకర్మశరీరంబు భస్మంబుజేసి పరమేశ్వరానుగ్రహంబున సతిసుకుమారియగు బాలికయైపుట్టి బాలలీలావినోదంబున నాకాశవీధింజనుదెంచి హిమవంతంబుజేరి దినదినప్రవర్ధమానయైయొప్పుచుండె నంతదక్షుద్వారంబునకువచ్చియున్న బ్రహ్మమొదలగుదేవతలీఘోరకృత్యంబునకు యోచించి తమతమనివాసంబులకరిగి రప్పుడాసతిదేవి వెంటంబోయినకాంతలు ప్రమథగణంబులిట్లని వితర్కించిరి.

ద్విపద॥ అమ్మక చెల్లెయేమన్యాయమిట్లు- గ్రమ్మికవచ్చెనెక్క-

డబోదుమింక-నన్యాయమైదైవమాయలంగోనుగాను - యెయ్యదిజేయుదా
మెందుబోయెదము-ఓపుణ్యవరులార యోసురులార-మాపాటుదరిజూపి
మన్నింపరయ్యా-తనయునిక్కడబాసి- నవసెరింగినటించు సమ్మెడబాసి-
దీక్షవహించిసాధించిన చెనటి-దక్షునిగాల్ప్ర తాగాలిపోయె - సతితోడవ
చ్చియాసతినిందుబుచ్చి-బ్రతికితిమెంతటిబాపకారులమో - పస చెడియె
న్నాళ్ళుపాకులాడెదము- వసుధపై జీవచ్ఛవంబులంబోలి-రమణిమమ్మేవా
రురక్షింతురింక-మముకూర్మినెవ్వాడమన్నించువారు - చెలువచేజేతిని
క్షేపంబుబోవు-పొలుకువ తెలియక పోతిమిదేమొ - తడయక సూర్యుండు
తమ్ముల బాశి- పడనుటికడలిలోపల గ్రుంకినట్లు-కలువకూర్మిచీకాకుగావిం
చి-మెలతచంద్రుడస్తమించినరీతి-కేవలార్భకులనీక్షింపకతల్లి - బోవుచం
దంబులపూబోణిజనియె-బోటినిర్వాణమప్పుడు జెప్పినట్టి - మాటలుమర
చినమరపురాదమ్మ-దివ్యటనజన్మమెత్తిననాటనుంచి - సంరక్షణముజేసి
సాగెగదమ్మ- చెలితోడగూడవచ్చిననాటిసుఖము-తలబోయ కలనుపాల్
ద్రావినట్లయ్యె- కలిమిలేమిసుఖంబు కష్టంబుభూమి - కలవారుపొందక
గానిపోరిపుడు-నడచికైలాసమెన్నటికి జేరుదుము- నెడపక శివునితోనేమి
జెప్పుదుము.

వ॥ అని త్రిపురాంతక కాంతావియోగ చింతాక్రాంతస్వాంతులై కాంతలు కైలాసంబు జేరివటవృక్షంబుదగ్గరనిల్వ సమాధినున్న సర్వేశ్వరుంగనుంగొని యిచ్చటజరిగినవృత్తాంతం బచ్చటజెప్పందలంచిపోవుచు తమలోదామిట్లనిరి.

దరువు-ముఖారిరాగం-ఝంపతాళం.

మందయానమందయాన - నెందుగానమెందుగాన - మిందుండి నేడిందరిలోన నిందలపాలైతిమయ్యయ్యో॥మందయాన॥ మోసపోతిసు మ్మిక చెల్లనుంటుగా జేరినందువల్ల దోసకారిదక్షుడెంతటి - ద్రోహముజే సెనయ్యయ్యో॥మందయాన॥ బాపురేమమ్మిట్లామిన్నట్లు- బాపెనాబ్రహ్మ నేడియ్యెడపాతకారియైనాదక్షుని బారిగొరిచులమైతిమయ్యయ్యో॥మం॥ నాటికాలాగునరావడము- నేటికీలాగునబోవడము - బోటులారాయిందు కూరి- పేటకేమనిబొయ్యెమయ్యయ్యో॥మందయాన॥

వ॥ అని యిట్లు దుఃఖించుచు సఖీమణులు ప్రమథగణంబులంగూడుకొని కైలాసంబునకేగుచుండిరంత దక్షుండు యాగంబొనరింపుచుండె.

నయ్యెడ నైమిశారణ్య పుణ్యక్షేత్రంబునందు దధీచి దక్షాధ్వరంబునకునో చ్చుచు తనశిష్యులతో నిట్లనియె.

—— దధీచిమహాముని దక్షాధ్వరంబునకేగుట. ——

ద్విపద॥ యీయురేయిటువంటిసుఖమేమిసుఖము- జేయించువారి నీక్షింపనేరాదు- జేసినవాండ్రను జెప్ప నేమిటికి - యీసున జేసెబోయిది శ్రద్ధగాదు- మజా రెమూర్తుని మత మేమి మరేము - వజ్యాలెల్లేర్పడవచ్చిరిచ్చటికి - భూమిపైనున్న దెప్పుడును లేదరయ - సామాన్యమా కానసాగదీసుఖము॥

వ॥ అని మరియు నిట్లనియె.

హిందూస్థాని-ఆది తాళము.

రా రా చూడబోదాము రావేరా-బిన్న రారా-వూరివారంతా బోతున్నారె లేరా॥ రా॥ ఘోరవు రామజారె యజ్ఞము చ్చానహి రా-బి॥ రా॥ అరే భేటా నహి యిందుకూరి పేటదేరా-బి॥ రా రా॥

వ॥ అనుచు వచ్చి సభాసదులతో మాటలాడుచున్న దధీచిం గాంచి దక్షుండెదురేగి సత్కరించి యో మునీంద్రా దయాసాంద్ర కీర్తిచంద్ర భవదీయాగమన కారణంబున నా యాగంబు ఫలించె నాయనుచు రమ్మురమ్మని యుచితాసనంబున గూర్చుండుమని సన్మానించిన దక్షునింగాంచి యిట్లనియె.

శా॥ ఓయీ దక్ష యిదేమి యిత్తెరగు దానూపింప లోకంబులో । నేయాచారము యెట్టిధర్మచరితంబో వేదమార్గంబహో । నేయాచారము యెట్టి ధర్మచరితంబే వేదమిట్టయ్యెనీ । ధీయుక్తిన్ బరమేశు బిల్వదగదే తెల్లంబుగా జూడుమా॥

వ॥ అని మరియును,

ఉ॥ ఏమనవచ్చు నిన్ను బరమేశుని బిల్వవిదేమి దక్షరాజ । సామయధర్వణాదిశ్రుతి సంఘములన్ బఠియించినాడవీ । భూమి దలంపదగిన ప్రోడవు నేడు శివుండు రాకున్న । నీమది జూడు మా ఫలము నిష్ఫలమందునో నిన్ను బొందునో॥

వ॥ అనిన నించుక కోపంబు దీపింప దక్షుండిట్లనియె.

మ॥ అదె మా యాగమునందు దేవతలు మున్నంభోజగర్భాదులున్ । త్రిదశేంద్రుండును నున్న వారు గడు సంప్రీతిన్ మహానంగళ । ప్రదవిధిన్ దగ మంత్రపూరిత హవిర్భాగంబు లేనిచ్చెద । ద్విదితంబై విధిపూర్వమై కసర గావింతున్ గొ సుఖంబున్న దిన్ ॥

వ॥ అనిన దధీచి యిట్లనియె.

కందార్థం॥ ఈవిష్ణువులీ బ్రహ్మలు । యీ విబుధులు నీగిరీంద్రులీ రుద్రులు యే । శివేశువలన బుట్టిరి । భావింపగ నేరవీవు పాపవిచారీ ॥ దేవుని దారి బడెదవీసారి- పోపో నీయాగమిప్పుడు బూర్తిగాబోదు । కోపించి శివుడు నీ యూపు మాపక పోడు - పాప॥

వ॥ అనిన దక్షుండు క్రోధతామ్రాక్షుండయి యిట్లనియె.

నాదనామక్రియ- ఆదితాళం.

గోచిబాపడ-నీశివుడేఘనుడా॥ గోచి॥ గోచిబాపడాగోణిగదవే
మిర-దీచిశివుడయితెబహుభయమా॥గో॥ గోరమాలిన తెరకువగతిమాలి
తిరిగికనజోగియొక దేవుండగున-నష్టజాతికునిదుష్టవిచారునిశ్రేష్టుండంటివి
శివుడాగివుడా॥గో॥ తొందరపడు కెందుకు తాంత్రికుదయ - యిందుకూరి
పేటేలినభయమా॥గోచి॥

వ॥ అనిన దధీచియిటులనియె,

క॥ కన్నులగానక ప్రేలెదు । క్రొన్నెలదరు వేరు జేసి కొలచెదవీవుక్ ।
నిన్నుగనీవురెరుంగవు । యిన్నిజగంబులకుతండ్రియెవ్వరు జెపుమా ॥

ఉ॥ మేరువువింటికిమ్మియట మేదినితేరట సూర్యచంద్రులే । పొంగబండిగండ్లటయనంతుడుతోకట బ్రహ్మవిష్ణువుల్ । సారధియున్న్వరంబులట సాకుచయంబులుగు ఱ్ఱములగ్రృతాం। తారకియువ్వరిడుత్రిపురాసురవైరికిసన్యదైవముల్ ॥

గీ॥ అట్టిదేవదేవునంకించి వెలిబెట్టి । పిలువ సెంతకులంవ్ఖలుడవీవు ।
నిఖిలలోకనాధునిందింతువకట । పాతకంబుదక్ష పాపచక్ష ॥

వ॥ అనిన దక్షుండు కోపోద్దీపితుండయి యిటులనియె.

అన్య దేశ్యముదరువు- నాటకురంజి- అటతాళం.

బాపడ-నేనేడనిశివుడేడ॥ బాప॥ పోపోవోయిదధీచి-చూపిమోపినలో
భ మేనునుట బాపురెతాపురంబైతివి॥ బాపమానహీనునిమదోన్మత్తుని
వానిమానిసిగానుతింతువ॥ బా॥ నాప్రభావం బెరుగవాదక్షప్రజాపతి కేమి
లోపము॥ బా॥ మాట లేమిటికి-యిందుకూరిపేటశివుడేనాటి మానిసి॥ బా॥

వ॥ ఇదియునుంగాక.

క॥ రుద్రుండంచును నీవొక । రుద్రుని జెప్పెదవు మాకురుద్రాక్షధరు ।
ల్రుద్రక నేవురు వార్గురు । రుద్రులుకలరింకనొక్క-రుద్రునెరుంగక ॥

వ॥ అని యిందుభూషణుని నిందించు దక్షునిమాటలకు దందహ్యమానహృదయుండై శపియింపంబూనిన దధీచి యిటులనియె.

సీ॥ సార్ధం॥ అరయ నేరుద్రుడీయఖిలాండములయందు నెరిగిరయింద్రుల నేపుమాపె। పరగ నేరుద్రుడీవేళయావసరముల నెందర బ్రహ్మలనేకమాపె । ఋషియై కేరుద్రుండుసంహారవేళలనెందర విష్ణులనేపుమాపె । వెలయ వేరుద్రుండు విలయకాలమ్ముల నెందరు రుద్రుల నేపుమాపె । నటువంటిమహానుభావుని - పిలువక పూజింపక - యెటుజేతువెటు జేతువీపని-కటకటనీయాగమునీభోగము - యిటుజె పోపుట లెరుంగవయితివి॥ యె॥

వ॥ అనికోపించి యంతనిలుపక తన యాశ్రమంబునకుబోవుచు దక్షుని సదస్యులతో నిటులనియె

ఉ॥ పన్నుగమీరందరును పాలసముద్రముతొల్లిద్రచ్చుచో । గ్రన్ననసుధ్భవించి

మిముగాచ్చెడిచోవభయంబొసఁగితా । సన్నుతిచిచ్చు మ్రింగ చెయిజాచిన దేవర చేయి రానిచో । జన్నములోనిచేతులిటుజాతురె దేవతలారకష్టులై ॥

ఉ॥ ఇచ్చటనుండరాదు యిందుశిఖామణిలేనిచోటమీ । వచ్చుటమేలునావి మలవాక్యముతప్పదులీలగాలునిక । జెచ్చెరఁగూల్చునట్టి పెనుకెట్టికి వుండిటవచ్చెనేఁ । జచ్చుటదెల్ల మానమరసనుములాగవినుం సుతెల్పితిక ॥

వ॥ అని చెప్పి దధీచిమహాముని తపోవనంబునకరిగె నంతక మున్నె పార్వతీదేవిసఖీమణులు పార్వతి నిర్యాణంబుపరమేశ్వరుని కెరుంగించనుద్దేశించి యిటులనిరి.

—॥ పార్వతీదేవివియోగంబునకు పరమేశ్వరాదులు చింతించుట. ॥—

దరువు-కాంభోజరాగం-అటతాళం.

స్వామీ యీవృత్తాంతమేమిజెప్పుదుమయ్య దేవదేవ ॥శ్రీ॥ రామ రామయెంతిరభసమైతితండ్రి॥ స్వామి॥ తమయాజ్ఞ బూనియజ్ఞముఙ్జూడ బోతిమి దేవదేవ- పోయి- నిమిషమందొకచోట నిలచియుంటిమితండ్రిదేవదేవ॥ స్వామి॥ అడపింగాచిన వెన్నెలాయెమాపోవడము దేవదేవనీపణతినీక్షించెదక్షుడు కోపగించెను దేవదేవ॥స్వామి॥ నిన్ను దూషణచేయుచున్న దక్షునిచూచి దేవదేవ. యాసన్ను తాంగిమిగులసంతాపమొందెను దేవదేవ॥ స్వామి॥ యీరాకలాపోకలేమిజెప్పుదుమయ్య దేవదేవ- జెప్ప-నోరాడదుయిందుకూరిపేటమహేశ దేవదేవ॥ స్వామియీవృ॥

వ॥ అనిన పరమేశ్వరుండిట్లనియె.

తరల॥ ఖలుఁడుదక్షుడు కర్మపిదక్షుడై । యలగికోపముజేసిపల్కమి యాగ్రహంబునబోయనో । దలువరారా దేమిరా కనుపించదెంచు వసించినో । పలికిపలుకవు చెప్పిచెప్పవుపద్మగంధినిజూపరా ॥

వ॥ అనిన ప్రమథగణంబు లిట్లనిరి.

సీ॥ ఆచటమహేశ్వరియమరలువేడంగ-భూనిభద్రాసనాసీనయగుచు ।
శంకరనీపాదపంకజయుగళంబు-తనమనస్సరసిలో దనరనిలిపి ।
వెలుగుమూలాధారవేదిపైతమయోగ-వహ్ని మేల్కొలిపియవ్వలనుమిగుల ।
తనుదావచింతించి తరణిచంద్రులవడి-నరుగంగకనీకఘోలాగ్ని దెచ్చి ।
యందునిల్పిదివ్యమౌతపమెయిదీగె । రాజహంసగమన రాజవదన ।
పరమయోగకళత్తిభస్మంబుగాజేసి । పుణ్యతరుణితనువుబొందెనపుడు ॥

వ॥ ఇట్లమ్మగువతెగువజేసి దివ్యదేహంబు ధరియించిబాలికయై యాకాశమార్గంబున హిమవంతునిపాలికింబోయినట్లుండె యిదియొక్కడివృత్తాంతంబు దేవరవారికి వినిపించవలసివచ్చితిమనిన త్రిపురాంతకుండు కొంతతడవుచింతించి సర్వజ్ఞుండుగావున పునరాగమంబు తటస్థంబనితలంచి లోకస్తుండైయుండుటంజేసి భార్యావియోగంబునకు వ్యాకులంబొందుచు యిట్లనె.

ద్విపద॥ హా ప్రాణనాయకి హా మోహనాంగి - హా ప్రియసుందరి హా సుకుమారి - యిందుంటి వెందుంటి వెక్కడబోతి - యిందుకా నేను నేనేమి జేసితి నె - యెడపడకుంటి మిట్లైడబాసియున్న - ఘడియయుగంబాయెగద వెలతాంగి - పాలతి పుట్టింటికిపోవలెనంచు - కలయాశలన్ని భగ్నంబాయనటవె - అకట నా భాగ్యమేమని జెప్పవచ్చు - నొకటిగా నుంటిమిందున్నంతమట్టు - కాదు నాత్ముడు జేయు యాగంబు జూడ - పోమనగనే చెప్పిపోతివి గాని - నేబోయివత్తున నేమాట లేదు - కాబట్టి మందరగతి కట్లుదోచె - నయ్యయో దేవేరి సుకుమారి - అయ్యయో ప్రాప్తమే పునవచ్చు విధిని ॥

వ॥ 'నారీమూలమిదంగృహం' బను న్యాయంబు నేటితో బాహ్యంబునకు బట్టబయలాయగదె.

గీతార్థం॥ పాలతి నీవు బొమ్మపొమ్మనితగమిన । పోవకొల్లదయ్యె పువ్వుబోణి । పంకజాక్షి నాంటి బంపితినకటా । వెఱ్ఱివాడనయితి వేయి నేల ॥ అయ్యయో నేనేమి జేతును । ధరపై నటువంటి తొయ్యలినింకెందు గాంతును వెయ్యేటికి నను విడచి దగ్ధమై పొయ్యెదరుగక పొమ్మంటిగదా ॥ అయ్య॥ వ॥ అని మరియును.

ద్విపద॥ పాపిష్టి దాజేయు నా యాగంబు - తాపంబు దెచ్చె నెంతటి వింతలరయ - నెన్ని యాగంబుల నెరుగుదునొక్క - కన్నియ యాగ మెక్కడ విన లేదు - పాలతి నిక్కకని బూనిపోరాడిరకట - తలిదండ్రులా ప్రాణదాహకులిట్టి - దక్షుని బట్టి దగ్ధంబొనరించు - దీక్ష చేయక కసిదీరదీవే - యాశ చేయునో యదిరయెవ్వడెరుంగు - నన్ను వెలిబట్టిన వాడె యజ్ఞంబు - తనకు దెచ్చెడు హానిదలపోయడాయె - నానుదోన్మత్తుడాయధముడ చొచ్చట - యేమనె నేను నెయొరిగింపుడ హాహా ॥

రాసౌష్ట్రిరాగం - అటతాళం.

యేమనె నేమనె నాదక్షుండింకేమనె॥ యే॥ సోమసూర్యప్రముఖదివిజస్తోమమే మసిజూడబోయిరి - భూమిపై నేబోని యజ్ఞస్తోమమెట్లొనరించు నహాభళీ ॥యే॥ బాపురే నగుబాటాయగదరా భామినీదగ్ధంబాయనటరా - రూపుమాపెద జూడుమధమునికోపతాపము లేమి జేయునో - ఏపుమీరిన దక్షుడెంతటి పాపకారి గృతాపచారిమ రేమనె॥ యే॥ దక్షుడా దక్షుకునక్షుండజు నాదీక్ష చేపోకాడవలెనా - పక్షపాతము జేయు బ్రహ్మాదోరక్ష జేంద్రాదులను గూడిన - దక్షునింద క్షౌధ్వరము నేతక్షణమె దగ్ధంబొనర్తు మరేమనె॥ యే॥ ఇందుకూరక నందియా మేమింకెకి యిందుకూరి పేటనందరికి - ముందుముందుగ డెందముల కానంద మొందగవాని శోణితబిందువుల చేదర్పణము లింపొంద జేయక యుందునహాభళి॥ యే॥

వ॥ అనియిట్లు మహేశ్వరుం డర్ధనారీశ్వరుండు గావున నశ్వరంబుగా కుండుటం జేసి కాంచనశరీరధారిణియగు సతీదేవి యోగాగ్ని వలనగాలి పోవుట కారణంబుగాన రుద్రకంబైన దక్షాధ్వరంబు దగ్ధంబు చేయ సమ

కట్టి యార్చిచేర్చి సింహాసనంబుచేసిన నయ్యెడ శ్రీభద్రకాళీ వీరభద్రులు జననంబొందిరెట్టులనిన.

శ్రీవీరభద్రావతారఘట్టము.

ఉ॥ ధారుణిదిద్దిరందరుగ డామరసప్రభవాండజాండమల్ । ఘోరఘనఘూర్ణిలన్ నిఖిలభూతములుం బెగడొందఘూలిహుం । కారముచేసిచేసిననఖండతర ప్రళయాగ్నిసన్నిభా। కారుడువీరభద్రుడతిగర్వితబుట్టెనుదగమూర్తియై॥ వ॥ అట్టియెడ.

క. రుద్రునకుకోపాడనూపెను। రుద్రాణియునంతలోనరోషాత్మకయై।
భద్రేశ్వరియనుకన్యను। రౌద్రతబుట్టించెసలికరాహాననయై॥

వ॥ ఇట్లుబుట్టిరయ్యెడ ననేకకోటి వీరశరభప్రమథగణంబులుఃబుట్టిరిట్లుబుట్టిన భద్రకాళిసమేతుడైన వీరభద్రుని సభికులిట్లనిస్తుతియించిరి.

సీ॥ సలలితవేదనడచర్మాంబరంబుపై భుజగేంద్రహారంబుపోలుమిగుల । కాలాగ్నిహేళిసంఘంబులగలనొప్ప పదినారుచేతులుపరిఢవిల్ల । ప్రళయాభ్రవిద్యుత్ప్రభాభాసురంబగు మెరుగారుకోరలు మెరయుచుండ । భానుబింబములోడి సర్వతాగ్రముభంగి నెమ్మరియోనమణిలీటమ్ము వెలుగ । మించినావుభళివిక్రమించినావు । తారితంకాటశ్రీయిందుహారిపేట । వాసనిర్నిద్ర పరమదయాసముద్ర । భూరితరరౌద్రమహోద్దండ వీరభద్ర॥ వ॥ నందీశ్వరాదులిట్లనిరి.

నాదనామక్రియ-ఆదితాళం.

శరణుశరణుశివ శరణుభవాభవ - శరణుననోనవవాళ్చిపవై భవ పరిపాలించుముపరమదయాకర - మొరవినుమోమునిముఖ్యవశికర-హూంతమశలవై తెతారలుడులుసు-గమునింపుముదిగ్గజములగూల్తుము-జలధులబారంజల్లివేయుపుముహా॥నినుబోరాడినినీచుండెవ్వడు - నను బుపించుమునాకెదురెవ్వరు-నీకనుమూసిన నిఖిలముబొలియును- నీకను దెరచిననిఖిలముబెలయునుహా॥నీవేవేల్పులునీవేజిష్ణులు-నీవేబ్రహ్మలు నీవేవిష్ణులు - సకలముచేతువుసకలముదాతువు - సకలముగాతువుసమయంజూతువహా॥నీపేరంగెలిచిలు పరుదనుజాలు - కోపముమానుముగౌరి నపునుజాల-నిఖిలజగములకునీవెగురుండవు-సుఖసారుండవు శోకహారుండవుహా॥ శివశివభార్గవశివ్యభయంకర-భవహరనానాభవనాశంకర - మొదుకుతడవుధనేశివశంకర-యిందుకూరిపేటలినశంకరహా॥

వ॥ అనిన శంకరుండు వీరభద్రుని నాలింగనంబుచేసి తొడపై నిడుకొని చుంచుదుర్వుచు చుబుకంపుణికి చెక్కులివొక్కి శిరంబుమూర్కొని యిట్లనియె.

ద్విపద॥ శ్రీరస్తువిజయోస్తు-వీరభద్రగంభీర వితగసముద్ర - మేమిసృజించినదెందు కంద్రదేవి-నైమిశారణ్యపుణ్యక్షేత్రమందు-సలిపెడుబ్రహ్మరినత్ర యాగంబు - బొలుపొంద నేడాడబోతినావేళ-నతిగర్వితోపీయహాపాపచాల - మతిహీనుడతిమదోన్మతుడుశఠుడు-

చెనటిదక్షుడునన్ను వాడినమాట-లకరానివినరాని దదియొకదప్పు-యీవలవాతడు మన యింటికివచ్చి-దివుటనానెజంబు దెలియక తిట్టె - యట్టిట్టు జేసినాడాదిగాపగలు-రెట్టించె నదివానిరెండవతప్పు-మరియు నాదత్తుండు మము వెలిబెట్టె - యదియైరుద్రక మైనయాగంబు-నేయవుా నెనులాని చెల్వంబుజూడ-బోయిన మాతల్లిబోబిడిగాంచి - వీక్షింప లేకగర్వించి తిట్టినను - దక్షునిగూర్చిదగ్ధంబాయనకటు- ఆలినిగోల్పోయనయ్యయోవాని - మూలంబుగానిదిమూడవతప్పు- వినుమఃదథీచితో వినరానిమాట - లనెనటమర్మా ర్గుడందండడాగి-ననుదూరుటేమినినాల్గవతప్పు-యంతట నైననుహితవునబోక - పంతంబుబూనినాభాగంబునీక-చతురునిబోలితత్వవనంబుజేయు - నతిదుష్టుడిదివానినైదవతప్పు - ఇన్నితప్పులుచేసియిష్టులగూడి- నన్నుదూషించుచున్నాడుకుమాగ - యాతనింబీవుయథేచ్ఛతనేగి-దక్షాధ్వరంబుదగ్ధంబుగావించి-మురువిరలీలదక్షునితలగోసి- కరమొప్పవలయుశీఘ్రమె పోయిరమ్ము.

వ॥ ఇదియునుంగాక యతని బ్రాహ్మణతేజం బజేయంబనియును బ్రాహ్మణుం డెంతతప్పు చెసినను శిక్షకుపాత్రుండుగాడనియును 'బ్రాహ్మణోనహంతవ్యం' బన్నట్లు చంపరాదనియును దలంతువేని నీవు మదంశ సంభవుండవు వీరభద్రుండవనంబరగితి విచ్చోటి భద్రకాళియనం బ్రసిద్ధినొందెగావుననీకడ్డంబునుదోషంబునుభయంబును లేదుగావున మీరలిరువురీప్రమథగణంబులంగూడికొనిపోయిమత్ప్రియంబు నిర్విఘ్నంబుగా జేరవచ్చితిరేని మిమ్ముననుల్లోకంబులజనంబులెల్ల కాలంబుగొనియాడునటుల దీవింతురు గావున నతివేగంబె పోయిరావలయును.

శ్రీరాగం-నాదనామక్రియ-జుల్వ.

జయమహేశాజయజయమహేశా-జయగిరీశాజయజయగిరీశా-జయతుజయజయతు-జయజయమహేశ॥జ॥శివసదాశివసదాశివశివసాంబశివ-సాంబశివశివమహేశా॥ జ॥ శంకరసురాహితభయంకరనిజాశ్రిత-శివశంకరపదాంబుజద్వయజయమహేశ॥జ॥ వ॥ అని మరియును.

సీ॥ భుజగేంద్రహారాయభూతాధినాథాయ నిత్యానురాగాయనిర్మలాయ। గంగావతంసాయఖండేందుచూడాయ దేవాదిదేవాయదిక్పటాయ । వేదాంతవేద్యాయవీరప్రతాపాయకైవల్యనాథాయఘనఘనాయ। రణరంగవీరాయరమణీయరూపాయభువనాభిరామాయపురహరాయ । ఓంనమశ్శివాయఓంకారరూపాయ । శంకరాయరిపుభయంకరాయ । సుందరోజ్వలాయ మకరితకైలాస । కంధరాయ నీలకంధరాయ॥

వ॥ అవధరింపుము.

సూరిజనమానసాగారవిస్తారసంసారఫణిహార వరజయమహేశ॥ జ॥ శరణుశివశరణుశివశరణుశివశరణుశివమహేశా ॥జ॥ నారదపరాశరసనాతననుతాయిందుకూరిపేటమహేశా॥జ॥ వ॥ అని మరియును.

మ॥ నడతుందక్షునిమీదకయ్యమునకుం నారాచఘోరాగ్నులం । బుజమిందేవగణంబులందునిమి సంపూర్ణాహుతులొప్పిసెదక ; గడిమింగాల్పెదగూల్చెదక గాలించెదక మించెదక ।గడిఖండలు వేసెదక నురిమెదక ఖండిం చెదక మించెదక॥

వ॥ ఇదియునుంగాక.

సీ॥ వివరింపనేల మేరువతల్కిందుగా బడవైవకున్న నీపాదమాన । అలిపట్టపగలెచుక్కలనెల్లభూమిపై బడ్రవాలకున్న నీపాదమాన । ముజ్జగంబులుసమూన్మూలంబుగాబట్టి బంధింపకున్న నీపాదమాన । శలవిమ్మనేడాదిశేషునికోరలు బట్టీడ్వకున్న నీపాదమాన । యిందుకూరిపేట యిందుకళాధర । సమరగార్యకారుణమూలతెరగు। నేయుమన్న పనులు చేయుదు నెంతయు।శిలవొసంగుమయ్యశివమహేశ.

వ॥ అనివీరభద్రుండు వీరాంక వీరుడై విశ్వేశ్వరునిజూచిఇట్లనియె.

ఉ. కుంభినిచేతనోయమునిగుండెలుజెందుదునోనుశాచల । స్తంభముదెత్తునోసురల చట్టలుజీరుదునోకడంగిది । కుంభునిప్రత్తునోయజుని క్రొవ్వణగింతునో సూర్యదుష్కరో!జృంభణమెల్లమాన్పుదునో చుక్కలుడుల్తునోచూడుమీశ్వరా॥

వ॥ అని వీరభద్రుం డఖిల సేనాసమేతుండై దక్షాధ్వరంబునకుం బోవందలంచి తమ పరివారంబులంజూచి యిట్లనియె.

వీరభద్రుండు దక్షాధ్వర ధ్వంసంబు సేయుట.

దర్వు-నాటరాగం-ఆదితాళం.

దండు వెడలవలెరా దక్షునిబరువడి-దండు వెడలవలెదక్షునిపై యుద్దండతవైరులగుండెలవియగను॥దండు॥ దండధరాదులుఖండలముఖ్యులు అండపిండబ్రహ్మాండములదరగ॥ దండు॥ కొండలనైనను పిండిసేయుదగు దండిమగలురిపుగండభైరవులు॥దండు॥ డెందములందానందమునొందగ నిందుకూరిపేటందరుఝడియగ॥దండు॥

వ॥ అనుచు సముద్రంబులుబొర్లిన చందంబునదక్షాధ్వరమంటపంబు దరియంజొచ్చి వీరభద్రుండు పరివారంబులతో నిటులనియె.

సీ॥ కంటిరేసురలారగగనభాగంబెల్ల హోమధూమముగప్పియున్నభంగి । వినవచ్చెనేమీకు వేదమంత్రంబులు బలికెడుహోతరకలకలంబు । మెల్లనివీతెంచ్చాన దేశహావ్యములు గోరిగ్రందైననిర్జరబృందవరము । యల్లదెపాపాత్ముదధ్వరంబొనరించు గ్రతుశాలదవ్వునగానవచ్చె । నింకదవ్వులేదు యేర్పడిచూడుడీ । శ్రీగిరీశువేరు జేసివాడు। క్రొవ్వినాడువీనిక్రొవ్వడగింపగా। వలయు దేవదైత్యవరులుబెదు॥

వ॥ అని దక్షునిదాకి దట్టించినదక్షుండు హోమంబుజేయుచుండె నెట్లనిన॥ సంకల్పం॥ అని ఇట్లు హోమంబుజేయుచు వీరభద్రునింజూచి దక్షుం డిట్లనియె,

క॥ ఇచ్చోటికేలవచ్చెదు । వెచ్చోటికిబోదునిట్లు నెవ్వరుబంపక । వచ్చితివియేమికార్యము। జెచ్చెరవినుపింపుమేమిజేసెదవింక॥ వ॥ అని దక్షుండిట్లనియె.

సంవాదం-దర్వు-యమునాకల్యాణిరాగం-ఏకతాళ.

ఓరోరిరారాదురా రాదుపోర-వారకమాపై కేవచ్చేవుచచ్చేవు॥ ఓ॥ యీరాక యీధాక కీపోక కీమూక - కూడేది పేరేదియుని కేదిమని కేది॥ ఓరో॥ గారడమానీవునీరాంగ మాడేవు - దారుణముగ రాధాకొందువుడీకొందువు॥ ఓ॥ నేర్పేది రాయిందుకూరి పేటజనులందు- వోర్పునబో లేనికార్పణ్య మేగాని॥ ఓ॥ వ॥ అనిన వీరభద్రుండిటులనియె.

మ॥ తలపన్ దుర్మతివై యొనర్పు యపరాధంబుల్ శివుణ్ గూర్చియుణ్ । గలవెన్నే నియుతొల్లి నీవలననింకణ్ వీరభద్రుణ్ డలం । తులబో సేరదునృథాదుర్బుద్ధివై ప్రాణముల్ । ఫలముల్ గోల్పడ నేలశంకరునకుం భాగంబులిప్పించరా॥

వ॥ ఇదియునుంగాక.

గీ॥ వెఱ్ఱివాడవీవు వెంగలిమ్రోడువు । భాగమెల్ల శ్వరుపరుపకున్న । మరిగదా కడగిరుడియించివై చెద । చెడ్డవాడ వెవ్వరడ్డమిపుడు॥ వ॥ అని మరియును-

దరువు- రేగుప్తి-జుల్వ.

ఏలరావోరిదక్షుడెందుకూ నీకిదుగ పేక్షలుచాలురా నీవుండేదీక్షసాగదూనీకింతేశిక్ష॥ యా॥ యాగమునందుమాశివునిభాగము దెమ్ముతే వేసి యాగముయి ంయోగముసీభోగముసరిపో తేపోసదీ॥ యా॥ బాపురేమాశివునిగేలిబ్రతికినవా రంతయేగిపాపశా రినిన్నేపుమీారిపాడు జేయక పోనీసారిది॥ యా॥ నిలువరానిన్నిలువరోరినిన్ను నీవారినెల్లబోరి బెలుకుమార్చినే నిందుకూరిపేటకుపోదూనీసారిది॥ యా॥

వ॥ అనిక్రోధతామ్రాక్షుండై దక్షునితలదరుగందలంచిముందుజంపుటకర్తవ్యంబుగాదని దక్షపక్షపాదులైన దేవతలశిక్షింపదలంచియిట్లనియె.

సీ॥ పోకునాముందరబోరాదు జేవేంద్ర పోయినబోనిమభుజగశయన ! యటపోయెదటబోయదెందుబోయెదవగ్ని నిలుపుమునిలుపుమునీరజాప్త । బంటుపంతము గాదుపాఱకుయమరాజ పవమానయక్కడబారెదింక । కందువై చెదశేలచనురామగవాడ రణముఃబోదువేరాజరాజ । వీరులయినవారు వెనుకకుబోదురే । మగతనంబువిడువదగునెమీారు ; పోకుడింక మీారుబో మునబోకున్న । పాటుసిద్ధమెల్ల భంగులందు॥

వ॥ అనివీరావేశంబునందరుమాచున్న యెడపౌరజనంబులిట్లనిరి.

దర్వు-యదుకుల కాంభోజరాగం-అటతాళం.

రారెచెలియలారచూడబోదాము॥ రా॥ రారె సఖులార రాజీవముఖులార మేరుధీరుడైనవీరభద్రునిజూడ॥ రా॥ సురులునరులసురులుఖేచరులుభూచరులుపన్నగవరులు హరిహరిసుఃఖ్యులంతవచ్చియున్నారు-సురుచిరమైనదక్షునియాగి మెజూడ॥ రా॥ సోమయాజినిజూడ రెవిచ్చ్వసాంపైనసోమం:

పాటలు బాడరె- వారు దేవుడు రాని దేమిపోతువో కానిసోమ దేవినిజూడజూ వేడుకలాయె॥రా॥తొందర పడ నేల నెముందటిమాట లెందుకుచాల్ చాలు నెఅందర మొక్కపైవీరాంక వీరుడైనఇందుకూరి పేటాధీశునిజూతాము॥ రా॥

వ॥ అనియిట్లు పౌరజనంబులాడుచున్న సమయంబున నింద్రునిం జూచి యుపేంద్రుండిట్లులనియె.

సీ॥ శ్రీరమణీయమాక్షీరసాగరమందు యోగనిద్రారతినున్న వాడు । గణుతింప సగుణనిర్గుణరూపసచ్చిదా నందభావంబువిం పొందువాడు । అఖిలప్రపంచంబు లావిరించినవాడు బ్రహ్మాండములుబయల్ పరచువాడు । బ్రహ్మలబుట్టించిపరిపాలనము జేసి మించిలోకములుదరించువాడు । లేనివింతలుబుట్టె నెందేనిగలదె । రుద్రుడేడబుట్టె వీరభద్రుడేడ । వైష్ణవంబ దేడవిత శైవంబదేడ । పోవిడైర నెఱంగనీప్రొద్దుపుట్టె ॥

వ॥ అనిన నింద్రుండిట్లులనియె.

సీ॥ తవిలిశతాశ్వమేధములుజేసితిగాని యీవిపరీతమే నెన్నడెరుగ । నొక్కట గిరులన్ని ద్రొక్కలించితిగాని యీవిపరీతమే నెన్నడెరుగ । నెలమివృత్రాసురాదులవధించితిగాని యీవిపరీతమే నెన్నడెరుగ । నాయావిమాస్కృ(?)ధృవాంత మేలితిగాని యీవిపరీతమే నెన్నడెరుగ । దానవులబట్టికొట్టితిగానిమరియు । నిట్టివిపరీతములుబుట్టు టెన్న డెరుగ । బోడిమినశేష మెరింగియున్నాడగాని । యిట్టివిపరీతములుబుట్టు టెన్నడెరుగ॥

వ॥ అనివచ్చి దక్షాధ్వరంబు జేరి దక్షునింగని యుద్ధసన్నద్ధులై వీరభద్రునితో నిట్టులనియె.

సంవాదం-నాదనామక్రియ-అటతాళం.

రారానే వెడలినాడరా-నాతో పోరాడెద వేమో చూడరా-ఘోర తరతూణీరసారాసారమునగడ తేర నేరవు॥రా॥ వ॥ అనినవీరభద్రుండు.

కొండ లెల్ల పిండిసేతురా-నీగుండియలవియంగ వైతుర-దండిమగల మగండనమితబలుండగండరగండడను నేను॥ రా॥

వ॥ అనిన ఇంద్రోపేంద్రులు.

నిలునిలుమింకేమి గెల్తువు- యిపుడె బెళుకుమాన్పెద నెందునిలుతువు-పలువనీకీబంటుప న్నము వలదు రావలదురా విడివడి॥ రా॥

వ॥ అనిన వీరభద్రుండు.

ఓరోరినీపొంగుగ్రుంగురా - ఇందుకూరి పేటశివుడెరుంగురా-ధీరుడవు దుర్బలుడ వెంతటివీరుడవుననుబోగజాలవు॥ రారా॥

వ॥ అనిన యింద్రోపేంద్రు లిట్లులనిరి.

సీ॥ శరపరంపరలు ఝడిపించుజడి గాగ బోరు నెత్తంబుమున్నీరుగాగ । నెడనెడ నడులిప్పశనుగుల్ నాగబృంగ ములు శేట్పడుతురంగములుగాగ । నాదటుదిరుగుభూ

దండపంక్తిమందరపర్వతాభిఘాతంబుగాగ । లెక్కడుక్కడయ్యెస్పృక్కవిద్విష కోటి జలగములుఘూర్ణిల్లజలముగాగ । సరభసముమీర జేతులదురదీర । విక్రమం బొప్పనేడు దిగ్విజయలక్ష్మి । నట్టహాసంబుచేసి చేపట్టకున్న । విరశరబాధభూధమా హారువంబె ॥

వ॥ అనిన వీరభద్రుండు వీరవిక్రమవిజయైక గంభీర మహాసముద్రుండై యిట్లులనియె.

స్వదేశ్యం-సంవాదం. దరువు-భైరవి-రూపకం.

ఏలాగునబొమ్మెదవిక నెట్లుబోనిత్తురనిను కాలానలతుల్యం బగుకో లల ధత్రిగూలల తృణలీలల నినుగూలిం చెద॥ప॥ కులగిరులనుసంధిం చెదజ లరాసులబంధించెద-కలహంబుననను బోరనుజలజాసనపుర శాసనబలిశా సనులదరెదరిక॥ నే॥పాతాళముసాధిం చెదబ్రహ్మాండముశోధం చెద-యే తావురుబోయెదవిక పాతకసంఘాతక సంజాతక నిర్ణేతకమర॥ప॥ముందు వెనుక దెలియవుబహుచిందరవందర జేతువు - యిందుకూరి పేటజనులందరు యిదివిందురుతగవందురునా ముందురవడి॥ ఏ॥

వ॥ అనిక రాలించి బహురూపంబుల పరిఢవించి నిండిన బట్టజాలక యాగపురుషుండు మృగాకారంబునం బర తెంచెనన పురుషుని దంతంబులుదుల్చి భగుని నేత్రంబులు బెకలించి భారతీదేవమాత స్వాహార సతులచన్నులు ముక్కలుంగోసిన నాహాకారంబున వారలిట్టులని విలపింపందొడంగిరి.

వీరభద్రునిచే దేవతలు పరాజితులగుట.

దరువు-శోకవరాళి-అటతాళం.

అయ్యయ్యో నాముక్కుబోయెనే-యేమందునేమిదోచదాయెనే-శివనిందనేనేల జేతునే-అనుభవమాయనిం దేమిజెతునే॥అ॥ యీయాగంబునకు రానేలనే-యింకేమున్నదిం తెచాల్ చాలు నే॥అ॥ వీరావేశముతో నడాపెనే-యీవీరభద్రుడెంత జేసెనె॥ అ॥ పోరామరారాముచూడరె-ఇందుకూరి పేటశివుని వేడరే॥ అ॥ వ॥ ఇదియుచుంగాక.

తరల॥ కరుడువేల్పులబట్టివారల కాళ్లుచేతులుపట్టికిక । మొరలుగూతలుబెట్టనుగ్రత ముష్టిఘాతలనొందుచుక । బలబలంబులనీకకృబయల బంధనంబులుచేసితా । రణముఖరణకేళిసల్పిరయాత్మనంతయుసోలుచుక॥ వ॥ అని మరియును.

సీ॥ పట్టెనంబులతొంచిబలుబాణములుద్రుంచి ముసలాయుధంబులమోదిమోది । అలుంగులునాటించియరచేతులను వేసి ముష్టిఘాతంబులముంచిముంచి । కత్తులనెరియించి గదలుత్రుళ్లడగించి భూరిశూలంబులబొడిచిపొడిచి । శక్తులదూలించిచక్రాలబరిమార్చి

పటునారసంబులబరపిబరపి । పెరచినరములు ప్రేవులు పెరికిపెరికి । జెనసి మేనలుచిట్టిలు జీరిజీరి । జాళిముక్కులు జెక్కులుగోసిగోసి । వీరభద్రుండు వేల్పులనిరుగదోలె ॥

వ॥ అని తనుతమభంగంబులు తా మెదలపోయుచుండిరంత వీరావేశంబున వీరభద్రుండు దక్షునిండాసి భీకరంబున నిట్టులనియె.

ద్విపద॥ ఓదక్షదురపేక్షనోడకదక్ష - నీదీక్షసాగదునిక్కమెట్లనిన - జగతినేజేయుసమరంబులందు - తెగినజనంబులుదిప్పలుగాగ - గంభీరముడిగినగజసహస్రములకుంభగండస్థలగుహాలందువీచు - గాలియొక్కటసుతిగాగకడంగి - మేదమిపిశితంబుమెసమచోగినిసికడుగసిద్ధసవుదుకయ్యంబుసేయ - పడురాక్షసిపరస్పరళరాఘాత - మురతాళములుగాగనోగితెగితెగక - భోరిపారిపార్లాడువునకలుబిట్ట - పరుళటమటలవాద్యవిశేషణమున - వరుసకాపాలినీవాద్యముగాగ - బరువడిశివమానసథక్షణలందు - గరమొప్ప పేశాచకంకరంపులఘుత - రాభివృత్యంబులుగాగనలువొప్ప - డెణరంగనాయకీమణులు - బలిమినాదగుబాహాలబలవిశేషంబు - దంపోయుటరదిగీతంబులుగాగ - దివుటమదీయకీర్తిప్రతాపంబు - లవిరళంబుగగొనియాడుదురెపుడు - గినిసినాతోబోరిగెలచిపోలేవు - చెనటినివిక నేమిజేసెదవహహా ॥

వ॥ అనియార్చి భేర్చి సింహనాదంబు జేసి ప్రళయమార్తాండ సన్నిభాకారుండై పరాక్రమంబు సలిపి దక్షునితో నిట్టులనియె.

సంవాదం-దర్వు-మధ్యమావతి రాగం-అట తాళం.

చూడరచూడరదక్షచూడరబరోరిదక్ష॥ చూ॥ చూడ రాచూడర నా నా కెదు రేడి రా యేడ రాధర పై - లేదు రా లేదు రా యాగము పాడురా పాడురా చెనటి॥ చూ॥ నిలువ రానిలువర వీరానిలువర - వీరాంక వీర॥ నిలువ ॥ నిలువరనిలువరగుండము గెలువ రాగెలువ రా - విడివడికలియ రాకలియ రాసంగతి దెలియ రా తెలియ రాదుర్మతి॥ నిలువ॥ వాసపాదులుచూడగాదుర్వాదని ర్వాపణముగానినుడాసి - నీతలగోసిహోమముచేసిబూడిదెబూసికొనియెద॥ చూ॥ నోటిమాటల కేమికరువసూపై నూటిరన్న బరువా తేట తెల్లం బిందుమారి పేట శైవులమాట - లెరుగుదునిలుపరవీరానిలువరా॥ చూ॥

వ॥ అనిస వీరభద్రుండు ప్రళయకాలరుద్రునింబోలి యట్టహాసంబుచేసి సుందరమహేంద్రసుధిత సుహార్ణవ కల్లోలచయంబుసుంబోలె ఘోషించి గర్జించి మరాంధ బంధురగంధ సింధురంబు చందంబున ప్రేపి వర్షాకాలమేఘజాలంబుపోలిక శరవృష్టిగురిపించి రాహుమండలంబుసుంబోలె నోడిపి గంతులువమ్మించి గగనంబుగప్పి తాండవంబాడి వీరావేశంబున విజృంభించి పురారాతియుంబోలె వింతవింతవిహారంబుసుసలిపెను గాలియుంబోలి తూల్లి జవభాగ్నిభంగి నింకించి అంధకాసంబు రేవనాక్రమించ బాణంబులు బరపి శూలంబుల నేలపాలుజేపి కుటారంబులబాడిచి గదలమొత్తి పంబళంబులజపిమి ముసలంబులసురిమి మేనులుచెక్కి నేలవొత్తి చక్రంబులద్రుంచి బిండివాలంబుల ఖండించి వక్షంబులుజీరి వదనంబులుజించి పాదంబులదన్ని

యరచేతులం ద్రోసి అందరికన్ని విధంబులై తోచి నానామరీచిసంఘట్టనంబు మహీమండలంబుగప్పు మార్తాండ మండలంబు తెరంగున నావేయిచేతులు విదళించి యఖండ వివిధవిశిఖవాతంబులచే గొడుగులు విరచి చామరంబులు బొడిచేసి శిరంబులుగూల్చి శిఖలు బెరికి నూరువులునరికి యధరంబులువ్రచ్చి గళంబులుగ్రుచ్చి భుజంబురాల్చి నాలుకలుగోసి నాశికంబులుదునిమి చక్షులుగమకించి చెవులుద్రెంచి కన్నులుగెలికి పదంబులుడుల్చి కిరీటకూటంబులు కపాటనంబులుజేసి రక్తంబులుగ్రోలి యముకలేర్చి కోలాహలంబుచేసి హోమకుండంబులుపూడ్చి యూపగంబంబులు పెకలించి యాచార్యుల నందగడంచి హోతలప్రాణంబులు హోమానలంబున కాహుతులుగావించి వసువుల నసువులబాపి గంధర్వుల కరధంబులుద్రెంచు సూర్యచంద్రుల దూలించి తాపసుల విచారించి మునిజనంబుల యజ్ఞోపవీతంబులు దుత్తురుముచేపి సురాసురవ్రాతంబుల నెరియించు నిప్పులొలుకుచూపుల నందరంగప్పి తలలుగోసి ప్రేవులు ప్రోవులుగావయిచి కండలు చెండికొండలుగా బేర్చి పీనుంగులనడుమ నెత్తురుటేరులంబరవి మదోన్మత్తులైన శివద్రోహుల దేహమాంసంబులు భూతప్రేతభేతాళ బ్రహ్మరాక్షస సాకినీఢాకినీగణంబులందనివి సలిపి విజయలక్ష్మీవిలాసంబులం ప్రజ్వరిల్లి నీకంఠంబు ఖండించి నేనును భద్రకాళియును నీశిరంబు కేలనమర్చి వింతవింతవినోదంబుల రణక్రీడావిహారంబుజే యదుముచూడరాయని యిటు దక్షునికంఠంబుదునిమి తదీయశిరంబు చేబూని హోమగుండంబు చల్లార్చుచు భద్రకాళీవీరభద్రులు సమసంబున రణక్రీడసల్పి రట్లగిన.

సంవాదం-దరు-నాదనామక్రియరాగం-జుల్వతాళం.

నేనేసోమయాజిని-నీవేసోమిదేవివి ॥ అముకొన్న దేవరానవాడు లేమిజేతురహహా-తామసిదక్షునీనోపాహోమము చేయుటకు॥ నే॥

వ॥ అనిన భద్రకాళి యిట్లనియె.

నేనేసోమదేవిని-నీవేసోమయాజివి॥తమతమబలగములు తామద క్షునిగాపాడుదురీ-యపరిమితమదోన్మత్తునిపూర్ణాహుతి జేయుటకు॥ నే॥

వ॥ వీరభద్రుం డిట్లనియె.

మూలమూలనుండేకల్పుమూకలెపశువులీ-శూలమేయూపగం బమాలమెజన్న మహాహా॥ నే॥

వ॥ అనిన భద్రకాళి యిట్లనియె.

చేతగానియాగమిట్లు చేయబూనిరహహా-యీహోతలరుత్విజుల నాచార్యులబలిబుట్టుటకు॥ నే॥ వ॥ వీరభద్రుండిట్లనియె.

ఇందుకూరిపేట శ్రీమహేశుడున్మహానందంబున-దవభృతస్నానములింపొందగ చేయుటకు॥ నే॥

వ॥ అనియిట్లు రణక్రీడావిహారంబు సల్పునెడ కైలాసంబునుండి పరమేశ్వరుండు యుద్యానవనంబు జేరి బుత్తెంచిన బ్రహ్మదేవుండు తాను సారథియై రథంబు దెచ్చి వీరభద్రునింజూచి యిటని స్తుతియించె.

శా॥ క్షీరాంభోనిధి నేడుసీయలుకచేఁ జీరెంతవారయ్యెస । త్కారుణ్యంబున గాచుగాకయని యీదుష్టాత్ములంబోరిలో । గారింపంగబలింపనీప్రముఖు డొక్కండైననుంజాలుడు। శ్వారుల్ దైవులు వీరలెన్నిగతులన్ సైరించిరక్షింపవే॥

వ॥ అని మరియు చతురాననుండు శరభావతారునికిట్లనియె.

దరువు-నాటకురంజి-ఆదితాళం.

శరభావతారజగదేకవీర- శరణుమేరుధీరజలనిధిగంభీర॥ శర॥ వీరాంకవీర వేదాంతసార- తారతారహారదారితారివీర॥ శర॥ తప్పులెంచబోకుమప్పనీవుమాకు-గొప్పదొరవునీకు కోపమూపరాదు॥శర॥ యెందుకింతమాటయిందుకూరిపేట-మందిరానీవేళ సుహితప్రకాశ॥శర॥

వ॥ అని మరియు నిట్లనియె.

బ్రహ్మాదులు వీరభద్రుని స్తుతించుట.

దండకము॥ శ్రీవీరరూపా శివద్రోహగండ ప్రచండప్రతాప సుపర్వాణసంఘాత శోభానుబింబ ప్రతీతమహాకోప వీరాంకవీరా మురారా నిర్ధూత ఘోరావతారశివాకారమందార బృందారకాధీశగర్వాపహార దయాకారనాగేంద్రహారాసనందాదియోగీంద్ర చేతోవిహారజనాధార నీదివ్యతత్వంబు భేదించి భావింపగా లేజగర్వాంధకారాంధులంబైనిరూపింప రజ్ఞానసబంధంబులంజిక్కి వేదప్రకారంబులన్ మించి యచ్చోటికిన్ దక్షయాగంబు వీక్షింపగా మచ్చుమారాకల్లెల్లన్ గడుకొదప్పు సైరింపవే దేవ నీవీశివద్రోహులంబయిన మమ్ముంగ విజృంభించి శిక్షింతువింకన్ విరుద్ధంబు జాలిం చతంద్రీ నినుంగూర్చి మేమెంతవారమ్ము నీయానతింగాదె రుద్రుండు సర్వప్రపంచారిమయ్యుండ నీయానతింగాదె రేయెంబవళ్ళంవెలుంగొందుచుం చంద్రసూర్యుల్ మహాభీతులై యుంట నీయానతింగాదె దేవేంద్రనాగాదిముఖ్యుల్ ప్రతాపించి దిక్పాలురై యుండ్యుంట నీయానతింగాదె సరోజాతజాతాండముల్ దొంతులై యుండ్యుంట మాయందుచందంబు నేపెట్టనూహింపగావచ్చు వేదంబులున్నీవె వాదంబులున్నీవె మర్మంబులున్నీవె మంత్రంబులున్నీవె తంత్రంబులున్నీవె యీబ్రహ్మలున్నీవె యీవిష్ణులున్నీవె యీరుద్రులున్నీవె సర్వంబునున్ నీవెనుమ్మీ జగన్నాధనీపెంపు నీకుందలంపంగ చిత్రంబు మాబోటివారెల్ల నిన్నున్ విచారింపగానేర్తురే నీవె కారుణ్యదృష్టిం ప్రసన్నుండవై వీరు వారు నాదాసులంచున్ ముదంబొప్పమన్నించి దివ్యప్రబోధంబు ప్రసాదించి రక్షింపగానీకు భారంబుగాకుండ నజ్ఞానభావంబులంబాపి సుజ్ఞానమార్గంబులంజేసి నిష్కర్ములయి నిత్యసన్మోదులై యేకచిత్తంబులం జెంది నిర్వాణులై నిష్కళంకంబులంబొంది మిన్నందినీయందు భావంబుగల్పించి నీదివ్యరూపంబు దానెట్టిదోగాక యంచుందలంపొంది భావించువారెల్ల దుర్గోచరంబయిన నిన్నెప్పుడుంగానగాలేక విభ్రాంతులయి చిక్కియున్నారు నేడీనిమిత్తంబునంజేసి వీచందమున్ నీవిలాసంబు నీరూపమున్ జూచియున్ నీవు శేశేతదండించు పుణ్యంబులంబొందగల్గెన్ మహాధన్యులంబయితి మోదేవదేవేశ దేవాదిదేవా మహాదేవ నీదాసులంబయిన మమ్మున్ దయాళుండవై ప్రీతి[illegible] గా నేరంబు సైరింపవె సామి

రావింపవె దేవమామేల్ విచారింపవె వీరభద్రా మహోభూరిరౌద్రా శరణ్యంబురుద్రా నమస్తేనమస్తే నమస్తేన్నమః.

వ॥ అనియిట్టియును బహుప్రకారంబుల వినుతింపననుకంపాయత్త మానసుండై వీరావేశంబు చాలించి దేవగణంబులకు శృంఖలబంధమోక్షణంబు చేయించిన వారలు సాష్టాంగదండప్రణామంబులు చేసిన తనకడిమి వెరసి దక్షాధ్వరంబు చుట్టికొని పట్టి తెచ్చిన దేవతలను తదీయాగంబులను వీరభద్రుండు బనుప బ్రహ్మదేవుండు దెచ్చి వేరు వేర నెరిగించుచు నిట్లనియె.

సీ॥ యిదె సరస్వతి ముక్కు యదె దక్షుని శిరంబు యివె వహ్ని నాలుకలవధరింపు । మిదె హవ్యవాహునియిల్లాలి చనుముక్కు భాసురంబగుచున్న నాసికంబు । యివె పావకుని చేతులిదె దేవతల తల్లి నిడుదముక్కిదె భగునేత్రకన్ను । యివె రవిదంతంబులివె దేవగణముల గాళ్లను చేతులు కాయచయము । తెచ్చినాడను సురల నచ్యుతాదిగా । బట్టి తెచ్చినాడ బరగ నింక । నేమి జేయువాడ నీమాన జెప్పవే । చేయుచున్న పనుల జేయునధిప॥

వ॥ అనుచున్న సమయంబున శృంఖలబంధనిర్ముక్తులై వేలుపులిటులని స్తుతియించిరందు సరస్వతి యిటులనియె

క॥ పాపంబని చింతింపక । పాపాత్ముని దక్షు గూడి బ్రతిమాలి వెసన్ ।
పాపపుజన్మము జూచిన । పాపాత్ముల కింక వరద పాపాంధరివి ॥

వ॥ అని దేవమాత యిటులనియె.

శా॥ భూమిం బాలురు జేయు వ్రితనముల్ బోలింపనెవ్వారికిన్ । ప్రేమన్ ముద్దులు జూడగా వలయునో తెంపారనూహింపుమే । మెల్లం భవదీయజన్ములము గా మేలింద్రిమా నేరముల్ । స్వామిద్రోహరగండసైచి కరుణన్ సంప్రీతి రక్షింపవే॥

వ॥ అనిన విష్ణుండిటులనియె.

క॥ అవధారవిక్రమ । భవదీయమహోగ్రకోప పావకశిఖలన్ ।
బవరంబున నల్లైతిమి । భవమత్తులకింత వలయు పావనమూర్తి ॥

వ॥ అనిన నింద్రుండిటులనియె.

క॥ తప్పులు చేసిన వీరిని । దప్పులకుం దగిన భంగి దండించి దయన్ ।
జప్పగవిట్టలు గానీ । యిప్పుడు మన్నింపు టొప్పున్ చర్మధరా ॥

వ॥ అనిన దేవతలిటులనిరి.

క॥ పుట్టింపనీవ నేర్తువు । నెట్టిన రక్షింపనీవ నేర్తువు కడిమిం ।
గిట్టింపనీవ నేర్తువు । సృష్టి దయారసము నీకె జెల్లు మహేశా॥

వ॥ అనిన దక్షుండిటులనియె.

క॥ రక్షింపుము కరుణాకర । రక్షింపుము లోకనాథ రమ్యాకారా ।
రక్షింపుము రిపుసంహార । రక్షింపుము వీరభద్ర రౌద్రసముద్రి ॥

వ॥ అని మరియును.

చూర్ణిక॥ శ్రీమదనంతనిగమాంతవేదివ్యవస్థితవ్యధన్య ప్రతీకాశాసుప్రకాశాదిగ్వే

దండకుండాదండకృతాంతయసముకాండజితమండితదో ర్దండచండకోదండనిర్ముక్తకాం డప్రకాండనిర్జితవిద్విషమండలఖండననిఖిలామరమండనా హాటకానర్ఘ్యకోటీరసంఘ టితమణిగణప్రభాపటలజేటుల మన్నీరిత్యనిర్జితనిర్జరకదంబకుందశదదిందుమందారచం దనబృందసంజాతకాంతిచ్ఛటావిపాటితస్నిగ్ధసుందరకుందహాసప్రభా చంద్రికావిలో కనాసక్తభక్తజనహృదయారవిందకందా నిర్మలానందప్రణయఘనాఘనధ్యాననిర్వేదన పరిప్లనిష్ఠురహుంకారకహాళహార్భట భయకంపిత భూతభేతాళమహాకరాళ విలయరవి లయసహస్రవిభాసహాసిత నిసితతక్షకాంక్షేయముహుర్ముహురుచ్చారితవిక్షేపత్రహార జనితశోభావిసరనిరసనోన్మిత దివ్యనయనపీరరసాయన నారాయణచరణసంభవాన్వయ క్షీరపారావారరాకాసుధాకరాయమాన జగద్హితాయమాన యనుచూరి సుబ్బరాయాభి ధాన పరిపాలనాఖ హుళితరసుసీరనా నమస్తేనమస్తేనమః.

వ॥ అని వినుతించిన యానందకందళిత హృదయారవిందుండై వీరభద్రుం డిటులనియె.

సీ॥ పావకుజిహ్వాలు బాహుదంబంబులు వలనొప్పబిలచి పావకునకిచ్చి । భాను దంతంబులు భానునకిప్పించి భగుని నేత్రంబులు భగునికిచ్చి । భారతిముక్కును భారతికిప్పించి ముక్కునకొకమంచిముత్యమిచ్చి । యగ్ని దేవునియాలిచల్లనరప్పించి చనుముక్కులు నుముక్క సతికినిచ్చి । మరియు నేదెంచినసురలయంగ । కంబులెల్ల మలరగగరుణ దెచ్చి । దెగినవారికిజీవముల్ మరలనిచ్చి । యభయమిచ్చియ థాస్థితినసుపుమికను ॥

వ॥ అని దక్షునింజూపి వీడు తెలివిమాలి యింతకార్యంబుచేసి యిప్పుడు శరణాగతుండయ్యెంగావున వీని మొండిదేహంబునకొక్కశిరం బురచియింపుమనిన పంకజాపనుండు బరువిడుచుంబోయి చంగటంబడి యున్న యొక్కతరుణికి సరమిచ్చె దక్షుని మొండికి ధరించెనంతనందరు సంతోషించిరప్పుడు వీరభద్రునితో దక్షుండిటులనియె.

దరువు-శంకరాభరణం-ఆదితాళం.

జయ: జయవీరశరభావతార - శరణుజొచ్చినవాని కరుణింతువట పూని-శరణుజొచ్చితినిదిగో కరుణించుమిక వీర॥జ॥ నాయజ్ఞానమెనన్న న్యాయపరచేను-తండ్రినాయందుదయయుంచిమన్నించుమిక వీర॥జ॥ రక్షించినామే యేశిక్షించినామేలే-అక్షీణకరుణాకటాక్షవీక్షణవీర॥ జ॥యిందు కూరిపేటాధిప-నీ వెంతెందిటుండువలదందు నేనుందునయ్యావీర॥జయ॥

వ॥ అనిశరణంబువేడిన తాతగావునకరుణించి దక్షునికిశాశ్వతంబైన తనసాన్నిధ్యంబొసంగిననాటంగోలె నేటివరకు దక్షుండు మేషముఖుండై వీరభద్రునప్రక్కంజేరిప్రమథగణంబులలో మేటిపార్షదుండై యున్నవాడు భద్రకాళి, వీరభద్రుండును రుద్రుండు మొదలైనయావద్దేవతా సమూహంబులు కైలాసంబుమున్నగు నతమతమనివాసంబుల జేరిసుఖంబుండి

రంత హిమవంతుండు సంతతి లేనిచింతాభరంబున కౌమారింగుమారింగా గౌరి తపంబు సేయందలంచి మంతనంబున తనమంత్రులతో నిట్లనియె.

ద్విపద॥ అహహా నాజన్మమేమని జెప్పవచ్చు - నిహపరంబునను నుండేమి హాయ్యేమి - మలమూత్రములగుంట మనతలపెంట - బలురోగములప్రోవు పాపపుతావు - భ్రమతల నొంకికరంబుల టెంకి - సమసైక సీమయాశలను పెన్నిట్టు - కట్టడికూడుతంత్రములకొతారు - పుట్టువనంగను బుద్బుదంబరయ - తొలితొల్తగర్భమునందుననబడిదుఃఖ - మిలపయింబుట్టుటయినుమడిదుఃఖ - మామీదబహుళరోగక్రాంతదుఃఖ - మీతుపావస్థలదేలిదుఃఖంబు - మరియువిసజ్జరామరణదుఃఖంబు - తిరుగబుట్టుటయెడతెగనిదుఃఖంబు - పుట్టుచుబెరుగుచుబోవుచునుండు - నిట్టిజన్మావస్థలెన్నగవచ్చు - సంగంబుగలుగుట సకలదుఃఖంబు - సంగంబులేకున్న సౌఖ్యమూలంబు - చెలగిసంసారంబు చేయుదురేని - కులకాంతలేకున్న కొంతదుఃఖంబు - ధనములార్జించుచో దవులుదుఃఖంబు - ధనముగాపాడుటతగనిదుఃఖంబు - కొడుకులులేకున్న కొంతదుఃఖంబు - ఋషులుబడజాలనేమిసేయుదును॥ ఇదియుంగాక॥

దర్వు - నాదనామక్రియ - అటతాళం.

యేమి సేయుదు దైవమా - అయ్యో యోయిక॥ నేమి॥ యేమి సేతువిధినే మనిదూరుదు - యేమిదోచదిక నేమగునహహా॥ యే॥ కలిమిబలంబులుగలిగి సంతతిగలుగనిదౌకదుఃఖంబగునహహా॥ యే॥ సుతులు లేనిమనుజులిహపరములగతులు లేనిసంగతిదెలసెగదా॥ యె॥ కాలమహిమగనకాలక నేకలకాలమునడిపితినహహా॥ యేమి॥ యిందుకూరిపేటలినశివుని - మదిందలచిసుఖమందక పోతిని॥ యే॥

ద్విపద॥ కొండలలోమేటికొండ యైయుండి - బెండైతినక్కటా బిడ్డలులేక - కొడుకులులేకున్న కూతులనైన - బడయకపోతినాభాగ్యమేమందు - పూనిసంగ్రయంబున గల్గికాళి - లోనున్న నేమారిలోనున్న నేమి - సలిలబుద్బుదమైనసంసారసుఖము - వలన నేమున్నదివాంఛయుగాక - గొడ్డుబోతైనను కొదవేమికాని - బిడ్డలులేకున్న పెద్దదుఃఖంబు - గావున నేనుశీఘ్రముబునంబోయి - దేవదేవునిగూర్చినిటవుపసంబు - గావించివరమైనగైకొనివత్తు - నీవిధంబుననుండనేమిటికహహ॥

వ॥ అని హిమవంతుండు డొక్కప్రదేశంబునందు దేవదేవునింగూర్చి తపంబుచేసి నిట్లనిన.

సుగంధి - ద్విపద॥ జయజయశశిభూష సదమలవేష - జయనిత్యసంతోషసదమల పోష - జయరమ్యతగగాత్రజగదేకమిత్ర - జయవిమలచరిత్రసాక్షాత్రినేత్ర - భవరోగవైద్యాయపరమపుణ్యాయ - ప్రవిమలాచార్యాయ భాగ్యోదయాయ - సిద్ధిసంకల్పాయశ్రీగిరీశాయ - బుద్ధివిశాలాయపురుషసింహాయ - విద్యావిశాలాయ వీతరాగాయ - ఆద్యంతరహితాయఅప్రమేయాయ - పగమపవిత్రాయ భవ్యశీలాయ - పరతత్వరూపాయ భావగమ్యాయ - వేదాంతవేద్యాయ మునిభవ్యపదాయ - పావచిత్తాయ నమోన్నమః॥

వ॥ అని తపోనిష్ఠనున్న సమయంబున.

చ॥ తులువలిదతనినింట మదిదోచినవేడిమి మంచుకొండలో । దొలువకపోవ దన్న క్రియతోయజలోచనగౌరిబాలయై । లలితరపాంగనువిలాసినియైనకొమరాలు నైని ర్మలగతినేగకొండలకు రాజగుకొండకు మంచుకొండకున్ ॥

శా॥ ప్రాలేయాచల వల్లభుండునియతిన్ భాటించిసద్భక్తితో । గాలీసుందరి గూతుగాదలచి వేట్కల్ పల్లవింపన్ దయన్ । శ్రీలోలుండుదపంబుజేయున నటన్ శ్రీం గారసాంగత్యమై । లోలానందమువొందినయున్నతడా లోకించిసంరంభుడై ॥

వ॥ ఇట్లున్నంత. ఓంనమఃశివాయ ఓహిమవంత-ఓంనమఃశివాయః బుద్ధిమంతా॥ఓంనమఃశివాయపుణ్యవంత-ఓంనమఃశివాయబలవంత॥ ఓంనమఃశివాయభాగ్యవంత - ఓంన్నమఃశివాయకీర్తివంత-ఓంన్నమఃశివాయమూర్తివంత- ఓంన్నమశివాయ శాంతశమదమాదిగుణంబులుగల సత్యవంత- ఓహోహిమవంతపలుకవేమయ్యా- ఓంన్నమశ్శివాభవాని శంకరసాంబశివమహాదేవమృత్యుంజయ పాహి॥

వ॥ బాలికామణి నీవెవ్వారనియడిగిన నేను నేనేను నేను నేనేగాని నేనునేనుగాను నేను నేనైనన్ను నేనెరింగి యెరుంగక యొంటిదాననై జంటలేక మంటిమంటినడుమ యంటియంటకయుండె నేను నేనేను అనిన హిమవంతుండిటులనియె. అహహా నాపూర్వపుణ్యవిశేషంబు నేమందు నప్పరమేశ్వరుండు నాయందు గరుణించి యిబ్బాలికారత్నంబును నా పాలికంబంపించె నింక కృతార్థుండనైతినని ॥

ద్విపద॥ ఓబాలికామణియోపుణ్యసాధ్వి - మాబోటివారిపై మదిదయయుంచి-పాలమున్నీటిలోపలబట్టులచ్చి-వోలెనీవిచ్చటబుట్టితివబల ॥

ఉ॥ చంచలనేత్రిమోము నగుచల్లనితిన్ననితల్లినిన్ను నే । గాంచినయంతనుండి పులకల్ మెయినిండగనంకురింపనీ । మించినరాకనీవిభునిమేరయునీదగుపేరుపెంపునీ । మంచిగుణంబులన్నియును మంగళవంతములనుచూపెంచెదన్ ॥

వ॥ అయినను నీవెవ్వారనియడిగిన నేనునేనందు నీవెవ్వరో తెలియదె అనిన బాలిక యిటులనియె.

దర్వు-నాదనామక్రియ-ఆదితాళం.

నేను నేనేరానన్నరుగవటరా - నానావిధనానావిషయాదులకానందాబ్రహ్మానందమునె॥ నే॥

వ॥ రత్నమయమూర్తిత్రయగుణత్రయములోకత్రయ తనుత్రస్థావరమంత్ర కాలత్రయ కర్మత్రయ మండలత్రయశక్తిత్రయాత్మకంబులై యాపోజ్యోతిస్వరూపంబున నిస్తరంగసముద్రంబునుబోలి మధ్యందిన మార్తాండమండలంబుకెవడిత త్వాతీతంబెనిత్యానందంబుననిర్వికారం

బైనిరామయంబున నిరాలంబై నిరాధారంబుననిరీహంబై వెలుంగుచు (సుషుమ్న నాడికామధ్యే కోటిసూర్యసమప్రభా) యనుభావంబునకాట పట్టయి (నీలతోయదమధ్యస్థా ద్విద్యుల్లేఖేవభాస్వరా)ట్టనురూపంబున. నిండివెలుగునఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండభాండములకాధారమునే॥ నే॥

వ॥ అనంతనామరూపంబుల పేరుంబొరకుండునానాభూషణంబులైనకైవడి మహామాయనే లోకవిడంబనార్థంబు యిమ్మహావిశ్వాంతరాళంబుబొమ్మరిల్లుగా బ్రహ్మాండంబులు దొంతికుండలుగా యిమ్మహీతలంబు బొమ్మలపీటగా నాకాశంబు ఛత్రంబుగా గిరులుకుడ్యజాలరంధ్రంబులుగా నక్షత్రమండలంబు కేళికందుకంబుగా దినకరతుషారకరులు దీపంబులుగా హరిహరబ్రహ్మాదులు నేనాడుకొనునట్టి చిట్టిబొమ్మలుగా కాలయాపనంబుచేయుచు బాలలీలావినోదంబుల కేళీవిలాసంబు సల్పుచుండుదు నేనెవ్వరో తెలిసికొనుము తెలియదేని.

మారమ్మలుమారయ్యలు మొదలగువారికిపరతత్వముసత్వమునే॥ నే॥

ద్విపద॥ హిమవంతవినుమునావృత్తాంతమెల్ల - కమలసంభవుచేగల్పింపబడిన- లోకంబులన్ని నాలోనుండజేసి - లోకంబులందు నేలోలతపొంది - ఆయాదికూర్మధ్రువాంతపర్యంత-మేయెడసందియ్యకిట్లుందు నేను - స్త్రీపున్నపుంసకాకృతులశోభిల్లి - పాపపుణ్యంబులేర్పరచుచునుండి-మపినాదిమధ్యాంత రహితభావమున - రహినాదిమధ్యాంతరహితనైయెపుడు-భువనంబులన్నియుఁబుట్టింపబెంప - నవసానమొందింప నధికారియగుచు-దివుటసత్యంపరంధీమహిఖ్యాతి - దవిలినానాత్రయీధర్మసౌధముల - సర్వోపనిషద్ధసాంకేతికముల - గీర్వాణివాగవిశేషభావమున - నెక్కొనిమింటికినేలకునూత్రమొక్కటిగాబన్నియూరట్టులూచ - నాచేతనగుజగన్మాతయనేను - నాచిత్రలీలావిచిత్రములు-వేయుశిరంబులు వేయునేత్రములు-వేయుపాదంబుల వేవెలగతుల - పావనపావనీజగంబులనాహరించి-వెనుకముందెరుగని విహరణముబూని-పాకృతవైకృత ప్రళయములకేయు- గాలిబవగ్గాక కాలరూపమున - చంద్రికాద్యోతనజ్వాలలగూడి - చంద్రసూర్యానలశాజ్ఞకొప్పి - రమణతోశశిశ్వరందైవమనుచు - సమరసానంతవిస్తారోన్నతమున-అనుచూరినుల్బరాయనీమానసాబ్జ-మునసబాబహుమోదమునందు నేను॥

భానుసుధాకరపావకలోచను-డైనశివునిభార్యనుగారిని నే॥ నే॥

వ॥ తక్కుపిక్కుమాటలు పెక్కుగలవునిక్కువంబుగాదంటివేని యొక్కనిదానంబు జెప్పెద కాత్యాయని దాక్షాయణియను తొలిమలిజన్మంబులెరుంగకున్నను విని విమర్శించియుండుదు వట్లగుటంజేసి.

ఇందుకుసందియమెందుకుధరపై- యిందుకూరిపేటలుదాననే॥ నే॥

వ॥ ఇది మూడవజన్మంబింకపయిం జన్మంబులేదుగావున దుర్జ్ఞ

వారణంబులైన కారణకర్మశరీరంబులు దూరంబుగా బారవైచి శాశ్వితంబైనజన్మంబుధరించితి నెట్లంటేని తొల్లి నీవు నాకు బిడ్డవైతివట్లగుటం జేసి యిప్పట్లనీకు నేను పట్టినై పుట్టివచ్చితి నిదిమిక్కిలిగోప్యంబునుమహారహస్యంబును గావున నీమదినుంచుము అనిన హిమవంతుండునితాంత సముదితస్వాంతుండై తనతపంబీడేరెనని బాలికంజూచి నీవు విశ్వేశ్వరి వైతివేని నీనిజరూపంబుజూపుమనవుం డట్లకాకయని పరమేశ్వరిస్వరూపంబు నాల్చినం గనుంగొని హిమవంతుండచ్చెరుపడి యిటులనియె.

మః నరదేవసుపూజితాంఘ్రియుగళీనారాయణీశంకరీ । కరుణాపూరితమానసీత్రినయనీకల్యాణిగౌరీశివా । చరదర్పోన్నతసంహారీసదమలీ ఛండార్చయోగినీ । తరుణీయాగమబంధినీభగవతీకల్లీజగన్మోహిని॥

కందార్థం॥ సోమాన రవినయనా । సోమధరాబ్రహ్మవిష్ణు సురగణవినుతా॥ సోమార్ధశేఖరివినా । నామదినిహృదయాంతరాళా-నళినవిహారీ ॥ నిజరూపుగాదె సితిగౌరీ - నిలువునిలువుమింకనింగిపై బోనేలనలఘుపరాశక్తివేఖిలసన్మునిహృదయా॥ నళి!

వ॥ అని మఱియు నిటులనియె.

దర్వు-ఆనందభైరవి-అటతాళం.

తల్లిరావెసుగుణమతల్లి రావె- చల్లమెల్లనిచూపులకల్పవల్లీ రావే త॥పిన్న రావెచిన్నలచిన్నా రావె - చిన్నారిపొన్నారియొయ్యారపుగున్నా రావె॥ త॥ రామరావె జగదభిలామరావె - శ్రీమదిందుకూరిపేట మంజులధామా రావె॥ తల్లి॥

వ॥ అని మరియు నిటులనియె.

సీ॥ విసుమెండిపోయిన ఘనతటాకమునకు వారిపూరమునిండి వచ్చినట్లు। కమలహీనంబైన కమలాకరంబులో కమలపుపంజంబులుగలిగినట్లు । గనతమఃపటలంబు గప్పినమింటిపై తుదిచంద్రబింబంబుదోచినట్లు । తనరాకతెరజూచి వనజంబులుప్పొంగ పాలుపొందనర్కుండుబొడిచినట్లు । గిరులలోననొక్కగిరియననా పేరు । వెలయజేసి తీవుజలజనయన।నీకుతండ్రినైతినాకింతజాలదె।యిదిమహాద్భుతంబు యిందువదన॥

చ॥ అనిగిరినాథుడుబ్బికొనియాడుచుగానకకన్నకూతురిన్ । వినయముతోడ నెత్తికొని వీటికివేగమెవేడ్కసేగియ । ల్లనతనయుండురాజభవనాంతముజొచ్చుచు నింతిమేనకన్।గనుగొనిసొంపుతోనతడు గౌరివిధంబెరిగింపనిట్లనెన్॥

దర్వు-శుద్ధకాంభోజ-ఆదితాళం.

రావెరావె మరాళగామిని- యేమెటభామిని॥ రావె॥ దేవదేవుని దేవెరిమహాపావని- వచ్చినన్ను మెచ్చిపట్టిమైపుట్టిందిచూడ॥ రావె॥ సమ్మతించెనేనివా జగమ్ములగనిబ్రోచునటు- నిమ్మళేగెనేనిగోటిజిమ్ముమనందురె॥ రావె॥కొమ్మకొమ్మగాదుముద్దుగుమ్మ గుమ్మగాదుపైడిబొమ్మ- బొమ్మ

గాడుము వ్వరకులమూలపుటమ్మనుజూడ ॥ రా వె॥ సూరిజనమందారసా కుమారిపరమమూరియయ్యె నేరికై నాగోరిపుట్టునా- వారిజాసనాదులైన జేతవినుతి జేసినా లేరీ-యిందుకూరిపేటగారీనిపుడుదేచూడ॥ రా వె॥

వ॥ అనిబిలిచినవిని నితాంతసముదితస్వాంతమైహిమవంతునికాంత యగు మేనకాకాంతయంతఃపురంబు విడచివచ్చి పార్వతింజూచి యిట్లనియె.

సీ॥ చిలుకలకొలికి వేశృంగారగారివే నను గన్నతల్లి వేనాతినీవు । మూడులోకములకు మూలంపుమూరివే అక్కలతల్లి వేఅతివనీవు । శివశంభురాణివెచిగురాకుబోణివె నాముద్దుపట్టివె భామనీవు । అమ్మరో నినుకన్నయంతటినుండియు కోరినకోర్కలీడేర సాగె । కోమలాంగినీవు కూతురవయితివి । మాతపంబునేడు మరిఫలించె । కన్యయట్టి భోక్తకలిగెనీకతమున। నెలమితోడమాకు నిష్టపుర్యె॥

వ॥ అని యిట్లు పరమకృపావలంబున పారవశ్య కరిభ్రామ్య మానమానసలై యుండిరంత నవిధోపలాలనావిశేషంబున గారవించుచు మేనక యిటులనియె.

దర్వు-హిందుస్థాని-ఆదితాళం.

రాజీవముఖరా వే - నిన్ను జూచి రాజాధిరాజులుపూజింతురేమో గాని॥ రా॥ చీరెలుగవికెలు చెలువగుసొమ్ములుకూరిమినీమదిగోరినకోర్కలుదీర జేతునెనినుబారదీతునెకనులారచూతునె- నీగారాబునీముద్దులూర పాలించెగాన॥ రా॥ కన్నడసేయనేనిన్నెడబాయనెకన్నులపండువగానిను గంటిసిపిన్నదాన-రాకున్నమానయిాకన్నులాన-ఓచిన్నారిపొన్నారిచట్టిపట్టిబిరాన॥ రా॥ సుందరినీదగుసొగసుని దానముయిందుకూరిపేటనెందున గానసుకుందరదన-శరదిందువదన-వినుమందగమన - యేమొసందేహ మొందేవుసరగునపాలించెగాని॥ రాజీవ॥

వ॥ ఇదియునుంగాక.

కందార్థం॥ నీయందుసకలదివిజులును । నీయందుమహార్ణవములఖిలజగంబుల్ । నీయందెయుద్భవించును । నీయందే లీనమౌను నిరుపమకాశి ॥ భువనైకసుందరిసౌకుమారి॥ పరికింప బ్రహ్మాండభాండంబులన్ని యిట్లరసి రక్షింపనీకంటె యెవ్వరుగలరు॥ ని॥

వ॥ ఇదియునుంగాక నీకు శీఘ్రంబె పెండ్లిచేసి నిరుపమానంబులగు వేడుకలు చూడవలయుననిన పార్వతియిటులనియె.

సీసార్థం॥ తల్లి యీమాటలవల్ల గార్యంబేమి చెలగినాకుంబెడ్లి జేతునేని। మరియు నీవిశ్వజన్మస్థితివిలయంబు లెప్పనిమాయచే నెసగమెలగు । సోమసూర్యానల స్ఫురణ దీపింపు నీ వేడుజగంబులెవ్వాడొనర్చు। నఖిలచరాచరవ్యాప్తిన శేషాంత రాత్ముడైయే

ఘనుండమరుచుండు । నతడెపుహాసుభావుడు । లోకైకభవభయహరుడైన దేవదేవుడు-ఇతరాపేక్షలుమానియెన్నాళ్ళకేనినీవున్నతిమీరి శంకరునకు ననుబెండ్లిచేసిచూడు ॥ నతడెమహాసుభావుడు॥

సీసార్థం॥ వినుము శూలికిగానితనువదితనువటె యాసిగెలంబడు మోగ్రిడుగాక । శివునిపూజింపనిచేతులు చేతులె దివుటమ్రైవేలాడుడ్లుగాక । హరునకుమ్రొక్కనిశిరము శిరంబెపెపోకైనజేయనిబుర్రగాక । శంభునీక్షించనిచక్షులుచక్షులె కోకిదికివేజ్ఞ్యంపుగూళ్ళుగాక ॥ కాలాయాపనమేలనె కడతేరుమార్గమేలాగో తెలియబోలునే ॥ లోలురై పోకమనజాలేలాగునెశివుని చాలపూజించినజన్మసాఫల్యమానీ॥ కాలాయాపన॥

వ॥ అని మరియును.

సీసార్థం॥ పరతత్వకైలాసపర్వతాధీశుని యెన్నడుజూతునెయిందువదన। రమ్మశామనవిగ్రహకౌమ్మభవాయని యెన్నడుబిలుతునె యిందువదన । చాతుర్యమునశివస్వామినిళగళిలంటి యన్నడుగలతునెయిందువదన । నిరతమున్యోన్యసన్మైనస్థితిశివుండెపుడు నన్నేలుచేయిందువదన॥ మరులూమిక్కటమాయెనె - నామనసా శివునిమరిగితిరిగిరాదాయెనె-మరుడువిరిదూపులేయు విరహవేదనమెండా యపిరువీకయిందుకూరిపేటు పరమేశునిపైనీ॥ మరులు॥

వ॥ అని మరుభూతజ్వరతమాంధంబు నపరవేళఃప్రాయోపదేశమూర్ఛాక్రాంతురాలగుటంజేసితోడిచేడియ లేమిచేయుదమేమి జేయుదమని తహతహపడుచుండ మూర్ఛదేరి నారీమణులంజూచి యిది పరవశానందభరితంబుగాని స్వప్నాలాప మూర్ఛావశంబుగాదు స్వాదనుభూతివిషయంబుజెప్ప సిగ్గవుచున్నదెట్లనిన శివుండు వచ్చినట్లును మాటలాడినట్లును కరుణించికదసినట్లును మతినిల్పినట్లును రతిసల్పినట్లునుయథార్థంబులగు సూచకంబులు దోచుచున్నవి గావున.

దర్వు-హిందుస్థాని-తోడి-రూపకం.

సావకాశ మేలసేతుణమోర్వజాలనె॥సా॥ చిన్ననాటనుండినేశివుని గోరలేదటె॥సా॥ దేవుడైనసామికితెలియపరచరాదటే॥ సా॥ దెలసికాశపోయినాపిలువనంపరాదటె॥ సా॥ పిలిచినాపువానికిపెండ్లిసేయరాదటే॥ సా॥ పెండ్లిజేయయిందుకూరిపేటకనుపరాదటె॥ సావ॥

వ॥ బాలేందుమౌళిపాలికింబోయి నాడోలాయమానంబు శూలికింజెప్పి ముక్కంటినిక్కడికిజక్కనందెచ్చు కలువకంటినిలువు దోషాసంచునిదియునుంగాక చెలువుండు వలుండని విలువలేనిచలువతో మలయపవనుండు తులువయైపీచునిదేమే.

సీ॥ మలయానలసదలపసమీపనాదెస వింతవిసమైనకనియదేల । తత్రవ్య చందనతరుసముత్కరవిషోల్బణపణిపూత్కారగమనితలంతు । ననలోనినచూలకన్నదు ఖేదమింతైనగలుగు నేయొకతలకట్టుదక్క । ననువిరహార్తిసత్యంబయ్యె గానేడువాడి గావించునీదాడిజాడ । భువనభంగ మొనర్చుచు కువలయాంబు । చలన మొందింపుచును వీవవలపుసైపజాల । నేమేలు నేతాళజాలనింకవి । సోమదయ్యమనీక్షేమవార్తవచ్చె॥

దర్వు-కాపిరాగము-అటతాళం.

మలయిపవన దెలియ వేచిరా చెలియలఘుగా మటరా॥ మల॥ కలిమి బలిమి చెలిమిగలిగి ఘలులవిటులు గలసిమెలసియలసిసొలసినపుడుదొరక వుసందులు గాన లేవు॥ మల॥ ముందుముందుగనన్ను విసరిన- నే నెన్న టికైన యిందుకూరి పేట జేరిన- యిందుమకుటుని భూషణముతై యింపొందు- పన్నగబృంద మెల్ల డింద జేయును-యీయంద మేమగును॥ మలయ॥

సీ॥ కీలియగాలియేకీభవింపజగంబు గాల్తురంచనిగదాళమలభవుడు । మేలుగా శౌరియొకమూలనుండగచేసి చేసినసాతనిచెలిమివదల । జాలకనీపుతత్సాంగత్యముల నుండి మించిలోకముల దహించుకొరకు । మదనునయాప్యదిక్పదమునముదమున నివ సించితివియంతనిర్దయుడవు । గాననిన్నుమింగుటకువిధి కాలసర్ప । మునకువాయువు వేయువోయనములొసగె । ననుచువిరహులునిన్నుబోనాడు టెరుగ । వకటవిగిహి ణులపాలివికటమేలా॥

వ॥ అది యట్లుండని మిన్నదియేమో చూడుము.

సీ॥ వేయుగన్నులతండ్రి వేలుపుకొలువులోపలసెత్తు స్వేతపత్రమనగ । వల రాజుపువ్వుటమ్ములుచికిలిజేయు లాలితశాణోపలంబనంగ । విరహులవేటాడవెడలు భర్తకురతి బట్టినహారతిపళ్లెమనగ । శక్రదిగ్భామినీవక్త్రకొరుకొరిపై బెనుపొందురా గడిబిళ్ళయనగ । కదలియుప్పొంగతమ్ముల కడిమిగ్రుంగ । కలువలచెలంగమిగుల చీకటులగొంగ । నింగిసెలంగనింకనోర్వంగదరమె। భద్రగజయానసంఫుల్లపద్మనయన॥

వ॥ అని మరియును.

దర్వు-నాటరాగం-అటతాళం.

చందురచందురనినురాజందురయేరాఓరి॥ చం॥ ఇందిరారమణు నకుమేనమరందివై మున్నీటిరాయని నందనుడవై కర్మమే మందునిందల బొందనయితివి॥ చం॥ ముందుశుకపికబృందములని నిర్గరములబంచిదర్పక పవనవసంతులిరుగడలందురా నెందుకీకొందర॥ చం॥

సీ॥ చలమేలనిలువరాబలు వేడివెన్నెల చెడుదవై మిడిసికాసెదేర । విరహుల నీదు దుస్తరపాతకంబది పీసరబోదునిక వేచుగాని । పూర్వవృద్ధి దలంచి బురుడింపమి న్నంది పొంగెదవదినింగజేయు । బలసిడాకొనిబహుళార్తి ఖేదముల్ గానవాయిదె సతమాసెచంద్ర । దినదినక్షీణవృద్ధులదెలియజాల । కొంతగాలంబుసిపాటు యింత లోన । నమరులప్పుడమృతముని...నిం...కు । కలిమిబలములకెల్లమినిల్క-దలుగలకా॥

దర్వు॥ చందురాచందురనిన్నేమందురా ముందురా - దొరలిట్లుందురాకందురా విరహులగుండికొందలమందజేతువు ॥ చం ॥మాటలెందుకుయిందుకూరిపేట తురకలమేటిదొరవై - పాటిదప్పిచరింతువకట నిశాటనీమొగమాటమేమిక॥ చం॥

వ॥ కుందరదనాచందురుం డుండిగాని యీశుకపికబృందముల సందడులువిని సహింపజాలనె.

సీ॥ కోవెలచెలరేగికూసెదవదేమెనీ భాగ్యమంతయుచెట్లపాలుగాను । చిలుకనీకేంతచులకనెవలుకనీ కతిమికానవములగిసిపోను । యంచనీకేంతలంచమిచ్చెదనన్నలంవవునీతిండినీళ్ళగలయ । భృంగమపునీదొక రంగమూతెలుసునీ సంగతిమధ్యమజాతివాట । యెంతదూరినసిగ్గు లేదెమినేతు । బాళినెటుదాతుకూలిన లీలజాతు। హేలతమనోజభవుకేళినెపుడుసైతు । నాళికవునిదలంచినేతాళలేనే॥

దర్వు-హిందుస్థాని-నాటరాగం-ఆదితాళం.

తలచితాళజాలనె తడవుసేయునేలనె- వలపునిలుప నావశమగునటనే॥ తలచి॥ భానుకోటితేజుని భవనవ్యదేవునీ మానసభవళతమానసమానునిమది ॥ తలచి ॥ మందెమేళమైతేకానిమాటలేమైనరాని - యిందుకూరిపేటేలినసామిని॥ తలచి॥

వ॥ పల్లవాధగి పరమేశ్వరుని ప్రార్థించిన ప్రత్యక్షంబగునందురు విరహతాపంబున నోర్వజాలక వేడుకున్న రాడేమో తెలియదు.

సీ॥ విశమ్మరూమాటువిశేశ్వరునిబాళి నిలుపంగనేరనోసెలతలార । నాగేంద్రధరుమీదనాకోర్కెలతబ్బి బాయంగనేరనేభామలార । వలరాజుదెసదోచియలరులబాణంబు వేసినొప్పించినోయింతులార । నగమలరాజుతోనా ప్రకారములెల్ల తెలియంగజెప్పరేతెలివలార । రమణులారనిలుపగాదింకతాపంబు । సరసిజాక్షులారసైపజాల । యొక్కదినముగడచు టొక్కసముద్రంబు । గడచుటయ్యెనాకు కాంతలార॥

వ॥ నీరజాక్షులారా మీరలిందుండి నిష్కారణంబుగదాయనిన మేమేమిసేయుదుమనవుడు మీరుబోయి పరమేశ్వరుని నాపాలికిదోడితెండనిన పరిపరివిధంబుల పరిహాసంబులాడెదరు ఓమందయానానీవైనాయిందురావేపోవే.

హిందుస్థాని. భైరవి-అటతాళం.

పరమేశునితోడుకరావె-శివాపరమేశుని-సింధుదగుమీనాక్షొంద రగాజనినీవా॥ పర॥ బలుతాయిగవెన్నెలుగాయగ- చిల్కలుగూయగ- కరువలిడాయగ నేవలపునిలుపంగలనటె మనవలెనటెతులువబోయమరుండు నిర్దయుడలమటంబడజేయునీవా॥ పర॥

వ॥ ఇంతమాత్రమునకే పరమేశ్వరుండు సంతోషించునాయని పలుకుదురు.

దరు॥ చెలి లోకులమాయలమాటలు నీళులమాటలుగాదెలసి మనమయి వలచినందుకుపంతమా-బలపంతమా- కలికినాబ్రతుకెల్లనలగాయువెన్నెలచందమాయెను॥ పర॥ తానెక్కడనో నేనెక్కడనోభామామణియాభ్రిమలెక్కడనో స్వాధీనతంత్రముగాదటె-యదివాదటె-ప్రేమమీరి యిందుకూరిపేటజేరికోరినివా॥ పర॥

వ॥ అని మరియును.

ఉ॥ బాలశశాంకభూషణుని బాసిజరించుట దుస్తరంబునీ । లాలికలారచంద్రముఖురతపోవన భూమిలోపలన్ । జాలదపంబుచేసి మదుశంకరుసన్నిధి గాంతునింక నోం । డేలవిచారముల్ హిమనగేంద్రునితో సిదివిన్నవించరే ॥

వ॥ అని యివ్విధంబున తెంపుమాటలాడుచు యింతింతవి విచారింపగూడని ముక్కంటిపై మోహమువ్మురంబు ముప్పిరిగొనిచిడిముడింబడుచున్నంజూచి.

గీ॥ కూడియాడుచున్న కోమలీజలములు । శిశిరవిధులకొంత నేదదేర్చి ।
శైలయాజుకడకు జనుదెంచియతనికి । వెలదులావిధంబు విన్నవింప॥

వ॥ అంతమేనకాకాంత తన కాంతుండగు హిమవంతుని కివ్విధంబంతయు మంతనంబున జెప్పందొడంగె.

చ॥ సదయజొహారుపుణ్యకుల శైలవరేణ్యజొహారుసంతతాభ్యుదయఘనోషిధిచయ మహోన్నతగేయజొ హారుసర్వదే । వదనుజమతన్య ముఖ్యవరవర్ణితసౌఖ్యకరాజొహారుశా । రదజలదాభతేజగిరిరాజజొహారుజొ హారువల్లభా ॥

వ॥ అని మరియు నిట్లనియె.

ద్విపద॥ అవధరింపుమనోహరామనపుత్రి- భువనైకమోహినింబోలి యవ్వనము-నిండియున్నదియిది నీవుయెరుంగుదు - వండజయాన కృత్యంబులెట్లనిన-గుడువదుమాడు మక్కువతోడపూలు-ముడువదువిడువదుముక్కంటిభజన - చూడదుమ ఘ్మలసాగసైన మాట- లాడదుయొరులతోనంతరంగంబు - జెప్పదనిరతంబుశివునిపైదృష్టి-ద్రిప్పదుయొప్పదుతెరవలమైత్రి - సలుపదుజలకేళిసమాజభావంబు - నిలుదుఘుడియైననిద్రకు(బాలు-మాలదుసొమ్ములుమైనిల్పయొర్వ-జాలదుమలయజచంచనాదులను - బూయదుడాయదు పూబొదరిల్లు-బాయదుపరశివా వరశివాయనుచు-చిలుకకుపద్యంబుజెప్పదుతాల్మి- సొంపునసద్దంబులాడదురేయు - పవలొకచేచింతబాయదుకాంత - సోముని కామునిసుర్సని వానిలుని-భామినిదూరుబల్మరుమనుగేరు-సునిదకనేక శైత్యోపచారములు-దపిలిచేసితిమయ్యతాళలేనయ్య॥

వ॥ అనిన హిమవంతుం డిట్లనియె.

దర్వు-సంవాదం-శ్రీరాగం-అటతాళం.

రమణీరమణి-వనితాశిరోమణి॥ రమ॥ కోమరుప్రాయము జవ్వనులు మక్కువలు చూపుట నైజమెకద॥ రమ॥ సదహైకహృదయ- సౌజన్యసముదయ॥ సద॥ అదినిజమిీలోక మెప్పటికాత్మరోషము దెలియజాలదు॥ స॥ కామినిగృహకృత్యములయింకా మరేమో విశదపరచుము॥ రమ॥ మనతనూజకుదగినవరు డెందునగలండదివినదలంచితి॥ సద॥ సతిపతులరుణరుణీభావస్థితివిశేషము లెవ్వ లెరుగరు॥ రమ॥ బోటికిని శ్రీయిందుకూరి పేటశివునికి పెండ్లి చేయుము॥ సద॥

వ॥ అని చెప్పిన హిమవంతుండు నితాంతసముదితస్వాంతుండై కౌమారిం జేరబిలచి గారవింపుచు నిటులనియె.

ద్విపద॥ ఓపరమేశ్వరీ యోమహాకాళి - నాపూర్వపుణ్యమెంతని జెప్పవచ్చు- నీయంతపుత్రికి తేతండ్రినైతి- నేయంబయిదిమహా యోగంబకాదె- పావనిశర్వాణిపర్వరు కల్యాణి-భూవలయముగాన బుట్టిననీవు-మావంటివాండ్రమన్నించిగూర్మి - నీవిధంబున నుంటనెక్కుడుగాదె - పిన్నదానవునిన్ను బెంచినప్రేమ - నిన్నెడబాసిపోనీకుగదమ్మ- రాజరాజేశ్వరీ రావమ్మ గౌరి-రాజరకిశ్రీఘ్రంబునబోయి - శివునివీక్షించినీస్థితివిన్నవించి- యువిదనిట దేవదేవునికొప్పగించి- చెలువనిచేత కలవులుచ్చుకొని - చెలగిమన్నలయింబు చేరుదునబల-నినుబెంచినందుకు నీవుమహెూటు - లదవోదదలగుటరుచాలు - నదెచూడవమ్మ మహారజతాద్రి-ఇదికైవాలయముసకేగెదుత్రోవ॥

వ॥ అని ప్రయాణంబుచేసి పోవుచు పార్వతితో నిట్లనియె.

చ॥ గంతరమాతులుంగవటఖర్జురరంభకదంబనింబచం । దనపనచంపకక్రముకతాలతమాల రసాలసాలకాం । చనవరగంధసారగవసారౌదుంబరచూతకేతకీ । పనసలవంగలుంగతరుగంక్తులచందము జూడుమంబికా॥

న॥ అనిన మేనకాత్మజ మేనకాదులతో నిట్లనియె.

చతుష్ప్రాసకందము॥ నూనములనుగలిగినమధు । పానములను బేటిగములు బహుతరరాగ। జ్ఞానములనుగల్పించుచు। గానములను జేయునీరు గారాల్గరుగ॥

వ॥ అని మరియును.

ద్విపద॥ శ్రీకరంబగువనసీమనీక్షింప - మాకందఖర్జూరమాలతీపనస - నారికేళలవంగసారంగనింబ - పారిజాతాశోకపాటలిక్రముక - సాలాదుసీతరుచ్ఛాయలంచన- యేలకకురువిందరుద్రాక్షలతలు- వావిరినీనాగవల్లిదళంబు - లావంకజూడుమాయాఫలోన్నతులు - నానావనౌకసానందకరంబుల - నీలకంఠంబులాశుకపైక - పారావయదుల బహుమకులంబు- సారసమందారచందనకేళ - కీజవామాధవికిణిహిబీజ - జాణిపూబోదలీను సౌగంధికములు- యామలయానిలంబిపువ్కరస్థలా - మోదకంబు లేమని చెప్పవచ్చు- సాంద్రశరచ్చంద్రచంద్రికలిందు - చంద్రకాంతోపరిచైద్యప్రసాద - తలముతుమ్మెదధ్వని

శ్రుతిజేసి - సలలితానో న్యైకసమ్మేళనమున - నాటసావేరిధన్యాసిరేగుప్తి - నాటకురంజి పున్నాగవరాళి-భైరవి ఆనందభైరవితోడి - భూరికల్యాణికాంభోజిలోకాక్షి - దేశాక్షి మొదలయినదివ్యరాగములు - భాసిల్లబాడుచుపైకస్వరములు - పైరాగములుగాగబరి నటనములు - నేలువుల్ చెన్నొందనృత్యముల్ గాగ - వరుసకీర్తులావర్తముల్ గాగ - సరసపదార్థకాళలతవాటిల్ల - పరమేశ్వరునిమీది పాటబాడుదము॥

వ॥ అని మరియు నిటులనియె,

అఖండకందార్థము॥ కేకీపైకబలాకా । కోకభరద్వాజనాగ కోయష్టికబా । ర్వాకపారావతాదుల-డాక్కడీకొన్న రీతి- డాసెనెయాచిత్రంబజూడే గానె నే-గిరిమోహినిగంధముబూసె నె-చీకటులంతంతన్నచూసె నే-నిండుపండువెన్నెలగాసె నే - జక్కవకవలుబాసె నే-వింతవింతపువ్వులుబూసె నే - తుమ్మెదలుదొరలుజేసె నే - కలకలమని చిలుకలుగూసె నే-మలయమారుతమువిచ్చేసె నే - పుప్పొడిముప్పలుగాబోసె నే-విరహులగనిమరుడొకదీసె నే - అదిగోసుమబాణమువేసె నే - యీశ్వరుం గాగంబిందుకూరివేషే శ్వరుడెరుగని దేమోమరుడాసెనె ॥

వ॥ అని కైలాసంబు డాయంబోవుచున్నంత హిమవంతుం డిట్లనియె॥

సీ॥ ధాతువిచిత్రతోదారరత్నప్రభాసంగతోజ్వలతుంగశృంగమ్ములను । కిన్నరగంధర్వకింపురుషాప్సరోజననికరాకీర్ణసానువులను । మానితనిఖిలవైమానికమిథునవిహారశైకశుభప్రదేశములను । కమనీయనవమల్లికానుమనోవల్లి కామతల్లిలసత్కంధరములు । నమరసిద్ధాంగనాశోభి తాశ్రమములు । విబుధజలయోగ్య సంపన్నివేశనములు । గలిగిబహువిధపుణ్యభోగములనొప్పు । వినుతిసుకృతములకుదండకొండికొండ ॥

వ॥ చూడుము సభామధ్యంబున శరశ్చంద్రచంద్రికా ధావళ్యాయమానదేహుండై ప్రకాశించు నతండెపో పరమేశ్వరుండు నిస్తరంగసముద్రంబునుంబోలె నిర్వాతదీపంబుపగిది మధ్యందిన మార్తాండసన్నిభుండై యేతత్కాలంబున నిర్వికల్పసమాధినున్నవాడు కావున చూడుమనిన యిదేశదా మహాకైలాసంబితండేగదామహాదేవుండని చూచుచు తనపునరాగమనంబు తేటపడం జరించుచున్న పార్వతినిదర్శనంబుపెట్టి పరమేశుని పర్వతేశుం డిటులనివినుతించె.

రగడ॥ జయజయ దైవత సాగరమంథన - జయజయదానవసామజభంజన-శరణుసనాతన శైలనికేతన-పురసూదనచలపూజ్యపురాతన-శరణుశరణురాక్షసనిర్మూలన- మొరవినుమాశ్రితమునిజనపాలన-పరమపురుషవృషభధ్వజశంకర-శరణాగతహృజ్జలజవశంకర-దేవానినువినుతింపర్ణజాలము-వాణివిభుముఖభావనిచేశాలము- దేవదేవుపవుదీసరనావన-

పావనమూర్తివిపంచీతజీవన – పాపరుడనుబహుపాపాత్ముండను – కామాంధుండనుగర్వయుతుండను– హిమవంతుండను నెంతటివాడను–యునిమిషవందితవినువంద్యులవేడను– యేమని చెప్పుదునిదినాకూతురు–భూమిజనంబులుపూజచేతురు– సదమలశాంకరిచంద్రకళాధరి యిదిపరమేశ్వరి యీతిజపాధరి– కామిని దెసనీకన్నులచూడుము – ప్రేమనుదీనిఁ బెండిలియాడుము– దేవరకంటెచుదిక్కేమున్నది– భావింపుమునీప్రాప్తమిచిన్నది– తరుణీమణియునునీదాస్యముగోరెను– సరసతగలతనుసంధిచేరును–నీవల్లు నేటికి వింటిని– దేవాళసములదెలయుంగంటిని– యిందుహూరిపేటేలునుపేడవనీశర్వ– వందనమయ్యశివాపరమేశ్వర॥

మ॥ అవఘారీశ్వరవిశ్వపంబుమదిలో నాలించిరక్షింపుమీ । యుఁవిదారత్నము నుంచిబోయెదను నీయొద్దఁ భక్తదాసియై । దివుటన్వర్తన జేయుచుండెడిని శ్రీతిఁక దీనిరక్షింపుమీ । యవిరోధంబునలీలబంచి పరిచర్యల్ చెప్పి చేయించుచున్॥

వ॥ అని గిరీంద్రుండు గిరిజామహాదేవిని గిరీశునకు కానుక పెట్టి వీడ్కొని నిజహాసంబున కేతెంచెనని చెప్పిన నవ్వలివృత్తాంతం బెట్టు లుండె నానతీయవలయునని యడుగుటయును.

ఆశ్వాసధవళ.

జయజయనందకుమారం – జయజయమందరధీర ।
జయజయకాంచనచేల – జయజయరాధాలోల ।
జయజయభువనోల్లాస – జయజయభూరివికాస ।
జయజయకరుణాపాంగ – జయజయగరుడతురంగ ॥

గద్య. ఇతి శ్రీ శౌనక సగోత్ర పవిత్ర మంగనామాత్యపుత్ర వేణుగోపాల ప్రసాదాసాదిత బహువిధ ప్రబంధ నిర్మాణితా నిదాన వరకవిత్వరకవి రామకృష్ణ ప్రణీతంబైన శ్రీవీర భద్రవిజయ మను గేయప్రబంధంబు నందు పూర్వ భాగము ముగిసెను.

శుభమస్తు.

శ్రీరుక్మిణీ సత్యభామాసమేత శ్రీ వేణుగోపాల కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః.

వీరభద్రనాటకము

ఉత్తరభాగము.

శ్రీరంజనరిపుభంజన। సూరిజనస్తుత్య దేవస్తుతాగత్య। సారజలము గ్వవుదిత।కృూరగృపాలహారి వేణుగోపాలహారీ॥

వ॥ అవధరింపు మగణ్యసాద్గుణ్యా పుణ్యావరేణ్యంబగు నైమిశారణ్యంబున సత్రయాగాను మోదులగు శౌనకాదులడిగిన మహానుభావుండగు వాయుదేవుం డిట్లని జెప్పందొడంగె. అట్లుహిమవంతుండు పార్వతీ పరమేశులనొక్కటిజేసి చక్కనంబోయిన నక్కలకంఠి యెక్కువ మక్కువతో చిరకాలం బుపచారంబుచేసి శివుండు స్థానుండునుంబోలె మహాలింగంబై యున్నవాడని సంభావించి సంభోగంబుకొరకు సమస్త విషయంబుల భక్తిభావంబుపరిణమిల్ల తదేకనిష్ఠాగరిష్ఠయై పరమేశ్వరైక్యాను సంధానంబు సేయందలంచి యిట్లనియె.

గీ॥ చేతులారంగశివునిబూజింపరేని। నోరునొవ్వంగహరికీర్తినుడువ రేని।దయయుసత్యంబులోనుగా దలచరేని।గలుగనేటికితల్లులకడుపుచేటు॥

వ॥ అని శ్రీమహాభాగవత న్యాయంబు గావున పరమేశ్వరుని పూజింపకంగాని ప్రసన్నుండుగాడుగదా॥ శ్లో॥ విశుద్ధజ్ఞానదేహాయత్రివేదీదివ్యచక్షుషే।శ్రేయఃప్రాప్తినిమిత్తాయ నమస్సోమార్ధధారణే॥

దరువు. మధ్యమావతి–ఆదితాళము.

ధ్యానంపరికల్పయామిదేవ మహానుభావ॥ధ్యా॥ధ్యానంపరికల్పయామి నాసాకారంనమామితి॥ ధ్యా॥ శ్లో॥ నిత్యానందాంతరంగాయ శూలనేలోకపాలినే శ్రేయఃప్రాప్తినిమిత్తాయ। నమస్సోమార్ధధారణే యిత్యాపనంపరికల్పయామి॥పంచచామరం॥రమామనోహరప్రియాయ రంజితత్రిశూలినె।ప్రమంతదానవాంతకాయభక్తలోకపాలినె। సమస్తభూతభావనాయశంకరాత్రిశూలినె। నమోనమశ్శివాయభవ్యనవ్యదివ్య

తేజసే॥ దరువు॥ ఆసనంపరికల్పయామి దేవ మహానుభావ॥అస॥ ఆసనంపరికల్పయామి అవ్యయానందంనమామిత్యాసనం॥ పరి॥ పంచచామరం॥భవాయసీభానుచిత భానుభానుసాక్షిణేన । హోనహోభవజనజ్జనప్రమోదకారిణే॥సువర్ణ కేతసేమహాతి సూక్ష్మరూపధారణే॥ శివాయతే నమోమునీంద్ర చిత్సరోజవాసినే॥ఇత్యర్ఘ్యంపరికల్పయామి ॥ పంచచామరం॥ సనత్కుమారి ముఖ్యమానిసన్నుతాయ పాకశాసనాదిదేవ పాలనాయ । పాలనాయసర్వలోకసాక్షిణె । మనోభవాయితోపమాన మంజులాకృతేనమస్సనాతనాయ। సాధుచిద్వశంకరాయ పాహిమాం॥ దరువు॥ పాద్యంపరికల్పయామి దేవమహానుభావ॥పా॥ పాద్యంపరికల్పయామి పరమానందంనమామిత॥పాద్యం॥పంచచామరం॥ నిరంజనాయ వాగ్విశేనిరీశ్వరాయయోగినే। పరాత్పరాయనిర్విశేషపావనాయశంభనే॥ నిరంతరప్రపంచపాలినెవమోమహాత్మనే । పరేశ్వరాయపారగాయ పావనాయపాహిమాం॥ దరువు॥ ఆచమనంపరికల్పయామి దేవమహానుభావ॥ఆచ॥ ఆచమనంపరికల్పయామి। ఆత్మారామంనమామిత్యా । ఆచమనంశివాయగురువేన్నమః॥

ఉ॥ శ్రీకరమానిమానస వశీకరనన్యపదారవింద। దర్వీకరభూషణానినుగురించిజపించి తపించివెండియున్నీకడచేరిదివ్యముగు నీనిజయోగసమాధిగాంచిని| ర్వ్యాకులనైనభానుశశిపావకలోచనమృత్యుమోచనా॥ స్నానం పరికల్పయామి॥ ఉ॥ మాయను జిక్కి దేవతలుమర్త్యులు మున్నగువారుదేవటే। వాయనమశ్శివాయయభవాయభవాయనమోనమోనము। స్తేయనినన్నుతించికడ తేరిరినేనీకుపూజజేసితి। భాయకు మయ్యభానుశశి పావకలోచనమృత్యుమోచనా॥

దరువు॥ వస్త్రంపరికల్పయామి దేవమహానుభావ॥ వ॥ వస్త్రంపరికల్పయామి వాసుదేవంనమామితి॥ వ॥

వ॥ చిలుకలకొలికిపరమేశ్వరుండుబలుకనంటివి పరిపరివిధంబుల బరిచర్యలు జేసినా పలుకడుగదె॥ దరువు. ముఖారి_ఆది.

పలుకడేమేశివుడు పలుకడేమేనాతో॥ ప॥ పలుకడుపలుకనిభావముదెలియని - తెలివితెలివిగా దలచుచునాతో॥ పలు॥ తిరిగితిరిగిమదికరగికరగితను - వరిగియరిగిరుచి మరిగిననాతో॥ పలు॥ తరుణేనంతట తానువరించుట_పరిహాసకమని భ్రమపడినాతో॥ ప॥ ఎందుకునందియమిందుకులోలో_యిందునమోదిచేయువాతో॥ పలు॥

వ॥ శంకరుండుబలుకకున్న నుసంకల్పభంగంబుగాఁగూడదుగదా!
ఉ॥ చీరెలుజినిగిదేహముగ్రశించికురుల్ జడగట్టిగాలియా। హారము జేసియిట్లుపురు పాతురనై నినుపూజ జేయునస్లీరవు జేర రావుగమనింపవు బ్రోచినబ్రోవకున్న నీ। భారముసుమ్ముభానుశశిపావకలోచనమృత్యుమోచనా॥ గంధంపరికల్పయామి అలంకరణార్థంఅక్షతాన్ సమర్పయామి॥
ఉ॥ ఓతరుణేందుభూషణ యోశివశంకర యిట్లనాథనా । ధేతిదయాంబుధేతినం దేతిజగద్గురు వేతియనంచు। స్ఫూతిమునమ్మినంగనులజూడవు క్రమ్మరిమాటలాడవే । పాతకమేమి భానుశశి పావకలోచనమృత్యుమోచనా॥ యజ్ఞోపవీతంపరికల్పయామి। శివాయగురవేనమః॥ ఉ॥ వేదములందుబు ల్ గిరులువిశ్వచరాచరజంతుజాలమిం। దాౖదుః లుసోమసూర్యులునహర్నిశముల్ భవదీయమూర్తిగా। సాదరమొప్పనినుగొని యాడెదనేలుము నేలకున్న నీ । పాదములానభానుశశి పావకలోచనమృత్యుమోచనా॥ పుష్పాణిపూజయామి॥ దరువు. శుద్ధసావేరి-అటతాళము.
నే జేయుపూజగైకొనుమా॥ రాతిదాజాంతరంగవారణనిర్మాంబరలీలగ॥ నే॥ మన్నించినాతప్పులన్ని తమించియీసన్న జాజులనుసురపొన్నలపొగడల॥నే॥ తెల్లదామెరవిరులనల్లగలువలమంచి - మల్లెలమొల్లలమారేడుదళముల॥ నే॥ జమ్మిదాసాన కాంచనపారిజాతములతుమ్మి పువ్వులమంచితులశీదళంబుల॥నే॥ ఇంకుకూరిపేట ధేందుజటానంగమింపొందంగనానావిధంబుల॥ నే॥ నానావిధపరిమళపుష్పాక్షతాదిపూజాంపరికల్పయామి॥ ఉ॥ ఆయతపుంగళాయభుజగాదిపరమ్యంరాయరోహిణీ। నాయకభానువహ్ని నయనాయమహేశవిరించివిష్ణుమా। పాయుపురాంతకాయపరిపంధిసురారిహరాయసాంఖ్యమో । గాయత్రిలోచనాయశుభగాయశివాయనమోనమో ॥ ధూపమాఘ్రాపయామి॥ ఉ॥ జారణకారణాయభుజగర్వమనాంధసంహరాయసం। సారమహార్ణవజ్వలితఛండమచాపహరాయదేవతా। స్ఫారకిరీటకూటమణిబంధురపాదపయోరుహాయఓం। కారమయాయభక్తజన కల్పకుజాయనమోన్నమోన్నమో॥ దీపందర్శయామి॥ చ॥ ఋతుసంవత్సరమాసపక్షనియమాకారూఘాయనానాధ్వర। వతరూపాడువృషధ్వజాయజల భూవై శ్వానరవ్యోమమా । రుతరూపాయశిఖండధన్విరధినియాపాయయోగీశ్వరస్తుతే । పాదాపానమోన్నమో శివనమస్సోమార్ధచూడామణీ॥ యథాభాగనానావిదఫలోపహారనైవేద్యంసమర్పయామి॥

వ॥ బోటులార నాటంగోలె నేటివరకు నానావిధంబుల పూజించినను నాప్రాణనాధుని నోటిమాటకే కాటకమాయెను। శివాయగురవేనమః॥

అశ్యదేశము-దరువు-కమాసు-ఆదితాళము.

నోటిమాట కేకరువాబరువాపరువా శివ॥ నో॥ హాటకచలాశరాసనాథవామహానుభావ॥నో॥ భుజంగభూషణపురాణపూరుష నిజంబుగా నినుభజించినందుకు॥ నో॥ రవిశశిపావకనయనా కవిజనమానసభవనా-భవాభవాయిూప్రకారమున జేతువేమిగతిపల్క వేమిచేసితి॥ నో॥అరయ నమ్మినానుబోశివపుచ్చిబుట్టిలాయనందురా- విధంబున మొరాలకింప కేమిసామి॥ నో॥ సామివిగావాసరసత లేదా యేమనరాదాఅదిమరియాదా-రామరామయెందుకిట్టిరట్టుమెట్టికష్టపెట్టి ప్రేమమిూరియిందుకూరి పేట జేరిపల్క వేమి॥నో॥ శివాయగురువేన్నమః॥ మధ్యేమధ్యేపానీయంసమర్పయామి ఉత్తరాపోశనంసమర్పయామిసాంబప్రక్షాళనసమర్పయామి శుద్ధాచమనీయున్సమర్పయామి॥

దరువు॥ తాంబూలంపరికల్పయామి దేవామహానుభావా॥ తాం॥ తాంబూలంపరికల్పయామి తత్వాతీతంనమామితి॥ తాం॥

కం॥ అనుచరిసుబ్బరాయం। డనుసూరిజనోపకారి ననయము బ్రోచే।వనుచూభూరిజనంబెల్లను। చూరెలనాడు చుందలంతురునిన్నున్॥

వ॥ అట్టినినుబుట్టినది మొదలిట్టిపనులు జేయుచుఘట్టిగానమ్మినను పల్కవు॥ మంగళహారతి. కాంభోజ-ఏకతాళం.

దేవమంగళం మహానుభావమంగళం - దేవతాసార్వభౌమదివ్యమంగళం- నాగభంజనాసమస్తయోగిదలపనా భాగవతానుమోదదివ్యభవ్యమంగళం॥ భువనమోహనా నిరంతరబుధజనావనర్ధశశిపావకలోచనాభిరామమంగళం॥ నందివాహనా సమస్తానందదోహనా - యిందుకూరిపేట శ్రీమహేశమంగళం॥

వ॥ ఇక్కడివృత్తాంతం బిట్లుండె, అంతపరమేశ్వరుండు పార్వతీ జేయుపరిచర్యలు బాహ్యంబునకులీరి గ్రహింపక యంత రంగంబునకంతయుంగ్రహింపుచు నన్యోన్యసమ్మేళనసమ్మావలోకనంబులు లేకుండుటంబోలె నిర్వికల్పసమాధి నున్నంత కొన్నిదినంబులకు తారకాసురుండలిగి బృందారకాదుల ననేకవిధంబుల బాధింపందొడంగె నందుకు బృందారకులు కుందలలంబొందుచు పురందరాదుల గూడికొని పోయి యరవిందభవు నంతర్యామంబుజేసి నారాయణు వేసిన నతం డిందాదిదుల

యాక్రందనంబు మాన్పి సంక్రందనుం జూచి యిట్లనియె. ఇంద్రా! నీవు శీఘ్రంబున మన్మథుని రావించి సంభావించి మర్యాదలు గావించి యతని మహామాయమయంబైన సాయకంబులచే పార్వతిపై నీశ్వరునకు మరులు బుట్టింప జేయింతువేని నక్కారణంబున తత్సన్నిధానంబు సంగతిప యదినంబులనుండి పూజించు నీశ్వరిపై మోహంబున నీశ్వరుండు పెండ్లి యాడునంత నాదంపతులకు గుమారుండు కుమారుండై పుట్టునతండత్తారకాసురుని వధించి మిమ్ము రక్షింపగలవాడట్లు జేయుడని పరమేష్టి యానతిచ్చినవిని దేవతలును తమనివాసంబు జనుదెంచరింద్రుండును తనపురంబు జేరి తారకాసురునివలన భయభ్రాంతులై బరతెంచు దేవతల రావించి సమాదరంబుగా నిట్లనియె.

సీ. అమరేంద్రాద్రిదుడస కన్నసీలోపల జయించె వహ్నికి తనకోప
వహ్ని జూపె। నంతకుదాయంత మూర్తియై యసురులకసురమై యలవు
మెరసె। నీరధీశ్వర సొంపు నీరుగానలయించె గాలిబీరము నెల్ల గాలి జేసె।
నెనయంగ ధననాథు నిర్ధనుగావించె హరుని బలంబెల్ల హరము జేసె। నమర
గంధర్వ రాక్షస యక్షసిద్ధ। గరుడపన్నగ మానవమునీంద్ర। చయము నెల్ల
నుబలు మారు జంపి శౌర్య। భాసురుండగు నత్తారకాసురుండు

వ॥ అద్దానవాధమునకు శీఘ్రకాలంబున హాని వాటిల్లున దెట్లంటిరేని॥

దరువు - నాట- ఆదితాళము.

వలదు వలదు దేవతలార భయపడ॥ వ॥ బలవంతులు గారు తొందర పడి చెడిపొయ్యేరు- వినుడీ ఖలుల బలుల దనుజుల మీరే గెలువగలరు గెలువ గలరు॥ వ॥ సకలము దెలిసినవారలు మీరలు సంశయపడదగునా- యిపుడే యకటకటా తారకదైత్యేంద్రునికదరి పెదరనగునా తెలిసీ- తికమకలై చాలా మట్టుమధృతి చెడిపోనేల వినుడీ యొకసదుపాయంబున్నదిదిలో గుండకని లుడీ నిలుండిక చిడిముడిబడ॥ వ॥ గీర్వాణులమటుమనకే చాలాకీడు జేయువాడు- మనుజుల సర్వస్వము నిచ్చలవిడి గాభక్షణజేయుపోడు- పూని గర్వపడిన వానిదై వముకట్టి నుడుపు గానివినుడు- పూర్వదేవతల పాడవడగు యసురలుర్విజనులు సుఖముందురు॥ వ॥ అంపరు వినుడా హైమవతికి ఖండేందుమౌళి ఖామణికి గలిగే- నందనుడా దానవునిం గూలుచు నందాకాతలగి- యిందు కూరిపేటానందర మొకఛోట- యిట్లరవిందభవుడును - నంపరు వినిముదమం దదెల్పనిక నటుయిటు తడబడ॥ వ॥

వ॥ అని చెప్పి పురంధరుండు సుధర్మాసీనుండై తనకు విధాత చెప్పిన చందంబున మన్మధుని వలంచె నట్లనిన॥

సీ॥ భాసిల్లుపువ్వులభాణపఙ్క్తులవానికోమరారు కెందమ్మిగొడుగువాని। కలహంసములవానికలకంఠములవాని వెలుగొందుతియ్యనివింటివాని। మందానిలమువానిమదభృంగములవాని తెరగొప్పపువ్వులతేరినవాని। బలుమీనుటెక్కెంబుబరగనొప్పెడువానినామనిసారదియైనవాని॥ నాత్మబుట్టినవానిసకలంకశృంగార।విభవలక్ష్మిచేతవెలయువాని। మోదవృత్తివానిమోహనాకృతివాని।మదిదలంతునేనమస్కరింతు॥ వ॥ అనిపురంధరుండు విపద్గతావశుండై తలంపరానిమనంబున మనఃపూర్వకంబుగా దలంచిన యవ్వసరంబున కందర్పుడు నిజమందిరంబున దనకులకాంతయగురతీయింతితో నేకాంతంబున నిట్లనియె.

ద్వి॥ ఓసఖీమణివినుమోరతీరమణి-నాసవిస్తారమంతయుతేటబరతు-పూబోణియీ లేదు భువనంబులందు-యీబాణపఙ్క్తులకెదురెందు లేదు-మూడుమూర్తులనైనముంచునాసాయ-వారువీరననేలవసుధనెల్లెడల-మరియునీసుల్లికామాలతీలతిలు - విరిసినయీమాధవీజాతివిరులు-రొచలనింపొందవుసీలోలంబములును- మదినొప్పుచల్లనిమలయమారుతము-మావసంతవిభూతిమంచిగంధములు-భావింపనిటువంటిపండువెన్నెలలు-రమణీయదివ్యహర్మ్యప్రసాదాదు-లమితంబులస్మన్మహాసాధనము-కలములవిజయమంగళగానరవము - చిలుకలుకోవెలల్కీరిలాలిగాగ-నావంకనెనబది నాలుగుకోట్ల-జీవరాసులుగూర్మి చెలువొందుచుండు-యిదియేమియిదియేమియీవిచిత్రంబు - ముదితనాదేహమేమొగంపమొకందె-యేమిదుమొబంధులెవరువచ్చెదరో-భూమినేవింతలుబుట్టునోగద్ద వే॥

వ॥ అని మరియు నిట్లనియె.

దరువు. సంవాదం. మధ్యమావతి-ఆదితాళం.

ఇదియేమోయిదియేమో దెలియదుమదవారణగమన- సదమలగాత్రిసరసిజనేత్రి - అదరుబెదరులేనియీశరీరంబదరుటేమి బెదరుటేమి చూడవే॥ఇ॥ బహుమేలిదిబహుమేలిదిదీనికితహపడనగునా - సహజమెగాదా శాస్త్రములేదా-విహితులెవరొనినుపదిదలంచిరి వినుముమునముగదురనేటికి॥ ఇ॥ కనుచేతుణిసక్కనుమదిదెలసెనుసమరసభావము- అమరేంద్రుడుమున్నుగు దేవతలుమహాసంతోషమున- మమతలు బెంచిమనలదలంచి- నిజమమహామెనెందుకోబలుమల్పడ దమితమామెనదరుబాటు కోమలి॥ఇ॥ సందేహపడనేటికిసమ్మోదికేజయప్రదమెగాని-ముందిట్టిదరినవారిట్లాదిగులొందరింకపోనీ- యొందుకుచింతనొందకుమింతయిందుకూరి

పేటహారిహారాదులుముందు వెనుకతోడుసీడలాడుదురు॥౩౫॥

వ॥ అనుచున్న యెడనింద్రుండింది రానందనుండిందు రా నెందుకుద డవా యనోఅని లేఖలబిలిచియొక్క లిఖితంబు లేఖనంబు జేయించె నెట్లనిన.

ద్విపద॥ శ్రీమతు మోహాలక్ష్మీపుత్రులైన-తామసరాజద్వయము క్తులైన-సంకల్పపట్టణాస్థానికులైన-పంకజాంబకులై నబహుళప్రపంచ-ని ర్మాణతానుసంధీభూతధర్మ-మర్మకర్మాది కామ్యాన్నయజ్ఞులైన- భూరిసం సారికాద్భుతగుప్తులైన-సూరిజనాటోప సూదనులైన-బహుతరుణోయు ద్ధానురాగ-సహజసాకవిపాక చరణశీలులైన..బ్రహ్మచర్యవ్రతభారఘ్నులైన-జింహాచరణబహుజీవఘ్నులైన-కలితనవద్వారగార్హస్థులైన-కలిత సర్వకాలకళామయులైన- వేదశాస్త్రపురాణ విషయానురాగ-నాదభే దాదికవ్యవసాయులైన- బలమదోద్రేకసంపత్కరులైన- కలిమి లేములు రెండుగలవార లైన- చిలుకలుకో వెలల్ చెరుకు విగుల్లు-నెలయాదమినా మనీయళి మొసలి-మున్నగుపరివారములుబిరుదులుగ-నున్న వారైన లేపు న్నవారైన-త్రిభువనాంచితదేవతిర్యగ్మనుష్య - విభవసామ్రాజ్యైకవిస్తా రులైన-భోజనభాజనపుంజసంజాత - బూజవామోదకాద్భుతరాజమా న్య-రాజపూజితులైనరమణీయులైన- వలరాజుశారికివాసవుదిచ్చు-దలగ కపదివేలదండములెట్టి-కామితోన్నతి జేయగలవిన్నపములు- మేముసే మంబిందుమీ క్షేమమందు-వ్రాయించి కంపించ వలయుతర్వాత-ఈయు త్తరము వ్రాయుటెందుకంటేని-కూర్మిమీతో కొన్నికొన్ని సంగతులు-మ ర్మమర్మంబులు బాట్లాడవలసి-యింతకుముందుమిమ్మిచ్చదలంప-నెంతయు రాదిదియేమి కారణమో-యెరుగనుగావునదీనిభావంబు-కలిసిగ్రహించి తత్క్షణమేమీరిందు- వచ్చిమాటాడిపోవలెనదిగాక- విచ్చేయుచో లోకవి స్తారమతిని-మునసిమేమిట్లు యెమోవ్రాసినార- మనిమెంచబోక నేడశ్ర ద్ధసేయ-దలపక మీరాగత్యంబె రావలయు - చెలిమిమిక్కిలొనర్చినమిము బోటి-ఘనుల కెక్కుడువ్రాయంగబని లేదు-గనుక యోచించిముఖ్యంబుగా నేటి-కచ్చుటనెన్ని కార్యంబులుండినను- మునసిమీథాంతర్యమునకు దేవ లెను-గినుకబూనకచిత్తగించవలెను-ఎనసిమీస్నేహితుడింద్రుసివ్రాలు॥

వ॥ అనిలిఖితంబు లేఖనంబు జేయించిదవ్వారి చేబుత్తెంచిననతండతి వేగంబునరతిమన్మథులున్న చోటుకుంబోయి బుత్తెంచినసందేశంబుజెప్పి సదుత్తరంబిచ్చినమన్మథుండురతీ దేవివినజదివిసంతసించిరతితోనిట్లనియె॥

సీ॥ అతిమోహనాకారయుద్ధ వతికో.. నవశృంగారుడైన

వాని। కలిమిమైమూడులోకంబు లేలెడివానినొడలెల్లగన్ను లైనొప్పువాని। పొలుపార కేలదంభోళినొప్పెడువానిసత్యంతవైభవుండైనవాని। కేయూరకంకణాంకితబాహువులవానినెమ్మైనమణికిరీటమ్ముగానిగరుడసిద్ధసాధ్యగంధర్వకిన్నర బుజగపతులుగొలువలుపుమిగిలి । తేజరిలువాసి దేవేంద్రుడగువాని మదిదలంతునేనమస్కరింతు॥ వ॥ అని రతీదేనింజూచి॥

కందార్థం॥ నను దేవేంద్రుడుబిల చెను।పనిగొనినేడేమిమైనపంకజనేత్రి। తనకేకార్యముగలిగెనో పని లేకదలవనితడు భామినివినవే । కలహంసగామిని-ఈషుజ్జగములనేలువిభుండతడేమే మోపనులెన్నెన్నో విను॥ భామినీ॥ వ॥ అసినరతి నీవుమహామాయరుండవుసమస్తజనసౌఖ్యదాయకుండవు చెప్పరాని విచిత్రంబులు చేయుకుండవు నన్నెడ బాయకుండవు నాప్రాణనాయకుండవు గావున,

కందార్థం॥మదనానినువిడచినని । ల్చునామది నేనువచ్చివచ్చుటకిదినా। కదునాయమరేంద్రసభా । సదనాదులజూతునింతెచాలును।నినుజూడకతాళజాలను। యీలాగునన్నింటదిగవిడచి యేలలనలకడకేగెదవోచాల్॥ చాలు॥ వ॥ అనిన నతండిల్లనియె॥

అశ్యదేశము దరువు సంవాదం-యమునాకల్యాణి.

రతీసతీనామాటవిన వెంతీ రతీసతీమానితోన్నతీ॥నా॥ హితమతినుండకసతిపతిమాటలకతిగడచినమరియాదటవె॥నా॥ మనోభవానికేమికొదువా మనోభవాశ్రితనూభవా॥నీకే॥ నినునాడనీనీకతిగడువని ననువిడనాడుటనాయమా॥నీ॥ జగతిని వేశ్యలు సభలకుబోదురు మగనాలికిబోనగుసటవె॥నా॥ ఇందుకూరిపేటాధీశుడునిల్పినయింద్రుని సభానేనెరుగనానీకేమికొదువామనోభవా॥ వ॥ అనినమన్మథుండు॥ స॥ ఇల్లాంధ్రయినకులాంగనల్మగలతోనేతెంతురా తెల్లికో । భిల్లకకోవిదులున్న రాజసభకుంచిబోష్టినీ వేగుమా।యిల్లాం!డెవ్వరుబాణివల్లభులతో యిట్లాడగానేర్తురా। సల్లాపంబులు దేవతాసభలునీసాంకేతశైలంబులే॥

వ॥ అనిరతినివీడ్కొని నిక్షుపిల్తుం డింద్రపురంబుజేరినయచ్చటి పురస్త్రీజనంబు॥ లయగాహి॥ తెమ్మెరలు పెక్కు మురిపమ్ములవెన్క-ముసరిరఘుమ్మరనిపదముకురమ్ములుమహాశంఖమ్ములశశినెమ్మి వెలయక-బాగడుసమ్మదపుచిల్కలరవమ్ములుజెలంగక-గ్రమ్మికలకంఠములునిమ్మగుమరాళములసమ్మదపుగాలిగడుకమ్మకొనివీవక కమ్మనగువిల్లుపూటమ్ములనుబట్టి ఉవరత్నలను పువ్వులరధమ్ముపయిఁవచ్చె॥

వ॥ ఇట్లువచ్చినంజూచి కొందరిట్లనిరి॥

గీ॥ శ్రీమదనుసూగివంశాబ్ధి సీతభాను। డనగ బెంపొందుసుబ్బరాయాభిదాను। డనఘుమెవ్వానిగొనియాడున ప్ప్రహాను। భావునితనూజుడల పంచబాహుడగును॥ ఆనందభైరవి-ఆదితాళము.

అమ్మమ్మాయితడేనరే ముద్దుగుమ్మలార॥ యీ॥ యెమ్మెకాడే నమ్మచురుడుకొమ్మలార॥ సరసుడేచక్కని వాడుగ దేచానలార॥ ప॥ తరుణి పూజాఫలమేమమ్మాచానలార॥ అమ్మ॥ కనులారజూచినజాలుగదే కాంతలార-మనతోమనసుదీరా పలుకడేమెసుగువలార॥ అ॥ చేరబిలచినరాడే మెచెలియలార-యింపుకూరిపేటా జేరు నేమెయువిదలార॥ అ॥ వలని మరియుంగొందరిందువదనలిందిరాసుందరీనందనుండగుకందర్పుండనితదీయ లావణ్యతారుణ్యాది పుణ్యసౌందర్యకాసారాద్యవిశేషంబుల కానందించుచునిట్లనిరి. సీ॥ కమనీయసంఫుల్లకమలాక్షియితడే కామినీమోహనాకారవరుడు। సలలితసంపూర్ణచంద్రాస్యయితడే బిరుదుమెండగుగండబిరుదువాడు। ఘనతరమత్తగజయానయితడేపంచబాణంబులబరవుఘనుడు। కొమరారునవపుష్ప కోమలియితడేలలనలపురులగలచుమదనుడితడే। లోకాభిరాముడునంసారనటనాంచితసూత్రధారి కాముడయితడే। చతురానందముయుండీభూతకోట్లనెల్లయితడెబుట్టించుబెంచునితడె। సమయింపజేయునితడెమహాసుభావుడు॥ వ॥ అనుచున్న సమయంబున మరుండుదిరంబునపురంధరుమొగసాలకేరుడిగ్గియాస్థానమంటపంబుజొచ్చిననింద్రుండెదురేగిసత్కరించియాలింగనంబుచేసి యొక్క హేగంబాసంగిసింహాసనంబునగూర్చుండనియమిచిన కాముండు సంతసాభిరాముండై యిట్లనియె.

సంవాదం దరువు. శేగుప్తి-అటతాళము.

వందనముదయ్యపురంధరదివిజవందితలోకైకసుందర। సుందరంబగు నీముఖాబ్జముజూడకన్నులపండువాయెను- మందరమధురాలాపములువినిడెందమత్యానందమొందెను॥ వ॥ అనినయింద్రుండిట్లనియె॥ జో॥ హరుగోవిందనందనా త్రిజగన్మోహనవిశ్వైకబంధన- స్నేహభావముబెంచిమదియుత్సాహముప్పనయము నెంచిమాసందేహములుఖండింపందగునన్నామునదయచేసినాడవు॥ జో॥ దేవేంద్ర పూశేల్లక్షేమమాయాదివిజాసులందఱుకుశలమా - నీవుమహాసింహాసనండవయుగని సపమానవిభూతినోము న్నావిధంబునజేసితి సూకళ్యమేనక్రతువులవహాభళి॥ వ॥ ఆరీతియిపుడెట్లాదరుగనుయింమహా... ...వసంగలిగిము

బృందారకాదుల నెల్లభంగుల ఘోర బాధను జేయునదిగడ తేర నేరకనూర
కుందుచుు జో॥ వ॥ తారకాసురుండు మీకు మాదుండై మీరుగడ తేర నేర
కుందుదురాయనినం దేహింతు వేని॥

క॥ వారిజగర్భునివరమున। దారకుడను దానవుండు తద్దయుగడిమిన్।
గారించె నెల్లజగములు । భోరునగడ తేర రెట్టి పురుషులవలనన్॥

వ॥ ఇందుకుసదుపాయంబు పార్వతీపరమేశ్వర సంయోగంబందు
వలన కుమారసంభవంబు గావున, క॥ పురహరునకు నద్రిజకుం। బరగన్
బ్రభవించునట్టిబలియుడు వారిన్। బరిమార్చు నద్రిపుత్రికిని। పురహరులకు
గూర్చి కీర్తిబొందుము మదనా॥ వ॥ అనిన మన్మథుండిట్లనియె. క॥ తలుపులు
మరపులుదనులో। పలమరచిని రాశవృత్తిపరమేశుడుచా। గలడింతే దీనిను
డువడు। సులుగడచినవాడు నాకు జోరతెర వేదీ వ॥ ఇదియునుంగాక,

సీ॥ పుండరీకాక్షునిపుత్రుడనై యుండియీశ్వరునిజయింప నెట్లుబో
దు। పోయిననద్దివ్యభూరితేజంబులో నెనయంగనా తేజ మెట్లుమోగు।
మోగినపరమేశుమూర్తి యేగనుగొని యెదిరివిజృంభించియెట్లువత్తు। వ
చ్చినమాత్రం డివాపిరిగోపించి యేమిదండించునో యెవ్వడెరుగు ॥ వెరతు
నయ్యయెన్ని విధముల జెప్పిన। కొలదిగాదు నాకగోచరంబు। నిక్కమివ్విధం
బునీయాన దేవేంద్ర । సింగమునుజయింప జింకజనునె॥

వ॥ అనిన యింద్రుండిట్లనియె,

సంవాదం దరువు, ధన్యాసి-ఆదితాళము.

నీకంటె మహానీయ్యు డెవ్వడు లోకములో లేడు-యీ కార్యంబునకై
కమలాక్షుడు మాకు నిన్నుతనమారుగ బంచెను॥సీ॥ వ॥ అనిన మదనుండు,
శివుని గురించి జయించేపని నాచేతగాదు కాదు-తవిలి చరాచర దానవమా
నవనివహములో కెగవయ లేని పరశివు॥ వ॥ అనిన యింద్రుండిట్లనియె.

గీ॥ పొందుగానిపనికి పొమ్మనదు నేనిన్ను। యింతచింత యేలయిట్టి
పనికి । దర్పచిత్తుడైన తారకాసురు చేత। బాధమాన్పి కీర్తిబడయుమయ్య॥

వ॥ అని వేడి నీవోడినవాడవైతివి॥

దరువు॥ ఇక నేమున్న దియిట్లా నీవనుటకు గాదుకుమారా- వింటిక
చిన యీ విశ్వంబంతయు తికమక జేతువు ధీర విచార॥ సీ॥ అనిన మరుండు॥

దరువు॥ మానిసివ లెను న్నాడతని గెలువందగునని యన్నావతడు- కను
మూసిన లోకము మాయును మరికను దెరచిన లోకము వెలుగును, పరశివుని

గీ॥ కొలదిగాదు జర్చి కోపించె నేని। విరించినైన శిరము ద్రుంచుగాని॥

శ్వనాథవిబిరుదువిన్నా డగన్నా డ-నభవుచేర వెరతునమరనాథ॥ వ॥ అనిన యింద్రుండు. క॥ యంతపనిరైయినమునుకొని। నంతంబున జేయునీవుభయము ననకటా। చింతింతువుపలుమారును। చింతించుటనీకుదగునెచి త్తజవినుమా

దగువు॥ నీవేతప్పుయితేఃపర మెరుగమునిజమునిజము ఘదనా-మీావా రమునమ్మినాముసు మేన్మ్రోవను బొమ్మందువోభువిలోన॥ నీకంటె॥

వ॥ అనినమదనుండు మరియు ప్రచండమార్తాండ మండలమండితోద్దండ తేజోవిజిత దుర్నిరీక్ష్యకుండలాభరణుండునుకఠోరకుఠారగదాదండభిండివాలకరవాలముసలముద్గరతోమరప్రముఖ నానాయుధపరివృతబాహుదండుండును ప్రళయసమయఘనాఘనధరఘూర్జితనిర్ఘాతనినదసన్నిభసకలభువన భయంకరసింహనాదుండునుభుజంగరుద్రాక్షమాలికావిభూతిత్రిపుంద్ర శార్దూలమకుటవామజాజితనధరుండునువిలయకాలనిలహేతినిభనిదాఘనిశ్వాసుండునునిఖిలలోకప్రతిష్ఠితసాహసుండునునిజారాతిసంఘాతనీరస గహనక్రియాకళావ ధూమకేతుండునుదైత్యదానవవిదారుండునునిరుపమాననిర్మలనిర్దోషనిర్వాణనిరంతరనిర్విషయనిరానందమానసుండును సకల బ్రహ్మాండసందోహ విలంబితపరమభద్రాసనాసీనదవ్యయోగధ్యాన సంభరితాంతరంగుండునునిర్గుణుండునునిర్వికారుండును నైతనంతటతాను దలపోయుచు నశాంతసచ్చిదానందమయుండై యుండు నప్పరమేశ్వరుని యెవ్వరుజయింపఁజూతురు॥

దర్ప్వ. ఏలానను ప్రతిమాలుట నిజముగ కాలకాలుడతడు-యేలోకంబునయిందుకూరి పేటేలుచున్న పరమేశ్వరుడైన శివునిగురించి॥

వ॥ అనిన యుగ్రుండిట్లనయె.

సీ॥ కలకంఠగణములకలనాదములతోడకలహంసనాదంబుగిడలుకొనగ। నమరుడాకాలిపెండారనాదంబుతో ఝుంకారనాదంబుజడికొనంగ। భూరిసుందరరాజకీరనాదంబుతో వెడవింటినాదంబువీకొనంగ। నందంగ॥ శరవేగనాదంబుబురికొనంగ॥ కదసివెన్నెదచెలరేగియార్చునాదంబుతో శరవేగనాదంబుబురికొనంగ॥ కదసి వెన్నె లగాయంగకమ్మగాలి। మెలమిపీవంగపువ్వువింటనెక్కుబెట్టిశరముసంధించివైచినశంకరుండు। గలుగునందజగమమ్మెల్లగావవయ్య॥

వ॥ అని వినయంబును విధేయంబును భయంబునుసందడిగొనం బురంధరుండు కంతునికాశాంతుండై బహుభంగుల ప్రతిమాలినతాను దానవాంతకుని సూన్యుండయ్యును దీనపాలనంబు మానుటగాదనిశరణాగతుండైన నింద్రునకు ధైర్యంబుసెప్పి యిట్లనియె.

ఉ॥ బంటుతెనంబు పెంపెనగ పచ్చనికార్ముకమెక్కు బెట్టిమా। యొంటరిజోగి యైనశివయోగిసముద్రము నాదుకోలలన్। రెంటలు జేసిశీఘ్రము సనిక్కముగా జలిగొండకూతుపు। ట్టింటికిగారి వెంటజననీశునిలో బరతుంబు. వందరా॥ వ॥ యుద్ధసన్నద్ధతాంబూలంబు దెప్పించుము యింక నేబోయి వచ్చెదనని యిందాదులవీడ్కొని కంతుండు బలాధిమంతుండును బోలె మంతనంబున చింతాక్రాంతుండై వచ్చి యంతఃపురంబు సొచ్చినం గనుంగొని రతికాంతయిట్లనియె. దరువు. హిందుస్తాని కాపి-అటతాళం.

నగుమొగమిలాగున వాడిన దేమిసామి॥న॥ సిగనిగవగ లెగయగదగు సొగసగునుపలుకకము న్నె-పలికేడిసీవిప్పుడు పలికిపలుకవు పౌరుషమా-అలుకతో జరుగుదువలియనిసొలియని॥న॥ యెక్కడిమాయ యెవరికి దెలియదువాక్కోశవేళ యిది - కయితవమాగ్రక్కు-సమదిమదిగలుపవు తెలుపవుని॥ న॥ యెందుకయిన యింద్రునిపనుపున పొందిననీమది సందియమా-యిందుకూరి పేర్ల జనులందరునిన్నందురునీ॥ నగు॥ వ॥ అనిన మన్మధుం

సీ॥ నాతియిక్కడనుండి నాకంబునకుబోయి యమరావతీపురంబమర జొచ్చి। దేవకాంతలు రెండుదిశలుచూచుచునుంట దేవేంద్రు మొగసాల తేరుడిగ్గి। పోయి మ్రొక్కిననన్ను పొలుపార మన్నించి నాకాధినాధుడు నన్ను జూచి। బాలేందుమౌళికి పార్వతికన్నెను గూర్పంగవలె నారిగౌషురు చేత॥ దారుణాత్మకుండు తారకదైత్యుండు। వేగననుచు జెప్పివీడుకొల్పె। వనితతగవు పడసి వచ్చితిదండెత్తి। పోయి యిపుడ శివుని పోరవలయు॥

వ॥ అనిన విని మూర్ఛిల్లి యల్లనందేరి యిట్లనియె.

సీ॥ నిఖిలప్రపంచంబు నిర్మించి శోభిల్లు పరమేష్ఠికంటెనీ బలము బలమె మూడు వేల్పులబట్టి మూలకుజొన్పినకరిదైత్యుకంటెనీ ఘనతఘనతె। ఘనభీకరాకారకలితుడైము త్తిల్లులయకాలుకంటెసీ లావులావె। కలదైవములనెల్ల ఖనిడించి వైచిన యంతకుకంటెనీయరుదు యరుదు॥ మెట్టిఘనులబట్టి యనయంబు తలగోసి। ద్రచ్చివిడిచి త్రుంచివ్రాలినాడు। వలదు శివునితోడి వైరంబు మన్మధా। యూరకుండి జచ్చువారుగలరే॥ వ॥ అని మరియును.

సంవాదం దరువు. ముఖారి-అటతాళము.

వలదు వలదు ప్రాణనాయకా-నీకీ వైరమెందుకు పంచసాయకా॥వల దువలదు మహానుభావుడు వామదేవుడ వేదవేద్యుడు - బలిమికొలదిం దెలియ నేరవు గెలువజాలవు గెలువజాలవు॥వల॥ కాని లేకలహంసగామిని యిపుడైపైనమై పోదునే భామిని- సనుట యనదెట్టిదింద్రుడు తానుబనిచిన దెట్టిది

ష్ఫుడు తానొకటిదలచిన దైవము తానొకటిదలచినట్లాయను॥ కాని – యంత జెప్పినవినక పోతివి–పోయి సంతాపమునొందనైతివి– కొంతదడసినవగవ పలెకొకంతదడసినవగువనేటికి–యింతకంతకుపంతమెందుకుమంతనంబున నింతజంతిల॥ వల॥ గౌరిశంకరులనే నెరుగన–యిందుకూరిపేట నెకలతజరుగున–వారువీరై తేసరేనా పేరుమన్మధుండై సురేంద్రుడు గోరినట్లయుమామహేశులగూర్చ లేనిది పౌరుషంబకే॥ కాని॥ వ॥ అనిన రతిపతితోనిట్లనియె.

శా॥ కల్లోలధ్వనిమంత్రజాలములు లోకంబెల్ల పాఠీనముల్। నల్లాలిత్యతసద్విజుల్ మణులునక్షత్రావళుల్ ఫేనముల్। దెల్లంబైన త్రిమూర్తులూర్మ్ఖగతుల్ దివ్యప్రభావంబురం। జిల్లంగాజలపూరసంకులముగుణ్ శ్రీకంఠవారాశికిన్॥ వ॥ అనినవిని కందర్పుండిట్లనియె.

దరువు. నీలాంబరిరాగం–ఆదితాళము.

అయి తేమ రేమా యెపహా భళిభళి మేలాయ॥ అ॥ నీతనై నంతాబూని జేతు నేమైనాగాని॥ అ॥ యిందునన్ను బోరే వారుముజ్జగంబులలోలేరు–మందయానా యీశివునిమహిమ లేమైనగాని॥ అ॥ అతివమన కేమికొదువే నహ మాటలాడుదు నె–మతిగల దాన పేనీమాట లేమైన కాని॥ అ॥ ధాటిగా యిందుకూరి పేటకీక్షణము జేరి–బోటిరో వానిదాని పొందుజే యింతుగాని॥

వ॥ అనిన రతి తనపతింజూచి యిట్లనియె.

సీ॥ ఇవ్వసుంధర తేరు పువ్వుల తేరును నిజ్జరభటులును నీరభటులు। కనకాచలము విల్లుగడుదియ్యనగువిల్లు మేటినందియుబడగమీనుపడగ। బహుమంత్రములవాజుపచ్చనివాజును పెక్కు–తలలనార్చి భృంగనాది। నలుమొగంబుల సూతినవవసంతుండు సూతి పురుషోత్తముండమ్ముపువ్వటమ్ము॥ వెలరేయుబవలు వెలిగించు। గండ్లును త్రిపురదైత్యకోటిగురిపిటవజ్రంబుగురియాతనికి। నీకు నేమి జెప్పవచ్చు నెంత కొంత॥ వ॥ అనిమరియును,

సంవాదం దరువు. బిలహరిరాగం–ఆదితాళం.

నీ వెరుంగని దేమున్నది సదయా వినుమిటువలె నందరునా॥ యేవిధంబున నీవుధరింతువు శైవమహా బలజనసాగరమది॥ సీ॥ వగలాడి తెలిసి తెలియకనను బోనాడెద విదిమరియాదటవే– వాడుననుబోరాడున టెనాతో డిలాఘ్నసత్తువ లేడవి॥ వగ॥ అనిన రతియిట్లనియె.

సీ॥ ఖద్యోతబింబంబు గర్వంబు నేర్చునే పరగ తేజోగ్రదీపంబుమీద। పరగ తేజోగ్రదీపంబుశోభిలు నేయ ఖలంబుఘోరదావాగ్ని మీర। నఖలంబు ఘోరదావాగ్ని బెంగేర్చునే జవలింటి భానుబింబంబుమీద। వెలిగొందు

నేబవలింటిభానుబింబంబు వెలిగించు నే ప్రళయ కాలానలప్రభలమీద॥ ప్ర
ళయ కాలాగ్ని కోటిచే ప్రజ్వరిల్లు ।కంటగలమంటబరగుముక్కంటిమీద।
వాలిలనేరు నెనీపెంపుదూలుగాని । జిత్తజగద్వీటసంఘాత చిత్తజాత॥
దర్వ్యా.లావుసత్త్వ లేమిటికినీలాలనవిషయము లేమిటికి- దేవ దేవుని త్రిజగ
జ్జనుని కేవలమొక్కసైగెలువంజాలమి॥సీ వె॥అః నమన్మథుండు ॥ యెందుకత
నిండ చెందవునన్నెందుకుతగవుకు బిలి చెదవు-ఇంచుమాళిగెలి చెద నేనిందు
కూరిపేటులు సనే॥వగలాడితే॥ వ॥ అని వెండియునిట్లనియె.

ద్విపద॥అలి వేణినా మహత్యం బెల్ల వినుమా-కలకంఠకంఠినిక్కము
దాపనేల-వానిమహాత్యం బెవర్ణింతునకట॥

శ్లోకం॥ధృతాస్థిమాలాంచితసర్వభూషణః।స్మశానవాసిసకపాలభో
జనః । పశ్యామికాషాయవిభూతిధారణశ్చద్బ్రహ్మచారీశటిభిక్షుకోశివః॥
అనుటవలన॥ నేనెడతానేడని మాటలేడ-స్థాణుండనా మోడుతా బ్రహ్మచ
ర్య-మేణాయతాక్షి.మున్నెన్న డెరుంగు - నాచుబో బ్రహ్మచర్యవ్రతం బే
మిశేజేయునోపార్వతిచంగటనున్న॥

శ్లోకం॥సంతుపిలోకనభాషణవిలాసపరిహాసకేళీపరిరంభా।స్మరణ
మపికామినీనామలమిహమానసోపి కారాయ॥ అనుటవలన॥ అరిమురిజే
యుమదాగ్రహంబునకు-సారదినహింసదోచునెమాట లేల। తరుణితృష్ణా
యసత్యములనుశక్తు-లిరువురేచాలులింకేమిలోభంబు-వనితలందరుమన
వారలుగారే-మునితపంబులుభంగములుజేయ లేదే॥

శ్లోకం॥ప్రభవతిమనసివివేకోవిదుషామపిశాస్త్రసంభవస్తావత్।ని
పతంతిదృష్టివిశిఖాయవన్నెందీవరేక్షణా॥అనుటవలన॥తవిలినామంత్రియ
ధర్మ డొక్కరుడె-భువనత్రయంబులిప్పుడుముంచగలడు-పరికింపబ్రహ్మాండ
భాండంబులందు-కరియాననేనెరుంగని దేమిగలదు॥

శ్లోకం॥రమ్యంహర్మ్యతలంనవాస్సునయనాగుంజద్విరేఫారదాః।
పోత్రిన్మీలంనవమల్లి కాస్సురభయోఃవాతాస్సచద్రాక్షపాః॥యద్యేతానిజ
యంతిహంతవరితశ్ స్త్రాణ్యామోఘానీమే । తదోబ్బఃక్వెదృగసౌవివేకహృద
యఃకీదృక్ప్రబోధోదయః॥అనుటవలన॥ రాజకీయములకు రాగొరమాలె।
నోజితేంద్రియుడాయనోబయల్పడునె।భూమిపై నొక్కధూతానసైక।తా
మసీతపియంత తామసిగాడె॥

శ్లోకం॥ సహజమలినవక్రభావభాజాంభవతి భవప్రభవాత్మనాశహే
తుః। జలధరధరిపినుపాటభూమాజ్వలనపినాశమనుప్రయాతినాశం॥ అ

నుటవలన-లోకస్తుడై మాయలోబడి యోగి। పోకలలోకులముంచదలచె। నరిమురి వాని నెయ్యంబు నెయ్యంబె। పర మేశుభమ్మునాబల మెంత కెంత-

శ్లో॥ అహల్యాయైజారసురపతిరభూదాత్మతనయాం ప్రజానాదోయాశీదభజతగురోరిందురబలాం। యితిప్రాయఃకోమునసధముపదైశాన్యతమయాశమోహమద్బాణానాంకఇవభువనోన్మాదవిదుషః॥ అనుటవలన। ఇన్ని విధంబులనింపొందుచున్న। నన్ను బయలప నెంతటివాడుశివుడు। ముగ్గోవులీక్రోధముఖ్యులెవరును। లగ్గయిననా వెన్కలనేయున్నవారు। గావుననే డందుగదలి నేబోయి। యేవిధంబుననైనసీశ్వరీశివుల। నొక్కటిజేతునిందుండుముసీవు। టక్కలిదీపించు మేలగునతివా॥ అనినరితియిట్లనియె॥ సుగంధివృత్తము॥ సకదలోకభాసనలోకనాథనైనజీవనా। చకితహృద్వవిధవిచారజారకోటిభావనా। శుకపికభ్రమరమిరాపసుప్రజాభిసేవనా। నుతరయిందు కూరిపేటసూనబాణపాపినూత్రి। నినుదలంచిమనసనిల్ప నేరనేమిసేతుమా। ననుదయారసమున దెల్చినావనెపుడుజూతుసు। మనుసుదీర బెనగకెటుమంతనం బెసైతుదు। యనుదినంబుసిన్ను విడువనయ్యప్రాణనాయకా॥

నిరుపమానచతురదివ్యనిత్యకీర్తికోటిభాస్కరా। శశాంకబహుజగత్ప్రికాంతమూలకందభాసురా। చరితసకలభువనశోకనాశపాయక। స్ఫురితయిందుకూరిపేటపుష్పబాణపాహిమాం॥ 3॥

ఇపుడెనిన్ను శివుని బాగికింద్రుడేలబంచెనో। కపటశంకరుండుమ రేమిగామదిందలంచెనో। యెపుడునిన్ను విడువనంచు నిప్పుడేత్రిశుద్ధిగా। శబ్దమియ్యవయ్యజన్మజన్మమునకుమన్మథా॥ ౪॥

కమలపత్ర విమలనేత్ర శౌర్యద్యువాసవా। సమిధరీనివహాతైకభండగండభైరవా। శ్రమనిదూరసకలభూప్రజామనోంబుజాసవా। ప్రభువుయిందుకూరిపేట పంచబాణపాహిమాం॥ ౫॥ వ॥ బాణినాయకా నీవదేవ చెవునిజయింపబోవుచు నన్నింటికడనుండుమాటివినేనుంగూడవచ్చెదననిరానియ్యకొనక తనమంత్రియగు వసంతునింజూచి.

సీ॥ కమలషండమునున్నగా జేసియిగుసుగా గావించి కెలదమ్మి గండ్లుగూర్చి। తగనించుమోసలునొగలుగాగావించికర మొప్పగేదంగిగాడిబెట్టి। సంపంగిమొగ్గలుగనుగొయ్యలమరించి పల్లవంబులుమీదపరువుజేసి। చెలువొందపొగడదండలనంటబిగియించి లేదీగెపలుపులులీలకొన్పి। తెరవుమెరయపుష్పతేనెకంటున బెట్టి గండురాజకీరగణముగట్టి। మెరధాశపుగొడుగు మీనుటెక్కంబొప్ప తెమ్మనిన్నదన్ని తమ్మనిరథీ॥

వ॥ అనిచెప్పినవినివసుతుండట్లు తేరాయత్తంబు జేసి తెచ్చినంజూచి రతీదేవితో నిట్లనియె. అన్యదేశ్యముదరువు హిందుస్తాని కాఫి-ఆది.

పోవలెపార్దాయనే చెలి హా సావకాశ మాయెంగదే చెలి-ననుదీవించి పంపించవే చెలి పోజయము భీకయ ఘనిజయమని ప్రయాణముం జేయవే చే పో భాసురాంగి మనయొకరినొకరి యెడబాసియుండుమట నే॥ చె॥ పో॥ ఇందుమారి పేటేమే మోహనిపం దేహమునొందకే॥ చె॥ పో॥ వ॥ అనినమంత్రితో నిట్లనియె. మహాదేవునిజయించుటకు సహాయంబుగా బాలకోకిలంబులుపల్లలదఛత్రంబులుబట్ట నెరులులాడియళులువాడుపారావతాదులు భేరీమృరంగాదివాద్యంబులు జేయభారద్వాజంబులుపరాకులు జెప్ప చాతకచకోరాదులుయశంబుపొగడ కీరంబులు కైవారంబులు సేయ కలహంసకాగణంబులు మార్గంబులు జెప్పయు ద్యానవనములపుష్పవర్షంబుగురియ శృంగారంబుబొంగారగమ్మగాలివీవమీను టెక్కెంబును మెసలిపిండెంబును కమ్మవిల్లునిపువ్వుటమ్మును సిద్ధంబు జేయుమనిననతరుడట్లుజేసె. నంతంగందురతి కాంతజింతించుటం జేసియంతో మోదంబునం దోడ్కొనిసిపులీగవయనగంబులు జెలగ సమరసన్నాహంబు జేసి రథారోహణంబు జేయుచునిట్లని.

దరువు. నాటరాగం-ఆదితాళం.

దాక కాపదరాక యిలా సముదారిదివ్యగదరా॥ బారకతపననివారకపల్లపపూరక సమయోత్తారక దారక! దా॥ కలకంఠంబులకలహంసలశుకములనిళికులములరమ్మని॥ దా॥ తియ్యనివిలు వెన్ని యెక్కయ్యము నాకును చయ్యనరమ్మని॥ దా॥ యింమకూరి పేశ్చేలుశివుని ఘనమందర మొక్కలైయని బోరిగొనవలె॥ దా॥ అని కాముండు సమరసన్నాహి రాముండయి గాజితా। చలవాయణో ద్వేజితార్థంబు కైలాసంబు నకేతెంచిముక్కంటిన క్కడంగానకగామ్యకవనంబుననున్న వాడని వెదకుచుంబోయిపోయి నులన మహామదగజేంద్రోత్తముండుముందటనిదురపోయినసింహంబు శేవనిర్వారదీపంబు కరణిని స్తరంగ సముద్రంబుపోల్కి మధ్యందినకోటిమార్తాండలమండలనన్నిభుండై యున్న పరమేశ్వరుంగనిపార్వతిసిక్షించిపూజాసమయంబని కట్టుబట్టల నట్టిట్టుచుట్టుముట్టినరట్టడికి గట్టుపట్టియట్టిట్టుజూతనగుట్టు జెరువనకాయసిజుట్టు కైదువబట్టు నానివట్టితో బెట్టిదంబుగాడట్టులనియె॥

దరువు. హిందూస్తాని-వరాళి-ఆదితాళం

మారా రారాటుపోపో రారారాపోపోరా॥ మా॥ తారతమ్య మెరుంగక కేరికేరి వచ్చేవు॥ మా॥ [illegible] నసరకొసరి నాపై

విసరివిసరి వేసేవు॥ మా॥ జారిణిసాలను జేరినకై వడి గొరకమానను కదసివచ్చే వు॥మా॥సారెకునిందుకూరిపేటముందు జేరగనేకదచెంగిచెంగి పైకొందువు॥

సీ॥ కరమునిష్కారణాగ్రహమువాటించుట సాత్యవాక్కులనమర్షత యుగనుట। భావింపమధుమత్తతావిశేషంబనగదా పాంథజరసంతాపకరణ। గాకున్ననిటుపర గాలిపై నెక్కి జులాయింపుదువోతగులావుదక్కి । తరుల నుండెడు శకుంతములకుపనులు జెప్పుదువో దేహము మరచుదువొమిగుల॥ నారనాపైక్రూరమిదేమిర । అంతకంతకు నొగ్గలమాయగదర । శివునిబూ జించిశుష్కించిచిక్కినార । భళిరశుకరాజకంఖాణ పంచబాణ॥.

దరువు. కాంభోజి - రూపకతాళం.

పసిదానర కసిమానర వోమీనకేతనా॥ ప॥ సూనబాణనే పెండ్లిగాని దానరవియ్యానర॥ ప॥ హటముమానర యింతాకఠినమేలరా - పెళిల్లుంపెటి ల్లుమని శరములుమెన్ను రమవయించుర॥ ప॥ తాళజాలరా మందెమేళమే లరా - బాళీనిలుపలేకశంభుని బారిగోరియనైతిరా॥ ప॥ చేటుదెలియవేమి సేయగలవుదాటిజూపెద-విందుకూరిపేట శివునిజూడవు॥ పసి॥

వ॥ అనిన మన్మధుండిట్లనియె.

ఉత్పలమాలార్ధము. ఓవిరీరాజపుత్రి శరణాజన యిత్రిమహాపవిత్రి నేడిగుణహీనుడీ । కఠినుడిచ్చటలింగమైత్వది యాగమనంబెరింగియు మహా మునికైవడి । నున్నాడునాయోగముచూడు మీశివునియుగ్రతపంబడగించి నీపయినుంచి। రాగాలీనునిగావింతు వియోగాటోపము బాపుదుసంయోగా నందముజూపుదునే యెలనాగ॥ బాగాయనునీభావంబెరుగని మూగవాని పై మోహంబేటికి॥ రా॥

వ. అనితననైజస్వభావంబు పార్వతికెరింగించి భవునుద్దేశించిమనో భవుండు కేరుచునిట్లనియె.

దరువు. ధన్యాసి- అటతాళము.

పలుకవదేమి దేవుడా శివుడాశివుడా॥ ప॥ భువనమోహిని పచ్చనిపొం దంగోరినమెచ్చితవిలి - పొందంకడచ్చిమునివై సాధురూపంబందితివి॥పలు॥ పాడుయోగముబూని నాడవే మోగాని - జూడుమిదిగోనేడు నీజపమేడనో తపమేడనో॥ప॥ వాహువీహుగారువలరాజు నాపేరుతారతమ్య - మెరుగవిది గంభీరమాసింగారమా॥ప॥ ఓరోరినేనిందుకూరి పేటకుముందుచేరి - గౌరిం జేరిసంస్మృతికూరిమిట్లుగూర్తునని॥ ప॥

వ. అని మరియును.

మ. విలుజూచుఁ వెలిజూచిసురలఁ విశ్వేశ్వరుంజూచుకొం । దల మందుఁదలపోయజొచ్చు కడిమిందర్వోకరాలంకృతో । జ్వలవిభ్రాజితజిత్వ నిర్ఘణ పోవారాన్నిధిఁ జెచ్చెరఁ । గలపఁజూచు గలంపలేకదలచుఁ గా ముందునిచ్ఛాభ్రష్టుడై॥

వ.మరియుమరలధైర్యంబవలంబించి తపసి బెంపుసొంపు నందరుజూచు నటులజలింపక సకలబలపరీవృతుండై యించుకనిదురబోవ పంచాననంబు నందందమేలుకొల్పుగంధ సింధురంబుపోలికమదనుండు పంచవదనుండాసిన॥

క. అంతశివార్చనసేయుం, గాంతాతిలకంబుశైల కన్యయవచ్చెఁ, కంతునిదీమె మాయనగ, నెంతయులావణ్యమొప్ప నీశ్వరుకడకున్.

వ. ఇట్లువచ్చి,

ఉ॥ కాయజనిగ్రహాయశశి ఖండధరాయనమశ్శివాయకా। లాయ హారాయభీషణబలాయ కపాలధరాయ దేవ రె। వాయమునీంద్రయోగివర దాయజగద్గురవేన్న మోన్నమో। పావకలోచనాయ బహుబంధహరాయ భుజంగభూషణా॥

శివాయగురువేన్నమః॥ నానావిధప్రత్యక్ష ప్రసన్నదివ్య మంగళనీ రాంజనంపరికల్పయామి॥

మంగళహారతి. సురట-అటతాళం.

అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయక - జయమంగళం శుభమంగళం॥ సుఖసాగరభవ్య సుగుణాకరదివ్య॥ మంగ॥ నారదాదిమానీతనగానవిలోల॥ మంగ॥పారావారగంభీర పరమార్ధవిచార॥ మంగ॥ కమనీయపరతత్వకైలాస విహార॥ మం॥ రమణీయతోకాంతరం'వృషభతురంగ॥ మం॥ రాజరాజభిహి తాభిరామువైరివిమా॥మం॥ రాజావతంస నిర్మలమానసంహార॥మం॥ నారా యణాదిబృందారకవందిత॥ మం॥ కారుణ్యాకరయిందుకూరిపేటమహేశ॥మం॥

శివాయగురవేన్నమః॥ ఛత్రాదినానావిధోపచారాన్ సమర్పయామి॥

వ॥ అనుచున్న సమయంబున,

క॥ గిరినందనడాయంజని । అరవిరులం బూజసేయు న త్తరిమాళిఁ। గిరిజకరంభులుసోకిన । బరమేశ్వరుచిత్తమెల్ల బరిపనియయ్యెన్॥

వ. ఆసమయంబున,

శా॥ ఠంకారధ్వనినింగినిండవెడలింపఁ పువ్వుబాణంబుని । శ్శంకం బూన్చిసురేంద్రుకిచ్చిన ప్రతిజ్ఞాసిద్ధిగాజేసివా । గిఁకర్ణవిల్ దెగవాపిగౌరి శివుకేఁగేలెత్తిబూజించునో। హుంకారించుచు దీశునేసెమదనుండుజృంభ

సంరంభుఘు బయి॥

వ॥ ఎట్లెనంటి శేని.

పంచచామరము॥ సదామదీయ దివ్యపుష్ప సాయకంబులొక్కటన్। మదేభయానలీవసంత మందమారుతంబుసూటౌ । పదంబులీశుకాళిసంద్రపైకముల్ గడంగిని । స్నదల్చిచుట్టిముట్టిగెల్వ సద్దమేమిశంకరా॥

వ॥ అని ప్రథమతూణీరంబునైచి,

పంచచామరము॥ సరోజసంభవుండుజక్క చంద్రుడుడుక్కదక్కసోప్పురందరుడుసృక్కనింక భూసభోంతరంబునన్ । బరస్పరంబు లెంచనేల ప్రజ్ఞలేమి జేయునీ । నిరామయైకనిష్టనిల్వ నేరదింకశంకరా॥

వ॥ అని రెండవకాండంబుబరపి,

పంచచామరము॥ కఠోరలింగమూర్తిపై ప్రకాశమందునీపయిన్। హరంబెయొండుబూనిమాని వైదువాడితూపు ప్రన్। గటిల్ గటిల్ గటిల్లనంగకార్ముకంబుబూనిహుం। పెటిల్ పెటిల్ పెటిల్లినంద బేర్చినైతుశంకరా॥

వ॥ అనికడుంగెరలిపోరలి మరల శివుంగాఢనేసి,

పంచచామరము॥ జగద్భయరికరాట్టహాస ఘంచభంపనంబుదిగ్గి । గంతశాళ పూరితోరు తీవ్రముగార్ముకార్భటిన్। ధ్ధగధ్ధగధ్ధగాయమాన దాసపానకాకృతిన్। యుగాంతలీలజేసిడాసి యుక్కడంతుశంకరా॥

క॥ మదనుం జేసినబాణము । హృదయంబునగాడిపార నుగ్రుడుదన్నన్। బెదరించినెవ్వడోకడు। మదమత్తుడు ఘోరదుష్టమానసుడగుచున్॥

వ॥ అని కించత్కంచుకితమానసుండై తనమనంబు గగుర్పాటునొందియున్నసమయంబున మహుండు మరల నిట్లనియె.

పంచచామరము॥ నకామినైతి వేనివచ్చి శైలకన్యనేలుమో। వికామినైతివేనిమోగ తత్వవిత్వవృత్తినుండుమీ। సకామివో వికామివో ప్రసంగమేమిలేకయిం। దుకూరిపేటనుందువెంత దొంగవీవుశంకరా।

క॥ వేసినయంతటదనియక। భాసిలివెండియునుపుష్ప బాణమునారిన్। బోసినమానససంభవు। నీశుడుగనువిచ్చిచూచెనెవ్వడోయనుచున్॥

వ॥ ఇట్లుజూచిన,

మ॥ కులశైలంబులుభేగలన్ జలనిధుల్ కోలాహలంబై వెసన్ । గలగన్ దిక్కులు ఘూర్ణిలన్ జగములా కంపింపవిశ్వంబరా । తలమల్లాడనభస్తలింగరుడగం ధర్వామరాధీశ్వరుల్ । పలుమాడుంబెగడొందజుక్కగురులన్ బ్రహ్మాండమముల్ భీతిలన్॥

క. భుగభుగమని పెక్కుమంటలు। భగభగమనిమండుసంత బ్రహ్మాండంబుల్ ।దిగదిగులదిగులుదిగులన । తెగిమరుపైచిచ్చుకన్ను దేవుడువిచ్చెన్॥

వ. ఇట్లువిచ్చిన,

సీ॥ కలహంసములతోడ గండుకోవెలలతో మేలైనగమ్మతెమ్మెరలతోడ । చిలుకలగములతోనలరుల తేరితో శరముబూన్చినశరాశనముతోడ। పుష్పహారములతో పుష్పశాస్త్రములతో దనరారుమకరకేతనముతోడ। పువ్వులజోడుతో పువ్వులదోనలతో కొమరారుచిగురాకు గొడుగుతోడ॥ మరియుదక్కినట్టి మహితశృంగారంబు। తోడగూడివేగదూలితూలి ! శివునినుదుటికంటిచిచ్చుచేనుడిబడి। పచ్చవింటిజోడుభస్మమయ్యె॥

వ॥ నయ్యవసరంబున ఫాలలోచనభీలనాపక కరాలజ్వాలావలీ పాలితభస్మీభూతుడైన చేతోజాతుండు తెగురుంగనుంగొని విస్మయాకులచిత్తయై యతనిసతియైనరతీదేవి ఝల్లనునుల్లంబు నల్లటిల్లనల్లనంబోయి మూర్ఛిల్లి అల్లనదెలివొంది శోకమల్లీమునిందికలంగుచు దొలంగరానిబహువగలపాలైదూలుచు వదనంబునుశిరంబును వదనగహారంబును మోదుకొనుచు నేడ్చుచు మదనుండుపోయిన నోలికడాయింబోయి యిట్లనివిలపించె.

ఉ॥ హావలరాజహామదన హాదియరాయతచానులోచనా । హావిటలోకమానసనిరంతరతాపభవత్ప్రతాప । హావనజాతనేత్ర తనయాయెటుజోతివిగానరావుసం । సేవితమైవనీబలము చెల్వాముమంటలలోనడాగెనే॥

శా॥ కట్టాదేవరకంటిమంటలునినుర్గారించుబోమన్మథా।చుట్టాలందరిదంద్రులందలచితో శోకంబునంబొందిని । వెట్లుంబల్కితివోభయంపడితివో యెంతేనిజింతించినే । డెట్లుంబోనగనునీఘటనలకునై యేమంటివోమన్మథా॥

దరువు. పున్నాగవరాళి - అటతాళము

ప్రాణనాధా।ప్రాణనాధా బాపురెనా।ప్రాణనాధా. జీవితేశా।జీవితేశా అయ్యయ్యోనాజీవితేశా॥ పంచబాణపంచబాణ అయ్యయ్యొ నాపంచబాణ॥ మోహనాంగ మోహనాంగ అయ్యయ్యోనా మోహనాంగ॥ యిందుకూరిపేటభవుయింతాజేసెనెసుగానిపుడు॥ప్రా॥

వ॥ అనిమఱియునిట్లని వితర్కించెను.

సీ॥ పోరిపాంపుఖానుపుంకంబులైతాకు పుష్పబాణంబులెందు బోయెనేడు। యీ రేడుజగముల నేవుమైమరగించు కడిమియెచ్చటగూల్చి కాలెనేడు । కాముకవ్రాతంబుగర్వంబుగబలిచు ఠంకారరవమెందుదాగెనేడు । విటులగుండెలలోనవివశించుచిగురాకు సంబెటిద్రవేటెందుసమసెనేడు । నేడు

నిన్నుగానసీవెందుబోతివి। ప్రాణనాథనన్ను బాయదగునె। విరహాచిత్తచోర విఖ్యాతసుకుమార। అమరశైలధీర హరికుమార॥ వ॥ ఇదియునుగాక,

సీ॥ ఉచితమార్గంబు లనుపలాలనము జేరి యిపుడురక్షించువా రెవ్వరింక। అటవారలిటవీర లయ్యేడుగడలునై యిప్రుడునన్నేలువా రెవ్వరింక, లీలనర్థించిన లేదనికసరక యిష్టంబులిచ్చువా రెవ్వరింక। కర్ణంబులకునింపుగానిష్టవాక్యంబు లిప్పుడు జెప్పువా రెవ్వరింక॥ నేడునాథనీవు నీరైనపిమ్మట। రివిరినన్నుగావ దిక్కులేక। తలచి తలచియేడ్వ తగవైచె నక్కట। సింహిజనకళత్ర విష్ణుపుత్ర॥ వ॥ మరియు,

ఉ॥ నినువేషంగుల వాయజాలపనితా నిశ్చేద మింతేనియుఁ। మన ప్రాణంబులు రెండుఁయొక్కటిసుమీనారీమణీనమ్ముమీ।యనినాకిచ్చినబాసలన్నియునుకెల్లయ్యెగదాలక్ష్మీనం। దనయెవ్వారికి నయినదైవఘటనల్ దప్పింపగావచ్చునే॥ వ॥ అనిమరియు నిట్లనియె.

దరువు. శోకవరాళి-అటతాళము.

అయ్యయోమదన యేమందు నేమందునో॥ ప్రా॥ అయ్యయో యెటుబోతివన్యాయమైపోతి॥ ప్రా॥ శివునిబోరాడి గెల్చినవా రెవరు॥ ప్రా॥ యవ రేమి జేతురింకేషనినుజూతు॥ ప్రా॥ కోరమాలెపోతినెవ్వరి దానపోదు॥ ప్రా॥ పరికింపనాపూజఫలమింతెబోలు॥ ప్రా॥ పతిలేనిసతినైనే బ్రతికియెన్నాళ్లుందు॥ ప్రా॥ క్షితిపైనినీవెంటనే మృతిబొందలేనైతి॥ ప్రా॥ వ॥ అని,

ఉ॥ అరిమురిచిన్నాడుచెలు లందఱుగొల్వగగూడి యాడనీ। చిరుతది పుణ్యకాంతయని చేతుస్రాతలు జూచిపెద్దలే మెరుగుదుమంచుచెప్పుటలు యంతయు తథ్యముగాకపోయెనో। అరిగురీదప్పెనా విధీపనై విలపించుటదెల్ల మాయనో॥ దర్వు. యిందు కూరిపేటాధీశ విషమాయే॥ ప్రా॥ కుంఠీకృశించినేనెందుబోదునయ్యయ్యో॥ ప్రా॥

వ॥ అని సభాసదులజూచి యిట్లనియె.

సీ॥ పురుషభిక్షము బెట్టిపుణ్యంబు జేయ రే తపము జేయునట్టితపసులార। ధర్మమెంతయు భర్తదానంబు జేయ రే దివినున్న యింద్రాదిదివిజులార। నా వల్లభునిదెచ్చినన్ను మన్నించ రే తలలెత్తిచూచు గంధర్వులార। దిక్కుమాలినదానిదిక్కైన చూడ రే ధర్మమానసులగు తండ్రులార॥ అమర శరణంబు వేడెదనన్నలార। వల్లభుని గొల్లబోతినే జెల్లనకట। కరుణగానగనింక మెవ్వారు నులేరు। పుణ్యమయ్యమొరాలించిబ్రోవరయ్య। వ॥ ఇదియునుంగాక,

ఉ॥ తల్లులు పుణ్యగేహినులు తండ్రులు పుణ్యజనంబు లంచునా।యుల్లమ్ము

నందునేదలతునోసురగేహినులారమీరునా। తల్లులునేనుగూతురనుధర్మమునో
ములదాననైతినీ। యల్లునిచ్చినన్మరలనైదునజేయరెమీకుమ్రొక్కెదన్॥

క॥ అనివిలపించుచు గుందుచు। తనచేరువనున్నయట్టి తాపసవర్యున్।
దననాథనీశుగనుగొను। మనిశోకాక్రాంతయగుచుగన్నియ బలికెన్॥

దరువు. అసావేరి అటతాళము.

ఈలాగునజేయనేలా నీమంచిమేలాయన శంకరా - బాలేందుమకుట
నీబారి గౌరియలమైతి॥ మేలాగుచేసినా యికజేయవచ్చునీ మ్రోలనన్నున్
గాలుపన్ దగునాను- మొగడొకడేలాగుగూలిన మేలుసహాగ మనంబుజేయక
లోలతడంబడజాలనయ్యయో॥ ఈ॥ పాపిష్టింద్రుడుమమ్మీ పనికిబంపించితానే
పాటివర్ధిల్లునో- నాపట్టిమృతిబొందినాడు హాయనియెంతవాపోవునో పెద్దవాడు
మామయేపాపమెరుగనిమమ్ముమాపసికాపురము భంగంబుజేసిన పాపకారి
శివాయిదేమి నిరాపధులమైతిమయ్యయో॥ ఈ॥ నావంటి ముగ్ధాంగినిటుముం
డమోయుటచే వానికాదాయమా నీవెతలిదండ్రి గురుదైవములనినమ్మిజీవి
తేశునిబట్టినీవాతబెట్టి నానావిధంబులజెడితినయ్యయో విధిందలపోయనేటికి
నీవుజేసిన ముండనైయేత్రోవన్ బోదునోశివశివ॥ ఈ॥ అకటపార్వతికినికను
సంధానము జేయుటకువచ్చింద న్యాయమా యికనేమున్నదిచ్చోట యిందు
కూరిపేటనొకరైన మమ్ముజూడక పల్కకున్నారు వికటదుస్సహామతివి హిం
సావిషయమింక మానవైతివి తింకమకంబడజేసితివి భువిపకపకలు వికవికలు
గామమ్మీలాగున జేయ॥ ఈ॥

వ॥ అని యిట్లు రతికాంతనికాంత చింతాక్రాంతయై యేడ్చుచున్న
సమయంబున కంతునిచెలికాడు వసంతుడిట్లు విలపింపందొడంగె.

ఉ॥ సంగతితోడ నావలచు జాణుడు బాంధజనోపకూరినా। సంగడి
కాడునావలచు చక్కనివాడిటుదేవతార్థమీ। జంగముమీదవచ్చిబలుసంపద
నాతనకంటిమంటచేసి। సంగరభూమిలోమడిసిచయ్యనదేహముబాసెనక్కట॥

వ॥ ఇంతటమున్ను పుడమిపై బొడమిన నాటనుండి మేమిరువురము
జీవితాజీవంబుగానుంటిమిఘడియయైన నెడపడక నెడబాసితడవాయె నింతలో
జగదేకమోహితుండైన స్నేహితుండు ముక్కంటి మంటలవలన గ్రాగికాలి
నేలగూలిన దిక్కెడనేనాఅనుచువచ్చిన యామగనితోరతి భామయిట్లనియె.

సీ॥ పరమేశు డనియెడి పడమటి కొండపై కుసుమ బాణార్కుండు
గ్రుంకునేడు। గౌరీశుడనియెడుగంభీరవార్ధిలో నరుగమన్మథ కలంబవిసెనేడు।
ఫాలాక్షుడనియెడు బడబానలములలోనకందర్ప కాంభోధిగ్రాగెనేడు। మల

హారుడనియెడు మహహితమార్తాండు చేరుడనాంధకారంబు గ్రమంచెనేడు॥
నేడుమునులదపమునిష్కళంకతనొందె। నేడుయతులమనము నిక్కమయ్యె।
నేడుజగము లెల్లనిర్మలాత్మక మయ్యె। యేమిజేయనేర్తు యెందుజొత్తు॥

వ॥ అని మరియును,

దరువు. మిశ్రమజాతిస్వరం,

ఏమిసేతుయేమిసేతు నెటులసైతుసురభి నామనోహారుడు మృతుడై
నాడయ్యయోసురభి॥ ఏ॥ నన్నేలినసామినినేనెన్నడుజూతునుసురభి - కన్నుల
ముందరనిలచి యున్నట్లున్నదిసురభి॥ ఏ॥ పసికాపురమనక శివుడు భంగపరచె
సురభి-విసువకయీజన్మ మెట్లావేగింతునోసురభి॥ ఏ॥ చేసినవారికి చేసినంత
విసగబోదుసురభి - వ్రాసినవ్రాలుదుడిచి వేసెవారెవ్వరు సురభీ॥ ఏ॥ భగ
వంతునికనులు చల్లబడెగదోయి సురభి - పగవారలకైన యీసద్దవలదయ్య
సురభి॥ ఏ॥ ముందువెనకదోచదు నెందుబోదుసురభి - యిందుకూరిపేటకు
వచ్చిందిందుకటోయిసురభి॥ ఏ॥ వ॥ అనిమరియును,

గీ॥ ప్రాణనాధుబాసి ప్రాణంబు నిలువదు। పోవగలదుదావ బోవ
కున్న। సురభియింకనీవు సొదజేర్చవేవేగ। చిచ్చుజొత్తుకాము జేరవలసి॥

వ॥ ఇదియునుంగాక,

క॥ అనలముఖంబు నసతులకు। ననుగమనము జేసిదివికి నధిపుడుదా
నుగ। జనుట మహాధర్మంబని। వినుపించెదు బుధులమాట విననెవసంతా॥

వ॥ అనుచున్నసమయంబున నశరీరవాణి యిట్లనియె.

ఉ॥ ఏలమృగాక్షినాపలుకులేటికి నమ్మవుకూలిగొండరా। మాలివివా
హామైనయెడ శోభనమంగళవృత్తినున్నచో। వెలుపులెల్ల నంగజుడువేగుట
జెప్పినకామునిచ్చునా।నీలగళాంకుడివ్విధమునిక్కమునిక్కమంగనా॥

వ॥ అనిపలికినవిని యాకాశవాణిమాట లాలించవమ్మారతి అనినవసం
తునితో రతిదేవి యిట్లనియె.

ఉ॥ యెచ్చట నుండి యిందుధరు డెప్పుడుపార్వతి గూడుకూడెనో।
యిచ్చు నెమన్మధుందివిజు లెప్పుడుజెప్పుదు రిట్టివాక్యముల్। మెచ్చునెలోక
ముల్వినిన మెత్తురెధాత్రినిం జచ్చినవారువొత్తురే। జెచ్చెరలేటికిట్టి బయలు
చెప్పినమాటలు నమ్మవచ్చునే॥

వ॥ అనినవిని వసంతుండు రతీకాంతనుజూచి యిట్లనియె.

క॥ మింటన శరీరమరియును। దొంటివిధంబుననె బల్కు తోయజ
నేత్రీ। వింటేనీనాయకుడే। వెంటను మలరంగవచ్చు వినుములతాంగీ॥

వ॥ అనిన రతీకాంత వసంతునితో నిట్లనియె.

గీ॥ నేడి దెవింతలో వింతనిది కొంత। చింతనీవింత జెప్పెద వంతకింత। యింతకంతకె దడనాయె నెందునకట। గగనభారతిమాట లెక్కడినితంబు॥

వ॥ అనుచున్న సమయంబున నీశ్వరుండు తనమనంబున రతీపార్వతుల వలననేమిశాపంబులుగలుగునోయనియదృశ్యుండై కైలాసంబునకుఁజనియె. అయ్యెడ రతియిట్లనియె.

ఉ॥ ఏలదురాశబోవిడువు నెన్నిదెరంగులనైనశోకదుః। ఖాలసచిత్తనై విధవనై గతి మారినదీనురాలినై। దూలుచునిచ్చలుంమగనిదుస్థితిబొందగ జాలపావకః జ్వాలలుజొచ్చినాహృదయ వల్లభుమన్మథున పోయెదన్॥

వ॥ అనుచున్నసమయంబున ఆకాశవాణి క్రమ్మరిట్లనియె.

ద్విపద॥ ఓకొమ్మయోకొమ్మ యోముద్దుగుమ్మ - నీకేలచింత లన్నియుమానవమ్మ - సరవినుమామ హేశ్వరులకుపొందు - జరుపనకాదెయచ్చటికితొలిదొల్త - పాకారికాంతుబంచెపంచినను- యాకడమృతిబొందె నికనీదుమగడు-పరలోకగతుడైనపద్ధతిజూడ-తిరుగబుట్టుటకుమృతిన్ బొందని-తిరిగిరానట్టిమృతిన్ బొందలేదు-పురుషచూత్రముఖ్యులుపురవైరిజేరి - శరణంబువేడితత్క్షణమెనీయగని - మరలబుట్టింతు రమ్మాయింతలోన - శంబరాసురుని దాన్యంబొందుదక్క-కంబుకంధరినీకు గష్టంబులేదు - అనుచూరిసుబ్బరాయుండాదిన్నైన-జనుల కానంద మొసంగదలంచి - పరమేశ్వడుబరాత్పరుడుశంకరుడు-సురుల మొరాలించి శుభముదలంచి- తనకుజేసినమేలుదలపోసిగదశె- మనలోకములకు గామినిలేమివలని-హానిదలంచి దయ్యనబుట్టజేయు -కానివేమారడింకాచింతలేల-నలివేణినిత్యముల్హైదువుగాని -దలపోయనీకు వైధవ్యంబులేదు- వలరాజుమరలనీవల్లభుడౌ౼ - కలికినిక్కంబు నిక్కంబు నిక్కంబు పల్లవపాణి శుభంబుశుభంబు - కల్లగాదమ్మనే గగనభారతిని - బలికితినిందేమబద్ధంబులేదు - యెలనాగనీవు మీయింటికిబొమ్ము॥

వ॥ అనిన రతీదేవి వసంతునితో నిట్లనియె. నన్నీప్రకారంబున వైకుంఠపురంబున కేగుమంటిరి ప్రాణనాథుండులేనినాడు దేహంబుభస్మంబు సేయక నాదొక జన్మంబని మానహీనురాలనయి నేను మా యింటికింబోను.

దరువు. హిందుస్తానికాపి.

యెటుబోదు యెటుబోదుసఖి॥ ఎ॥ కటకటాయుపేంద్రు డెంతగాశిబొందెనో - తటిమటిందిశిరివిని యేమి తల్లడపడునో॥ ఎ॥ బాపురేసుఖించ

యెవరిపంచబ్రాకుడునో - పాపకారివిధికి నేనేపాపముజేసితినో॥ ఎ॥ మా
సమ్మందంబైన వారెన్నిమాటలాడెదరో - నాసరిసమానులేమని నవ్వులు
నవ్వెదరో॥ ఎటు॥ యిందుకూరిపేటకు శివుడెన్నడుజేరునో - కందునియి
కెన్నడు నాకన్నులజూతునో॥ ఎటు॥

వ॥ ఆకాశవాణిమాట లధికంబులని నీవు దలంతువు, నేను నమ్మ
జాలనని యింటికిబోవనిచ్ఛగించియు నిచ్చదీరకయున్న రతీదేవి ననేకభంగుల
నూరడించి వసంతుండు బనుప నత్యంతవిహ్వాలంబున,

క॥ సతతంబునతులవేదన । మతిబొందుచుహృదయకమల మధ్యము
నందున్। పతితలచిచింతచేయుచు। రతసతివ ర్తించెనొండురతిలేనిగతిన్॥

వ॥ అంత నయ్యవసరంబున పార్వతి యిట్లనియె.

క॥ మనమాటలువినిశంభుడు। తనమదినీక్షించి శోకతప్తాకులుడై ।
తనునేమిదిట్టునోయని। చనియెన్ శీఘ్రమునరజత శైలము జేరన్॥

వ॥ అని మరియు తనసఖులతో యిట్లనియె.

దరువు. నీలాంబరి-రూపకతాళము.

తెలియకనే మోసపోతిని వెనుకాముందుచెలియలలో చులకనైతినీ॥
తెలియకనే మోసపోతి చెలియలలోచులకనై తని కలకాలమునిందలుబడగల
నాబలలనామనవలెనా యిదికలనైనన్॥ తె॥ ఎంతపాపాత్మురాలను సామి
నాపైయింతపంతగించుటేలను-అంతటికింతాయెనింకాచింతించి కార్యమేమి
ప్రంతకారిమదనునిదాక సంతాపము కాంతాజన్మాంతరఫలమిం తేలని॥ తె॥
కోరినకోర్కె విఫలమాయెను నాసామినాపై కోపగించి చివ్వబోను-కోరికోరి
వలచివలచికోరమాలిపోతినిట్లా కోరినవారెవ్వరుభువిలేరా నాక్రూరగ్రహ
చారంబాకారాయిది॥ తె॥ యేమిసేతునేమిసేతును నాసామినిగకాయెన్న
డుజూతునెన్నడుజూతును - ప్రేమమీరియిందుకూరి పేటజేరియున్న వారి
నేమనికొనియాడుదునోభామిని ఈభూమినియింకామనిఫలమేమనిమది। తె॥

వ॥ అనుచున్న సమయంబున నక్కన్యకు మేనకాహిమవంతులిట్లనిరి.

ఉ॥ కామునిబిల్చి పెద్దయును గౌరవమొప్పగబుజ్జగించిను । త్రా
ముఢుశంభుపై బనుప దర్పకుడున్ జనుదెంచి వేయునో । సోమకళావతంసు
డును సృక్కకమూడవ కంటిచూపునన్ । గామునినీసుజేయుట జగంబుల
మ్రోసె నఖండకీర్తియై।

శా॥ అంత్రంగొండల రాజునెమ్మనములో నానార్తలాలించివే । సం
తాపంబున చిన్నబోయిమరితా సర్వేశ్వరుంగానక । త్యంతాందోళవిచార

మైనతనయుం దావేగగొంపోవన । కాంతారత్నము తండ్రిదోడ్కొని చనఁ దానేగెసీతాద్రికిఁ॥ వ॥ అటులేగిన,

క॥ ప్రమదంబునతలిదండ్రులు । కమలాక్షులు చెంతనిలచి గౌరత సేయనే। హిమవంతుపట్టణంబున।కమలాననగౌరికొంత కాలముగడిపెఁ॥

వ॥ ఇట్లుకాలయాపనంబు జేయుసమయంబున నక్కడముక్కంటి తనకంటిమంటవలనఁ గ్రాగి నేలంగూలిన మన్మథుండుగౌరికి పరస్పర్శ కాలంబున వేయుబాణంబులు వృథాబోక వేధించుటఁ జేసినన్యాససమయంబువదలి సాంసారికవ్యాపారాయత్తచిత్తుండై నందీశ్వరాదులతో నిట్లనియె.

ద్విపద॥ అలనాడునేనుగామ్యకవనమందు - నిలిచినిరామయ నిష్ట లాసంగ- నొకలేమసునియామ యున్నతసీమ-శుకవాణికడువాణి సుందర వేణి-కలహంసగమన చక్కదనాలమారి- నిలచిజగన్మోహినీస్వరూపమున - చెలువుగానన్ను పూజించిపూజించి - నేబల్కకున్న కన్నియవెళ్లిపోయె - నాబోటియెవ్వతెనదిజెప్పుమపుడు- యేణాక్షివెనువెంటనించువిల్బూన- బాణపంచకముపైవైచియట్టి- చెనటివాడెవ్వడు జెప్పనదేమి - మనసిజుడావాడు మసిమైమరింగె-నదిహిమవంతున కాత్మజయూట - మదినెఱుంగకపూర్ణిమ న్నించనైతి-నద్దిరానేమాటలాడకపోతి-నిద్దురబోరీతి నెక్కంటిగాని-సామజయానపూజాసమయమున - నాడునేనేబెండ్లియాడకబోతి-నాడుదిబ్రతిమాలి నప్పుడుకూర్మి-జూడగూడనిదొకదోషంబువచ్చె-నెక్కడసంసారమిల్లాలులేని దొక్కటికష్టమింకేమిజేయుదును॥

వ॥ ఇంతకుమున్ను గామ్యకవనంబుననన్ను నారామామణికి నిన్నుం బూజించుటకు వచ్చినప్పుడు నేన నేమియుం బలుకకున్న వియోగభావంబు నెందుబోయెనోయని మరియునిట్లనియె.

దరువు. హిందుస్తానికాఫి-ఆదితాళము.

ఏమనినేవెదుకబోదు యేమిదోచలేదు॥ కాముని బాణములు జేయు గాసితాళనీదు॥ ఏ॥ భామినితోబలుకనైతి పనికిమాలిపోతి- కామినితోగలసి మెలసి గారవించనైతి॥ ఏ॥ పేదరికంబాయె నింకా పెండ్లిగాకపోయె - ఆదిన మాబోటిహితముివిఫలమాయె॥ ఏ॥ అనుసరించియుండియుండి అలదితొలగిపోయె - వెనుకచింతనొందు టెంతవెఱ్ఱిచందమాయె॥ ఏ॥ ఇందుముఖితోటి బోటులెవరునీటుగారు-యిందుకూరిపేటా నిటువంటియింతులెవరు॥ ఏ॥

వ॥ ఆయింతితారుణ్యనైపుణ్యసౌందర్యసౌకర్యవిశేషంబులకచ్చెరువగుచున్న దెట్లంటేని.

సీ॥ కనులెత్తిచూచెనా కలువరేకులవాన సొగసులై గురియు బల్సోయగమున। నీకది నారాయంచలడు గుంచుటకుసిగ్గుపడికడువడిఁ ద్రావాలునడుగులందు। పలికెనాచిలుకకు తలవంపులుఘటిల్లు నళికమెత్తిన జేరునళుల బారు। చిఱునవ్వునవ్వె నాసరి లేనిమరు లెల్ల ఝల్లు ఝల్లునరాలు మల్లెపువ్వు॥ తార హిమవంతుసుత నెంతయనినుతింతు' నాకులుకుతళుకు బెళుకుయొయ్యారి హొయలు। దానికేగాక మరియు నెందేనిగలదె। పార్వతిని పెండ్లియాడని బ్రతుకికేల॥

వ॥ అని మరియును,

దరువు. జంఝూటి . అటతాళం.

ఇకనైక బెండ్లాడవలెరా అకటకటా భార్యలేనిదాక జన్మమటరా॥ ఇ॥ చెనటిమన్మథు డేమిజేసెనోగాని - వెనుకముందెరుగని నెతలాయగదరా॥ ఇ॥ విన్యస్థసంసార విషయంబుకంటే - సన్యాసమేమి మోక్షమొసంగునటరా॥ ఇ॥

వ॥ అని పొంగుచు నిట్లనియె.

సీ॥ రజతాద్రిబట్టియుఁబట్టులూచగవచ్చు ఫణిపణంబులచేత బట్టవచ్చు। కరమునమిగుల నాకసముదట్టగవచ్చు బలిమి మైజమునైన గెలువ వచ్చు। కార్చిచ్చునంకించి కబళించగావచ్చు నెరిగి విషంబైన మ్రింగవచ్చు। నాజితంబుగ జగతిపై మించవచ్చు। గానియవ్వారలైన కాంతానురాగ। సూచకకటాక్ష సాయకస్ఫూర్తికోర్వ। గల స్మైమాట లెన్నైనబలుకవచ్చు॥ వ॥ గావున,

దరువు॥ ఆడుదిబ్రతిమాలినది గాన లేక నాడేపొందక విడనాడితిగదరా॥ ఇ॥ అందరివలె బెండ్లియాడకసతత మిందుకూరిపేటానిట్లుంటిగదరా॥ ఇ॥

వ॥ అని మహావిరహ మగ్నాయ మానసుండై యొక్కనాడు పరమేశ్వరుండు కైలాసంబుననుండి గౌరీదేవిని దలంచి తనకుం బ్రేమంబునగై చేసియుండు టెరింగి నిజాంతర్గతంబున,

క॥ ఏ వెంటనరుగవచ్చును। యే వెంటలతాంగిగాని నిందువదనతో। నే వెంటమాటలాడుదు। నే వెంటమృగాక్షిగదియ నేర్క్రియయొప్పన్॥

వ॥ అని వితర్కించి,

సీ॥ కాకోదరానీక కంకణంబులుడాచి శంకుకంకణములు గాలదొడగి। సామజదనుజేంద్ర చర్మాంబరము డాచి రహిమీరనులి నాంబరములు గట్టి। గంగానిశాకరకసితచూడముడాచి మదువెంట్రుకల గొప్పకొప్పు బెట్టి। పావకరాజితఫాలభాగముడాచి కమనియ్య మగుతిలకంబమర్చి॥ బూదిడాచి బసవు బూసిత్రిశూలం। హస్తంబుడాచిదిత సజ్జమెరయ। వెలదిమేన గలుగు విరుంఛువెలదియై। యొనుక మొరుకనంచు పరుగుదెంచె॥

వ॥ ఇట్లుమాయా వేషధారియై హిమవంతుండేలుచుండెడి పురంబున కరుగుదెంచియందు రాజమార్గంబునమందగమనిం బోవుచునందరువిననిట్లనియె.

గీ. ఎరుకగలబుద్ధిమంతులు మరువకుండి॥ మరపుగల ప్రోడువాండ్రైన నెరిగియుండ॥ నెరుక మరపులలో మర్మమిందునంచు॥ తెలివినీననను తెలియకున్నను తేటపరతు.

వ. అని జాతీయంబు లాతిగానీక హెచ్చరించుచు కారుబీరుమాటలుగాని బిరునైన పట్టుల్లేము బుట్టల్లేము బొంకుటొంకు మంకులుగావే తీగునైన బుట్టల్లేము పెట్టల్లేము మగనాండ్రకు స్త్రీవ్యసనంబును మగువలకు పురుష వ్యసనంబులు నగు నిటు మంచిమంచి మందులిచ్చేము మాకు లిచ్చేము క్రియలుగట్టేము కీర్తిగాం దేము.

దరువు. నాదనామక్రియ-అటతాళం.

రా రెనా యెరుక వినిపోరె చెలియలారా॥ రా॥ వారిజాక్షులారా చెలులార జెప్పెగాని॥ రా॥ రాజాధిరాజులాను రాజయోగులకు - తేజోల్లసదద్వైతము తేటపరచెగాని॥ రా రె॥

వ. నాయెరుక నాదుబిందు కళాతీతంబైన నారాయణాదులకునారాయణకరంబై సగుణంబుల సగుణంబై నిర్గుణంబులకు నిర్గుణంబై సచ్చిదానందరూపంబై యేకంబై యనేకంబైయుండు గావున నాయెరుక నాలుగు వేదంబులై యారుశాస్త్రంబులై పదునెనిమిది పురాణంబులై యిరువది నాలుగు విద్యలై యన్ని జంతువుల కన్నివిధంబుల పలుకు యండపిండ బ్రహ్మాండ భాండంబుల కాధారంబై గోదనీకుహారంబున సూలై దిమోప సందులేక యుండుటంచేసి నాయెరుకనమ్మితే చేరును నమ్మకుంటె తరకె తెలిసినవారికిమరకె తెలియనివారికి చురుకై నగరికె సత్యధర్మపరాయణులకు సరకుగానినవారికిపోరకు నాయెరుకస్థూలంబులకు స్థూలంబై సూక్ష్మంబులకంటెసూక్ష్మంబై కారణంబులకు మొదటి కారణంబై భూతభవిష్యద్వర్తమానంబులు దెలియుటకు పుట్టినిల్లయి కోరికలుగోరువారు తమతమ గోరికలుకోరక యమున్నె చేకూరునట్లు జెప్పుదుంగావున,

దరువు॥ రాగాభిలాషులకు రాగవిద్వేషులకు - భాగవతశ్రేష్ఠులకు బాగొప్పుదునిండు॥ రా॥ యిందుకూరిపేట జనులందరడిగినను - సందేహములందీర్చితి సౌఖ్యమొందించితి॥ రా రె॥

వ॥ అనుచు బోవుచున్న కపటదైవజ్ఞురాలి మాటలువిని కొందరుబోటులు దాని తారుణ్యరూపలావణ్య భాషావిశేషంబుల కచ్చెరువొంది యా

మెరుకతవలనమనగిరి కన్యకామంతనంబునగల చింతనంబు దేటపడుకనిసంత సంబునబోయిహిమవంతునియంతఃపురంబు నింద్రపురాంతక వియోగచింతాక్రాంతమైయున్న కౌమారిఛెంతం జేరి కాంతామణులువింతగా నిట్లనిరి.

సీ॥ వినవమ్మదిశలెల్ల గనకంబుగావించు తాటకరోచుల దనరుచుండ। చనదోయిపైగ్రాలు సంకహాలావళుల్ పయ్యెదలోపక బయలుదూగ। సంకిటివిరిగినసిజ్జతిగమ్మమే రత్నవేదికభంగి రమణమెరయ। నన్నునయగుమధ్యమల్లంనాడంగ తదుమని యానంబు తడబడంగ॥ చిలుకపలుకు లొప్పుసేస ముత్యములొప్పు। ననులమయిన రూపమచ్చు పడంగ। మరువనచ్చె నేడు మన మంచుకొండుకు। మెరుకమెరుకయనుచు యిందువదన॥

వ॥ ఆమెరుకలసాని జెప్పెడుమెరుక యాకచికొడవు సస్యంబు రేవతంగేటి జుంటిచందంబున కురంగటనున్న బంగారుకొండపోలిక పేరటవేసి పెంచినకల్పకంబు కరణికరతలామలకంబుకై నడ మమనపురంబునంగలమందయానలకు నిదర్శనంబు మెరుక జెప్పుచున్నయని గావున నీవుదానినిందులకు బిలువుమంటివేని బిలుతుమనిన పార్వతి యిట్లనియె. సఖీమణులారా! దైవజ్ఞురాలి మాటలు తథ్యంబులగునేని నాజన్మంబు వ్యర్థంబగునో సార్థకంబగునో నేనుశివునిపూజించుట లాభంబగునో లోభంబగునో అంతకింతాయ నింతంకెతెనో శంకరుండింకనైనా నావంకజూచునో చూడడో నాదాశిత్వంబు నాగభూషణుండును దలంచునో దలంచడో హరుండు నన్నువరించునో వరించడో మేమిగువురము దంపతులమయ్యెదమో కామో మాకు మాకు ముందుముందు మమ్మేకభ్ర లెట్లున్ననో నాకీ మనోవ్యాకులంబు దీరునోతీరదో తెలిసికొనవలయుం గావున,

క॥ పిలువుండా చెలినచటికి। గలచంపము లెల్లనడగ గావలయు వెనక।గలుగుట లేకుండుటయా। వెలదిగదామనతలంపు వివరము జేయుక॥

వ॥అనిచెప్పినవినిపోయి కొందరుసఖీమణులా మెరుకలసానిండగ్గరిఇట్లనిరి.

మత్తకోకిల॥ ఏరబోదువునిల్వవేమి గిరీంద్ర కన్యకబిల్వగా। చానా యిటుద్రోచిపోవగ బోకుమొక్కటి జెప్పెదక। చాలునట్టుగ నీవుగోరిన సంపదల్ గరుణించుని। కాలునొవ్వగ బ్రోలిలో దిరుగంగ నేమిటజెప్పుమా॥

వ॥ అనవు డక్కపటభామిని యిట్లనియె.

ఉ॥ రామగృహాంతరంబులను రాజతనూజుల కేర్కజెప్పనీ। రాజును రాజసుందరియు రాజనిభానన లారనన్నునే। మోజదలంతు రేయనుచు నూరికెపోమెదగానిగొరినం। భోజదళేక్షణకగదియు పుణ్యముగల్గునే సఖీ॥

వ. అనుచుమరలిపోవుచున్న నెఱుకతతో గిరికన్యక సఖీమణులిట్లనియె.

చ. నెఱవనేలనీవుసర విందనిభానన మేముబిల్వఁగా, వెఱవకరమ్మునా తలఁపు వేగమెచెప్పినబొట్టుబెట్టెదన్, మరియునభీష్టసంపదలు మానుగనిచ్చెద నిశ్చలంబునై, యెఱుకలసానిరమ్మనుచు నెంతయుఁబ్రేమభవానిబిల్వఁగన్.

వ. అనినవిని సమ్మతించి గ్రమ్మరం దదీయ దివ్యరమ్య హర్మ్య శిఖర స్థానంబునకుంజని పార్వతీదేవిని గనుంగొని నిల్చియున్న శైలపుత్రికడ కంట నీక్షించి కడులేని తమకంబున హిరణ్యమణి మరకత నవ వజ్రవైడూర్య ఖచితంబులగు విలసితాసనంబునం గూర్చుండ నియోగించి దానును రత్న సింహాసనాసీనయై సఖులతోనిట్లనియె.

ఉ. ఈముఖపంకజంబుఱుచి యీనయనోత్పల పత్రనిర్మలం, బీమెయి చాయలీనగవులీమురిపెంపులునీవిలాసముల్, కామినులారయిట్లుత్రిజగంబుల నెందును లేదుచూడఁ రే, సామజయాన యెఱుకల సానినిజూచిన మేలుగల్గెడిన్.

వ. ఎఱుకలసింగి నీ వే యేద్వీపంబులుజూచితివే యేఖండంబులు మెట్టితివె యేశైలంబులెక్కితివె యేతీర్థంబులెక్కితివె యేపురంబుల నెవ్వరెవ్వరి కెఱుకజెప్పితి విప్పుడెచ్చటనుండి యెచ్చటికింబోవుచు నిచ్చటికివచ్చితి వది జెప్ప వేయనిన యెఱుకత యిట్లనియె. దేవీ నన్ను సర్వజ్ఞురాలని లోకులందు రా యర్థంబు సార్థంబై సమస్తంబును కరస్థలామలకంబై యుండుటం జేసి భూత భవిష్యద్వర్తమానంబులు నాయెఱుంగనివి లేవు నే నెఱిగినవిధంబున దేవేంద్రకమలసంభవనారాయణ ప్రముఖులయిన దేవత లెఱుంగరు. దక్కినవార లే మెఱుంగుదు రిదియునుంగాక.

సీ. చింతింపనాబ్రహ్మసృష్టిబుట్టించుచో యెఱుకనన్నడిగినా డిందువదన, దనుజులనిలగూల్ప దనుజారిబోవుచో యెఱుకనన్నడిగినాడిందువదన, నగములుసాధింప నగభేదిబోవుచో యెఱుకనన్నడిగినా డిందువదన, మరిహాలాహలవహ్ని దెరలివేలుపుమూక యెఱుకనన్నడిగినాడిందువదన, పరమమునులుయతులు పరమయోగీంద్రులు, సబలనన్నుగూర్చి యధికభక్తి, యెఱుకలడిగికాదె యఖిలసుఖంబులు, బొందుచుండు రెల్ల యిందువదన.

వ. గావున తావకీనచిత్తంబున నెద్దేనియుదలంచిగలిగెనేని జడియనేల యడుగుము దానిని దేటపరతుననిన పార్వతీదేవి కనకమణిమయపాత్రంబున ముక్తాఫలంబులమరించి తెచ్చి వానిచతుర్భాగంబులుగావిభజించి యిట్లనియె.

కందార్థం. సహజసుఖంబులుగల్గియు। బహువిధస్థూలాయమాన బరివేదనదు। స్సహమాయ నిదేమోనా । గ్రహచారఫలంబుజెప్ప గదవేల

తాంగి॥ యింకానీకుకొాదు వేమెశింగీ।సదసద్వివేకసంపదలుపండి ఫలమేమిగది యనచ్చెను క్రూర గ్రహచారస్థితి జెప్పగదవె॥

వ॥ గోచారవిషయంబున గాచారంబు చెప్పుమంటివది కాలంబుకని పెట్టుటకష్టతరంబైనను నాకుందోచినంతనీకుం దేటపరుతు నాకర్ణింపుము లోకంబునమననహనాదుఃకంబె జననంబు ముఖ్యంబు గావున సూర్యుండుజన్మ రాసికి మూడింట నారింట పదింట పదునొక్కింటనుండెనేని శుభంబునుతప్పి నశుభంబును చంద్రుండు జన్మరాసియందును మూడింటనారింట పదునొక్కింటనుండెనేని శుభంబునుతప్పి నశుభంబును కుజుండుజన్మరాసికి మూడింటనారింటపదునొక్కింటనుండెనేని శుభంబునుతప్పి నశుభంబును బుధుండుజన్మరాసికి నాలుగింటనారింట నెనిమిదింటపదునొక్కింటనుండెనేనిశుభంబునుతప్పి నశుభంబును గురుండుజన్మరాశికి రెంటనైదింట నేడింట తొమ్మిదింటపదునొక్కింటనుండెనేని శుభంబునుతప్పి నశుభంబును శుక్రుండుజన్మ రాశియందును రెంటమూటనాల్గింటనైదింట నెనిమిదింటతొమ్మిదింటపండ్రెండింటనుండెనేని శుభంబునుతప్పి నశుభంబును శనైశ్చరుండుజన్మరాశికిమూడింటనారింటపదునొక్కింటనుండెనేని శుభంబునుతప్పి నశుభంబునురాహు కేతువులుజన్మరాశికి తొమ్మిదింటపదింటపదునొక్కింటనుండు రేని శుభంబు నుతప్పి నశుభంబును గలుగుచుండు నీప్రకారంబున మగవాండ్రకుంగాని మగువలకుంబని లేదు గావున వగలబొాగలనేలదిగులు మానవే వగలాడి.

వ॥ అనిన పార్వతి యిట్లనియె॥

కందార్థం. నలినదళమందునజల,ములవలెనామనసు చలనమునతల్లడిల్లున్, తలవ్రాతఫలంబేమొ, నిలయమువెలువకకాలునిలువదు శింగి-స్థిరబుద్ధిగలు గదు- బలువిధములనిర్బంధపరచినాయేలమిన్ నాకాలింటమడైనానిలువదు.

వ. అనిన శింగియిట్లనియె. కలువకంఠియింటిలో కాలునిలువదంటివి గృహంబులవిగయంబై ధ్వజాయధూమాయ సింహాయ శునకాయ వృష భాయఖరాయ షజాయకాయంబులీయెనిమిది గ్రామంబునకుతూర్పుమొద లీశాన్యంబువరకు వరుసదప్పకుండెనేని గృహస్థులకు సమస్త విషయంబుల సౌఖ్యంబై వుండునదిగప్పెనేని క్రమంబునగృతార్థతయుమరణంబును జయంబును రోగంబును రాజ్యంబును దుఃఖంబును శుభంబును ధనాభావంబును దటస్థంబగుచుండు నిదియునుంగాక నాయింటి తూర్పు భాగంబున బాల శల్యంబులుండెనేని పశులు పెంపెసలు గాక చీడలు పీడలు గల్గి దూడలు బ్రతుగకుండు నాయింట కాగ్నేయ భాగంబున నశ్వశల్యంబు లుండెనేని

అగ్నిబాధలధికంబై యుండు నాయింటిదక్షిణభాగంబున కుమ్మరవానిశల్యంబులుండెనేని వీ:నిజ్వరాదిపీడలవలన వేగింపంబడు నాయింటి నైరుతిభాగంబున నెముకలు వుండెనేని సకలజనంబులు గికురించియుండు రాయింటికి పశ్చిమభాగంబున నెనిబోతు యెముకలుండెనేని శిశువులకు పశువుల కుపమృత్యుభయంబులు గల్గుచుండు నాయింటికి వాయవ్యభాగంబున గార్ధభశల్యంబులుండెనేని ఫలవృక్షలతా కందసస్యాదులు ఫలింపకుండు నాయింటి యుత్తరభాగంబున మార్జాలశల్యంబులుండెనేని గిదురునుంజెదురునుం దూధూకృతదుస్స్వప్నాదులు గల్గునాయింటి కీశాన్యభాగంబున శ్వారశల్యంబులుండెనేని భార్యాభర్తలకనివార్యంబులై ఘాటంబులగు పోరాటంబులు గలుగుచుండు నట్టిలట్టింటనరునితలపుఱ్ఱెపొంకులుండెనేని జనంబులకన్యోన్యవైరంబు లనుదినంబునుఘనంబుగాగలుగుచుండు, నిదియునుంగాక శుభప్రదంబును మోక్షప్రదంబును అయిన కావేరీగోదావరీ తీరంబులకంటె నీమహిమాలయంబు వాసంబులకు సర్వోత్తమంబుకావున పురుషులకుంగాని స్త్రీలకువగ్గుస్థానవిషయంబుమాడంబనిలేదు నీవు పెండ్లిగానిందానవు నిలయంబువిడచితిరుగుదువేని నిందలపాలౌదువే నీయమ్మకూతురః॥ వ. అనినపార్వతియిట్లనియె.

గీ. శ్రీమదమచూరినంశాభిరాముడైన, సుబ్బరాయుండు మున్నగుసుజనకనులు, ఘనులుపురుషులు సర్వసాధనులు ధనులు, నాతిజాతిగదాని తీరింతి లాతి. వ. అనిన శింగియిట్లనియె.

గీ. నిక్కమునకెట్లు మొగవార లెక్కువయిరి, తాంత్రికమెగాని సతులెట్ల తక్కువయిరి, యాడువాండ్రకు మొగవాండ్ర కలవిగాని, బంధకమొనర్చెవాలజె పద్మభవుడు.

వ. అందుశ్రీవిషయ ప్రకారంబు ముందటిదినంబుల క్రిందటనందీశ్వరాదులవలననేవినియుందునందు నాకుందోచినయంతనీకు జెప్పెదనాకర్ణింపు,

దరువు. దర్బారురాగం-ఆదితాళం.

గిరిరాజకుమారి కౌమారిగౌరి॥ గి॥ పోరిపోరిగరకరిసరిమురి మరిమరి పరిపరివిధముల బలుకకవినుమికః॥గి॥ మహాతరోజఘనమైన కురులు మిక్కుటమైసమరులుముద్దులగీముసామునిబోలు మోముసంపంగిపుష్ప- ముక్కుముసిముసినవ్వుకమ్మనితావి నొక్కుపుకావిమోవి మగువకన్బొమలు మన్మథుని ధర్మములు కన్నులుబంతులు కమలపత్రములు ధరముకందరము సుందరమైన శిరముకలదు లేదను గౌనుకాంతమేను నునుగుబెందొడలు యేనుగుబోలుసడలు॥ సమతలోదరశీమచదువుపై ప్రేమసురగురుద్విజభక్తి సూనృత్యక్తిసిరిసం

పదలు మెండు జెలువొందుచుండు- మోహము మించు కాముని గీము - సం
చు - కడుసుకుమారి సౌఖ్యంబులవారి, సరసపదార్థభోజనభాజనమ్ము-
దానంబు ధర్మంబు తగుని దానంబు - సమ్మతవీడెంబు రాజసమ బలంబు -
వెలిపుట్టములగట్టు వెలలేనిగుట్టు - చతురతనొందు పాంచాలుని పొందు -
ముదితకుసురతంబు మొదటియామంబు - వ్రేలెడు కుచమధ్యవివిధదుస్సా
ధ్య - యదియ పోవదిస్త్రియజ్ఞానినాతి॥ వ॥ అనిమరియును॥ దర్వ॥ నాల్గు
యుగంబులను యిందును నాల్గు భువనములను - నాల్గంటినిను వనితలు
పురుషు నాల్గునాల్గువర్ణములై యుందురు ॥ గిరీ ॥ ద్వి॥ అలివేణిసమసి
రంబరుణాధరంబు-దలపోయకుటిలకుంతములుగొప్ప - కనురెప్పలునుసో
గకన్నులుగుబ్బ-చన్నుతేనా తెరకరచరణంబు లెరువు - పాలుపొందు భుజ
ములు పొడవైన చెవులు-బలసినకంఠంబుబన్నవైలిబొడిలు-మలియువరళత
రాయమానమానసము-సురతాను రాగసుఖము భోగ్యంబు - సరసవా
క్మాధుర్యసౌకర్యధుర్య- నిరతంబు సురతమించేవిచారంబు- గ్రక్కునబోవు
శీఘ్రంబునవచ్చు-మిక్కిలికోపంబు మితభోజనంబు-కూచిమారునిబోండ గో
రుపల్నారు- వేచి వేచి గలంచు పాటులనగ్గించు- నాటపాటలయందాసక్తిగలదు.
పోటికారంగుళంబుల కాముగీముకిను బలంబు కేకీగమనంబు- మొనసి రెం
డవయామమునరతి ప్రేమ-చిత్రాంబలాభిలాషిణియైనతరుణి చిత్రిణిజాతిజా
చితివలెనాతి॥ వ॥ పురుషులకంగనలు సతులకు పురుషులు భోగులములు- తరు
ణులు పురుషులు తమతమ కార్యములరసి యొకరినొకరనుకూలింతురు॥ గిరి॥

వ॥ నిమ్నంబయి సమున్నతంబయునశిరంబును నిగనిగను దొగలువగ
లీను సొగసగు మెగంబును నిజలతటంబున దటమటించు జటిలవంతంబులయి
నకుటిలకుంతంబులును సమములగు కచుబొమలును నిద్దంపు చెక్కుటద్దంబు
లును పొడవును దావియునగు మోవియు బలుసరసమగు పలువరు సయుగద్గ
వకంఠంబును గార్ధభస్వరంబును బలబయిన నంసతలంబును వెడద యురంబు
నుకనకకలశంబులంబోలికర్కశంబులై నిడు దలగువంద చనులు కరంబు మృ
దుతకంబులగు కరంబులును నిమ్నంబయిన నావియు సింహమధ్యంబును స్ఫు
టంబగుకటితటంబును యొడలికం బెనడలనియిరు దొడలును చక్కలవంటి
ప్రక్కలును మిక్కిలమగు పిక్కలును నడచు నెడల భేదంబులగు పాదంబులును
బొటియు బొడ దేగాని చామనిచాయ దేహంబును వాసనద్రవ్యభూషణపరి
తోషణంబును అమ్నివయనకడు పుసుమిన్నయైన జుడుపు సురక్తవర్ణపుష్పాం
బరాసంక్తియు భద్రజాతి పురుష పారవస్యపరిభ్రాహ్మ్యమాణ మానసంబు

నుమాడవజాముస జండతర పుండరీక శిర మండనంబునగండుమీరియుండుట

యుత్తొమిదంగుళంబులఇమ్ముగలిగి నెమ్మిం జెమ్మగిలుకమ్మవిలుతుని సదసంబు నమూడంగుళంబుల వెడల్పు స్థనమధ్యంబునుసున్న మధికంబునుయించుక గోపంబునయనచూరివంశజనశౌరియైనసుబ్బరాయనిరతిసేయనితనువా నిదెందుకాయనీయడబాయని విరహంబును గలిగిశంఖినియనంబరగునిది యునుంగాక॥ దర్వు॥ సుందరియీమాటవినుమా-యిందుకూరిపేటాగను మా-మందయానలిట్టుంపురకాయని నందియమేటికిజాతిసీతివిను॥గిరి॥

ఉ॥తొడలునుచన్నులోష్టములుదొడ్డలుకన్నులుకాళ్ళు చేతులుర్ । వెడ డలుజాహలుజంఘికలు వెంట్రుకలుర్ కుచలల్లలాటముర్ । బొడపునోడ ల్వెడల్పుగడుపుర్ గుడుపుర్ బహుపుర్ ఘనంబుదా । జిడిముడిపాటువర్ణదో గరుజీరలుహస్తినికొప్పుకెంతయుర్ ॥ వ॥ పోకమిగులువీడంబునుచతురం గుళప్రమాణకుచమధ్యంబునుద్వాదశాంగుళప్రమాణయోనిరంధ్రంబు నుంగలిగి॥

చ॥అంగముదాచుమోహముం హాస్యముజేయనుకూటమందుసా । రం గమురీతికొల్చువిటరాయునిసొంపుగజూచివత్తునా । లింగనమత్తుజేయునద లించునునాల్గవఝాములోనదా । నంగమమిచ్చిమెచ్చునునిజంబుగహస్తిని కాంతయుక్తులర్ ॥ వ॥ ఇదిజాతీయస్వభావంబనిచెప్పినసింగిమాటలువినిత న్యంగిహృదయంబునబొంచిజడలేసిముదంబునకడనిమునింగిచెలంగిరమో చించినభంగినింగిజూచిమంగలసింగితోనిట్లనియె॥ కం॥ ఏలావలమాటలదే కాలాయాపనమెగానికార్యముగలదా । మేలోకీడోస్వప్రవశ । శీలానాబ్రతు కుదెలియ-జేయవేసింగి॥గన్నిం కాడాయవే-కాయక్లేశ వికారవిషయము ల-పాయములగుసదుపాయముదెలియ. జేయవే॥వ॥అనినమాయాకౌరతి హైమవతితోనిట్లనియె కానియుక్లేశవికారవిషయంబులుమాయుటకుస దుపాయంబుజెప్పుమంటివంగుకుసాముద్రికంబునీదర్శనంబట్టిసాముద్రిక లక్షణంబులువినందలంతువేనిజెప్పెద॥ గీ॥ కొమ్మశిరముకుంభికుంభోప మంబయిన । శుభములావుశిరనుయిభముదలగు । నడుడయొడ్డగెడదపుడసొ ట్టలైదను । విధవకులటరోగవేశ్యయగును॥ గీ॥ నెలనడిమినాటిచంద్రునివలెక త్తుమునడిమినాటివనజారివలెర్ । జలజముకురంబులంబలె । చెలిముఖములు గలిగెనేనిశిరులుప్పతిలుర్ ॥గీ॥ మకరపారాతాండడమహిష । చానకాగ్ర యీర్జాలగిగినేత్రలయినహాని । వామమధురమీనాక్షులకేమొగాని । కమల లోలాయతోత్పలేక్షణాలు మేలు. ఉ॥వాసనలొప్పిప్రత్తమయివాటమనంద గితొట్టులల్పమై । నాసలు [illegible] లయి । లా సిదలంగినీనసయువాడముదప్పినపుత్రహానియుర్ । గాసిలుచుండుప్రాస్వలు

సగాఢము వ్యగ్రముమ్ము ప్రలంబమగున్॥ క॥ పలువురు సగానువింపక। నలఘుక్ర పాయత్తమగుచు నతిమితభాషణ। కలవు లుపారకన వ్వేడు। చెలిసిరిసంపద లు చెప్పి చెప్పఁ దరమే॥ వ॥ యిటనీవలననిదర్శనంబయియున్న యందియనిన పార్వతియిట్లనియె॥ కందార్థం॥ హస్తంబెక్కడ రేఖా। ప్రస్తారం బేరుపరుచు పను లెక్కడనీ। విస్తారోక్తులనానా। ప్రస్తావోచితములిటులా బలుకుటదగు నా॥ ప్రశ్నకు మేలుగలుసుటిట్లగునా। తలిరాకుబోడి నేదలచినదొకటా మె నొనర్పన్। నీవు జెప్పఁ జేతువాక్కొకటా మెతలను వ్రాసిన వ్రాతదప్పదు తథ్య మిది నే నేమి జెప్పుదు। నిలను చేతుగీత లేఖలనిచ్చునని సముద్రయోచితంబులు బలుకు బతగునా॥ వ॥ అని కేవలంబవావలంబనముగా బలికినభవానిపలుకులకు నేవగింపక కపటతామినియైన కరకంటుండు కౌమారికరంబు తనకరంబు నం బట్టియి వేగ చా ప్రథమపాణిగ్రహణమహోత్సవంబని భావించి పై మాటలకిట్లనియె.

దరువు-నాదనామక్రియ-ఆదితాళం.

ప్రస్తావోచితము లేమాటో దేనీహస్తము వంటి హస్తాము కెందు జూడ లే దేగిరిరాజకుమారి॥ ప్ర॥ మదిరాక్షీ నీ చెయ్యెంత మృదువైన చూటమాట్లాడగద వెయింకానీ కేమికొదు వెగిరిరాజకుమారి॥ ప్ర॥ అనిమరియునిట్లనియె, గీ॥ కలవు లెరుపులైన కిరులుప్పలీల్లును। తెలుపుసలుపు భువినిహాలుపు బాయు। పసిమిపసులజంపు భామకూతులకొడుకు। లనుగాంచుని మదకురుచ లైన॥ గీ॥ స్థూలకంఠంబుగలబోటి దుఃఖయగును। హ్రస్వకంఠంబు పాకిని హైన్యమగును। సమమువృత్తముగల కాంత సౌఖ్యపడును। సుందరంబైన మెడగల సుదతిచగును॥ గీ॥ వామపక్షోజముమ్మతివాటమైన। కొడుకులనుగాంచుదక్షిణకుచముమిగుల। పొడవుగను పింపుపుత్రులబొలియ జేయు। సమకుచంబుగల సతి సౌఖ్యమందు॥ క॥ బడవేచియున్న మిక్కిలి। పొడవైననునవళుద చన్నులు పొడవుగుచు చల్లై। యొడలుబలసికుచములు। బెంపడగిన దానిని త్యజింతురందరుబుధవర్ణా॥ క॥ చనుదోయిను త్తరోష్ఠం। బున కరచణమున లగడ్డమున చంపల మోసమున బెనురోమములుండిన। నవితమగండీల్లుపుత్ర పతిగాకుండున్॥ క॥ మండూకోదరి భహుసుఖ। మందానుపరిశుద్ధకుక్షియుండువిధవయౌ। కుంపకుష్మాండలండీపి। చండంబులగుండ్రు చనటిజారిణులటల్॥ గీ॥ నడుముసన్నమయిన నాతిః సౌఖ్యంబు। సూక్ష్మతను శిరములు శుభకరములు। లావుకుటిలకుట్మలములుదరిద్రంబు। బిడుతెనంకకు పచలముగనేల॥ వ॥ ఇంకా దేహసౌష్ఠవంబు వినుము॥ గీ॥ మిగులపొడవైనమిక్కిలికురుచైన। స్థూలమయినమరియు శుష్కమైన। యొక్కువెల్లనైనమిక్కిలి నలుపైన। తనువు బహుదరిద్రమనుభవించు॥ గీ॥ ఎంటు వెళుల్లైనహరియు సుభర్తను। గమనము

దుసెత్తుగాళులైన।పుడమిరజము గూడపొలతుకనడచిన।దూరమందెచూచి తొలగవలయు॥ వ॥ ఇటువంటిలక్షణంబులులక్షో పలక్షణంబులుపలక్షించియుండుటంజేసి॥దర్వు॥ నానాదేశములుచూచినానే-నీతో సరియైనదానిసెంకెందునజూడబోనేగిరి॥ ప్ర॥ పాటలాధరి నీవెచ్చేటాసీయిందుకూరిపేటాపాలించినట్లీమాటా గిరి॥ ప్ర॥ వ॥ ఇంకా సుడిసుద్దంబులు జెప్పెద.

సీ॥శిరమందుసుడిగలచెలికిదరిద్రంబుఫాలంబునమరంది బ్రాణహాని।చెవులందెసుళ్లున్నజీవితేసుండేగుబోపులసందునకీర్తిబోనడంచు । వదనమందులసుడివనితపుత్రులజంపు మెడనున్న పెనిమిటిమేలుబరచు।భుజములసుల్లున్నపొలతుకజారనిమగడుజచ్చునుకుజామధ్యనున్న।నుదరమందునమానాలనుండనివరు। నాభియందునసంధ్యకులాభ మేమి।చరణయుగమునసుల్లున్నసగసిజాక్షి।వేశ్యయగునంద్రుడుతప్పినవిధవయగును॥ గీ॥వనితభగమునదక్షిణావర్తమైన।సుడిగలిగెనేనినిరతంబుశుభములమరు। వామభాగంబునందనావర్తమున్న।విధవయగునట్టుగా దేనివేశ్యయగుచు॥

వ॥ ఇది కేవలనిదర్శనం బింక నీచెయిజూపుమని పురలయిట్లనియె.

దర్వు-మెరుకులకాంభోజిరాగం-ఆదితాళం.

చెయిజూపకున్న నిజముజెప్పెదలలనా॥నిజముజెప్పె॥తలిదంద్రులున్నారన్నా దమ్ములు లేరె॥యన్నాదమ్ము ॥మరదూబు బోనలత్తామామాలు లేరే।యత్తామా॥ఇందీనరాక్షిజన్మమిదిమూడవసారి॥జన్మమి॥కలహంసాయానానీకేగండములు లేవే॥సికేగండ॥ఆడపడుచులుతోడికోడండ్రు లేరే॥తోడికోడండ్రు॥ రాజాధిరాజులుమిమ్ముపూజలు సేయుదు రే॥ మిమ్ముపూజలు సే॥ఇందుకూరిపేటా కేమో జేమో జేయుదురె॥ ద్విపద॥ ఓయలనాగనేనున్న పున్నట్లు-మాయలు జెప్పక మనవిచేయుదును-మనిబంధమిట్లున్న మగునలు లేరు-గణుతింపరాన భాగ్యంబులుగలవు- అలికుల వేనిగోష్టాగారరేఖగలదబ్జకులిశధ్వజాంకుశము - లమరుచున్నవి విద్యలన్ని యుగలవు-జలచరతోరణస్వస్తికో దార-కలశోర్ధ్వపాని లేకలపెంపుమూపు- మిదిమువరేఖలు యేమిజెప్పుదును-ఇదిదంపతుల రేఖలిల్లెంచుకలవు- కలియకుంచినకీడుగలసినమేలు।కలిమికి లేమికెక్కడితుదా మొదలు- సంతతి రేఖలచ్చనుమూడుగలవు-అంతింతగాదును త్తైదువ రేఖ- వేయుగల్పంబులాయు వేమో జెప్పవలపిగాదింక-నీవుగండతినుహాసీయుడుఘనుడు-వేమారబోకునీ వెంట నేయుండు-ననుచూరిసుబ్బరాయునిగరునింత్రజననుతింబుగ సర్వజగము లేలుదువు-[illegible]ల్లనవతిపోయున్న ది

సంసారమందుధనధాన్యమునకేమితక్కువలేదు - వనజాక్షిదివ్యాన్నవ
స్త్రములుగలవు-బహువిధక్లేశంబుపడగనప్పుడును- నిహపరసౌఖ్యంబు
రేఖలరయ-దంపతులకుదొడ్డతగవులు లేవు- సంపన్నులకుముందుశాంత
మెక్కుడిది-గొప్పసంసారంబుకొడుకులకోట. చెప్పక్కనిజగత్ప్రసిద్ధినొందె
దవు- యెలుక బెబ్బులియేన్గుఎద్దుసింగంబు-చిలువపుత్రియుతోలుజింకమి
న్నప్పు- దనీవనుగనిదయ్యాలమైత్రి- వెనకయ్యవీరనిరివేలికొండనిసము-
మ్రోడుతామలిడక్కుసుమైనపాలు-బూడిదపెనుజుట్టిపూసలుజోలె- మొ
దలయినవస్తుసమూహములుగలవుకొదువేమి లేదనికులుకుచుండెదవు ॥
వ॥ అని యిట్లన్యోన్యమానసిక తాత్పర్యంబించుకదోపబలికిన
యెలుక కొఱతితో పార్వతి యిట్లనియె.
గీ॥ చిక్కచిక్కనట్లచీటికిమాటికి।దక్కదక్కనట్టితనిలినోటి। కందిచేతికంద
నట్లున్నదున్నట్లు। చెప్పచెప్పవేమిచెప్పవచ్చు॥అనినసింగిఇట్లనియె. క॥ నాకే
మిమెప్పుచేతువు।నీకుఁ సిద్ధంబు మేలునిర్ణయమైనా। దాపునకువచ్చియు
న్నది।వీకొనిమరివిన్నపంతువిమలేందుముఖీ॥ అనినభవానికిట్లనియె. క॥ మ
ణి కేయూరములిచ్చెద। మణితాటంకంబులిత్తుమంజుళవాణీ॥ మణులునుకన
కములిచ్చెద। మణికోటీరంబులిత్తుమన్ననలిత్తుఁ॥ వ॥అనినకుత్రిమాంబుజ
నేత్రిహిమవత్పుత్రితో సతిమైత్రినిట్లనియె॥ క॥ మణి కేయూరములొల్లను ।
మనితాటంకంబులొల్లమంజులవాణీ। మణులునుగనకములొల్లను। మణికో
టీరంబులొల్లమన్ననలొల్లఁ॥ వ॥అట్లయిన నేమిచ్చెదనపుడతివతో నతివ ఇ
ట్లనియె. అడుగుమం చేయడుగుతానేదుండి- అనినయడుగనేసింగియనవుడి
ట్లనియె. క॥నినుగూడితిరుగనాసగుము। ధనములుకనకములు మణులుధరనె
న్నైన। నినుగూడియుంటబోలనె। నినుబాయకనున్నగలుగునిఖిలములతివా
వ॥అనినం బార్వతిపకపకనగియిటులనియె గీ॥ దిప్పటయూహూరుయిల్లిల్లు
దిరుగువారు।లొక్కచోటన కాలూదియుండగలరె। యుండుమాలాగెమా
దండయుండు నేని। యెక్కడన్యోన్యమగునింకతక్కువేమి॥ వ॥నన్నుంగూడి
తిరిగుదు వేనినిన్ను నేనన్నివిధంబులకుమిన్నగా నెన్నుచుందు నిదికన్నడగా
ననిసవినిసంభ్రమించి యందునివసించినిర్వికల్పసమాధినిగుడించునిరామ
యనిష్టంబోలెకన్నులు ముకుళించికించిదున్మీలితలోచనయై వేల్పుసోకిన
చందంబుననుండిమౌనముచాలించియెలుకతయిట్టులనియె. గీ॥ తరుణినిను
గురించితలచితలంపులు । తలపునన్యమైనతలపుగాదు । నాకువచ్చెనాకు
వనజాక్షినమ్ముమీ। కరముదెప్పునన్ను గదియరమ్ము॥ వ॥ అని మరియును॥

నాదనామక్రియ-ఆది. లికినిపిప్పుడు పండ్లి గానలనంటావె- పెడ్లింగా-ముం
దుముందుగనీవై తొందరపడరాదే॥నీవైతొం॥ వ॥ యేమితొందరపడ్డావం
టజగ వేమండీ॥దర్వ్యా॥తీరైనమగశిశువునిగోరుచున్నావే॥శివుని॥ యేమిగోరితి
నెట్లాగోరితినంటమగ వేంమండీ॥దర్వ్యా॥ మతమేమోగానినీవై మనసుంచలే
దే॥నిపై॥వ॥యెట్లావున్నాలేలాగున్నాడటడగ వేమండీ॥దర్వ్యా॥నీమీదమ
రులునిలువనేరకున్నాడె॥మరులు॥వ॥యెందున్నాడెక్కడినున్నాడుటగద
వేదుండీ॥దర్వ్యా॥కామాంధుడై నాశికకాపేమోరబోడేయిం॥ వ॥ ఏమారక
యేమిసేయునంటగ వేమండీ॥దర్వ్యా॥తిరిగినీవుం జేగోటుదెలియకున్నాడె-
చోటుదె॥వ॥ తెలినాఏమి తెలియకున్న యేమంటడగ వెనియత్తకోడలా -ద
ర్వ్యా॥పలచినవలపించిమాయాపగలమ్మతాడెమాయావ॥వ॥ ఆలాగైతెఅర్ధ
ప్రాణంఅయనపు మీగాసినగులువాపనిరుపుజూచి ర్యాత్రి వానిపెంటబోదు
రాయంటనుకుంటా వెమండీ ॥దర్వ్యా॥ అయి తేనికొరకైనిదురాహారములు
లే వే-నిమరా॥వ॥మరాహారములు లేనిసంగతినికెట్లాదెలుసు నంటడగ వెవ
గలాడి॥దర్వ్యా॥సాలసినిల్లముం దేపోలసియున్నాడెముం॥ వ॥ ఈటకుక్కపి
ద్దుక్కమాటలు పెక్కుగలవునిక్కువంబుగాదటావుచక్కరబొమ్మా॥ ద॥
అయినాకాకున్నా శివునిపోనాడబోకేశివునిపో॥ వ॥ పోనాడింపదెవ్వరుకా
నాడిందెవ్వరనుకుంటావుగాని కాగలయర్థమేమొకాబోవునెదుండీ-యట్లా
గాబోవునటె॥దర్వ్యా॥మీరారు మొగడెకలసిమెలసియుంటారె-కలసిమె॥ వ
॥యట్లావుంటామంబు వేని॥దర్వ్యా॥ నీవిందుకూరి పేటాధీశ్వర య్యేనె పెటాధీ
శ్వరయ్యేనే॥ వ॥ఇవిక్రిందటిముందటివర్తమానంబులుఇఁక ముందటజరుగ
బోవువృత్తాంతంబుజెప్పెదనవధరింపు మటనిననీవుమెడీమెల్లన లేచి యల్ల
సంబోయునియుల్లంబున నద్దేవయుందదంపుమతిలచినతలంపునే నెల్లరకుం
దేటతెల్లంబేచేసెదననిన పార్వతిమంతనంబుచేసెనచింతనంబుబ కులుపర
చుపబహుపచిత్రింబుగ దాయపంలంచియల్లపోయి యవ్వరువినకుండాతన
మనంబున॥సీ॥నగరాజపుత్రమునసాకన్ని దినములునిశ్చయం బునకుసునిలు
వపలయు॥ వ॥అనితలంచివచ్చినసేమిదలంచితి జెప్పుమనిన సింగిఇట్లులని
యె. కొండలరాయనియింటనేనెన్ని దినములునిశ్చయముగానిలచియుండవ
లెనోయనితలంచితిప॥ సీ॥కమలదళాక్షి యింకాకొన్ని దినములు కొండలరా
జింటనుండగలవుప॥అనినవినిపరమానందభరితలంబునొందిదైవజ్ఞురాలిప్ర
జ్ఞానికిశేషంబులక చ్చెరువడిమరలనల నంబోయింతనమనంబున॥సీ॥అటమీ
దదపసినెయడవ్వులలో పలశివునికెపమొంతిచేయవలయు॥ వ॥ అనితలంచి

మరలవచ్చి నేదలంచినదేమి జెప్పుమనిన శింగియిట్లులనియెశివునివలనది

రంగువరంబుగైకొనుట కెంతగాలంబు కాంతారంబులలోనుండిదపంబుచే యునలయునోయనితలంచితివి॥ సీ॥యుండీవనంబునను విదలత్రో నేగిశివునకయిదివమూర్తి చేయగలవు॥వ॥ అనినవినిపార్వతీదేవిసంతసించి మరలనల్లనం బోయితనమనంబున॥సీ॥తపముసాధించినతాపసాధీశ్వరుండమననిరన్నెంతగాలముకు మెచ్చు॥వ॥ అనినదలంచివచ్చినేదలంచిన దేమిజెప్పుమనినసింగియిటులని యెదపంబునలనసాధించిన నెంతకాలంబున కీశ్వరుండు మెచ్చునోయనిదలంచితివి॥సీ॥ చేసితరలాక్షి జెచ్చెరనినుగూర్చివచ్చిశివుడుతగ మెచ్చుగలడు॥వ॥అనినపార్వతియుక్పటియాటుతనమనంబున॥సీ॥ మెచ్చినపిమ్మటమారధ్వజారాతి కేలిమైనన్ను నేక్రియపరించు॥ వ॥ అనితలంచివచ్చినాతలంచిన దెద్ది జెప్పుమనినసింగియిటులనియె. పరమేశ్వరుండువచ్చి మెచ్చి యేలాగునన్ను వరించునోయనితలంచితివి॥సీ॥ మెచ్చిసంభావించిమీతండ్రి గారింటసతి వేడ్క నినుబెండ్లియాడగలడు॥ వ॥ అనినవిసియానందకందళితహృదయారవిందయై యుష్వలివృత్తాంతంబెట్టులుండునానతియునలయునని తలంచివచ్చి జెప్పుమనినసింగియిట్టులనియె. వ॥అవ్వలివృత్తాంతం బెట్టులుండునానతియ్యవలయునని తలంచితివి .గీ॥అమర బెండ్లియాడియర్ధాంగలక్ష్మివై।సకలభువన రాజ్యసంపదలును । నలిగివేమారులారుగల సుతుగాంచి మోదమునసుండగలవుతరళనయన వ॥ అనియిట్లుకలకంఠు డెరుకలకలకంఠకంఠియయి సకలాంతర్యామియు సర్వజ్ఞుండుగావున సమస్తంబును కరతలామలకంబుగా జెప్పి యిట్టులనియె. దేవీమూలయున్న దానవుపవనాస ప్రయాణంబు జేసి పరమేశ్వరు నెరింగికొనుము ప్పుడుగానవచ్చుగానీయడగాన రాదు వీడెవీడెవచ్చె వచ్చెచూడుచూడుమీపున్నధర్మంబులరసి నిన్నుం జూచిపోవుచున్న వాడునీతో నన్ను మాటలాడినదినిజంబుగా పరమేశ్వరుండనిభావించుమునినిదర్శనంబుగావించి వీటొక్కనియదృశ్యంబుగాయథాస్థానంబు చేరియుండె నయ్యత పార్వతీదేవియిటులనియె॥

దర్వు-రేగుప్తిరాగం-ఆదితాళం.

ప్రాణనాధుడని తెలియునిదానికె ప్రాణము లేమిటికి-నాబోటికి॥ప్రా॥ కాలాపకాలమును దెలియనివారికిశీలము లేమిటికి - వక నాటిప్రాణనీకనిషేధములుజరుపనిబోటికిఖ్యాతిమ రేమిటికితననాటికి॥ప్రా॥ కోరినగోరికలుతీరనితరుణికిసైరణ లేమిటికి యేనాటికి॥ప్రా॥ మానావమానములువిడచినరమణికిమన్నన లేమిటికి-నానాటికి॥ప్రా॥ ఇందుకూరిపేటాధీశునిగలియనికందవ లేమిటికి -మమ్మాటికి॥ప్రా॥వ॥అనిమరియును గీ॥ నేమిజెప్ప నేర్తు నేనేమిజేయుదు।నావశంబుగాదునాదుమనంబు।లోకనాధుదగిలిలోబడిపోయ్యెడు।

బరగ తపము జేయ బంపుడీ నను॥ వ॥ అనిన తల్లి యైన మేనక మెల్లన యిటులని యె. కందార్థం॥ యేమో ఘోర తపోవన। భూములలో తపము చేయ బోయెదననుచు। గాదింతువు బలుమారున। భామా నిన్న డవికెట్లు బంపుదు నామది నేలాగు సైరింపుదు। తె. పునశివుని వరింప బోయెద। నంపుమన్న శారవుల కెటులా బంపూదు॥ వ॥ అనిన పార్వతీదేవి యిటులనియె. కందార్థం॥ చని కందమూలఫలములు। దిననటుల చాల గ్రుస్సిది నాత్మకసైలై। వనముల దపములు సలిపెదు। వనవాసులు వెలుగుటలట వేవారిజనేత్రి। సార్థక మతులుగా రాజనయ్య్రిత్రి। వారు వీరన నేల వసుధనంబూరిసు బ్బాగా యునిం జేరి పాలించ జాశౌరి। ఘోరమగు సంసార పారావార ముంగడచేర నేరక। మిరుదవము జేసినన్ను కుమారగాగన లేరటమ్మ వారిజనేత్రి॥ వ॥ అనిన మేనక యిటులనియె

వ॥ చక్కగ బొమ్మా మాకొట్ట కేలకో యొక్క కూతురవయి పుట్టి పుట్టకమున్నె గట్టువిల్తుని చేబట్టందలంచి కమలాసనంబునం గొన్ని దినంబులు గాలాయాపనంబు చేసి వచ్చి యీ మమ్మెక్కువ మక్కువం జొక్కించు మురిపంబులు చూపక మానివై కానసంబున కేగెదవంటివి॥

కందార్థం॥ నీ ముద్దులు నీ యాటలు। నీ మధురాలాపములు నీ మురిపెంబుల్। భామా జూచిన పిమ్మట। నామది నెట్లుండ నేర్పు నళినదళాక్షి। యిందుకు నాకన్ను లెరెండు సాక్షి। పలుమారు నీవిట్లు బలికెదవింకెట్లు దలచితరింతు గుండెలు ఝల్లుమనె నమ్మ నళినద॥

వ॥ అనిన పార్వతీదేవి యిట్లనియె. తల్లి నీవు తల్లటిల్లం జెల్లదు మున్నెంతగాలంబున్నను కన్నెత్తి చూడ నీపన్నగభూషణుం డిప్పుడు వచ్చి తనమనంబునకు మెచ్చి పాణిగ్రహణంబు జేయండని కొందరు భావింతు రది హితంబు గాదని మతం బెట్టిదం బేని.

కందార్థం॥ తామరిగిన చిత్తములో। తామరగు సుమాలతాంగి తద్దయుబ్రీతిగా। తామరుగని చిత్తములో। తామరురంగడు బాయుగాని తామరసాక్షి। యింతకు మందు తపసులెసాక్షి। నామాటమీరు నవ్వులు నవ్వేరు కామాంధలాకారు। కనికాంగి లేరు పతాపసజమా యిండ్లువాకిళ్లైమిసతమా యడుగ [illegible] గత కాములే విశేష మోక్ష కాములని వినలేదటమ్మ తామరసాక్షి॥

వ॥ అనిన మేనక యిట్లనియె. మానినీ కాననంబున యెండాగాలి మంచు వానల కట్లోర్చువు జనాళసవనాన పరివేళ స్వప్రమూఖులయిన బాధల కేలాగు సహింతువు సమానగొనక జలానిల పలవ్రతాను లెట్లు భక్షింతువు దేహ గేహ మోహాభిమానాదు లెట్లు విడిపింతు వేకాంగివై యెట్లుండువిది దుస్తరంబు గావున॥ కందార్థం॥ వాలాయించి వనంబున। నేలాయీ దపము జేయ నిభకుంభకుచీ। హాలాహలభక్షుడు మన। లీలావనభూములందు లేడటే। కారడవులయందున్నాడటే। పీఠకయందున్నాడని మలిగొని యాడినందున్నాడను ఇచట లేడటే॥

వ॥ అనిన పార్వతీదేవి యిటులనియె. యెవ్వరెవ్వరెందున్నను దక్షుణ దక్షుండు ఫాలాక్షుండు గావున భక్తిశూన్యంబయిన ఫలాభావంబగునటం జేసి॥

కందార్థం॥ తనువలచిన తనువలచును తనువరివక బాసియున్న తనువలు పడిరిగా। తనదు పటాటోపంబుల [illegible] వదన ॥ నీకుంత తొ రి

దరగుందరదనా। తిలుగజోగులుమున్నీస్థితిగాన కెన్నన్ని। పర్యాయములు కొన్నిపయివేసములుబన్ని। తిరిగితిరిగిబతినుతాడులమరిగిమరిగి సుఖంచి తుదిమదివిరిగివిరిగికురాసనలంబడికతెగిపిమ్మటమురిగిబోమరు- తరుణేందు వదనా॥ వ॥ అనిపలుకుచున్న సమయంబునతండ్రియైనహిమవంతుండు తన యనుద్దేశించిఇట్లనియె॥ సీ॥ గంగావతంసునికరముసుజ్జనమార్పగంగాజలం బులుగలవుమాకు। ఘనకంకణానంతకరుననలంకారింపఘనకంకణంబులు గలవుమాకు। అలరుసాయకవైరినలరించిపూజింపనలరులెన్నే నియుగలవు మాకుగ॥ దేభసనుజారకరకంతుపలదింబ గంధంబులన్నియుగలవుమలకు। మరియు నేమియైనమలహరుబూజింపకమలనేత్రిమనకుకలిగియుండ। కా ననముగకరుగిగలకటియేలమ్మ। వనములేడముగ్ధవనితలేడ॥

దప్పు- సంవాదం- ముఖారి- త్రిపుట.

వినుదలంచినమరులుమనసానిలుపజాలనెపార్వతీ॥ పార్వతీయింక యె॥ మనసునిలుపనిమరులుజనుడకుపనికిరాపునగొత్తమమేనకయిట్లనియె భామినీఘుడియైననిన్నెడబాయలేనేకుమారిక॥ పార్వ॥ పాదురంబదియవరి కెపరభ్రమదమానవె మేనకా- హిమవంతుండు- యెంతజెప్పిన వినవునీమ నసెంతకఠినమే పార్వతీ॥ పా॥ చింతవిడుమిదికఠనమానినుజారవత్తునగోత్త మామా॥ మేనక॥ నేనునినువిడనాడుటకునోరాడదేమికుమారిక॥ నాలుదు బూర్వరుణానుబంధమువీడనియ్యదె మేనకా। హిమవంతుండు- ముసలివా డనునీకుతండ్రినివ్యసనపరుకేచపార్వతి ॥ పార్వ॥ వ్యసనమెందుకు- వ్యసన మొందుకునువలదువలదునగోత్తమా॥ మేనక॥ ఇందుముఖననుగుంద జేతువి దేమితపమెకుమారికా॥ పా॥ ఇందుహారిపేటశివుడిటుగుంటజెసెనె మేనకా ॥వ॥ అనినభవానిమాటలవల్లకాలయాపనంబేకానికార్యానుకూలంబు కాదనియిట్లనియె॥ సంవాదం॥ పీ॥ తండ్రివినీవుపందనమయ్యగిరిరాజ॥ వ॥ అ నినహిమవంతుడు॥ పల్లవపాణీవర్ధిల్లవమ్మ॥ పా॥ కన్నతల్లివిమొక్కుగైకొనుమే నక మేనక॥ పొందైనసుఖములబొందునుబల ॥పా॥ బరువడిశెలవిచ్చిపంపు ముగిరిరాజ। హిమవంతుండు। పోయిరమ్ముకుమారిపొలుపువిహారీ॥ పా॥ వేవే గనీయూనతీవమ్మ మేనక॥ మె॥ ఆలాగెబోయిరావమ్మగారి॥ పా॥ తల్లితండ్రులా రథన్యాత్ములారనాబ్రాప్తమిట్టులుండబలుకనేల। మేనకహిమవంతులుకన్న తల్లిముద్దుగారాబుపట్టిమాబ్రాప్తమిట్టులుండబలుకనేల॥ అనిపలికినగానిప లుకులువినిమేనకాహిమవంతులుసంతసిల్లి దేవీయింకనీకు మేముమాదుబ లుక వెరతుముభవదీయ్యమనోరథంబులెల్లనమోఘంబులై ఫలించుగాక

కయనికీర్తిగారవించినవనవాస ప్రయాణంబునకుతల్లిదండ్రులసుమతించి నవీట్లోనివివిధచిత్రవిలసితతపోవేషధారిమైనసఖీజనంబులుందానుమహిది నమధ్యభాగంబునబోవుచు తమలోదామిట్లనిరి.

దరువు-ముఖారి-ఆదితాళము.

భామాలారావనవీధికిపోదాముపదరే॥ సామాన్యమటేనడచిపో వడమేమానోగదరే॥ భామా॥తల్లిదండ్రులెంతోతల్లడిల్లుచుందురే। కల్లని జము దెలియకపురజనులల్లరిజేయుదురే॥ భా॥ మాయురెమునులిందునత పముఁజేయుచున్నారెయీయాశ్రమమున దపమొనరించుటిదిమేలన్నా రే॥మందాయాపామనకీకానసమందేమెలగునేయిందుకూరీ పేటాధీశ్వరు డిందుటెతగునే॥వ॥అనుచున్నంబార్వతియిట్లనియె॥గీ॥యీవనంబునందు నేపారపుష్పంబు। లేయమరచెగానియేసెనేని। కాముచేతవాడెకామారిజి క్షును।కలమైనవారుసమ్మతింప॥ ॥ అనిబక్కటతమణీయంబగు యాశ్రమం బుజేరిరందు కాత్యాయనీస్నానసంధ్యాదికాలోచితకృత్యంబులుదీర్చికొ నియుత్తమాననాసీనమై చెల్లింపకతపంబుసేయుచున్నంజూచిసఖీనుణులు తమలోదామిట్లనిరి॥క॥ ఇదిపగలనిరేయని।యదిచలియిదియెండవానయది యనిసితినామదిడలపకదినమీక్రియఁదపడినిశ్చలమతిఁదపంబొనరిన్చె న్ వ॥అనుచుండిరంతకదీయదివ్యతపోమహాత్మంబుజగంబునన్నియునవలం బించియాపరణఘోరంబయ్యెనప్పుడు॥ ॥ఆకైలాసముమీదనుశ్రీకరము గవేడ్కనున్నశ్రీకంఠుడుదా। నాకయదెలిసిమదిలో।ప్రాకటముగయుబ్బిచె లగిబరిణమమతిర్తో॥ వ॥ [illegible] మోహాగాఢాంధకార బునకంటె కామాంధకారంబునిగూఢంబయియున్నయదియింతకుమున్న

నయ్యంతని తాంతనము దితస్వాంతమైయంతరంగన్నునబూజిన్నుయవసరం బునగంతుండుధిమంతుడై బలవంతుండుంబోలె నాచెంత జేరివ్రతంమీరి యంతనం బెరుంగుటం జేసియెంతో సంతోషంబున కాంతామంతనం బెరుంగ కవచ్చితినిడియు కాదుక పటకోమలినై హిమవంతంబునకోషధీప్రసపురంబు జేరియు నేమియుం జేయు లేనివాడనై యూరకయువచ్చితి నేతత్కాలంబుననీ రూపంబునబోదు నేని కార్యంబు గా నేరదియ్యెడదర్భమౌంజియ మౌంజి మాత్రంబుననలతిగోచియువేలిజన్నిదంబునువిభూతియునక్షత్ర మాలిక యునిడుపలాశంబునుగు శాంగుళియ్యకంబును స్వేతచ్ఛత్రంబుమున్నగు వానిందరించి బ్రాహ్మణవేషధారినైపోయుచచ్చెదనని శివుండు విప్రవే షంబు ధరియించి శిష్యులతో నిట్లనియె.

దరువు- దేవగాంధారిరాగం-ఆదితాళం.

పువ్వుబోణిని వెదుగాబోదాము రారా॥పు॥నవ్వులుగాదునీవునామదిందె లియలేవు॥యీజాడ కాదు- యాజాడగాదన రాదుబాజిపూపొదరిండ్లందు జాడలున్న శినేడిందు॥పువ్వు॥తలచితాళ లేనుదాసికీగానీ మేను-గలిగివ్యర్థం బేకానికార్యమా దైర్యమూని॥ పు॥ ఈత్రోవగాదూ యీత్రోవనుండనే లేదు.ఏత్రోవనెంజుంజనెనోయిందుకూరిపేటక్కడనో-పువ్వుబోణి వెనుక బోదాము రారా॥పు॥అనుచు వెతుకుచుతనసమనంబున,శ్లో॥ ద్విజరాజము ఖిమృగరానిపకటీభ రాజవిరాజతమందగతి । యదిసావనితాహృదయేని హితక్వజిపక్వతకజ్వసమాధివిధి. వ॥అనుచుంబోయిపోయి ముందటకౌ మారిసఖులకలకలంబులువినిగలిబోంచుయుమరియుచుగీ॥ చెరుకునిలౌతు డేయువిరిదమ్మిగొరికలుదాకిదాకిమరులు ప్రాకిప్రాకి॥ వలచివలచితి రతికివా

పోయివాపోయి। ముందుకలువకంటినిందుగంటి, వ॥ అనిమరియుసీవ్వనంబు సంజవ్వనంబుగలనువ్వంకపువ్వుబోండ్లుదవ్వులదవ్వులం గ్రొవ్వునవ్వులు నవ్వుచుబువ్వులుగోయుదురువారెవ్వరోవిచారింతమనివారలనుద్దేసించి॥ యాల॥ మందనాయాలరారా రేమాకివారిజూపిపోరే, నెందుంచినెడెందు బోమెదరేవా నెందుకనిమీరంశంకున్నారే॥ దనుజాంగనలోమనుజాంగ నలోవనకన్నియలోమునికన్నియలోవినదలంతునెవ్వారెవ్వారె. వో॥ వని తలారామీదియేవ్వూరే- విపరీతముగాసీతావాతాతపములాలోనీతపము బూనిజపముజేసేతపసీయెవ్వారె. వో యెపుడీవింత లెరుగమాయారేవ॥ అ నుచువచ్చుచున్నకటమునింగనుగొనిపార్వతిదేవిప్రాణసఖులిట్లనిరి. మత్త॥ తల్లిమెనకపుణ్యభామినితండ్రికొండలరాయుడీ। మెల్లగంధినిగారినామము మూడుగన్నులదేవ్ర। వల్లభునిగాగోరిజేయువారిజాక్షిదపంబునే। మెల్ల దాసులమైజరింతుమయింతికీ మునివలభా॥ వఅని చెప్పినవినిసంతోషించి యా, ఆలాగైతె బాగాయనునన్నలివేణినిగూర్చినన్ని మాపాలి దేవతగా భావింతునె. ఓపూలతోనేపూజగావింతునే - ఆమానికీమగడూలేక భామానాకుభార్యలేకభూమిపై యేముంక్షి యేమిటికీవో, మెమిద్దరముగల సేదెన్నిటికి- దానికినాకీవేళనుసంధానాము జేసినకన్యా। దానఫలముధార బోయుదునే, వో॥ శానశానాపనులు జేయుదునే- ఇందువదనానాకా చెలికి ఇదేపెండ్లి జేసినచెలిముందుసుందేమేము జేయుదునె॥ ఓ ఇందుకూరిపేటా జావుదునే॥ వ. అనిపార్వతీదేవిసఖీజనులుపార్వతితోనిట్లనిరి. ద్వి॥ ఓగౌరి యోగారియోశుభాకారి- ఓగిరిసుకుమారియోగానుసారి- యెవ్వడోము నిబాపడిచ్చోటికిపుడు క్రొవ్వునవువ్వుగ్రోయుచువచ్చి। కనకాంగిమమ్మునంను సన్నజీరివినుమునిర్ణి జూవృత్తాంతమడిగి । తలయోచిమరికొంతదడవుచిం తించి। యెలమివాలంటినిన్నీలాగుజూపి। పిలచిమాతోటిజెప్పినమాటవిను ము। దానికినాకుసంధానంబుజేతు। రేనియిప్పట్టమీరెబంధుజనులు। అతివ కునాకునెయ్యముగలజేయు। మతిమంతులేక బామాకుదేవతులు॥ ఆనీల వేణియిల్లాలుజేతు। రెనియీవేళమీరెపుణ్యజనులు। యీకార్యసాధనం బెవ్వరుజేసి। నాకోరిసంతధనంబులిప్పింతుఅనినిల్వనీక మంమంపెనిందుల కు- నిన్ను వరింపగా దేలకున్నాము। గనుకనీవిందునిక్కముచిత్తగించి। జనిన మాతప్పులుసైరింపవలయు॥ వ॥ అనుజెప్పినపార్వ్యపరమతపోనిష్టనుండిశిని వినకుండెనదియెటింగిసఖీజనులుజన్నిగట్టుంజూచిసవసవగా హేళనగా నిట్లనిరి.

దర్వు-మధ్యమావతి-జంపె.

ముసలిబాపనికెంతహంకారాయలే। అదియేమిపసితనమెకోరగానిసబ ట్టబయలెౙ ముసౙ చెడుబడుగుకదు పెంతనిషు పె। అడుగడుగుతడబడితడబడ నినిడు పెంతపడు పెౙ ముసలిౙ వులు కువులుకునజూచు నేమొ। ముదిసాగమ్రత్ఘు కులాశ గలజూపుజూడ వేషేౙ ముసలిౙ తల వెంద్రుక లెంత తెలుపె। మెడక్రిం దౙ సలు పేమిపాలిబోనిపల పెంతసాల పెౙ ముసౙ కులుకి ఔతలవడకుబల మెత నకాశగలిగి పెండాయిడః కావమిఫలమొౙ ముసిౙ బా రెడాలాశి మొకబటు వె ఆయిందుకూరి పేనుజనులదీరి దేనట పె. ముౙ వ. అనుచుండిరప్పుడు కేవలని రామయనిష్టనున్న గిరీంద్రకన్యకంగిరసిథ రామరుండిట్లనియె..

ద్విపదౙ ఓనీల వేణినీయునికికిదగిన-వాని బెండిలియాడివ లెగానితగని-వాని బెండియాడ్వలతువట్లయిన-కానల వెన్నెలల్ గాయుటగాదె। పెలుచ భిక్షుకును పెండ్లియాడినను-కలికబిచ్చంబె త్తకంపప్పి పోనెఅదియిదియనగ నీవతసవరింతు-విదివడ్ల తోటతట్టెందుగాదె-వెనుకజింతించుటవె । అచం దంబు-గనుక నీపడుచుమార్గంబింక మాని। నాభార్యవయిన నాచందముల కు-లోభమెమున్నదిలోలాక్షి వినుము-శివునిమహాబ్రహ్మశంసించెదవబల-స వసవ లేలసంసారిగాడతడు-యూరెద్దిపే రెద్దియుద్యోగమెద్ది-గోరికకోరిక కులగోత్రమెద్ది-తెలియనిదానవయితే జెప్పవచ్చు- నలి వేణివానిమాయ లు పెక్కుగలవు.పొట్టకూటికి లేదెపోషణగాదు - కటచీరెలు లేవుక పటముం టావు-హారిహారివుండనిలయిననుగలదె - మరులుకొంటివిపండమంచమె

క్కడిది-తాను నేనదురాదగున లేచూడ - మానినివాడొక్క మాసిశియగు
నా॥వ. అనిమఱియు॥మ॥ఓలలాంగిమెఱుంగవాళిడొక్క జాలరిదానితో।లో
లకంబడియున్నవాడని లోకులెల నెరుంగనే।వేలచింతిన జేతువక్కట-ఈశు
డొక్కడె గానినే।లాలకీనికింతలోకరువైన లేమగడుర్విపై॥ఉ॥ కొండలరా
జుగారవపుమాతురవై సవయస్వనాంగివై। నిండినలక్ష్మితో చెలులనేకులు
గొల్వగ గేలివై సుఖం।బుండుటసౌఖ్యములదోలనిజంగము వానిగోరియా।
కొండకుపత్తురెవనటగుందుడు రెయిటులర్ జపాధరీ॥ వ॥ అనినపార్వతియి
ట్లనియె. ఆబ్రాహ్మణో త్తమునివృత్తాంత బాద్యంతంబమగరె కాంతలారా
యనినయీపూరెదానీ పేరుదోసి వెక్కడనుంచివచ్చెదవో నిఖులగోత్రసూ
త్రనామములెవియో చెప్పవయ్యా భూసురోత్తమా యనినచూపూరెనాది
నాపేరెనాదియెక్కడనుంచి రావలెనో అక్కడినుంచివ స్తినిమాకులగోత్ర
సూత్రనామములే నాదిగాని వేరెగానిమరిభూసురుండిట్లనియె॥శ్లో॥జాతో
హంజనకోమమైవజననీక్షేత్రం కళత్రంకులం। పుత్రామిత్రమరాతయోవ
సుజలంవిద్యాసుహృ బ్ంధలా।చిత్తస్వందితకల్పనామనువర్తనిద్యానవి
ద్యావయీం।నిద్రామెత్యభిఘూర్ణితో బహుకథార్ స్వప్నానిమార్ వస్య
తి॥ వ॥ అనిచెప్పినవినిపార్వతియిట్లనియె॥శ్లో॥వేశ్యావేశ్యనుసిధు గంధలల
నాసక్తాసవామోదితైః. నీత్వానిర్భరమన్మథోత్సవరసైఃఉన్నిద్రచంద్ర
క్షపాః । సర్వజ్ఞాఇతిదీక్షితాయితిచిరప్రాప్తాన్నిహోత్రాఇతి । బ్రహ్మ
జ్ఞాఇతితాపసాఇతినాథూర్తైర్జగద్వంచి తే॥వ॥ అనుటవనటగనుటాయె
ను. అనినబ్రాహ్మణుండు, చంపకమాలార్థం ఇదియునుగాకయి-జ
గములన్నియుజూచి గానిమెయ్యర్డ । బదపడినాథులర్ వెదుకభామినులే
గినపేటులేదులే।దరియననల్దుశరిభుడనసచ్చట నెట్టివాడునోలులర్।బొద
లిగెలంకులందుపలుభూతము రాడవసించునంగనా॥వాని॥నీవె పెండ్లాడి వె-
నీకింతాకష్టమెగాని-సుఖమువునామానిని - మానుమునుమానుమునుమనసరి
వారలు।నానావిధములనవ్వుచురహహ॥వాని॥ గీ॥ తినుగజోగిగానీ దేవుడ
లేవామమందులందుకపటమంత్రములను।మగువయెట్లునిన్నుసామరగించి
కొన్నాడొగానితగినవాడుగాడునీకు॥ఉత్పలమాలార్థం॥-ఈనగుమోమునులీ
యలకలీ తెలిగన్నులుయీసుభారనం।బీనుమమెనీకాంతియునుయాచను
కట్టునుమాకరాంబుజం।బీనడమితపంబును యీతొడలీపదపల్లవంబు
లే।మాసినులందుగానముయమ [illegible] రమణీజగ చేగ మోహినీ॥నానా॥జగము
లలోపలనెందైనా [illegible] వారు లేరుగజయానా॥

మానినినినుకోరమాలినతపమును-బూచేతునీవివిబుద్ధిందెలియుము- నా నా॥ గీ॥ ముదిలేనీమివాడమోహనాకారెడ । తరుణినిన్ను నేదలదగిన వాడ।నన్ను దగిలిరమ్మ్మవా వెంటచను దెమ్ము ।గంద నేలవనటగుంద నేల।వ॥ కొమ్మా నేమభాసురభూసురాగ్రేసరుండనుమోహాతిరేకి నై దేహీతివచ నంబులదారభిక్షంగోరితిగానీలపోభ ంబు జేయుటగాడుగావునననీన పా ర్వతిసఖీమణులతోనిట్లనియె. బాపురే బాపకారిముదిబాగాదాపురంబా యనాయమేశివశివశివనిండజీయుటవలనమహాపాతకుడుగానీబ్రాహ్మణుం డుగాడు నుపునయీ బాపనింజూచినా పాపంబువచ్చునువానిన్బొమ్మనంబో డుపీదున్న చో టనుంటనే రాదు వెగచోటికిం జేరబోద మాకీర వాణీయనిత పంబుజాలించిగమ్మ॥శ్లో॥విశుద్ధజ్ఞాన దేహాయ। త్రిపదీదివ్యచక్షుషే।శ్రే యఃప్రాప్తినిమిత్తాయ।నమస్సోమార్ధధారిణే॥ యనినరామయనిష్టంబూని యున్న సమయంబునవృద్ధబ్రాహ్మణుండు దేహీతివచనంబులనిట్లనియె.

దర్వు- దేవగాంధారి- అటతాళము.

భవతిభిక్షాం దేహిభిక్షాం దేహి॥భవతి.భువనమోహినియీవిధూవి సంచిత్తునన్ని పథిబడద్రోయకమైత్రి - దవిలియారుదాతు దండలిచ్చెదగా నినవరక్షణము సేయ వె॥భవతి॥పాతదోషతిమంచపాత్ర యుద్ధరణిత్తుయీ తప్పుమన్నించ వెనిను- జూతామనిపొందు జేతామనివ స్తినాతోడమాట్లా డనె॥ భవతి॥ ఎపుడుదొరికినదక్షిణలపు డెనీకిత్తునన్ని పుడు బెండ్లి యాడవె- తెలిసి చెప్పుసుంటేదోషమిపుడు నేనునురంబెతప్పిపోదుచూడ వె॥ భవతి॥ ఈతావువిడచినేనింకెబోనానిచేతురోచెయివెతునే యంత-భీతాహామె నను బెండ్లాడ వెవృద్ధునఇతేనురెమాయనే॥భవ॥ మాటిమాటికిమంట్లమా రుయిందుకూరిపేటానెత్తము జేరకే-వినవే-పాటలాదరికొండవీటిజంగము వానితోటినే స్తముగోరకే॥ భవతి॥

వ.ఆనిఇట్లుబలికినపలుకులు చెవులకుములుకులై తపంబుచాలించియిట్ల నియెఅయ్యో నేనుగానమానగొనక వాసరములుగడపుడు వేసటంగా సిపడు చుచిక్కిచలిక్రుక్కినురగి యీగాలివాన రేయిబవలుఎండమంచు ఇంచుకైనం దేలియమాలినై తపంబు జేయునన్న మునరిమునరిముదిబావ డుకొనరికొనరిదమ్మనిబెండ్లిగమ్మని కౌగలిమ్మనిమరిమరిమర్యాదరప్పించి మంతనంబునొప్పించియీబ్రహ్మచారిదురాచారి ఈపాపకారిచూడుచూ డువచ్చెవచ్చెతపోభంగంబు జేయన్ దాపురంబయినవాడుగావునవీనింబ ట్టుకొనిపోఇకట్టిచీమలున్న చెట్టుకెనంగట్టిగాకట్టివేయకంగాన ఈతవంబీ

జేరునట్లుండ లేదమ్మా కొమ్మాయని మరలి బ్రంనమశ్శివాభ రానీశంకర సాంబ శివా మహాదేవయని నిర్వికల్పసమాధినున్నంత బ్రాహ్మణుండు పైకొనివ చ్చుటగనుంగొని.

సంవాదము-దర్వు-దర్వు-శంకరాభరణం..అటతాళము.

పలుమారు నాపైకి బలవంతమున రాకీ పలుగాకి పను లేడు బాపనికీ॥ పలు గాకినిగాను బ్రహ్మచారిని నేను కులుకుగుబ్బలుబట్టుకొనియ్యవే ॥ పయ్యెద తొలగించి పాలిండం బెదవు నేడయ్యయో చెడిపోతావన్యాయుడా॥పొలతి నే జెడిపోతేపోద్దు నెందుకు వాదు ముల కనవ్యోలయసి ముద్దియ్యవే ॥ ముది బాపడా నీవు ముద్దాడవచ్చేవు పెదవి గండేనింత మదమెలరా॥ మదమోహా ముదీర మదినిన్ను గాగిటనదుమకుండిన జన్మమదియాలనే॥ పోపొమ్మంటే నుపోవుపొగురాన న్నంటేవు బాపలయి తెలింతవాపోదురా॥ వాపోయి బ్రతి మాలి వలచివచ్చిననన్ను పోపొమ్మంటావేమె పాపకారి-పాపపుణ్యము లేరు పరచేవారువ్వరు చాపడానికింత పరిహాసమా॥ పరిహాసమైతె నె। బతిమాలు కుందు నా విరహ వేదన ఎట్లా నివేగింతునె॥ వేగింప లేకుంటు వేశ్యాంగనలగూ డిభోగింతువు లేచిపో బాపడా లేచిపొమ్మను మాటలేలా-ఈలాగై నాపోచి మాటలతో నే బోజాలనె॥ పోకుంటె మెడబట్టినూకే దేపనియిట్టి పోకిరి బా పడ పెట్టాకగుట్టతిని॥ యట్టా పొట్టిననోట ఇందుకూరి పేటయట్టమాటలున న్నె పరందురే॥ వ॥ అనిమఱియు భూసురుండిట్లనియె॥

సీ॥ బాలనేడమున ... బ్రతిమాలు నెతమినిల్పజాలమి

జేతు నేయం దెటుజూతు నేమరు లెందుదాతు నేయిఁకెట్లు సైతు నేల । జూడ వేక లసిమాటాడ వేసీ మోడిపీడ వేరతి కేళిగూడ వేమి। వాదమామనలో నే భేదమా మేలిబోలిజూదమానీకి దే మోదమాయె। కలికికలికిచెలికికరువాయెజిరువాయె నోరిమాటయిందుకూరిపేట। సంచుయించుమీరిసైరించు నంచూరి। సుబ్బరాయకూనిచూచెనేని॥ సీ॥ మోవి మోవిగదించి బావితామృతరసం బాసచేతమి దీరయానియాని। తొడలపై తొడలనింపడరగీల్కొల్పి నెమ్మనమునదనివార పెనగి పెనగి। యురముపై యురముసుందరముగా మోపిబల్ మక్కుటకౌగిట నొక్కి నొక్కి। కళలంట జెనకిపక్కలుచక్కనోరియునుసరిదికందునమాటలాడి యాడి। శారికలరీతిగనుపడబోరిపోరి। ఉంపవలెనందు రానటుండుమంచు। వాయిబడనెట్టిచంపలువాయగొట్టిరె॥ అని మఱియును.

గీ॥ బాలచంద్రధరుని పాదాంబుజంబులు । విమలహృదయ కమల వీధినిలిపి। నీరజాక్షులార నిష్కళంకాత్మనై। చెలువుమిగుల దపము జేతునింక॥

వ॥ అని తపోనిష్టంబూనియున్న పార్వతితో బ్రాహ్మణుండిట్లనియె.

దరువు - ఆదితాళం.

కౌమారిమంచిమంచిదికానీవే- యిదికడసారిగదా॥ నానావిధముల నమ్మితి నీయభిమానంబుంచవె కౌమారి॥ అనుమానముజేయకె చనుమాన మొసంగవె॥ కౌ॥ బహుమానంబియ్యవుకొ - ననుమానముతియ్యకె కవు॥ మంచిగనిన్నువరించితన క॥ మన్నించవు కోమలి కవు॥ మనసుంచవె చక్కని కవు॥ దయవుంచవె ముద్దుల కౌ॥ నన్ను వంచన జేయకు కౌ॥ నినుమించి పోదునటె

కవు॥ నాఅందముజూడనెకవు॥ మనకందములెందుకె కవు॥ రతితోందరదీర్ప వెకవు॥ నీపొందెకబాయనె కవు॥ యిదిమందెమేళమటె కవుమారి॥

వ॥ అని పైకొనివచ్చినవచ్చి పార్వతీదేవినెచ్చెలు లిట్లనిరి.

గీ॥ బాపడావేశ్యలాగాదుపనికిరాదు పనికిరాదుసరోజాక్షి పలుకబోదు। లెమ్ములెమ్మియిదే తప్పుసుమ్మిసుమ్మి। నమ్మినమ్మిదెరావేల పొమ్మిపొమ్మి॥

వ॥ అని మొఱబట్టినెట్టిన.

క॥ ఓపార్వతిహోపార్వతి। బలుకవేమిఃయొడ్డారమటే। హాపార్వతి హాపార్వతి।హాపార్వతి నిన్ను బెండ్లియాడకపోతిక॥

అని మఱియును.

సీ॥ దండంబువిసరినఘట్టించికొనిపోయి పొలతులకొందర బాదగబట్టి। బాహుదండంబునబట్టినగొడుగులు బలిమిమైనల్లంత బారనయితి॥ కరముబిగ్గ నబట్టికట్టినవల్లియ వొడసిర్రవాలినగోచివిడిచిపుచ్చి। కూకటబలుమారుగుది యించిగుదియించిచేడియల్ నవ్వుచుః శిరమువంప। పిన్నవాడుఃవోలెపెనుగులాడుచుచుండె। బడుగువైనకపటబ్రహ్మచారి। మాయమయ్యెనపుడు మగువల ముందట। మహితమైనచిత్రమహిమతోడ॥ ఇట్లు దృశ్యంబై.

సీ॥ పైనొప్పబెట్టినభద్రదంతావళితోలుతో మొలపులితోడ। కమనీయమైనలేగందుకంఠముతోడ పొలుపారనే బూదిపూతతోడ। ఘనతరంబగునాగకంకణంబులతోడ దనరార శూలాయుధంబుతోడ। పటుజటావలి వోనిబాలచంద్రునితోడదయతోడ నభయహస్తంబుతోడ। లీలనందినెక్కిలేనవ్వుదులుకాడ। పడకభయమిన్వబల్లవించి। భక్తబాంధవుండుఃప్రత్యక్షమైశయిల।పుత్రి ముందునిలిచె ప్రమదమెసగ॥

అటునిలిచిన పార్వతి యిట్లనియె, తహతహపడనేల నమ్మహానీయుండు మనకుసాక్షాత్కరించిన మహానుభావుండయిన పరమేశ్వరుండుగానిపరస్పరంబుగాదు చూడుమానందినెక్కిన శాంతంబునుపద్మాసనంబునుచంద్రమకుటంబును చంద్రవక్త్రంబును పత్రినేత్రంబును శూలంబును వజ్రంబును ఖడ్గంబును పరశుపభయంబులును నాగంబును పాశంబును ఘంటయు ప్రళయహారితవహంబును గానవచ్చుటపరమేశ్వరునకుతప్ప తక్కిన సామాన్యుల కట్లుండజెల్లునె నాయోగంబుఫలించె నింక కృతకృత్యనైతి నీశ్వరసన్నిధానంబుగలిగె నహహానేమిజెప్పుదునేమిజేయుదు మేలాగుడాయుదు నెంతనివర్ణింతు నేరీతిభావింతు నెట్లుసేవింతు సంతులారా యింతకుమున్ను నా

మంతనం బెసుంగనకాదు గామ్యైకవచనంబున దక్షిణామూర్తియాట తదనంతరంబ స్థాణుండవుటనంతకయమున్న కయిలాసంబుసంబలుకకుండుట నాయొకకమనువు లెసుంగనకాదె యొకకలకోరతమై హిమవంతంబునకువచ్చుట నాయుల్లంబుమల్లడిగొంతన్నవలచి తల్లడిల్లుటకుంగదా ముసలిబ్రాహ్మణుండయి మసలుట అట్టిగట్టువిల్లుడొట్టకేలకో యిట్టివిధంబునవచ్చెనని నమ్ముదుమేని యిందుల కెందుకయివచ్చెనో తెలియదు వచ్చిన మనయాశ్రమంబు జొచ్చునోచొరడో చొచ్చినన్నుమెచ్చునో మెచ్చడో మెచ్చి మనకోరికలుదీరవరంబులిచ్చునో యివ్వడో యవ్వారెసుంగరు భామిని యిటువంటిసామిని నేనేమని కొనియాడుదునే।

దర్వు - శహానరాగం - రూపకతాళం.

భామిని నాసామినీనే- నేమనికొనియాడుదునే॥ భామి॥ సామాన్యుడని బ్రమోషనియే మోసపోనాడితి॥ భామి॥ మసుగుపడుటగుసు తెరుగ యొకకమాలిపోనాడితి॥ భా॥ చిన్ననాటనుంచి నుతిజేసికనుకుంబోనాడితి॥ భామి॥ పరమదయాసాగరుడనిభావింపనిదాననయితి॥ భామి॥ యిందుకూరిపేటాశివునిదించకనిందించితి॥ భా॥

చ॥ అసవృషుసంతసిల్లి తరలాయతలోచన బోరటునేస్పతో। వినయములొప్ప బ్రొక్కుచును విశ్వభవుండుగృపాకటాక్షుడయి। గనుగొనియంత్జూచికరకంజములుక్ ముకుళించి దేనమా। దనరినవిన్నపంబులవధారు ప్రస

న్నతనాదరింపవే॥ ఉ॥ వేదపురాణ శాస్త్రము సన్నుతిజేయ లేవు । బ్రహ్మాదులుగాన లేరు సనకాదులుగావగ లేరునిర్జరేం । ద్రాదులుగాన లేరుదనుజాదులుగానగ లేరులక్ష్మీవా! ధాదులకయిననీమహిమాతిశయంబుదలంపశక్యమె॥ చ॥ ఇతరులనీమహిమ లింతనిజెప్పగ నెంతవారుమా । నితతరమైననీమహిమ నీవెయెరుంగవు యిట్టినీవుమా! నతకిదయాకరుంషనయిసన్నిధివయితివి దేమిపుణ్యమొ! సపతముశయిలవల్ల భుడుసల్పిన నిష్టఫలించె శంకరా॥

వ. అని వినుతించి మఱియును,

దరువు॥ పాహిపాహి దేవదేవ-పాహిమాంమహానుభావ॥ పాహి॥ లోకాలోకమయవినోద-లోకికాభిమతానుమోద॥ పాహి॥ పరమానంద భరిత హృదయనిరుపమానకేవలసదయా॥ పా॥ ఇందుమాకు త్రిపురవిలయయికనూ ఇందుకూరిపేటనిలయా॥ పాహిపాహి॥

మత్తకోకిల॥ పంకజాననపుట్టినింటికిబంపి యీకృపజూచిమా । నంకమేలుదలంచియుర్విహిమనంతునింటికిమీరలే । శాంక శేఖరకొందరర్ విమలాత్ములర్ గమలాక్షికయి । యురకువీతగునారిబంపుటయొప్పునయ్యమహేశ్వరా॥ వ॥ అనుచున్న సమయంబున.

క॥ తనవలచుశివుడుముందట । తనకుర్ ప్రత్యక్షమైనతద్దయు వేడ్కన్ । తనుమధ్యజూచుచుండెను! తనవున బులకాంకురములు తళుకొత్తంగన్॥

చ॥ చురుకులుదట్టముల్ బొరుపుచుక్కలుజెక్కులు సొక్కులుగ్రళుల్ । మెరుపులుకాముబాణములుమించులుతీవెలుచంచలావళుల్ । కరకులు మోహబంధములు కాముశరంబులుపుట్టినిండ్లుపెం । దెరలువెడందలందములు నీరజలోచన జూచుచందముల్.

ఉ॥ కామినిచూచుచూపులకు కాకదలంగిశివుండుపాంధుడయి । కామునితొల్లి గెల్చినమగంటిమియెల్ల దలంచిలోలతన్ । గామిని జూచుచుండె మరికామినియుందమనాస్త్రపాతమా । కామవిరోధిచూపులకు కాకదలంకెమనఃకలంకయై॥ వ॥ ఇవ్విధంబున.

ఉ॥ ఒండొరు సుందరాంబుధులనోలి మునింగియు దేలి దెప్పలయి! యొండొరుడాయవేకునికి లున్నిలినిజబోధవీచులొం । డొండన తేల్చినయిరణగుణోన్నత కూటమిజేసి శంభుడా । కొండలరాజుకూతునకు గూరిమి నిట్లని యెన్ బ్రసన్నుడయి.

దరువు - కమాసురాగం - ఆదితాళం.

రాజీవలోచనీయిందురావె ప్రాణనాయకీ । రాజీవలోచని యిందురా

వే ప్రాణనాయకీ॥ సీ॥ కలవారి నేఁతురుచలమునసాధింతు రెక్కువ తక్కువ లెక్కగొనగ। మొగమాటముకచరునగు బాటుకాంచహనిన్నృధులు మదిగాన లేరు। అపకీర్తికోడసుకృపయుంచి చూడరు చెలగినిందాస్తుతుల్ దెలియ లేరు। ప్రాణమన్ననుతృణప్రాయంబుమాటలకొగ్గరు దాష్టికమగ్గలంబు। శాంతమాసున్నపటుసాహసంబుమిన్న। పరగమానావమానంబు లెరుగబోరు। డాసిఘోర ప్రమాణంబు చేసినాని। జంబుగానరు మీకేలజపతపములు॥

దరు॥ కపటమేమిటికికగాసిబొందనేమిటికిక - జపతపము శానాశానా జేయనేమిటికి॥ రాజీవ॥

సీ॥ నాటనిన్ బాసిననాటనుండిదినంబు యుగసముగంబుగదోచుచున్న దకట। విరిబోణిశిసీదుచక్కెర మొనిచనిమానినరి మొదల్ రసనకింపొదవ దెండు। పడతినీనునుపు పెందొడలుపాన్పెడ యాటకడయయ్యె నిదురరాకడకు జూడ। చతురసంగతుల నిరతమానియుండుట బ్రతుకువ్యర్థంబని మదిదో చె। నింతులకుచలము నేడింతనలను। యెంతసేపుసహింతులతాంతస నితాంతశ। నితాంతవేదలకెట్లోర్తు స్వాంతమందు। భద్రగజయాన సంఫుల్లప ద్మనయన॥

దరు॥ వూరొకటాయనీ పేరొకటాయగదవే। కోరినందుకీతనువుదారబోయుదునైకోవే॥ రాజీ॥ నారీమణిమనకూరియిందు పేటకుముందు జేసుమొనాడెబూనికోరికెదీనుగాని॥ రాజీవ॥

వ॥ అనిన పార్వతీదేవిసిగ్గును నెరపును భయంబునుభక్తియుగలిగిశివునితోబలుకనొల్లక తనసఖీమణులలోనిట్లనియె. పల్లవాధరీనాకింతొల్లింటినుండినల్లభుండు దొరకండని యెల్లరకుదేటపడి ముల్లోకంబులంతియలరి గుబ్బతిల్లుచున్న యదిగావున యిప్పు డప్పరమేశ్వరుండయిన నన్ను చెట్టబట్టిన నేనంగూడబోదు నేనిజవ్వనంపు క్రొవ్వున నేనివ్వనంబున జేరితిననియు యావనంబుజూచియస్వాంతో కొన్నికొన్ని ఇంద్రజాలంబులుపన్నిన స్వరంబులేని ఈశ్వరుంబోలి తన్నువరింపక గానునువరించి మదోన్మాద మన్మథావేశమహా మోహ మహార్ణవనిమగ్నాయమాన మానసయై మగండుజిక్కని మమకారంబు నయెవ్వాని వెంటనంటి వోయవోయని లోకులనేకులాడెదరుగావున శివుండు నాకు దవుండగు నేని నేనింటికిం బోయినంతనే తానుందనస్తానంబుజేరి యిందుకుందగినతటస్థులయిన పెద్దలరావించిమాపుట్టినింటికింబంపించిమాతల్లిదండ్రుల మనస్సుమెప్పించియెల్లజనంబులకుబంబులు రంజిల్లునట్లు నన్నుంబెండ్లి జేసికొని తీసికొనిపోవుట కర్తవ్యంబుగాని కార్యంబునకు ముందట తొందర

పడుటభార్యంబు గాదుగావున తానుందయాళుండాయెనేని కాలయాపనంబు జేయనేలానలదనినిక్కంబుగా జెప్పవే చక్కెరబొమ్మా।

అనిన పరమేశ్వరుం డిట్లనియె.

క॥ మీతండ్రియున్నచోటికి। బ్రీతిగనిన్నడుగదగిన పెద్దల వేగం।
బాతతముగబుత్తెంతువు। మీదలపోయంగ వలదుమీనవిభాక్షీ॥
నిన్నుబాసినిలువనేర్తునేనేర్చిన తలపులెట్లు నిలుచుతరలనయన। తల
వునిలచెనేనితనుమధ్యయెంటిమై। ప్రాణమెట్లునిల్చు పంకజాక్షీ॥

వ॥ అని తనమనోభావంబు తేటపడంజెప్పి యింకనేబోయివచ్చెద నీకయి లాసంబుజేరెనంత పార్వతీకాంత సంతసంబున హిమవంతంబునకుం బోదలంచి సఖీమణులతో నిట్లనియె.

దరువు-నాదనామక్రియ-ఆదితాళం.

రా కేందువదనలార రారెపయినముగారె। రా॥ మీకాకోదు వేఘపద రేమిగునాతడ వాయెగదరే। రా॥ తీరయినయీకాననము జేరినందుకు మన ముకోరినకోర్కెలు కొనసాగె నహహాచిన్ని॥ రా॥ మదనారితానయివచ్చిమ రియాదగానను మెచ్చి కోదునయినవరములిచ్చి ముదమారబోయినహహా॥ రా॥ నారీమణులారయిందుకూరి పేటకునేముందు జేరినాసామిపొందు జేసి మేలొందునహహా। రా॥ వ॥ సరోజాక్షులారా గిరీశుండు వరంబులిచ్చితిరోహితుండయ్యె నింకాయీవనంబున దడయనేల చేతోమోదంబున బోయిమాతల్లిదండ్రులంజూడవలయునని యోషధీప్రస్థపురంబు జేరంబోయిరందు కొందరింతులమందగమనంబున ముందరంబోయి మేనకా హిమవంతులానందంబునొంద నాత్మనందనిరాక యెరింగించియిట్లనిరి.

చ॥ వినుముగిరీంద్రనీతనయ వేగతపోవన భూమిలోనికిన్। జనివిమలాత్మయై తవిలిసంతతమున్ హృదయంబులోనశం। భునిపదపద్మముల్నిలిపి భూరివిచిత్రతపంబు జేసెన। వ్వనజదళాక్షిమంచునకు వానకు నెండకునోర్చిధీరతన్॥

వ॥ ఇవ్విధంబున నక్షాంతంబును సత్యంతఘోరతపంబు జేయుచుండ ఒక్కనాడుగిరీంద్రానీకేమిజెప్ప నప్పరమేశ్వరుండు విలాసవిలాస వినోదంబున వృద్ధబ్రాహ్మణుండయివటుకవేషంబుదాల్చుకుని నేముజరించుచున్నవనంబున కుంజనుండంచి మమ్ముందగ్గరియాబాల యెవ్వరిబాలయని యడిగిన నేమును సముచితసంభాషణంబుల మునీంద్రాయీకన్నియ హిమనగేంద్రుని కన్నియ యని పలికిన నతండు మాతో మరియు నిట్లనియె.

క॥ ముదితలు మీరందరుస। మ్మదమున సేవింపరాజ మందిరములలో।

గదలక వర్తింపక సతి। ఇది యేలా జేయఁదొడఁగె నిజతపమని వెఱ్ఱ॥

క॥ అని పలుకు నంత నెఱుగక। మునినాథుం డొక్కఁడనుచు ముక్కంటి శివుఁ
వనజాక్షి కోరి వేఁడిన। ఘనితపలుకుటయును కాంతుఁ డాతోడన్॥

వ॥ నగేంద్రా యీకపట పుత్రుండై నశివుండు దానికిట్లనియె

సీ॥ చెలి యోగిరాజాత శివుఁడు నీసాటియే దేశంబు తిరిగేటి తిరుగఁ గాఁడె। యాహారవాంఛమై యడుగ నింటింటికి సారెఁ భిక్షకు పోవు జోగిగాఁడె। యొక్క గృహము లేక యెద్దు నెక్కుచునుండు తిరుక యెంతయు దరిద్రుఁ డుగాఁడె। కట్ట చీరలు లేక ఘనగజచర్మంబుగట్టిన పేద జంగంబుగాఁడె। యొంటివాఁడు గాఁడె యొలుకులలో భూతి। తనయుఁ డాను రుండు తపసిగాఁడె। యేలఁగోరెద తనియిం తిగోంపోయెద। నన్ను దగిలి రమ్ము నళిననేత్రి॥

వ॥ అని మరియు నతండు నిజగుణములు జెప్పుటయును పార్వతి దేవికి నింద్యంబులై తోఁచిన కపట తాపసింజూచి వీనినివ్వనంబు వెడలఁద్రోయుండని పంచిన నెమ్మొగలసి పెనంగెడు సమయంబున నంతర్హితుండై ప్రసన్నత్వం బునొందినిజదివ్యాకారశోభితుండై నిలచి తరుణియుం దానును కైలాసపురం బునకుం బోవ గమకించిన భవదీయభోక్తనశంబున మా విన్నపంబు ధరించిన వా డయి గౌరీదేవిను పలాలనంబు జేసి తననిజమందిరంబునకుం దానుజనియె నేను నుంజను దెంచి శివమియిచటికింగతి పయి దినంబులలోపల మనయింటికి నీకుమా రీతిలకంబునడుగం దగు వారలంబుత్తై రఁగలవాఁడని యేర్పఁడం జెప్పిన మేనకా హిమవంతులఁజూచి పార్వతి యిట్లనియె.

దర్వు - శంకరాభరణరాగం - అట.

జోహారుతలితండ్రులారా-మీకీ గేహములందు శుష్కింపుచున్నారా- మో హాటవినిదాట లేరా-ఇట్ల - దేహాభిమానులై తిరుగుచున్నారా॥ జోహా॥ మీ యాజ్ఞ శిరసావహించి- నేనీ - మాయామయంబైన మమతలడంచి - నాయం దు నేనేరముంచి-శివునినా యోగరతిని గన్నానయ్యామించి॥ జో॥ సనకాదులు గానలేని- పరమశైవాంబుధిపూర్ణచంద్రుఁడగువాని। మనసావిచారంబుమాని భక్తిదనరగ శివుని గనుగొంటిపూని॥ జో॥ నేనాశ్రీయిందుకూరి - పేటలోన వుండు శివుని నాలోన వేసారి - నానావిధంబుల గోరి। కోరి నానావరములు గైకొన్నాను యీసారి॥ జోహారు॥

వ॥ అని హిమశైలంబును తానును తనతల్లిదండ్రులు సఖీమణులు నుసుఖంబుండిర య్యెడ పరమేశ్వరుండు ప్రమథజనంబులంగూడి రజతశైలం

బునసుఖంబుండి హిమవంతునింటికి పెండ్లి పెద్దలపంపించి కన్యకనడిగించు వల యునని నిశ్చయించి.

క. బలముగలవారు నిపుణత। గలవారును బుద్ధికీర్తి గలవారును ని। ర్మలదతగలవారు సరపద। గలవారువివాహశతకి గావలయుధరన్॥

వ॥ చతుర్దశభువనంబులంగల దేవమనుష్యోరగాదిసకలజనంబునకంటె సప్తమహాఋషులయందు వసిష్టుండు సజ్జనశ్రేష్టుండు గావున నమ్ముని వలన నికార్యంబుగావలయునట్లగుటంజేసి వారిందలంచి రావించి పెండ్లి పెద్దలగానియమించి బుత్తెంచవలయునని తనమనంబున సప్తమహాఋషులం దలంచినట్లు దలంచినతలంపు దెలిసికొని వచ్చుచున్న సప్తఋషులందు అరుంధతి వసిష్టులిట్లనిరి.

అరుంధతి॥ ప్రాణనాయకా పరమేశ్వరుండు తన మనంబు మనలం తలంచెదలంచిన దేలెరుంగుదు శరణాగతవత్సలుడైన పరమేశ్వరుండు మనలం దలంచుట నిష్కారణంబు గాదని మరియును.

సంవాదం - దరువు - దర్బారురాగం - అటతాళం.

పోదాముపదవే - పోనేతడవు లేదాయగదవే॥ ఆదిదేవుడు నేటికిర మ్మనితలంచిన పోటికి। సాదరంబున బోవడముమర్యాదగావున మోదమలరగ॥ పోదాముదారతిలక। శీఘ్రమె పోకమన కేమిఅలుక మనలదలచిన నెరుగుదును।ద లచినపనేమొ దెలియదు - తనకుదానై తల్లడముమన ఘనతపోమహిమయు గావున। మునిరాసాత్వాధీశ్వరుడు-సత్కరుణా కటాక్షవీక్షణుడు - రక్షించినా మేలెశిక్షించినామేలె। దక్షిణామూర్తిస్వరూపుని దర్శనము జేసినజాలు॥ పో దా॥ సందేహమేమి। పరతత్వకైలాసంబదిగాసామి। యిందుకూరిపేట కేగినేడ చ్చోట - యిందుమౌళిపాదారవిందమెంతో ద్రావవలయును. పో.

వ. అనుచువచ్చి కైలాసంబుజొచ్చిపరమేశ్వరుందర్శించి యిట్లనిరి.

సీ. శరణార్థికైలాసశయిలేంద్ర మందిరశరణాధిపనాథచంద్రనయన। శరణార్థిపరమేశ సర్వజ్ఞశయిలేంద్ర శరణార్థిగణనాథ చక్రవర్తి। శరణార్థి దేవేంద్రసంతతార్చితపాద శరణార్థినిర్మలాహారవంశ। శరణార్థి యోగీంద్ర సంతానభూజాతశరణార్థి గణదైత్యచర్మధార। వరద దేవ దేవవాసు దేవప్రియ। సకలలోకనాథ కనకశయిలనాథ। కనకశయిలచాప ఖడ్గమూలస్తంభ। దేవ సత్ప్రకాశదివ్యరూప॥

వ. అనికైవారంబు జేసినవిని పరమేశ్వరుండుఅరుంధతవసిష్టులతోనిట్లనియె.

ద్విపద॥ వినుమువశిష్టప్రతిష్టవశిష్ట। మునిజపశ్రేష్టరమ్ముతపోగరిష్ట। నా

మనంబునమిముందలచినకార్య, మేమంటి రేనినే నెల్ల చందముల । వలనొప్పయి ట్లువివాహంబు లేక । మెలగుట పెద్దలు మేలుగాదండ్రు । ఏమి సెప్పదునయ్య యీబ్రహ్మచర్య। మేమిసామాన్యమా ఇదియునుంగాక। పెండ్లియాడందగు ప్రేమయుగలదు - పెండ్లియాడకగాని పెంపురావలయు - గావునమీరునాక ల్యాణకార్య। మేవిధంబుననయినయీడేర్పవలయు - నరయమీకంబుమాకా ర్యులు లేరు। బరగింపనీకంటెబంధులెవ్వారు॥ మీకంటె పెద్దలీ మేదిని లేరు। యీ కార్యమెట్లయిన నీడేర్పవలయు.

వ॥ అని సమ్మేళనపరాయత్తచిత్తుండయి పలికినం బరమేశ్వరుని పరిభాష్యమాణమానసంబాలోకించి తా నుండానిట్లనిరి.

సంవాదం - దరువు - సౌరాష్ట్రరాగం - ఆదితాళం.

పిల్లదొరకలేదూ । ఇంకా పెండ్లేకాలేదు। పల్లవపాణులనల్లగదామన యుల్లంబులు రంజిల్లడమరయగ॥ పి॥

అనినవారిట్లనిరి.

దరువు॥ పిల్లలకేమిలభించేవేళకు కొల్లలుగాదొరుకుదురైనా - యొకపిల్ల దొరకలేదా-యింకాపెండ్లిగాలేదా॥ అనినశివుండిట్లనియె. దరువు॥ త్రిభువనములనేద్రప్పితినెంతయుశుభలక్షణములు సుగుణములమరిన॥ పి॥ అనినవారిట్లనిరి. ఇందుధరాధరఇందరిలోపల-ఇందుకూరిపేటేలంజాలి॥ పి॥ అనిశివుండిట్లనియె మహాత్ములారా మీరు నాకు కల్యాణమహోత్సవంబుగావింప

గాంక్షింతురేని నాకు దగినకన్యకామణి నగశ్రేష్టుడయిన హిమవంతు నింటంబుట్టి పెరుగుచున్న యదిగావున.

సీ॥ సీతాచలేంద్రునికూతుపార్వతికన్య సతి మోదమునసుమాకడుగవలయు। పంకజనేత్రికియుంకువేమడిగిన నెంతయినగానిమ్ము యివ్వవలయు। మదిరాక్షినాతండు మాకిచ్చినట్టుగా బెంపారయుగ్రము బెట్టవలయు। పాలునీల్లుగుడిచి బాలమనసొమ్ముగా జేసినిశ్చయముగా జెప్పవలయు। యిదియమాకులెస్సయెంచెందులకునయిన। నీనిజేయవలయు తెరవుమరసి। కదలిపోవనిదియకడుమంచిలగ్నంబు।పోయిరండుబిన్నబోయిరండు॥

వ॥ అని యనల్ప పురుషావలోకన భర్తృపాదదర్శన గంభీరనివృత్తి పరమసాధ్వియైన యరుంధతి నుద్దేశించి యిట్లనియె.

మ॥ వనితాకూతులజేయు పెండ్లి వెతలన్ దాబాపకులదల్లు లే। యనిలోకంబులుబల్కగానసతినీశద్రీశునిల్లాలితో। నొనరన్ గన్నియకున్ వరుండుదగుమిాసూహింపగానేలని। మ్మనికార్యంబుఘటింపుగాబలుకుమిా యంభోజరాజాననా॥ అని మఱియును.

దరువు- హిందుస్తానిగౌళిరాగం - అటతాళం.

మానవతి విననమ్మాయరుంధతి. మానినివసిష్టానుమోదినీ॥ మా॥ పతివ్రతవు'మఱియునవు'సతతమున్ నిన్ జూచినచాలుగదనమ్మ॥ మా॥ నెమ్మదినీ నమ్మితినీ।కొమ్మనునన్ను గూర్పగదమ్మ॥ మా॥ ఇందుకూరి పేటజేరియుందు మిక దయయుంచగదమ్మ॥ మానవతి॥

వ॥ అనిన యరుంధతి యిట్లనియె.

కందార్థము॥ పంచసదాహుతిలోచన । పంచాననపంచరూపభాసుర కీర్తి! పంచేంద్రియాదినిర్జిత! పంచాక్షర మంత్రపుష్పప్రమదాధీశా! భాస్కరకోటిభానప్రకాశా! హిమవంతునింటికే మే తెంచిచూచియాయమనునీకొరకూమాట్లాడివచ్చెదనయ్యా॥ ప్రమథా.

వ. దేవా సెలవొసంగుము పోయివచ్చెదము శకునంబులు మంచివగుచున్నవి గావున కార్యానుకూలంబుగానలయునని యిట్లనియె.

శా॥ ఏ వేదంబులకయినగూఢతలమయి యేపారునీరూపముర్వీ । చేవాగంటిమిఎంతపుణ్యులమొకో దేవేశమీరాత్మలో! భావింపంబనియేమిమీతలంపుమా మాభాగ్యంబుసిద్ధించునో । కైవల్యాధిపయానతిమ్ము కరుణాకర్జంబు సర్వేశ్వరా॥

వ॥ అని యిట్లరుంధతిసమేతులయి మహామునులు పరమేశ్వరులకు సాష్టాంగదండప్రణామంబులాచరించివీడ్కొని పరమానందంబున నత్యంతశుభసూచకంబులుపొడగాంచుచు తుహినగిరిశిఖరంబునకు బ్రయాణంబు జేసిపోయిపోయి తమలోదాము మహీంద్రవల్లభుమందిరంబువీక్షించి ఖేచరత్వంబు మాని భూచరులయి యతని పెద్దమొగసాలవిడిచి ద్వారపాలుతో యోద్వారపాలా మేము అరుంధతీవసిష్టులము మారాక హిమవంతున కెరింగింపవలయుననిన॥

చ. అనఘులు దీర్ఘదేహులు దయార్ద్రవిభుల్ విమలాత్మకుల్మరిగా । జినధరులగ్నితేజులునిశిష్టతరాకృతులాఢ్యులంబుజా । ననసమములాదిసంయములుసప్తఋషుల్ చనుదెంచియున్నవా । రనిహిమశైలభర్తఘనకోపులచేవిని నిత్యభక్తితో॥

వ. అత్యంతసంభ్రమంబునందనయనుంగు మొగసాలకుబరతెంచి వారలంగనివినయంబగుప్రణామంబులుచేసి యమ్మహాత్ములం దన యంతఃపురంబునకుదోడ్కొనిపోయి యపూర్వకంబుగా అర్ఘ్యపాద్యాది విధులంబూజించి కనకరత్నమయపీఠంబుల నుంచనియోగించి నిజకరాంబుజంబులుమొగిడ్చి మంధమధురాలాపంబుల నిట్లనియె

జంఝూటిరాగం-జాతిస్వరము.

క్షేమమామునీశ్వర- క్షేమమాజటీశ్వర కామకోటిసుందర ప్రకాశకీర్తిభాసుర॥ అనిన వసిష్టాదులిట్లనిరి. దరువు॥ కుసలమానగోత్తమా - కుసలమాగసత్తమా-విశదకీర్తిచందమా-విమనీకొరులుసమానమా।

అనిన మేనక అరుంధతితో నిట్లనియె.

దరువు. రమ్మురమ్మరుంధతి - రాజుతోన్నతోన్నతి - మిమ్ముజూచినా మది బహు మేలుబొందుచున్నది॥ అరుంధతి మేనకతో నిట్లనియె.

దరువు మేనకాజపాధరీ-మేలకేతలోదరీ-సాను మన్మనోహరి - హిమ శయిలరాజసుందరీ॥ వ॥ అనిన హిమవంతుండు వసిష్టాదులతో నిట్లనియె.

దరువు. నిరుపమానధీమణీ-నిఖిలముగ్రామణీ - పరమపురుష భజనత త్పరమభాగవతశిఖామణీ॥ అనిన మునులిట్లనిరి.

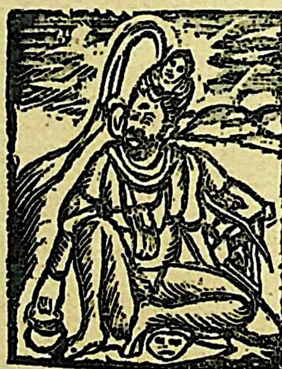
దరువు యంతనినిను వేడుదును - యేమనికొనియాడుదును - శాంత శమదమాదిగుణవి-శారదుండవరయగను॥ అనిన మేనక యిట్లనియె.

దరువు॥ మారకదశనొందిన - వారలెంతనిన్ జూచిన - ఆరుమాసముల కుముందుగ-నగుపడవందురంగనా॥ అరుంధతి యిట్లనియె.

దరువు. ఓమ దేభగామినీ-నేమిముజూతామని- శ్రీమదిందుకూరిపేట- శివుడు బంపిన వచ్చితిమి.

వ. అనిన మేనకాహిమవంతులిట్లనిరి. మునీంద్రులారా పరమేశ్వరుం డుమిమ్ముబుత్తెంచుటకుమీరువిచ్చేయుటకుగారణం బేమియనినమునులిట్లనిరి. నీకుమారియైన కౌమారిని వివాహంబుగాగోరి పురవైరివివాహంబుగా దలంచి మమ్ముల రావించివిందుకుంబంచె బంచిన వచ్చితి మయ్యాధిశుండై నప్ర మదసంచయనాథుండు మీకల్లుండగుట మేలుగదాయనిన మేనకాదులిట్లనిరి.

సీసమాలిక॥ మంచిదిమీరిట్లుమాట్లాడవచ్చున॥ అనినఋష్యాదులు నిట్లనిరి. మాటమాలందుతప్పేమిగలదు॥ అనినయిట్లనిరి. చెట్లబోకన్యనుశివునికిమ్మంటిరి॥ అనినవీరశివునికంటెను మహాశ్రేష్టులెవరు॥ అనినవారు యెల్లకాలముబిచ్చమెత్తుటశ్రేష్టమా॥ అనినవీరు. అభిక్షుసర్వలోకైకరక్షు॥ అనినవారు॥

తా నంతవాడై తె తలిదండ్రు లెవ్వారు॥ అనినఋషులు. అభవుఁ డతండు స్వయం
భవుండు॥ అనినవారు, తేటమాటల కేమి యూ రేది పే రేది॥ అనినఋషులు.
యూఱు కైలాసంబు పేరుశివుడు॥ అనినవారు - కుశ్శరక లెందుకు గోత్రనామం
బెద్ది॥ అనినఋషులు. పరమశివగోత్రసంపత్కరంబు॥ అనినవారు, పలుమాట
లెందుకుబహు పేదవాడట॥ అనినఋషులు, పేదరికంబుకు బేరు డెఱుఁగు॥ అనిన
వారు॥ తిరుగజోగటమతస్థితు లెంతమాత్ర మో॥ అనినఋషులు. వీరశయివ
ముజగద్విశ్రుతంబు॥ అనినవారు॥ బలముదాప్టికదర్పములుపూజ్యంబట॥ అనిన
ఋషులు. బలమునుప్రోళ్ళపౌఱులకు దెలియ॥ అనినవారు, యెద్దు నెక్కి చ
రించు టేనాటిమర్యాదా॥ అనినఋషులు; నందివాహనముసనాతనంబు॥ అనిన
వారు, పెను బాములనుగాములను బూన్చు టెందుకు॥ అనినఋషులు॥ భూష
ణాభువన నేక పోషణకు॥ అనినవారు, మే నెల్లబూడి దె మెత్తునా యెవడైన, అ, ఋ
షులు. బూదిగాదుమహావిభూతిగాని॥ అనినవారు, కొనవెఱ్ఱిగాకున్న విసమె
ల్లమ్రింగును॥ అనినఋషులు, విశ్వసంరక్షగావింపదలచి॥ అనినవారు, తల
బోడిగుండట తా నెంతచూపరి॥ అ, ఋ, విం టెపెన్నెరిగుంపు మింటిపాడవు॥
అనినవారు, గక మృగాజినము లెక్కడి వింతచీ రెలు॥ అ, ఋషులు, దత్తవరో
దాత్తచిత్తవృత్తి॥ అ, వా, మూడుగండయిదు మోములుజూప సొబగౌనె॥
అ, ఋషులు, సొగసు కాశ్మర గజాసురులవధకు॥ అ, వా, తలపంబ రెతభూ
ములనేమి కార్యంబు॥ అ, ఋషులు। భూతకోటందునబాలియకునికి॥ అనినవారు
తొనమలిభార్య లెందుకుమృతిబొందిరి॥ అనినఋషులు, చచ్చుటబుట్టుటసహజ
మిలను॥ అ, వా, వంటివాడచటచుట్ట మొక్కడు లేడట॥ అ, ఋషులు, సజ్జను
లంతాముహృజ్జనములు॥ అ, వా, తనయులట్లుండగా తన కెందుకట పెండ్లి॥
అనిన, ఋషులు-పిన్నవానికి మేము పెండ్లిచేయ - అ, వాకు॥ మేలా యెబోమం
చిచేలంబులుండు నె॥ అ, ఋ-తనకున్న మట్టుకు దాచబోడు॥ అనినవారు, బిం
గిరమా వెండిబంగార మేపాటి॥ అ, ఋ, వెండిబంగరుగట్లు రెంచుటలవు॥ అ,
వా, తడవుమర్యాదలు తొడవు లేమేమిచ్చునో॥ అనినఋ, తా మెమిమ్మటత
క్క వేమి॥ అనినవాఙ, మాయు లే తారతమ్యములిం తె కాబోలుఅనినఋషులు,
వారికిమీకును వేరు లేదు॥ అ, వా, బొంకు లెన్దుకుమాకుయుంకు వేమివచ్చునో॥
అనినఋషులు, యుంకువకిచ్చెనీ యుంగరంబు॥ అనినవారు - ఇందుకూరి
పేట నెవ్వరొ సంగిరో॥ కల్లలాడిరైయెనయలునినిలుప॥ అనినఋషులు ఇన్నిమా
టలాడి నేమిటికనుచూరి సుబ్బారాయవిభుని సుకృతమరయ॥ యనిహిమవం
తుండిట్లనియె॥ మానులారా మీమాటలు మమ్ము్నరక్షించు మంత్రంబులుగా

భావించితిమిదియునుంగాక॥

గీ॥ శివుడుమునులచేతశీతాచలునికూతు, నడగబంపెననక నవనిలోన। నన్ను బెద్ద జేసిమన్ననజేయంగ దలచెగాక యేనుతనకునంత॥

వ. యిదియకాదు యీశ్వరుండు దయాళుడై మిమ్ము బుత్తెంచుటం జేసి యీశ్వరుండు యీశాన్యదిక్కునుంగూర్చి సాష్టాంగనమస్కారంబులు గావించెద మమ్ముల నెవ్విధంబునైనను రక్షించుగాక యనిన యరుంధతి మేనకతో నిట్లనియె.

ద్వి. యలనాగవిననమ్మయీప్రపంచమున। గలశుభకార్యభాగంబులెట్లనిన-నిరువంకబిడ్డలునిలచెడుజోట, నుభయబంధుజనంబులొక్కటజేసి, సభజేసితత్త్రసంగంబులరసి. క.శ్రీయునుకులమునురూపును, ప్రాయముశుభలక్షణములుబాంధవవిద్యా, శ్రేయముగలవరుసకుక, న్యాయుతుగాజేయవలయునధికప్రీతిన్. అనుపూర్వపురాణోక్తప్రకారన్బునజేయందలంతురేని.

ద్వి. యొక్కటిగోరంత యుండునేగాని - లెక్కింపనన్ని గల్గినవారు లేరు - కొందరొక్కటమెచ్చికొందరుకొంద-రందుమెచ్చరునిక్కమనియెట్టులనిన.

శ్లో. కన్యావరయితేరూపం, మాతావిత్తపిశాశ్రుత, బాంధవాఃకులమిచ్ఛంతి పక్వాన్నమితమేజనాః. అనియుండుటంజేసి.

ద్వి. వారివారికిగుణత్వంగలచోట్ల - తారుదారై ప్రయత్నముజేయవలయు. నెట్లనిన. శ్లో. యత్నేకృతేయదిన శిధ్యతికోత్రదోషః. అనుటవలన. ద్విపద. తగుప్రయత్నంబునదామున్దు రేని-భగవన్నిఆమంబుప్రాప్తికొలంది. యెట్టులనిన. శ్లో. షడ్భిర్మాసవయత్నేన, సప్తమందైవచింతనం బన్నట్లు.

ద్వి. భావింపఋణఋణీభావసంపదలు, గావెయీసాంసారిక ప్రవర్తనలు.

శ్లో. ఋణానుబంధరూపేణ, పశుపత్నిసుతాలయః. అనుటవలన,

ద్వి. సతులంచుపతులంచుసంస్కృతులంచు, జతజేసెనాలరి చతురాననుండు, పరిపరివిధములబ్రాకటనేమిటికి, బరికించియూదృశీభావనాయత్ర, సిద్ధిర్భవతితా ధృతియనియున్న, బుద్ధిమంతులుకొరుల్ బోధింపనేల - నీవు నిగమడతినిర్మలమతులు, గావున గౌరికంకారకుమారి, గామీకుబుట్టిన కారణార్థంబు, మీమదినూహించి మేలొనరింప, నాయతపరచుడీఅనుచూరిసుబ్బరాయుడుమొదలయినరశికులమెచ్చ. వ. ఇదియునుంగాక, దశపూర్వేపాద శేషరేషాం అనినట్లు క్రిందంబదివేల తరంబులవారును - మీపైబదివేలతరంబులవారును మీకును తరింతురుగావున. ద్విపద. వేవేగపార్వతివిశ్వేశ్వరులకు,ఈవివాహముజేయుడికనొండుయేల. అనిమరియునిట్లనియె. గీ. నిన్ను

బోలవశమెనీయంతపుణ్యుండు। అఖిలజగములందు నరయగలడె। యీశ్వరే శుబంపుటింతవాటిల్లు,యింతభక్తిగల దెహిమనగేంద్ర.

వ, యే మోయీ నగోత్తమా మీభక్తియుక్తితారతమ్యంబులు బాగాయున్నవి పార్వతీ దేవినిచ్చి పరమేశ్వరునికి పెండ్లి జేతువేని యల్లలోకంబుల జనంబు లుల్లంబులు రంజిల్లుటట్లుండగా సర్వేశ్వరుం డల్లుండయ్యెనేని సమస్తలోకప్రశస్తులను బ్రహ్మాదులకంటె విస్తారకీర్తివంతుండయిన యిహపర సౌఖ్యంబు లెల్లప్పుడుం బొందగలవాడ వనుచున్నసమయంబున పరమముని శ్రేష్టుండగు వసిష్టుతో హిమవంతుండిట్లనియె. మునీంద్రా మీమ్మున పార్వతికి యుంకువయిచ్చి రమ్మని శివుం డానతిచ్చెనేని నీడువాడని యెల్లభంగులందరు నిరంతర కరుణాయత్తచిత్తుండయిన నన్ను మన్నించుటయు మాకు మాకూతునకు కోట్యానుకోట్లుంకువిచ్చినట్లు గావున మీకుం దగినపని మా కూతు నాలోకింతురేని రప్పించెదననిన అరుంధతి మేనకతో యిట్లనియె. ఓ మేనకా నామాటలువిని వామదేవునకు మీకుమారినిచ్చి వివాహంబు జేయుటకు సిద్ధంబయి యుండుదమని చెప్పితిరి. మీకౌమారిని చూడవలె గావున యిక్కడికిరప్పించినం జూచి సంతోషింతుమనిన అరుంధతి వసిష్టుల యనుజ్ఞనడసి మేనకాహిమవంతులు పార్వతీ దేవిని నత్యంతాలంకృతంజేసి రప్పించినంజూచి సంతసంబున నిట్లనిరి.

సంవాదము-సీ॥ పొలతిమైదీగెతో పురుడు వెట్టుటకాక యీవన్నెగల రేఖ యెందుగలదు। యింతపాలిండ్లతో నీడు జేయుటగాక యీచక్కనయిన బాగెందుగలదు।పూబోడి మోముతో బోల్చుటింతియెగాక ఈనిర్మలముకాంతి యెందుగలదు। సతికనుదోయితో సాటిజెప్పటగాక యీమోహరుచిజూడ మెందుగలదు। కలిగెనేని తెగని కాముబాణములందు। కందులినియట్టియందు నిందుకరి। శిరంబులందు దిరమయినమెరుగుల। యందుగాకతక్కినందుగలదె.

వ. అని యిట్లరుంధతి వసిష్టులు వితర్కింపుచుండ హిమవంతుం డిట్లనియె.

కందార్థం॥ అదెనూ బాలకివచ్చెను। సదమలతరహృదయులార సర్వేశునకీ। ముదితకుయీడుగ జూడుడి। పదపడిశుభలక్షణములు పరికింపదగును-యుభయులము భావింపనలెను- హరికినితరుణికిసరిగా మీకుంజూడ గుర్తిగల్గెనేని- మాకును దేటపడునని బరికింపతగును॥ వా॥యనినవిని మునులప్పార్వతిం గనుంగొని పరమానందకందళిత హృదయారవిందు లిట్లనిరి.

దర్వు-హిందుస్తాని కాపి-రూపకం. దగునోయికొండలరాయ॥ త॥ సొగసగుదానికి తగుమగవానికి తగులము జేయుని ధాత నేర్పరివై ॥ త॥ ఆమద నారికి యామృదునారికి ఆమృగపాణికి యీమృగనేత్రికి॥ త॥ సాములకయిన ను భామలకయినను- కామునితంత్రము లేమివినోదము॥ త॥ సాటిసమానము సైతముగానము- బోటికియిందుకూరి పేటవిహారికి॥ తగు॥

వ॥ అనియిట్లు గిరీంద్రా యిమ్మహాదేవి శివదేవునకుబరిణయంబుగా దగు నిద్దరికి నీడై యున్న యదికార్యంబుగను కొలికివచ్చియుండుటం జేసి 'శుభస్య శీ ఘ్ర'మ్మని పెద్దలుబలుకుదురు గావున దీనికిందయనేల సంఘటింపుమని మునీం ద్రులావాంఛితకోమల నిర్వ్యాంకురంబులు మంగళంబులగు నాకాశగంగతరం గణీజలంబులను సలలితంబులగు నశ్వర్థపలవంబులును తాంబూలకంకకలశకు సుమగంధాక్షితంబులును మఱియుం దక్కినమంగళద్రవ్యంబులు దెప్పించి సు వర్ణపీఠంబున సుముహూర్తంబున నక్కాంతాతిలకంబు నుండనియమించి వి ధ్యుక్తప్రకారంబుననర్పించి అధికపుణ్యాహంబు జేసిపుణ్యాహజలంబులుశిరం బునంబ్రోక్షించికల్యాణవాద్యంబులుచెలంగ ముదితకుముద్రారోహణంబు జే సి గిరీంద్రునిచేనుంకువముడిపించి సంయమీంద్రులు పరమానందంబుననిట్లనిరి.

క॥ అదియునత్యంమదవ్యగు। వేదాధీశుండుశివుడు విభుడుగబడసెన్।
పైదలిశుభలక్షణములు। వేదంబులకయినదరమె వివరింపంగన్॥

వ. వివాహంబునకుబ్రధానంబుగా మొలినిమిత్తం ముద్రారోహణంబు జేసితి మింక దడయ నేల మేము శీఘ్రంబునం బోయి విశ్వేశ్వరుండు వివాహంబునకుం

దరలివచ్చునప్పుడు మరలవచ్చెదము గావున బోయివచ్చెదమని సప్తఋషులుం దానును కైలాసంబుజేరి పురవైరింగనుగొని భక్తిసంభ్రమభావంబున నిట్లనిరి,

దర్వు - శుద్ధసావేరి - అటతాళం.

పాహిపాహి దేవదేవ-పాహిమాంమహానుభావ॥ పాహి॥ లోకాలోకమయవినోదా-లౌకికాభిమతానుమోద॥ పా॥ పరమానందభరితహృదయ నిరుపమానకేవలసదయా॥ పా॥ ఇందుమకుటత్రిపురనిలయ - యిందుకూరిపేటనిలయ॥ పా॥ వ॥ అనివినుతించి హిమవంతునివృత్తాంతంబువినుమనియిట్లనిరి,

సీ॥ దేవేశమీరానతిచ్చినపనిబూని యిసువందపయనమై మేముబోయి। తనయింటికరిగినతరిమమ్మునకనుగొనియంతయుత్తానుమాకెదురువచ్చి। యతిభక్తితో మ్రొక్కియర్ఘ్యపాద్యాదులనమరబూజించిపీఠములువెట్టి। సేమంబడిగితనచేతులుముకుళించియేతేరగారణంబేమియనిన। నీలకంధరునినీడుకూతుపార్వతి। భామతనకు నడుగబంపెననిన। భక్తితోడమాకు బలువిధంబుల మ్రొక్కి। మ్రొక్కి ఘనుడు నీకు మ్రొక్కెనపుడు॥

వ॥ అతనిమర్యాద లట్లుండనిమ్ము తనకుమారియగు కౌమారివృత్తాంతంబు వినుమని అరుంధతి యిట్లనియె.

చ॥ చూచితినాగకన్నియల జూచితిదానవదైత్యకన్యలన్। జూచితిదేవకన్నియల జూచితిఖేచరయక్షకన్యలన్। జూచితిమర్త్యకన్నియల జూచితిసిద్ధమునీంద్రకన్యలన్। జూచితిగానియెవ్వియెడల జూడనుపార్వతిబోలుకన్యలన్॥

వ॥ తదీయసాలంకార శృంగారచాతుర్య సౌకర్యంబు లందుగొంతమె
రింగించెద నాకర్ణింపుము॥

ఉ॥ సోమునితోడుదెచ్చుకొని సొంపుగచిల్కలు తేంట్లగొల్వగా। కా
ముడువిండ్లునంబులు నఖండముబట్టినయట్లదోచునా । భానుముఖాబ్జ రేఖయు
ను పల్కునుకొప్పునుభ్రూలతాంగముల్ । కాముని నీవు జంపుటది కల్లనిశ
శాంక శేఖరా॥

సీసార్ధం॥ జలజాక్షి నెమ్మోము చందురుబోల్ తమా కమలంబు బు
ట్టుచోకసటుగలదు। మోహనాంగిముఖంబుముకురంబుబోల్ తమా ముకురం
బునందునుమృదువు లేదు,కోమలలిటలంబుకుముదంబుబోల్ తమాకుముదంబు
లనిశంబుకుశలపడవు । స్వామినేనేమిజెప్పుదుభువనైక మోహిని నీమీది
మమతద్రిప్పదు। సామాన్యస్త్రీలను నేనేమొ వీక్షింపబోను - భామాపరమే
శ్వరి తాను బరికింప కేతగును - స్వామి॥

క॥ సుందరిమృగలోచనముల యంతయు రెండెందు గల్గు టనుమానముదా।
నిందీవరములయందును । కందర్పనిశరములందె కమలములందున్॥

క॥ చిలుకలకో వెలపలుకుల। వెలయంగా బెంకుగలదు వీణెయదోనై ।
బలుకగ నేరదు కన్నియ । పలుకులతో యేమిసాటి బలుకుదుము శివా॥

గీ॥ చెలులకరము బెంపుచిఱుతరాయణకోమ । లంబులై నపల్లవంబులందు।
నందమైనయట్టికెందామరలయందు । గలుగనోపుగాని గలుగ దెందు॥

కందార్ధం॥ చెలువకు కేకసములకును । కలహంసాధీశునకును గజరాజున
కున్ । వెంసెంచు చక్రియలట్టును । నవినడువందరముగాదు నాగేంద్రభరణా॥
యోగానంద భోగసంభరణా ఆగానామాధ్యానామా రూపు రేఖాదులా
గౌరీకేగాక అన్యులకమఱునా॥ నా॥

గీ॥ యిన్నిమాటలేల కన్నులయానతా । చిన్ననాటనుంచి నిన్నుకోరి
నీవుదానికన్నడలనిమది । నెన్నితప్పు లెంతువేమొకాని॥

దరువు - హిందూవసంతి - ఆదితాళం.

తానై నిన్నేగోరి కోరికకోరినానావిధముల నమ్మియున్నదిసామి॥ తా॥
మానవతిగదామరు లేమోతన మేనెతెలియదానింటిబోలి॥ తా॥ తనమోచన
లేమేమొకాని-తమకేమాలిమితాలిమిబూని - మమతతో బెండ్లాడుదువేని-
సమయోచితమిదిసదయుడవాని॥ తా॥ మాయలై తెకాదనవలెనా । శేయుం
బవలునునీదేస్మరణ। బాహుజాలదునీపాదములాన । ప్రాయంబిదినీపై మోహా

మునా॥ తా॥ యిందరిమకుటనిన్న గౌరి! ఇందుముఖివినీవైకోరి - యిందుకూరి వేటలోజేరి యిందునమేలై యిందువీసారి॥ తా॥

వ॥ అని వసిష్ఠుం డిట్లనియె.

కందార్థం॥ పలుమరు ముల్లోకంబుల । చెలులంజూచితిమిగాని చింతింప గమిా। లలనకుగలలక్షణమును। గలగగవేచెలులయందు గానము॥ మనపాలి టిపెన్నిధానము-మాన్యము లేదెందుజూడగను- మానముమానము మగువ సమానము॥ గాన॥

క॥ నీలాలకి పూరికంటెను, నీలాళులకంటె యింద్రనీలముకంటెన్,
నిలరుచిబోలునంబిక, నీలాలక లేమి జెప్పుదునీలగ్రీవా.

క॥ బాలేంద్రుడుచంద్రానన, ఫాలముతోనాటియనుచు బలుకుదురితరుల్
బాలకిఫాలరుచులపై, బాలేందుండెంతవాడు బాలేందుధరా.

క. సుదతీలలామబొమలకు, వదలకసరి జేయనొకటి వచ్చునెనీచే,
గమనమునదృంగ డేనియు, మదమనివనవిండ్లు కాదెమదవాగాతీ.

కందార్థం. ఆకనులాచనులాసాగ, సాకురులా నెరులు మాటలామొగమా ర, మ్యాకారమాయొయారము। లేకాంతలయందుగాన .. మేమిజెప్పుదునూ. నేనాగ్రంధమెంతనినిప్పుదు సు మోమాట లేదుపై మాటలాకాదు । హైమ వతీ సద్గుణవిశేషములభినవాలంకారవిషయము॥ లేమిజెప్పుదును॥

క॥ తెరవకుచన్నులద్రవేగున। మరియలనాడుచుండు మధ్యమద్రవేగై।
విఱుగుననినిఱుగకుండకు। వెరగయ్యెనుమాకుజూడ విశ్వాధిపతీ॥

అది యెట్లంటేని. సీసార్థం॥ తరుణిచన్నులు భద్రదంతి కుంభములన్న దంతికుంభములకుకాంతిలేదు, కోమరాలికుచములు కోకద్వయంబన్నకోకంబు లొకచోటకూడకుండు। కన్నియచనుదోయికనకకుంభములన్న . కనకకుంభం బులుగరగబడును। పొలతుకవాలిండ్లుపూబంతులన్నను పూబంతులంటినిపోడి వెనకు, నలివేణిబలచిన్నదీ నినుబాగావిన్నది-చెలినీపై మనసైనున్నది కలహ సయానాగౌరీ-కలనైనానీవెమారీ-నిలువంజాలదురతిగోరి- నీకేతగునాకొమా రీ-యలివేణీమంచి।

క॥ లలనామణియగుపార్వతి। విలసితకల్యాణరూపవిభవము జెప్పన్,
గలవారెవ్వరుబ్రహ్మ్మ । దులకైనందరముగాదుదురితవిదూరా॥

గీ॥ అలివయట్టిదట్టిదనిజెప్పరాదెందు। దీపుటయిట్లు దేవదేవనిన్ను।
సధిపుగ కబ:సె నంచియచారబే । వెలదిలక్షణములు వేయనేల॥

వ. అనిమఱియునిట్లనిరి. దేవామానేస్వవిధంబున మాయనుగ్రహంబున

మీకుంబరిణయంబుగా నిశ్చయించి పార్వతిదేవికి మంత్రారోహణంబుజేసివచ్చితిమి యింకదడయనేల విధాతంబిలిపించి వివాహలగ్నంబునిశ్చయంబుజేసి హిమనగేంద్రుండున్నచోటికి లేఖలబంపుదుముగాక మహాత్మానగరళకంధరనీకల్యాణమహిమాతిశయాభినామంబుజూడ మరలివచ్చెదము సెలవిమ్మనపోయివచ్చెదముఅని అరుంధతీసమేతముగాసప్తమహామునులు నిజనివాసంబులకేతెంచినంతమహేశ్వరుండుసంతసంబున నుప్పొంగుచు తనమనంబున.

గీ॥ దేవిబెండ్లియాడ దినమెద్దిలెస్సయో । యెరుగవలయునంచునీశ్వరుండు, భారతీశుదలచె బాలేంద్రుజూటుని । తలపులోనగూడధాతవచ్చె॥

వ॥ అంతకుబేరాదులైన దిక్పాలురును ఇంద్రోపేంద్రులునువచ్చుచు తమలోదామిటనిరి. కాంభోజిరాగం - ఆదితాళము.

చేతులారశివునిపూజాజేతామీవేళ - శీతనగేంద్రునికూతునుగారిచేతోముదమునచెట్టుబట్టున, యెన్నివివాహము లెరుగఁదుము మున్నెందునుశివుడెన్నివిధంబుల నన్నిజగంబులనున్న జనులరమ్మన్న వివాహములెన్నడెరుంగము॥ చేతు॥ దాక్షాయణిదగ్ధంబై నంతటదీక్షవహించెనిదేసమయంబని సాక్షాదీశ్వరిజననంబొందినతక్షణమె కటాక్షించెమన॥ చేతు॥ ముందుసురాసురులయందుమహోరగులిందు మహిజనసందోహంబులు యిందుకూరిపేటందునసందీకుందురుగావున ముందుముందుమన॥ చేతు॥

వ॥ అని వచ్చుమార్గమధ్యంబున తమలోదామిట్లనిరి॥

సీ॥ తారకాసురుచేతిదారుణబాధలు మానుగానిటమీద మానునదియు । తారులదీదితి తలకొనిమాయించు కొంతయింతటిగరుణింతు ననియు।

వారు బెండ్లిబోడిరమ్మని మేరుగిరి మాటువారికి జెప్పబోవలయుననియు । గౌరి వివాహ లగ్నంబల్లి రేపాడి తిరిగితూర్పున పొడ తెంతుననియు । సంభ్రమించి పెండ్లిసాటించి యెవ్వరి । దిక్కు మొగముజేసి తీవ్రగతుల । సకల జారకావ్రజంబులు వార్వాబి । గ్రుంకసపరివార్ది గ్రుంకెవినుడు॥

వ॥ మార్గమధ్యంబు మార్తాండుండ స్తమయంబగుచున్న వాడంతటం తట నిబిడాంధకార బంధురపటంబున నంధంబులై భూతజాలంబులు సుషుప్తంబులంబోలె యున్నయవి యిదిసమయంబనికదా॥

సీ॥ మరచినవిరహుల మానసంబలరించి యిరవై నచీకటియిండ్లకనిపి। మరిచోరకుల నెల్ల మరవులు జొరదోలి నీలోత్పలంబులు మేలుకొలిపి । వెలయజగోరకావలికి వాదులు బుట్టి నీరజాతంబుల నిద్రబుచ్చి । ననధులవలరాజు నెగయించి మందమారతకి యానందమొసగి । తనదు తెలుపుజేత తలకొని నిఖిలంబు, తెలుపుగాగతూర్పుదిక్కునందు । చల్లదనముజగతి నొండారులకు, మామయనగ చందమామబొడిచె॥

వ॥ మరియు దదీయ చంద్రసాంద్ర చంద్రికావితాన పటుతరభ్రమణ సంభ్రమంబుల నభినవవిగాసిత విరాజితంబై చకోర సముదయ సామ్రాజ్యవైభవంబై కుసుమశర భూజాతిశయాభిరామ హేతుభూతంబై విరహినికరహృదయ విహంలీకృతాకారంబై జగన్మోహనంబై యొప్పుచున్నయది యని గ్రమక్రమంబున॥

సీ॥ నళినీదళంబుల కలగొన నగయించి కువలయదళముల క్రొవ్వడంచి। కుసుమబాణుని పెంపు కొంత విచారించి విరహులుబట్టిన వెత్రి దెలిపి । అంధకారంబు గృహాంతరంబులకన్పి చుక్కల తేజంబు చక్కజేసి । మద చకోరంబుల మదములు విడిపించి నిఖిలజగంబుల నిద్రలేపి । వేడిదీప్తి దిశల వెదజల్లములును । అసురసంఘములును అర్ఘ్యజలము। లొసగతూర్పుకొండదెస నభిరమ్యమై । తామ్రమసరణియయిన తరణిపొడిచె॥

ఇట్లుషఃకాలంబు సంప్రాప్తంబైనంత మార్గాయాసంబున నిద్దురం బొందు తమతమ సపరివారంబుల నిద్రలేపుచు కమలసంభవ నారాయణ ప్రముఖు లేతెంచుచున్న తక్కినవార లిట్లనిరి.

ద్విజావంతి - అటతాళం.

శివుని పెండ్లికి నేడే చేరబోవలెనింత పవళించియున్నారు లెండి-కనగూడిపరతత్వాకై లాసమందుండె శివునిపూజింతాము లెండి । ముల్లోకములయిట్లమోసపోయిరి అందువల్లలాభము లేదు లెండి । అలుబిడ్డలుజూచి హర్షించి

యిదిమంచి మేలనుచున్నారులెండి! ఆలస్యమే బ్రహ్మానందమయవీధినోలలా డెదరింక లెండి॥ వినుమిందుపూర్ణ యౌవ్వనమందు కామ్యార్థ మునగుందు చుందురులెండి!తనుదానకను మూసితను వేతనురోసితత్వార్థము దెలిసిలెండి! బాగైన మోహ విభ్రమముగాదులజిక్కి వేగింపుచున్నారు లెండి । భోగింపక పోదుపూర్వసంచితమిూలాగనుభవమాయలెండి - సమకట్టి జ్ఞానరత్నముగోరి చోరషట్కము జేరకమున్నె లెండి - నిమిష మొక్కచోట నిలువని చపలచిత్త ముస్వాధీనము జేసిలెండి! విం బెజన్మానవస్థకంటెకష్టము లేదంటెదిగులాయ లెండి!అంటియంటనిమాయివింటి నీతిమాలియింటింటదిరుగే లెండి ॥ చెలులార పండువెన్నెలబల్లబ ఇటచుక్కలుమాదుక మున్నె లెండి! చెలరేగితత్వమశ్యాదిపక్షులుగూసి తెల తెల్లవారెనులెండి॥ఇదితుచ్ఛసుఖమంచుమదినెంచక ఎంతోముదమందుచున్నారులెండి । మొదలుగానలేక మునిగి పోతూన్నారు నిదురమేల్కొనిబిన్న లెండి! సదసద్వివేక సంపదల దేశిక భాను డుదయాచలము జేరెలెండి । కనినయజ్ఞాన కటికిచీకటినింక విదళింపవచ్చునులెండి ॥ అకలంకబ్రహ్మరంధ్రకవాటము దీయుటకు మంచిసమయము లెండి! సకలాత్మునిగురు నిసచ్చిదానందపాదుకలు పూజింతాములెండి! నారాయణ గురుడానందించి కరుణేరారమ్మనుచున్నాడు లెండి! మీరంత శ్రీ యిందుకూరిపేట శివుని జేరి సుఖింతురు లెండి॥ వ॥ అనియొకళ్ళొకరిని నిదుర లేపికొని మార్గంబువట్టి పోయి కైలాసంబుగనుంగొని పరమేశ్వరునిదర్శించి పరిపరివిధంబుల బ్రణమిల్లిన దేవతలతో దేవదేవుం డిట్లనియె॥

మ॥ లలితానందమె పాకశాసన మనోల్లాసం బె సప్తార్చిమం।
గళమే భానుజలెస్స లేరక్షుజ సౌఖ్యం బేజలాబీశ స।
త్ఫలమే మారుతి మోదమే ధనదవిశ్రామం బెయీశానశ్రీ।
పొలుపే మాధవనేను మేనలువ మిూ ప్రొళ్ళందు మిూరిందరుర్॥

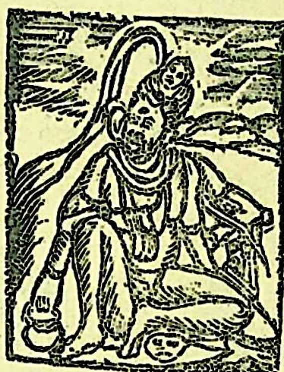
వ॥ అనిన వారలిట్లనిరి॥

క॥ దేవామీకృపకలుగగ। భావింపగమాకునెపుడుభద్రమనుమిూ॥
దేవేశమిమ్ముగంటిమి। గావునధన్యులము నేడు గంగాధిపతీ.

వ॥ మీరెవ్వ రెవ్వరువచ్చితిరనిన వారునితో సురులిట్లనిరి శంకరాభవదీయదివ్యపరిణయకల్యాణ మహోత్సవ సందర్శన కుతూహలాయమానమానసంబులతో॥

క॥ నరకిన్నరగరుడోరగ। సురవసుదనుజేంద్ర సిద్ధసురమునివిద్యా
ధరగంధర్వాధీశులు। వరుసగ కైలాసమునకువచ్చిరి భీతిక్॥

వ॥ అనినవిని యిందుభూషణుం డానందకందళిత హృదయారవిందుండై యింద్రోపేంద్ర కుబేరబ్రహ్మాదులనాలోకించి యిట్లనియె.

సంవాదము - నీలాంబరిరాగం - అటతాళం.

మీకంటెబంధువులు మాకెవ్వరున్నారు - లోకాలోకములందాలోకించి నా-మీకార్యమెమాదిమాకార్యమెమీది-మాకు మీకంటైనమరగుండునా। తమ మేలుగోరి మోదము మీరిచేరినారము కార్యమేమొశంకరా॥ తమరాకదే రిచూతును।దారీ పెండ్లిలగ్నము జూడమిసారికమలాసనా॥ మీకం॥ నలువం బెండిలికి లగ్నముజూడుమంచువిందు।మిరి బెండ్లికుమారిగలదాశివా॥ కలదు లేయాచలవంశాసానని మేలానె కాలాయాపన మేమొశంకరా - ఏలాగునకా ర్యామీడేర్తు నీకేమాలిమి దిగులేమి మధుసూదనా॥ మీ॥ ఇందుభూషణ వింటె యన్నాళ్ళకెన్నాళ్లకీ సంగి నేడుగదానున్నదిశంకరా - యిందుకూరిపే టా నందరికిమాటా- నందమైయుండునా నరావాహనా॥ మీకంటె॥

వ॥ అనియిట్లు పెండ్లిలగ్నంబు జేతురే పాయని నిశ్చయించి దేవతాస మూహంబుల ముందరనిలచి తామరచూలి శూలికభిముఖుండై ఇట్లనియె.

మ॥ మగనింపంగడు లెస్సనేడుశుభ లగ్నంబల్లిబృందారకుల్ । గమ లాక్షాదులువచ్చివారుతడయంగానేల వేంచేయుమా । హిమశైలేంద్రున్నినీట నుండివినయం బెంపారయచ్చోటికిర్ । రమణీరేఖలు వచ్చె పెండ్లికిమిమున్ రమ్మంచు సర్వేశ్వరా.

వ॥ అనివిన్నవించిన విని ముల్లోకంబుల జనంబులతనివివాహంబునకు చూడరమ్మని పిలువంబంచిన నందీశ్వరుం డేగి కైలాసశిఖరంబునెక్కి యేత ద్విషయంబుగా రంకెలువైచిన ముజ్జగంబుల జనంబులు వచ్చుచుండిరయ్యెడ వివరించి వచనంబులకు బంచాననుండు రంజిల్లి లౌకికాచారంబు విచారించి యిట్లనియె.

గీ. గౌరితానయైన కలియంగనిటమీద, భువనమెల్లశైలపుత్రియనగ, సవతితల్లియనుచు జాలబొందుంగడు, బ్రీతినేకదంతు బిలువవలయు.

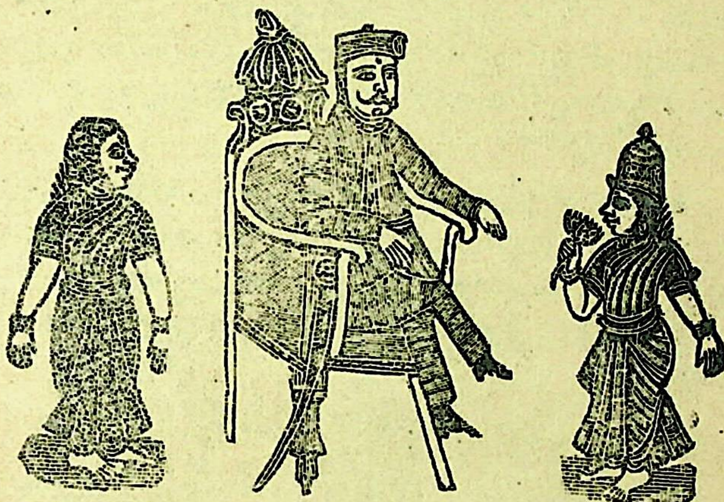
వ॥ అని నారాయణాదులం బనిచిన వారలు వినాయకుం డున్నచోటికిబోయి శివుని పెండ్లికిరమ్మని పిలచిన వారలతో నతండిట్లనియె.

ద్విపద॥ శివుడేడనేనేడ శివుమాడుటేడ, వివరింపఏనాటి వేల్పులుమీరు, నన్నిటిమొన్నటినీలకంఠుండు, నన్నెమెఱుంగు నెన్నాళ్లీబడాయి, నెందరోయింద్రులునెందరోబ్రహ్మ, లెందరోవిష్ణువు లెందరోరుద్రు, లోకైకమూర్తులనేకులుబుట్టి, నాకంట్లముందటనాశనంబయిరి, యెల్లయెరుంగుదు నెట్లంటిశేని, తల్లిగౌరియగానితడబ్బగాడు, ఏమిజెప్పుదుపరమేశ్వరియైన, కౌమారిపూర్వమొకానొకనాడు, స్నానావసరమున నలుగుబెట్టుకొని, మేనిచిక్కసమురామెదిచినంజేసి, జీవంబుబోసి పెంచితనూజులీల, భావింపుచుండె నప్పట్లమీశివుడు, కరినడంచినదయ్యగజమస్తకంబు, నరుదారగొంచురానడ్డమైయున్న, నన్నుమాయింటిలోనక్కగొంతుకోసె, నిన్నేలమాతల్లికితడుజూపించ - వలెనంచుదెచ్చినవారణాననము- బెలుచనిమొండికిడెట్టిసంధించె- నపుడుమాతల్లి నరహరిశివుని - తప్పులుజూడుడింతకుమున్నుసూర్య్య - నకునాకుజరిగిన నాటియుద్ధంబు - నకుబిలచిననారాకనాపొట్టబగిలి - ననువిచారింపకున్నాడందువలన.

తనతండ్రితనము నాతనయునితనము-గనుపడుచున్నదింకామాట లేమె-గనుక నుమ్మాటికెక్కడికి రానయ్యో॥ దరువు - శంకరాభరణం-అటతాళము.

రానయ్యా నేరానయ్యా - పెండ్లికిరానయ్యా॥ లేనిపోనీ వాదమెందుకుగాని సరిగానిచోటికి॥ రాన॥ శూలి తెరకువమాలినా గుణశాలిగాడని గేలిజేసిన॥రాన॥వారివీరికి జీరిన ప్పను గోరిపిలుననివారియూరికి॥ రానయ్యా॥ నాయమా నా పెండ్లిముందుగ జేయమాలిన శివునిపెండ్లికి॥ రాన॥ నేటికా కటిగిందుకూరిపేటకిక నేనాటికైనను॥ రా॥

ద్విపద॥ వినుమునారాయణవినుమబ్జయోని - వినుముపురందరా వెఱ్ఱిగాకున్న-నెక్కడితలిదండ్రు లెక్కడిపుత్రు-లెక్కడిసంబంధు లెవ్వారికెవరు-మాదిమీ రేమనిమరచినామరపు-రాదుసంసారమారదిబుచ్చెనతడు-తొల్లి మాతల్లి నగ్ని దోట్కొనిపోయి-తల్లిగారింట నేదగ్ధమైపోయె -నాటికి నేటికినాకు దేవరకు-మాట లేలేవు మోమాట లేమిటికి-తప్పులకేమిమా తాతనుబట్టి - చెప్పనోరాడదు శ్రీహరిచంప। బంపించెననివీరభద్రుండువచ్చి చంపక జంపుచుజన్మంబులోన నన్నుదన్నంగనాగుండెల్లవయ। తన్నినతన్నులింతకుమానవకట। నాటికినేటికి నానావిధముల-చీటికిమాటికిశివునిగురించి - పనిచెరుపు లేనాకుపనులుగాకిట్లు-దినములుగడుపుచుతిరుగుచునున్న-నా పెండ్లిమాటలంతానున్నజుట్టి ఈపెండ్లి తానయియేమిగాబోను-భద్రకాళి వీరభద్రులకేద-రిద్రమునచ్చె వీరికి పెండ్లిగాక-తనయులిట్లుండగాతాను పెండ్లాడె - ననిలోకమునను ప్రఖ్యాతిగాకేమి - పిల్ల లేకుండనా పెండ్లి జేయుటకు-నల్లగాకుండెవాదమేమిటికి - తన పెండ్లిగావున

తానేగివచ్చి - ననుబ్రతిమాలిననాటికిగాని- నేటికాపెండ్లి గానిగాకపోని- మాటలెందుకు రానుమానుకున్నాను.

వ॥ అని చెప్పినాడని బ్రహ్మాదులవలన విని పరమేశ్వరుండు జనివినాయకుం గనుంగొని శివర[illegible]నిట్లనియె.

శా॥ రావో కుఱ్ఱడయంచు గాగిటికి చేరంబిల్చి యోదార్చియు! ద్దేవుం డేనకతుండమును బుణికిమూర్ధి ఘ్రాణముం జేసిత! ద్భావుండంక తలంబుపై నునిడేశంభావించి ప్రేమాబ్ధితో। దై వారంతనముద్దుపట్టికి విసంగాదర్పాంత కుండిట్లనెన్॥ శా॥ లెమ్మా శీతనగేంద్రుపట్టణమునన్ లీలార్థమై యున్న మీ యున్మన్ దేవలెనుండని దగదు నీవాయత్తమైతోడ దేరమ్మా నీవునునీగణంబులు గార్యంబొప్పగా ముందరన్। బొమ్మా నేనును గూడ వచ్చెదమునన్ మోదంబుతో బుత్రకా॥

వ. అనిగణనాథచక్రవర్తింకై జేసి సమ్మతిపరచి కడురయంబున.

క. హరుగొలిచి శకలజనములు, గరమొప్పగనడువ కదలి గణనాథుడుదా - సరిబొజ్జ బెంచినిక్కుచు మురియుచు మూషకము నెక్కి ముందుగనిలచెన్.

వ॥ అంతపరమేశ్వరాదులు హిమవంతంబునకు బ్రయాణంబై పోవుచుయిట్లనిరి॥

దరువు - నాటరాగం - అటతాళం.

నేటిదిన మేసుదినము-నాటికిక నేటి॥ ఘాటిగాపలి గొండపేటికి తర్లిపోవడమునకునాటికి॥ నేటి॥ పోయిలగ్నంబునకుముందే స్థాయినుండందగున శేషయి నేటి। మంచికొండకుపోవ కమునకుమంచిశకునములాయెమాడుము॥ నేటి॥సురులునరులుహితవరులుబాగడగ,విరులవానలుగురియనవాబళి॥ నేటి॥ వాటమాయెను యిందుకూరి పేటజనులకు కోటిలాభము॥ నేటి॥

వ॥ అని యట్లగణితశృంగార వైభవాడంబరంబున నప్పరమేశ్వరుండు గోరాజగమనుండై పెండ్లిప్రయాణంబు జేసి వచ్చునెడ.

క. మలహరుడు పెండ్లికినితా, గలవాడనిమున్నె యెరిగి గౌరితనచుట్టములకు రేఖలబంపగ దలచిగిరీంద్రుండు బంచెదన కాలరులన్॥

వ. ఇట్లు తనసర్వబంధుజనంబులకు గౌరీవివాహమహోత్సవం బెరింగింపన్ బంచినవారును తత్క్షణంబవచ్చి హిమవంతుండేలు యోషధీప్రస్థపురంబు జేరివారివారి నివాసములనుండి పరమేశ్వర సందర్శనకుతూహలులై యున్న సమయంబున.

గీ. లలితసామ్రాజ్యవైభవలక్ష్మి మెరయ, పరరిరంతంత్రమొక్కుదుభక్తి తోడ, శైలములకెల్లరాజైనశైలవిభుడు, యెలమినేతెంచి పరమేశు నెదురు కొనగ.

వ. ఇట్లెదు రేగిపరమేశ్వరహిమవంతాదియుభయబంధుజనంబు లొకరిపై నొకరు శేషలుజల్లుకొనిరంత హిమవంతుం డిట్లనియె.

గీ. దేవదేవాయ దివ్యాయ తేన మోస్తు, దివ్యతరభవ్యతరణాయ తేన మోస్తు, భానుశశివహ్ని నేత్రాయ తేన మోస్తు, మానితోంకారనిలయాయ తేన మోస్తు.

వ. అని పరమేశ్వరుని పాదంబులుగడిగి పెండ్లింటికి తోడి తెచ్చుసమయంబున పౌరజనంబు లిట్లనిరి.

పాట, దేశాక్షిరాగం - ఏకతాళం.

చిన్నారిపొన్నారిశివునినిచిన్నెలెన్నివన్నెలే - వెన్నెలలో॥ నేడుగౌరి పెండ్లిజూడజూడవేడుకాయనే॥ వె॥ అంతయింతకాంతపంతమెంతవింతాలాయనే॥ వె॥ తలచితలచిశివుడుతానై వలచివలచివచ్చెనే॥ వె॥ రాజవదనగౌరిదేవిపూజాఫలితమాయనే॥ వె॥ కొక్కుతేజినొక్కినిక్కినిక్కి కిచ్చేదెవ్వరే॥ వె॥ వ్రంతకారిశాంతుడెంతోదాంతుడేగదంతుడె॥ వె॥ తండోపతండములైవచ్చెగండగండలెవ్వారే॥ వె॥ గణుతించిగణుతింపరాని ఘుమఘుమప్రమథగణమువే॥ వె॥ కోరికోరికౌమారికీసారికోర్కులీడేరెరే॥ వె॥ బాలిగ్రద్దనెక్కివచ్చెవల్లనయ్యవ్వారె॥ వె॥ నారాయణుడు సర్వాగని పారాయణుడదైన్యతుడే॥ వె॥

నందివిూదచేది ముదమంది వచ్చెదెవ్వారె॥ వె॥ మందయాన బ్రహ్మానందమ యుడు పెండ్లికుమారుడె॥ వెన్నె॥అమ్మాచెల్ల గౌరీభాగ్యమఖిలలోక భాగ్యమే వె॥ కోటిశివుడుతిరుకకొండలీటిజంగమందు రే॥వె॥ నీరజాక్షి శివునికంటెవేరె దైవమెవ్వరే॥వె॥యీకౌమారికాకౌమారికేమొతగియున్నదే॥ వె॥ అంచనె క్కియంచలంచలనిటించేదెవ్వారె॥ వె॥ కలికికలికి బలుకుబలుకు చెలువనలువ గాదటే॥ వె॥జక్కినెక్కిశివునిప్రక్కనొక్కివచ్చేదెవ్వరే॥వె॥ అంతాయింతాగా దైలబిలుండెంతో భాగ్యవంతుడే॥ వె॥ చేతులారాశివునిపూజా జేయుమంటే జేతుమె॥ వె॥అయ్యయ్యోమనకంతభాగ్యమనుజుడేలగూర్చునే॥వె॥ పారావార గంభీరకారవీరావేశుడెవ్వారే॥ వె॥రౌద్రుడుధైర్య మహీంద్రుడుమాటరుద్రు డేవీరభద్రుడే॥వె॥అచ్చనైనాగజమునెక్కివిచ్చేయువారెవ్వారే॥ వె॥ చంద్రా దిత్యాదులకంటెయశోస్సాంద్రుడలదేవేంద్రుడే॥వె॥ యీనల్తటాయిప్పట్లానే లనీనీనట్లాయున్నాదే॥వె॥రాకరాకలోకాలోకనీకమేకాయమానే॥ వె॥ బోటి యెవ్వారిందుకూరిపేట శివునిబోలరె॥ వె॥

వ. అందు కొంద రిట్లనిరి.

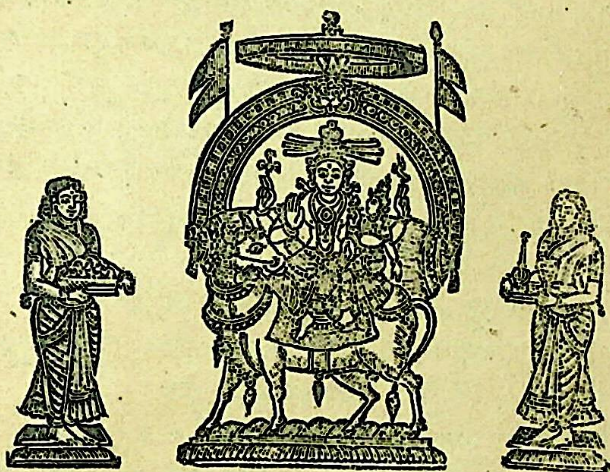

సీ. కమలాక్షియీతడే కల్యాణభర్తయైనన్ ముదమునవచ్చు జాణమగ డు, కామినియీతడేఘనజటావలిలోనమినన్నేరుదాచినవన్నెకాడు, వెలదిరో యీతడేవెన్నెలరాయనిపువ్వు కొదురిమినపుట్టుభోగి, మగువరోయీతడే మనగౌరిసంకింపమాయంపువడువునమాయకాడు, ఉత్తమాంగియితడేవిత్తే శుచెలికాడువిమలనేత్రియితడేవేల్పు రేడు, యిందువనదయితడెమందిరకైలా సకందగుండె నీలకంధరుండు.

వ॥ అనుచుత్రిలోకజనంబులును దాము ను అన్యోన్యంబుగలసి హిమవంతంబునంగల యోషధ్రప్రస్థపురంబున విడిదిగృహంబునస్థాణుండు స్నాతకకృత్యంబులుదీర్చికొనుటకు నుద్యోగించికాశియాత్ర మున్నగు వేడుకలు జేయు నవసరంబున హిమవంతుండు॥

తరల॥ విదితమంత్రతంత్రవార వేదధర్మముల్। వెదకుగానినిన్ను గాన లేవుయిట్టినీకుస। మ్మదముతోడగన్నెనిచ్చి మానైతిపుణ్యాసం। పదలుగంటికీర్తిగంటిపంచవక్త్ర శంకరా॥ వ. అని మఱియును.

దరువు - యమునాకళ్యాణి - ఏకతాళం.

రావయ్యా రావయ్యా మహానుభావ॥ రా॥ నెయ్యంబునమాబోటికి నీవేగతిముమ్మాటికి వెయ్యేటికినివైభానింగవయ్యా॥ రా॥ నీవేతలిదండ్రిగురు దైవంబనియున్నాడను॥ నీవాడనయ్య కరుణించవయ్యా॥ రా॥

వ॥ అనుచున్న సమయంబున హిమవంతునితో కమలసంభవ నారాయణాదు లిట్లనిరి.

గీ. పరగవిహితమైనపనులుముందరబోయి। సేయవలసెనేనిచేయబొమ్ము। దేవదేవుడేగుదెంచుచునున్నాడు। దషవుసేయదగదు ధారుణీంద్రా.

వ॥ అనిన హిమవంతుండిట్లనియె. విహితకృత్యంబులు సర్వాయత్తంబులైయున్నయవి మహాత్ములారా నేనును మీతోడనే చంద్రశేఖరుం గొలిచి కూడవచ్చెద అని॥

దరువు॥ సాతూదీమధ్యాహ్నాము సత్వెసత్రయిదిలాక్షి నిజమైన శుభ

లగ్నమయ్యా॥ రా॥ యీ రేడుజగములిందుకూరిపేట శేషము-చేరియున్నారు దయజేయవయ్యా। రా. వ॥ అనుచున్నసమయంబున.

క॥ గౌరీనాథుని పెండ్లికి । నీరేడుజగంబులనెల్ల నే తేరగత।
ద్వారమునకువై రింపక । తారాచలవల్లభుండు ధరణింగృంకేఁ॥

గీ॥ దేవదేవు పెండ్లి తెరగొప్పనంతయు। చూడదలచినిక్క చూచెననగ।
దక్షిణముదిక్కు ధారుణి యంతయు। గదిసియొత్త గెడవుగాగ నెగసే॥

వ. అంతనంతయుంబరికించి సకలలోకరక్షకుండగు పద్మాక్షుండువాసు దేవునితో నిట్లనియె. దర్వు - దేవగాంధారిరాగం-అటతాళం.

దేవదేవ-మహానుభావ, సావకాశము లేదు సామాన్యముకాదు, యీ వింతేము న్నెన్న డెరుగముస్వామి॥ దేవ॥ ధరగృంగెధరగృంగె ధరణీ ధరము గృంగె- మొనసిలోకులుకుయ్యో మొఱ్ఱోయని రయ్యయ్యో॥ దేవ॥ చూడంజూడగమున్నీ రేడుజగములన్ని పాడై పోవును భూమిపలుకవేసామి॥ దేవ॥ యిందుకూరిపేటధీశ నేడివ్వేట- ముందుముందుగభూమీ క్రుంగితగ్గిం దేమి॥ దేవ.

వ॥ అనిన వారుండిట్లనియె.

తరల॥ వరమునీశ్వరబంకజాసనవర్ణనీయమహాత్మనీ । శరధులెల్లనులీల ద్రావినచండకోపునికోటిభా। స్కరసమానుపమంధరా సమసత్త్వశాలినగ స్త్ర్యస్థిరతబంపుము వేగదక్షిణ దిక్తటంబున నచ్యుతా॥

వ॥ అనినమహాప్రసాదంబట్లు జేయుదుమని యమ్మునీంద్రుంగనుంగొని వృత్తాంతంబంతయుం జెప్పి వేడుకొనిన నతండు మలయాచలంబునకు బోనియ్యకొనక యిట్లనియె.

దర్వు - హిందు - మణిరంగు - ఏకతాళం.

నేపోను నేబోనయా వంటిగా॥ నే॥ నేబోదునా పోయరాబోదు నెట్లో యి॥ నే॥ దక్షిణదేశానద్రావిడమాశాన॥ నే॥ వ॥ ఇదియునుంగాక.

సీ॥ మలగినదిపాన వెలిగెడి కొడిపైన వెసనితం బుఱ్ఱతో వెసరు బెట్టి। యో గిరంబిగిలించి వేగిరంబునడంచి పండియెవ్వరుబల్కకుండి రేని। బరువడినిజమ్మిప త్రివిస్తరిగుట్ట జోకనాగొడినుసికాకమున్న । బలివిధానములకు బ్రాహ్మణాతిథులకునందు కొంతన్నంబు ముందెయుంచి । తక్కనన్నము దినువాడయొక్క పూట। యెన్నికల్పంబులాయనోయీవ్రతంబు।దీరకున్నదిపోయిందుకూరిపేట। దక్షులారవిరించి పద్మాక్షులార॥ అని మరియుచు॥

దర్వు॥ మెకబట్టి నెట్టినపక్షముతోసికొట్టెనితి. నే.నవ్వులకాల మేరునన్నే పోమ్మాంటారు- నేబో. వ అనిమఱియును యెవ్వ రెవ్వరు భోజనాదులు జేసిరో

యొక్కడెక్కడకవాటములువేసిరో యెందెందు దీపకలికలుదీసిరో యెచ్చటె చ్చటముచ్చటలాడకనోల్లుమూసిరో యాయాస్థళంబులకు బోవలయుగావున

దరువు॥ ఈపెండ్లిపప్పన్న మీపూటలేదన్న, వే. నారాయణా వేదపారాయణావాదమనె॥ వ॥ అని మఱియును పరంధామనారాయణా వేదపారాయణాబ్రహ్మేంద్రాదులయిన మీయిందరిందు డీనసుంధరాభారంబునివారింప న్జాలమనుటయు నేనొక్కండనై వారింతుననుట యచ్చెరువయ్యెనిదియునుం గాక జరాముఠంబున నిరాహారుండ నయ్యుండుటం జేసి.

దరువు॥ చలికాలమెవ్వారు మలయాద్రి నుంటారు, నే, ఇందుకూరిపేట నెవరందురీమాట॥ నేబో.

శహాన - అటతాళం.

వ॥ ఆరగించరసాంబా యలికులవేణియా సాక్షిగౌరితో॥ ఆ॥ ఘోర నరకసమూహభారముదీర్చినె - కోరినపదమివ్వ మీరినదయతోడ॥ ఆర॥ నారికేళంబులుననవనీతమున్నగు పరమాన్నములతోడను - వారిజాక్షులుపూలవరచామరములేయ- మీరినవేట్కచే భారమనకవేగ॥ ఆర॥ ద్రాక్షఖర్జూరపుల్ల నింమఫలములు- గోక్షీరఫలములతోడను - కుక్షికింపుగ వేగభక్షించి మమునేలు-పక్షివాహనవినుత పక్షపాతములేక॥ ఆ॥

మంగళహారతి - సురట - అటతాళం.

ప॥ భామలారమంగళమానరె మన, సోమశేఖరునకుల-నీమముబూనితానిఖిలజనంబులు ప్రేమతోనేలేటి శ్రీమహాదేవునకు, భామ. మండితపట్కమలమహితప్రకాశుడో-ఛండిసహితునకు - నిండువెన్నెలమించుదిండిప్రకాశమైయుండెడిపరమేశునకు, నాదములోదశనాదరూపుడౌ

మా వేదాంత వేద్యునకే - భేదాభేదము లేక మోదముగానెంచి, సాధనేమియును గాని సత్యముగయిఁకోని-భామ.

వ. అనినవిని వీరభద్రవిజయప్రకారంబు దెలియవిన్నవించిన వాయుదేవున కమ్మహాముని లిట్లనిరి.

క. వాయుపురాణాబ్ధోంనిధి, నాయకుడుశీతాంతశుభంగినానందకరం, బైయియున్నసీప్రసంగము, ధీయుతనీచేత నేడు దెలిసితిమనఘా.

అశ్వాసాంతధవళం.

జయజయ నందకుమార జయజయ మంధరధీర జయజయ కాం... చేల జయజయ రాధాలోల జయజయ భువనోల్లాస జయజయ భూరివి... జయజయ కరుణాపాంగ జయజయ గరుడతురంగా.

గద్య.

ఇది శ్రీశౌనక సగోత్రపవిత్ర వ...గనామాత్య పుత్ర శ్రీవేణు
గోపాల ప్రసాదాసాదిత బహువిధ ప్రబంధ నిబంధన
నిర్మాణితాని ధాన...రకవిత్వ వర్ధిష్ణుత్వ
రకవిరామ కృష్ణప్రణీతంబైన శ్రీ
వీరభద్రవిజయంబను గేయ
ప్రబంధంబున నుత్తరభాగమునను
సర్వంబును సంపూర్ణము.

